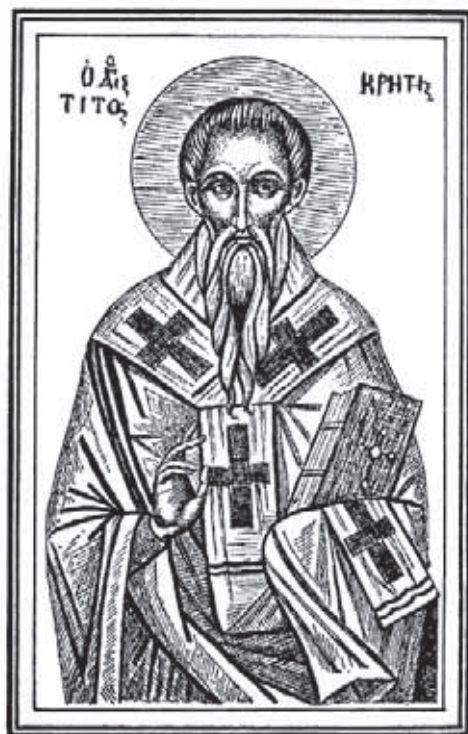

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΙΤΟΣ

ΕΠΙΣΗΜΟ ΔΕΛΤΙΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ', ΤΕΥΧΟΣ 43, ΜΑΡΤΙΟΣ 2020

ΕΠΙΣΗΜΟ ΔΕΛΤΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ , ΤΕΥΧΟΣ 43, ΜΑΡΤΙΟΣ 2020

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

Α. Έποπτεύουσα Συνοδική Έπιτροπή:

Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Κρήτης κ.κ. Ειρηναίος
Σεβ. Μητροπολίτης Άρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου κ. Άνδρέας
Σεβ. Μητροπολίτης Ρεθύμνης καί Αύλοποτάμου κ. Εϋγένιος
Γραμματεϋς: Άρχιμ. Νήφων Βασιλάκης, Δρ. Θεολογίας

Β. Διευθυντής Συντάξεως:

Άρχιμ. Νήφων Βασιλάκης, Υπογραμματεϋς
τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης

Ταχυδρομική Διεύθυνσις:

«ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΙΤΟΣ»

Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης

Ἁγίου Μηνᾶ 25, 712 01 Ἡράκλειον

Τηλ. & Fax: 2810 288658, e-mail: isynodec@otenet.gr

Ἱστοσελίς: www.ekklisiakritis.com

Ἐκτύπωση - Σελιδοποίηση: Γραφικές Τέχνες: «ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ»

Τό Ἐπίσημο Δελτίο τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης

«Ἀπόστολος Τίτος» διατίθεται δωρεάν

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

Όμιλία τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ.κ. Βαρθολομαίου, κατά τήν Πρωτοχρονιάτικην Ἐκδήλωσιν διά τήν Νε-
ότητα τῆς Πόλεως καί διά τήν κοπήν τῆς Βασιλόπιτας τῆς Παιδοπόλεως
Πρώτης 13

Όμιλία τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ.κ. Βαρθολομαίου, κατά τήν ἑορτήν τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου Ἰδρυτοῦ τῆς ἐν
Χάλκῃ Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καί Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς Ἀγίας Τριά-
δος 17

Όμιλία τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ.κ. Βαρθολομαίου, κατά τήν Θείαν Λειτουργίαν εἰς τόν Ἱερόν Ναόν
Ἁγίου Χαραλάμπους..... 21

Όμιλία τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ.κ. Βαρθολομαίου, κατά τόν Μ. Ἑσπερινόν τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς 25

Κατηχητήριος Λόγος ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Τεσσα-
ρακοστῆς..... 29

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Ἐκδηλώσεις

ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 45 ἐτῶν Ἀρχιερατικῆς Διακονίας
τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Εἰρηναίου, Προέδρου
τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης

Ἐκδήλωσις εἰς Κωνσταντινούπολιν

Προσφώνησις τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρ-
χου κ.κ. Βαρθολομαίου, κατά τό παρατιθέμενον ὑπὸ τοῦ Ἱερωτάτου

Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κυρίου Εἰρηναίου δεῖπνον, ἐπὶ τῇ τεσσαρακοστῇ πέμπτῃ ἐπετείῳ τῆς εἰς Ἐπίσκοπον ἐκλογῆς του	35
---	----

Ἀντιφώνησις τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Εἰρηναίου, κατὰ τό παρατεθέν δεῖπνο ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τεσσαρακονταπενταετίας ἀπὸ τῆς εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονίας του	39
--	----

Ἐκδήλωσις εἰς Ἡράκλειον

Δελτίον τύπου τῆς 27ης Ἰανουαρίου 2020	41
--	----

Σεπτόν Γράμμα τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, περὶ ἐκπροσωπήσεως Αὐτῆς κατὰ τὰς Ἐκδηλώσεις ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 45 ἐτῶν Ἀρχιερατικῆς Διακονίας τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Εἰρηναίου, Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης	45
--	----

Σεπτόν Γράμμα τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 45 ἐτῶν Ἀρχιερατικῆς Διακονίας τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Εἰρηναίου, Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης	47
---	----

Ὁμιλία Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας κ. Μακαρίου, Ἐκπροσώπου τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου	51
--	----

Ὁμιλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λάμπης, Συβρίτου καὶ Σφακίων κ. Εἰρηναίου	55
--	----

Ὁμιλία κ. Νικολάου Γ. Ξεξάκη Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀρχοντος Χαρτοφύλακος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, κατὰ τό παρατιθέμενον γεῦμα ἐπὶ τῇ τεσσαρακοστῇ πέμπτῃ ἐπετείῳ τῆς εἰς Ἐπίσκοπον ἐκλογῆς του Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Εἰρηναίου	59
--	----

Δελτίον τύπου τῆς 23ης Φεβρουαρίου 2020	61
---	----

**Τρισαρχιερατική Θεία Λειτουργία,
εἰς μνήμην τοῦ αἰοδύμου ἀπὸ Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου,
Μητροπολίτου Κρήτης Τιμοθέου Βενέρη (1877 – 1941)
καὶ Ἀρχιερατικὸν Τρισάγιον**

Δελτίον τύπου τῆς 14ης Ἰανουαρίου 2020 65

Χρονικὸ Τρισαρχιερατικῆς Θείας Λειτουργίας καὶ Ἀρχιερατικοῦ Τρι-
σαγίου, εἰς μνήμην τοῦ αἰοδύμου, ἀπὸ Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου, Μη-
τροπολίτου Κρήτης κυροῦ Τιμοθέου Βενέρη 67

**ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝΤΑ - ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ**

Ἀνακοινωθέν Συνοδικῆς Συνεδρίας τῆς 5ης Μαρτίου 2020 75

Ἀνακοινωθέν Συνοδικῆς Συσκέψεως τῆς 13ης Μαρτίου 2020 77

Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος τῆς 13ης Μαρτίου 2020 79

Ἀνακοινωθέν Συνοδικῆς Συσκέψεως τῆς 16ης Μαρτίου 2020 83

**ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ
ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ - ΜΕΛΕΤΕΣ**

Ἡ ΛΑ΄ Πανορθόδοξη Συνδιάσκεψη Ἐντεταλμένων Ὁρθοδόξων
Ἐκκλησιῶν καὶ Ἱερῶν Μητροπόλεων γιά θέματα Αἵρέσεων καὶ Παραθρη-
σκείας. Τὰ Πορίσματα..... 89

Πρωτ. Βασίλειος Α. Γεωργόπουλος, Ἀν. Καθηγητῆς Θεολογικῆς
Σχολῆς Α.Π.Θ., Χριστολογικὲς δοξασίες στὴν Προτεσταντικὴ Θεολογία
τοῦ 19ου αἰῶνα. Κριτικὴ θεώρησή τους ἀπὸ τὸν ἅγιό Ἰουστίνο Πόποβιτς.... 95

Γεωργίου Στριλιγκά, Ἡ συχνὴ μετοχὴ στὴ Θεία Κοινωνία: Σχόλια
στόν 9ο κανόνα τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων 109

-----, Ποιμαντικὴ τοῦ πένθους: Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννου Χρυ-
σοστόμου Εἰς νεωτέραν χηρεύσασαν 121

Ευάγγελος Πετράκης καὶ Ἀναστάσιος Πετράκης, Λιτανεία γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς ἀνομβρίας στὴν «Παναγία τῆ Γοργόνα» τοῦ Μυριβήλη	137
--	-----

Ἀρχιμ. Νήφων Βασιλάκης, Βιβλιοπαρουσίαση: Δρ. κ. Χρυσοστόμου Καλαϊτζή, Σεβ. Μητροπολίτου Μύρων, «Καὶ ὁ λόγος περὶ Κανονισμῶν. Βυζαντινά κατάλοιπα, Βυζαντινὲς ἐπιβιώσεις»	163
---	-----

-----, Βιβλιοπαρουσίαση: Πανοσιολ. Μ. Ἀρχidiaκόνου κ. Θεοδώρου, «Ἡ ἐκλογή καὶ ἡ ἀναγνώρισις τοῦ Μελετίου Μεταξάκη ὡς Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας (1925-1927), μέσα ἀπὸ τὸ Διπλωματικὸ Ἀρχιερατικὸ ὑλικὸ τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Foreign Office τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου»	167
--	-----

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ὁργάνωση καὶ διάρθρωση τῶν Ἑνοριῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν λειτουργιῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης	173
--	-----

Ὁργάνωση καὶ διάρθρωση τῶν Ἑνοριῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν λειτουργιῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γορτύνης καὶ Ἀρκαδίας.....	179
--	-----

Ὁργάνωση καὶ διάρθρωση τῶν Ἑνοριῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν λειτουργιῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου.....	187
---	-----

Ὁργάνωση καὶ διάρθρωση τῶν Ἑνοριῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν λειτουργιῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κυδωνίας καὶ Ἀποκωρώνου.....	193
--	-----

Ὁργάνωση καὶ διάρθρωση τῶν Ἑνοριῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν λειτουργιῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λάμπης, Συβρίτου καὶ Σφακίων.....	209
---	-----

Ὁργάνωση καὶ διάρθρωση τῶν Ἑνοριῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν λειτουργιῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας	215
--	-----

Ὁργάνωση καὶ διάρθρωση τῶν Ἑνοριῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν λειτουργιῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πέτρας καὶ Χερρονήσου.....	221
--	-----

Ὁργάνωση καί διάρθρωση τῶν Ἐνοριῶν καί τῶν θρησκευτικῶν λειτουργιῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κισάμου καί Σελίνου 227

Ὁργάνωση καί διάρθρωση τῶν Ἐνοριῶν καί τῶν θρησκευτικῶν λειτουργιῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου 233

Ἀπόλυσις κληρικοῦ 240

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

φώτο: Ν. Μαγγίνα

*Ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης
καί Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος*

Ὁμιλία τῆς Α.Θ. Παναγιότητος
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου
κατὰ τὴν Πρωτοχρονιάτικην Ἐκδήλωσιν
διὰ τὴν Νεότητα τῆς Πόλεως καὶ διὰ τὴν κοπὴν
τῆς Βασιλόπιτας τῆς Παιδοπόλεως Πρώτης
(Ζωγράφειον, 3 Ἰανουαρίου 2020)

Ἰερώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι ἀδελφοί,
Ἐντιμολογίωτατοι Ἄρχοντες,
Ἐντιμολογίωτατε κύριε Διευθυντά τοῦ Ζωγραφείου,
Ἐλλογιμώτατε κύριε Διευθυντά τῶν Πατριαρχικῶν Κατασκηνώσεων
Πρώτης,

Ἀγαπητοὶ νέοι καὶ νέαι, μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι,

Προσφιλέστατα τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Εἰς ἑορταστικὴν ἀτμόσφαιραν συνήχθημεν σήμερα εἰς τοὺς φιλοξένους
χώρους τοῦ Ζωγραφείου Γυμνασίου – Λυκείου, διὰ νὰ καλωσορίσωμεν τό
νέον ἔτος μέ Κάλαντα καὶ μέ τὴν κοπὴν τῆς Βασιλόπιτας τῆς Παιδοπόλεως
Πρώτης, μέ τὰς ωραίας καὶ ἀγνάς αὐτὰς παραδόσεις μας.

Τὴν χαράν μας αὐξάνει ἡ παρουσία τόσων παιδιῶν καὶ μαθητῶν ἐκ τῆς
νέας γενεᾶς τῆς ἐνταῦθα Ὁμογενείας. Ὅπως ἀνεφέρομεν κατὰ τὴν χρι-
στουγεννιάτικην συνάντησίν μας εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Ναόν, ἐσεῖς, ἀγαπητά
μας παιδιά, εἴσθε ἡ ἐλπίς τῆς Ὁμογενείας, γεννημένοι ἐδῶ, εἰς τὴν Πόλιν
τοῦ Κωνσταντίνου, ὅπου, ὅπως ἔγραφε προσφυνέστατα ὁ μακαριστὸς πατὴρ
Κωνσταντῖνος Στρατηγόπουλος, «πλάστηκε ὁ Ρωμῆός κι ἡ πίστη του, τὰ
δόγματα, οἱ παραδόσεις του, ἡ ἱστορία του».

Χαιρετίζομεν ὁλοθύμως καὶ τὴν παρουσίαν τῶν μελῶν τῆς χορωδίας
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως «Ἁγία Κασσιανὴ
ἢ Ὑμνογράφος» ὑπὸ τὴν ἀκάματον φροντίδα καὶ διεύθυνσιν τῆς κυρίας
Μαρίας Χαραλαμπίδου. Παιδόπολις Πρώτης δίχως τὴν παρουσίαν καὶ τὴν
μεγάλην συμβολὴν καὶ συμπαραστάσιν τῶν στελεχῶν τῆς Ἱερᾶς Μητρο-
πόλεως Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως, δέν νοεῖται. Δέν ὑπάρχει μεγαλυ-
τέρα προσφορά καὶ εὐγενεστέρα δρᾶσις ἀπὸ τό νὰ δίδωμεν χαράν, παιδείαν
καὶ προστασίαν εἰς τὰ παιδιά. Καλωσορίζομεν ἐγκαρδίως καὶ τοὺς νέους
τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁμοσπονδίας Κωνσταντινουπολιτῶν, τοὺς προθυμοτά-
τους ἐθελοντάς, οἱ ὅποιοι μοιράζονται μαζί μας τὴν χαράν καὶ εὐλογίαν
τοῦ Ἁγίου Δωδεκαημέρου. Εὐχαριστοῦμεν καὶ συγχαίρομεν καὶ τοὺς δύο
βασικούς συντελεστάς τῆς παρούσης ἐκδηλώσεως, τὸν Διευθυντὴν τοῦ

Ζωγραφείου κύριον Ἰωάννην Δεμριτζόγλου καί τόν Διευθυντήν τῆς Παιδοπόλεως κύριον Ἀδαμάντιον Κομβόπουλον, μαζί, ἐννοεῖται, μέ τās Εὐγενεστάτας κυρίας τοῦ Δ. Σ. τῆς Παιδοπόλεως.

Ἡ συμμετοχή τῶν παιδιῶν μας εἰς τήν ἑορταστικήν αὐτήν σύναξιν μάς δίδει τό ἔναυσμα νά ἀναφερθῶμεν εἰς μερικάς συγχρόνους τάσεις καί ἐξελίξεις, αἱ ὁποῖαι ἐμπερικλείουν κινδύνους διά τήν παιδικήν ἡλικίαν. Ριζικάς ἀλλαγάς εἰς τήν ταυτότητα τοῦ παιδιοῦ ἐπέφερεν ἡ καταλυτική παρουσία τῆς τηλεοράσεως, τοῦ διαδικτύου καί τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν εἰς τήν ζώην τῶν ἀνθρώπων καί ἡ ἐπιρροή των εἰς τήν παιδικήν ψυχήν, εἰς τόν κόσμον τοῦ παιδιοῦ, τήν ἀγωγήν καί τήν καθημερινότητά του. Εἰδικοί ὁμιλοῦν περί «ἐξαφανίσεως» τῆς παιδικῆς ἡλικίας καί τῆς παιδικῆς «ἀθωότητος». Ἐπικίνδυνη διά τά παιδιά εἶναι, ἐπίσης, ἡ μετατροπή των εἰς πρωῒμους καταναλωτάς. Ὁ ὅρος «παιδική ἡλικία» εἶναι σήμερα, ὅπως ἔχει λεχθῇ, «οἰκονομική κατηγορία». Ἡ κρίσις τοῦ γάμου καί τῆς οἰκογενείας, ἡ ταχεῖα ἀλλαγὴ τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν καί τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ περιβάλλοντος, ἡ ἀνεξέλεγκτος μετοχή τῶν παιδιῶν εἰς τόν κόσμον τῶν ἐνηλίκων, προκαλοῦν περαιτέρω ἀλλοιώσεις τῆς ταυτότητος τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Ἄν, μάλιστα, ἀναλογισθῶμεν τās παραβιάσεις τῶν δικαιωμάτων τῶν παιδιῶν παγκοσμίως, τά παιδιά - ἀθῶα θύματα πολεμικῶν συγκρούσεων, τά παιδιά - πρόσφυγας, τās ποικίλας ἐκμεταλλεύσεις των ἀπό ἐπιτηδεύουσιν, τήν πείναν καί τās στερήσεις, τότε κατανοοῦμεν διατί ἀκούεται ἡ ἄποψις ὅτι ὁ σύγχρονος πολιτισμός δέν προσφέρει τό κατάλληλον περιβάλλον διά τήν ἀνάπτυξιν καί τήν προστασίαν τῆς παιδικῆς ἡλικίας.

Ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἐνώπιον ὧν αὐτῶν τῶν προκλήσεων, στρέφεται μετ' ἰδιαιτέρας στοργῆς εἰς τά παιδιά, ὑπενθυμίζουσα τήν ἀγάπην καί τό ἔνθερμον ἐνδιαφέρον τοῦ Χριστοῦ δι' αὐτά. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐκάλεσε τοὺς ἐνηλίκους νά γίνουν «ὡς τά παιδιά» διά νά εἰσέλθουν εἰς τήν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καί ἐστηλίτευσεν ἐκείνους οἱ ὁποῖοι «κωλύουν» τά παιδιά νά Τόν πλησιάσουν (πρβλ. Λουκ. ιη', 16) καί ὅσους τά «σκανδαλίζουν». Ἡ Ἁγία καί Μεγάλῃ Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας προέβαλεν, ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ, τήν σημασίαν τῆς οἰκογενείας, ἡ ὁποία προκύπτει ἀπό τήν «ἀκατάλυτον ἀγαπητικήν ἔνωσιν ἀνδρός καί γυναικός», ὡς «τήν μόνην ἐγγύησιν τῆς γεννήσεως καί τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων, συμφώνως πρὸς τό σχέδιον τῆς θείας Οἰκονομίας» (Εγκύκλιος, § 7).

Τὰ νέα κοινωνικά καί πολιτισμικά δεδομένα εἰς τήν ἐποχὴν μας, καθιστοῦν τήν ἀγωγήν καί τήν ἐκπαίδευσιν τῆς νέας γενεᾶς δυσκολωτέραν καί πολυπλοκωτέραν, ἀναδεικνύουν ὅμως ἐκ παραλλήλου καί τήν σημασίαν τῆς ὡς συμβολῆς εἰς τήν μórφωσιν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς «ἀνθρωποποιΐας». Τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν προβληματίζει σήμερα ἡ κυριαρχία ἐνός «ἐκκο-

σμικευμένου άτομοκεντρικού εκπαιδευτικού συστήματος», τό όποϊον τανανίζεη τά παιδία καί τούς νέους. Ἡ τηλεόρασις καί τό διαδίκτυον λειτουργοῦν ὡς πηγή ἀξιών, ὡς «παράλληλο σχολεῖο», ὡς παράγων ἐκπαιδευσεως, ὁ όποϊος μεταδίδει ἀξίας καί διαμορφώνει στάσεις ζωής, συχνά ἀσυμβάτους μέ τάς ἀρχάς τοῦ σχολείου, τῆς οἰκογενείας, τῆς Ἐκκλησίας ἢ καί ἀντιθέτους πρὸς αὐτάς. Οἱ ὀρθόδοξοι γονεῖς ὀφείλουν νά ἀνατρέφουν καί νά διαπαιδαγωγοῦν τά τέκνα των «ἐν παιδείᾳ καί νοουθεσίᾳ Κυρίου» καί νά μεταδίδουν εἰς αὐτά τάς αἰωνίους ἀξίας τῆς πίστεώς μας. Ἡ Ἐκκλησία, διά τοῦ κατηχητικοῦ της ἔργου, ἀποβλέπει εἰς τήν «ἐνσυνείδητον καί ἐνεργόν συμμετοχήν» τῶν νέων εἰς τήν λειτουργικήν καί πνευματικήν ζωήν, καλλιιεργεῖ εἰς αὐτούς τόν σεβασμόν πρὸς τάς παραδόσεις τοῦ Γένους, τήν ἀγάπην πρὸς τόν πλησίον καί τό πνεῦμα ἀλληλεγγύης, ἐν ἐπιγνώσει ὅτι αὐτό τό όποϊον θά ἀγαπήσουν τά παιδία καί οἱ νέοι εἰς αὐτήν τήν φάσιν τῆς ζωῆς των, κατά τήν όποϊαν ὁ ἄνθρωπος εἶναι εὐπλαστος καί ἐπιδεκτικός ἀγωγῆς, θά μείνη ἀνεξίτηλον εἰς τήν ψυχὴν των εἰς ὀλόκληρον τήν πορείαν των.

Ἡμεῖς προσωπικῶς, δραττόμεθα τῆς εὐκαιρίας τῆς σημερινῆς μας συνάξεως, διά νά δώσωμεν μίαν πατρικήν συμβουλήν εἰς τήν νέαν γενεάν ἀναφορικῶς πρὸς τήν σχέσιν αὐτῆς μέ τάς νέας τεχνολογίας. Ἐπειδή ὁ ἠλεκτρονικός ὑπολογιστής, τό smartphone καί τό διαδίκτυον ἀποτελοῦν ἕνα τεχνολογικόν θαῦμα καί σᾶς γοητεύουν, ἀγαπητά μας παιδία, ὀφείλετε νά ἀσκηθῆτε εἰς τήν ὀρθήν χρῆσιν των ὡς μέσων, τά όποϊα διευκολύνουν τήν ζοῆν σας, τήν ἐπικοινωνίαν καί τήν ἐπαγγελματικήν σας πορείαν. Αὐτό εἶναι τό ζητούμενον, αὐτό ἀναδεικνύει τήν ἀξίαν τῆς τεχνολογικῆς προόδου, ἀλλά καί τήν δύναμιν τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ὑπευθυνότητος τοῦ ἀνθρώπου.

Μέ αὐτάς τάς σκέψεις καί μέ ἀκλόνητον τήν πίστιν ὅτι τήν ζωήν ἐκάστου ἐξ ἡμῶν καί τήν πορείαν τῆς ἀνθρωπότητος κατευθύνει ὁ χρόνος καί καιρούς ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ θέμενος Κύριος τῶν ὅλων, εἰσερχόμεθα εἰς τό νέον ἔτος, τό όποϊον εὐχόμεθα νά εἶναι δι' ὅλους τούς παρόντας εἰς τήν σημερινήν ἐκδήλωσιν καί διά τούς οἰκείους σας, ὑγιεινόν, χαρμόσυνον, εἰρηνικόν καί καρποφόρον. Ὁ Θεός τῆς ἀγάπης νά εὐλογῇ τά παιδία καί τούς ἐφήβους, ὅλην τήν φερέλπιδα νέαν γενεάν τῆς Ρωμιοσύνης, νά πορεύωνται εἰς τήν ὁδόν Του, νά προκόπτουν εἰς τά μαθήματα καί εἰς τάς σπουδάς των, καί νά μή λησμονοῦν ὅτι θά κληθοῦν νά συνεχίσουν καί νά ὑπερασπισθοῦν τήν μακράν καί ἀνεκτίμητον Παράδοσιν τῆς Ὀρθοδοξίας καί τῶν ζωτικῶν ἀξιών τοῦ Γένους. Ἀγαπητά παιδία, νέοι καί νέαι, νά ἔχετε πίστιν εἰς τήν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ καί ἐμπιστοσύνην εἰς τάς ἰδικάς σας δυνάμεις, τάς όποίας ἡ Θεία Χάρις πάντοτε θά ἐνισχύη καί θά ἐμψυχώνη.

Καλή καί εὐλογημένη χρονία εἰς ὅλους σας!

*Ἡ ἐν Χάλκῃ Ἱερά Πατριαρχική καί Σταυροπηγιακή Μονή τῆς Ἀγίας Τριάδος.
Ἡ Ἱερά Θεολογική Σχολή τῆς Χάλκης, εἰς τόν λόφον τῆς Ἑλπίδος.*

Ὁμιλία τῆς Α.Θ. Παναγιότητος
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου
κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου
Ἰδρυτοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς
καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος
(6 Φεβρουαρίου 2020)

Ἱερώτατοι ἀδελφοί, Πρόεδρε καὶ Μέλη τῆς Ἐφορείας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς
Ἁγίας Τριάδος Χάλκης,

Λοιποὶ Ἱερώτατοι ἀδελφοὶ Ἱεράρχαι,

Θεοφιλέστατε ἅγιε Ἡγούμενε,

Τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Ἡ ἀείρυτος Χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡξίωσε καὶ ἐφέτος
πάντας ἡμᾶς νὰ ἐορτάσωμεν εἰς τὸν γαλήνιον Λόφον τῆς Ἑλπίδος, ἐν παμ-
φώτῳ λειτουργικῇ συνάξει, τὴν μνήμην τοῦ ἀνιδρυτοῦ καὶ προστάτου τῆς
ἱστορικῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης, Πατριάρχου Κωνσταν-
τινουπόλεως Φωτίου τοῦ Μεγάλου.

Εἰς τὸν ἱερόν τοῦτον τόπον, ἀπὸ τοῦ 9ου ἤδη αἰῶνος, δοξάζεται ἐν προ-
σευχαῖς καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν ἀσκήσει καὶ ταπεινώσει, ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς
αἰώνιου, τό τίμιον ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Μεσοῦντος τοῦ 19ου αἰῶνος προσετέ-
θησαν εἰς τὴν μοναστικὴν ἀδελφότητα οἱ ἱεροσπουδασταὶ καὶ οἱ σοφοὶ δι-
δάσκαλοι των, διὰ τῆς ἐγκαθιδρύσεως ἐνταῦθα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
Χάλκης. Ἡ ἐγκατάστασις καὶ λειτουργία τῆς Σχολῆς εἰς τὴν γεραρὰν ταύτην
Μονὴν προδιέγραφε τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς νὰ καλλιεργήσῃ τὴν ὀρθόδοξον
πνευματικότητα, νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ μεταδώσῃ τὴν θεολογικὴν καὶ ἐκκλη-
σιαστικὴν παρακαταθήκην τῶν Πατέρων.

Ἡ τροφὸς Σχολῇ, κατὰ τὰ 127 ἔτη λειτουργίας της, ἐχαρίσατο εἰς τὴν
Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὴν οἰκουμενικὴν Ὁρθο-
δοξίαν ὑπερεννεακοσσίους ἀποφοίτους. Παρελαύνουν ἐνώπιον ἡμῶν τὴν
στιγμὴν αὐτὴν αἱ γλυκεῖαι μορφαὶ τῶν Χαλκитῶν, τῶν διδασκάλων καὶ συμ-
μαθητῶν μας, τῶν πρό ἡμῶν καὶ τῶν μεθ' ἡμᾶς ὁμογαλάκτων, τῶν εὐόρκως
διακονησάντων τό θυσιαστήριον, τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν καὶ τὴν θύραθεν
παιδείαν, τῶν τε μακαρία τῇ λήξει γενομένων καὶ τῶν λοιπῶν, τῶν διακο-
νούντων τὴν Ἐκκλησίαν ἄχρι τῆς σήμερον. Μᾶς συνδέουν αἱ κοιναὶ ἐμπειρίαι
καὶ ἡ θεολογικὴ παρακαταθήκη τῆς Χάλκης, κοινὰ βιώματα, κοινὰ ἀξίαι,
κοινὰ ὁράματα. Οὐδεὶς ἐν τῇ Τροφῷ Σχολῇ ἐδίδαξε καὶ μετέδωκεν εἰς ἡμᾶς
τούς σπουδαστάς ἄγονον ἐσωστρέφειαν ἢ ἀδιαφορίαν διὰ τὸν κόσμον καὶ

τόν πολιτισμόν. Προητοιμαζόμεθα ἐδῶ μαρτυρίαν καί διακονίαν ἐν τῷ κόσμῳ, χωρίς δυϊσμούς καί δισταγμούς, μέ ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην εἰς τήν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ καί μέ ἀκλόνητον πεποίθησιν περί τῆς ἱερότητος τῆς ἀποστολῆς μας. Μονή καί Σχολή ἦσαν εἰς τήν ζωὴν καί εἰς τήν συνείδησίν μας ἕν καί τό αὐτό, ἐνεσάρκωσαν τήν αὐτήν ἀλήθειαν τῆς ἐλευθερίας, «ἡ Χριστός ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν» (Γαλ. ε', 1).

Ἐνθυμούμεθα σήμερον, Ἰερώτατε ἅγιε Αὐστραλίας, τόν μακαριστόν Προκάτοχόν σας, τόν Ἀρχιεπίσκοπον Στυλιανόν, ὁ ὁποῖος διῆλθεν ἐνταῦθα ἐπτά ἔτη τῆς νεανικῆς ζωῆς του, ἀπέκτησε τό «ἦθος τῆς Χάλκης», τό ὁποῖον καί ἀπετέλεσε τήν πυξίδα τῆς θεολογικῆς του ἐργασίας καί τῆς ὑπερεξικονταετοῦς ἐκκλησιαστικῆς διακονίας του. Εἰς ἕνα ὠραῖον κείμενόν του μέ τίτλον «Τό ἦθος τῆς Χάλκης» (Κληρονομία 26 (1994), σ. 113), ὁ ἀείμνηστος ἀδελφός Στυλιανός ἀναφέρει τό ἐξῆς περιστατικόν, τό ὁποῖον ἀποδεικνύει τήν ποιότητα τῶν βιωμάτων μας ἐν Χάλκῃ: Ὅταν κάποτε ὁ αἰοίδιμος Πατριάρχης Ἀθηναγόρας, ὁ ὁποῖος ἐπεσκέπτετο συχνά τήν Σχολήν, παρέτῃρησε ἀπό τόν Πρόναον τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖον νεοχειροτόνητος διάκονος ἐκινεῖτο κατά τήν εἰσόδουσιν τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, τόν ἐκάλεσεν μετά τό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας καί τοῦ εἶπε μέ πατρική ἐπιείκειαν: «Παιδί μου, ὅταν κουβαλᾷς τό ἱερό Εὐαγγέλιο, δέν μπορείς πιά νά περπατᾷς σάν ἄνθρωπος κοινός. Πρέπει νά βηματίζεις ἀργά, τελετουργικά, σάν ἀσώματος Ἄγγελος. Καί τό Ὅραρίό σου, φτεροῦγες Ἀρχαγγέλου συμβολίζει». Ὁ ναός καί τά τελούμενα ἐν αὐτῷ ἦσαν δι' ἡμᾶς τό ζωτικόν κέντρον τῆς ζωῆς μας. Ἐδῶ κατεθέτομεν τήν μετάνοιαν καί τās ἐλπίδας μας, ἐδῶ ἐλαμβάνομεν στήριξιν εἰς τόν δόλιχον τῆς σπουδῆς καί τῆς ἀσκήσεως.

Διανύομεν τό 49ον ἔτος ἀπό τῆς, ἄνωθεν ἀδίκῃ ἐπιβολῇ, διακοπῆς τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς μας. Ὁ μακαριστός ἄμεσος προκατόχος ἡμῶν Πατριάρχης Δημήτριος καί ἡ ἡμετέρα Μετρίότης, μετ' ἐπιμονῆς ἡγωνίσθημεν διά τήν ἐπαναλειτουργίαν τῆς Χαλκίτιδος Σχολῆς. Αἱ προσπάθειαι συνεχίζονται καί ἐντείνονται. Ἐχομεν ἐμπιστοσύνην εἰς τόν πανοικτίρμονα Κύριον, καί εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ ποθεινὴ ἡμέρα θά ἔλθῃ καί θά ἡχήσῃ ὁ κῶδων τῆς Σχολῆς, καλῶν τούς νέους φερέλπιδας ἱεροσπουδαστάς εἰς τά θρανία καί τούς καθηγητάς εἰς τήν ἔδραν, διά νά συνεχισθῇ ἡ εὐλογημένη παράδοσις τῆς καλλιιεργείας μιᾶς θεολογίας πιστῆς εἰς τήν ὀρθόδοξον παράδοσιν καί ἀνοικτῆς πρὸς τόν ἄνθρωπον καί τόν πολιτισμόν.

Τότε θά ἀποκτήσῃ ὁ Οἰκουμενικός Θρόνος καί πάλιν τόν θεολογικόν του βραχίονα, τόν ἰσχυρόν καί δημιουργικόν. Τότε θά τροφοδοτῇται ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία μέ ἱκανά στελέχη, σάρκα ἐκ τῆς σαρκὸς τῆς, κληρικούς καί μύστας τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης, οἱ ὁποῖοι θά αἴρουν εἰς τούς στιβαροὺς ὧμους τούς τόν σταυρόν καί τās πολυσχιδεῖς εὐθύνas τῆς Μητροῦς Ἐκκλη-

σίας, ἐκφρασταί τοῦ πνεύματος τῆς Χάλκης πού εἶναι αὐτό τοῦτο τό πνεῦμα καί τό ἦθος τοῦ Φαναρίου.

Ἐπιθυμοῦμεν νά ὑπενθυμίσωμεν εἰς ὑμᾶς, ὅτι ἐφέτος συμπληροῦνται ἑκατόν ἔτη ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἱστορικῆς Ἐγκυκλίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως «πρός τάς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ» (1920), ἡ ὁποία κατηρτίσθη μερίμνη τῶν καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης καί θεωρεῖται τό ἀξονικόν κείμενον τῆς συγχρόνου Οἰκουμενικῆς Κινήσεως. Τό Πατριαρχεῖον μας θά τιμήσῃ δεόντως αὐτήν τήν ἐπέτειον.

Πρό ὀλίγου ἐτελέσαμεν Τρισάγιον ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ τελευταίου Σχολάρχου τῆς Τροφοῦ Σχολῆς, τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Σταυρουπόλεως κυροῦ Μαξίμου, τά ὅστᾱ τοῦ ὁποίου θά ταφοῦν αὔριον εἰς τόν Κοιμητήριον Βαλουκλῆ, ὅπου θά ἀναπαύωνται, ἐν τῇ προσδοκίᾳ τῆς κοινῆς ἀναστάσεως, πλησίον τῶν ἄλλων ἀρχιερέων τοῦ Θρόνου. Ὁ Σχολάρχης μας ὑπῆρξε φύλαξ τῆς Σχολῆς μέχρι τέλους καί ἀπῆλθεν εἰς τά ἄνω, μέ τήν βεβαίαν ἐλπίδα ὅτι ἡ γεραρά Τροφός θά ἀνοίξῃ καί πάλιν τάς πύλας τῆς καί θά συνεχίσῃ τήν ἀγίαν ἀποστολήν τῆς. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ ψυχὴ του συναγάλλεται, ὁμοῦ μέ τάς ψυχάς τῶν μακαριστῶν λοιπῶν Σχολαρχῶν, τῶν καθηγητῶν καί μαθητῶν τῆς Σχολῆς ἐνώπιον τοῦ καθοριστικοῦ γεγονότος ὅτι ἐκτυλίσσεται ἤδη, εἰς τό ἐπίπεδον ἀποκτίσεως τῆς σχετικῆς ἀδείας, ἡ διαδικασία ἀνοικοδομήσεως καί ἀναβαθμίσεως τοῦ κτηριακοῦ συγκροτήματος Μονῆς καί Σχολῆς. Δοξολογοῦμεν τόν ἀγαδοθότην Θεόν, διότι ἐχαρίσατο εἰς τήν Ἐκκλησίαν Του τόν φιλογενῆ Ἐντιμολογιώτατον Ἀρχοντᾶ Ἐξαρχον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καί Πολιτικόν Διοικητήν τοῦ Ἁγίου Ὁρους κύριον Ἀθανάσιον Μαρτίνον, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε γενναιοφρόνως τήν σχετικὴν μεγάλην δαπάνην. Εἶναι ὁ νέος Παῦλος Σκυλίτσης Στεφάνοβικ καί τό ὄνομά του θά εὐρίσκεται ἐγχαραγμένον εἰς τοὺς αἰῶνας, ὁμοῦ μετά τοῦ εἰρημένου, εἰς τό Συνοδικόν τῆς Σχολῆς. Ἐκφράζομεν πρὸς τόν Ἐντιμολογιώτατον κύριον Μαρτίνον καί τήν ὁμόζυγόν του κ. Μαρίναν τάς εὐχαριστίας καί τόν ἔπαινον τῆς Μητρός Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Θεός τῆς ἀγάπης νά χαρίζῃ εἰς τόν Μέγαν Εὐεργέτην τῆς Σχολῆς καί εἰς τοὺς οἰκείους του πᾶσαν ἄνωθεν εὐλογίαν.

Χαιρόμεθα, ἅγιε Ἡγούμενε, διὰ τό γεγονός ὅτι ἤδη εἰς τήν ἀρχὴν τῆς θητείας σας ξεκινᾷ καί ἡ ἀνακαίνισις τῶν κτηρίων ἐδῶ εἰς τόν Λόφον τῆς Ἑλπίδος. Εὐχόμεθα δασιλῇ καρποφορίᾳ τῶν προσπαθειῶν σας, πρόοδον καί ταχεῖαν ὀλοκλήρωσιν τοῦ ὅλου ἐγχειρήματος, τό ὁποῖον προφανέστατα ἐνισχύει μεγάλως καί τόν ἀγῶνα ἐπαναλειτουργίας τῆς Τροφοῦ Σχολῆς.

Ἐρώτατε ἀδελφέ ἅγιε Αὐστραλίας, καλωσορίζομεν ἐγκαρδίως ὑμᾶς καί τήν τιμίαν συνοδείαν σας, εἰς τήν ὁποίαν ἀνήκουν καί οἱ τρεῖς νεοχειροτονηθέντες Βοηθοὶ Ἐπίσκοποι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς σας. Ἐκφράζομεν ἅπαξ ἔτι

Ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος

τὴν συμπάθειάν μας πρὸς τὸν εὐγενῆ καὶ φιλειρηνικὸν αὐστραλιανὸν λαὸν δι' ὅσα ὑπέστη καὶ ὑφίσταται αὐτὸς καὶ τὸ φυσικὸν περιβάλλον τῆς μεγάλης χώρας, λόγῳ τῶν καταστροφικῶν πυρκαϊῶν, αἱ ὁποῖαι συνεχίζονται ἀκόμη, εὐτυχῶς ἐλεγχόμεναι. Σᾶς συγχαίρομεν, διότι ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Αὐστραλίας εὐρέθη καὶ εὐρίσκεται εἰς τὸ πλευρόν τῶν παθόντων, τῶν πυροσβεστῶν καὶ τοῦ λαοῦ, ἐπιδεικνύουσα ἐμπράκτως τὴν συμπαράστασιν καὶ τὴν ἀρωγὴν της.

Περαίνοντες τὸν λόγον, ἐκφράζομεν τὴν Πατριαρχικὴν μας εὐαρέσκεϊαν πρὸς τὴν Ἐφορείαν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ἀγίας Τριάδος Χάλκης καὶ πρὸς τὸν Θεοφιλέστατον Ἡγούμενον αὐτῆς διὰ τὴν προσφορὰν των πρὸς τὸ ἱερόν τοῦτο καθίδρυμα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, εὐχαριστοῦντες δέ πάντας, διὰ τὴν παρουσίαν σας καὶ τὴν συμμετοχὴν σας εἰς τὴν πανήγυριν τῆς Μονῆς, καταστέφομεν ὑμᾶς διὰ τῆς Πατριαρχικῆς ἡμῶν εὐλογίας, ἐπικαλούμενοι ἐπὶ πάντας, πρεσβείαις τοῦ ἐν Ἁγίοις Προκατόχου τῆς ἡμῶν Μετριότητος Φωτίου τοῦ Μεγάλου, τὴν χάριν καὶ τὸ ἔλεος τοῦ μεγαλοδώρου Θεοῦ.

Χρόνια πολλά!

Ὁμιλία τῆς Α.Θ. Παναγιότητος
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου
κατὰ τὴν Θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ
Ἁγίου Χαραλάμπους Κρήνης
(Κρήνη, 9 Φεβρουαρίου 2020)

Ἱερώτατοι ἀδελφοί καὶ συλλειτουργοὶ ἅγιοι Βρυούλων κύριε Παντελεῖμον
καὶ ἅγιοι Σμύρνης κύριε Βαρθολομαῖε,

Εὐλαβέστατοι πατέρες,

Ἐντιμολογιώτατοι Ἀρχοντες,

Εὐγενεστάτη κυρία Γενική Πρόξενη τῆς Ἑλλάδος ἐν Σμύρνη,

Προσφιλέστατοι προσκυνηταὶ ἐκ Χίου,

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Συνηγμένοι ἐν εὐφροσύνῃ καὶ συγκινήσει ἐπὶ τό αὐτό, τιμῶμεν σήμερον
τόν Ἅγιον Ἱερομάρτυρα Χαραλάμπη ἢ Χαράλαμπον τόν Θαυματουργόν,
εἰς αὐτόν τόν περικαλλῆ καὶ ἱστορικόν ναόν του ἐν Κρήνῃ. Ἡ ἐπισκοπὴ
Κρήνης, ἡ ὁποία ὑπήγετο εἰς τόν Μητροπολίτην Ἐφέσου, προήχθη τόν Δε-
κέμβριον τοῦ ἔτους 1902 εἰς Μητρόπολιν. Ἐπὶ τῷ χαρμοσύνῳ τούτῳ γεγο-
νότι, ἐτελέσθη δοξολογία ἐνταῦθα εἰς τόν «εὐρύν» Μητροπολιτικόν Ναόν
τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους, ὅπου συνέρευσεν «ὁ ὀρθόδοξος χριστιανικός
κόσμος παμπληθὴς ἐξ ἀπάσης τῆς Ἐπαρχίας αὐθόρμητος». Ἔτσι ἀναφέρουν
ἐπὶ λέξει τὰ σχετικὰ κείμενα τῆς ἐποχῆς. Παρελαύουν ἐνώπιόν μας σήμερον
αἱ ψυχαὶ ὄλων αὐτῶν τῶν κατοίκων τῆς Κρήνης, τῶν πρό αὐτῶν καὶ τῶν
μέχρι τῆς τραγικῆς καμπῆς, οἱ ὅποιοι προσήρχοντο ἐν εὐλαβείᾳ εἰς τόν
Ἱερόν τοῦτον Ναόν διὰ νὰ καταθέσουν τὴν μετάνοιαν καὶ τὰς ἐλπίδας των,
νὰ δοξάσουν τὴν Θεὸν διὰ τὰ σωτηριώδη δωρήματά Του, νὰ προσκομίσουν
τόν σῖτον, τόν οἶνον καὶ τό ἔλαιον διὰ νὰ τὰ ἀγιάσῃ ὁ ἱερεὺς, νὰ κοινωνή-
σουν τῶν ἀχράντων μυστηρίων καὶ νὰ ἀγιασθῇ ἡ ζωὴ των.

Ἡ ὀρθόδοξος εὐσέβεια ἀποδίδει εἰς τοὺς Ἁγίους καὶ τοὺς Μάρτυρας
ἐξαιρετικὴν τιμὴν καὶ μέγαν σεβασμόν. Εἶναι οἱ μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως
τοῦ Χριστοῦ, ὁ βίος των ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα ζωῆς διὰ τοὺς πιστοὺς, ἀπο-
καλύπτει τόν ἀληθινόν προορισμόν μας, τό «ὀρθόδοξον δέον»» περὶ ἀνθρώ-
που. Προκαλεῖ μεγάλην ἐντύπωσιν παγκοσμίως ἡ λαμπρότης μέ τὴν ὁποίαν
ἡ Ἐκκλησία ἐορτάζει τὴν ἡμέραν μνήμης τῶν Ἀγίων καὶ τῶν Μαρτύρων,
ὡς ἡμέραν ἀναστασίμου χαρᾶς, ἀποκαλύψεως τῆς δόξης καὶ τῆς φωτοχυσίας
τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Μεγάλως τιμᾶται ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ ὁ Ἅγιος Ἱερομάρτυς Χαράλαμπος.

*Ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος,
κατά τήν Θείαν Λειτουργίαν, ἐν τῷ Τερῷ Ναῷ Ἁγίου Χαραλάμπους Κρήνης*

Ὁ «ὀλόφωτος μάρτυς Χριστοῦ» Χαραλάμπης ὑμνεῖται ὡς «στῦλος ἀκλόνητος τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ», ὡς «ἔρεισμα τῶν πιστῶν», ὡς «λύχνος αἰή-φωτος τῆς οἰκουμένης», ὁμολογήσας ἐνώπιον τοῦ τυράννου «ρωμαλέφ φρονήματι» καί «μεγαλοφώνως» τόν ὄντως Θεόν, λάμψας ἐν τῷ κόσμῳ διὰ τοῦ μαρτυρίου του, διὰ τοῦ ὁποίου κατέστη «Χριστοῦ τῶν παθημάτων κοινωνός» καί ἔλαβε παρά τοῦ Σωτῆρος τήν χάριν τῶν ἱαμάτων. Ἡ τιμία κára τοῦ Ἁγίου, ἐπιτελεῖ ἰάσεις παντοδαπὰς καί «θαύματα παράδοξα», καί καταπαύει τὰς λοιμώδεις νόσους. Δέν εἶναι διόλου τυχαῖον ὅτι οἱ πιστοί θεωροῦν τόν Ἅγιον Χαράλαμπον ὡς «οἰκεῖον» τους, ὡς «συγγενῇ καί συμπολίτην» των, λόγῳ τῆς γενναιότητος, τῆς φιλανθρωπίας καί τῆς ἀπλότητός του. Νά ἔχωμεν ὅλοι τήν εὐλογίαν τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους.

Ἰερώτατοι ἀδελφοί καί προσφιλέστατα τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Ὑποδεχόμεθα καί καλωσορίζομεν τοὺς ἐκ Χίου πολυπληθεῖς προσκυνητάς μέ καταγωγὴν ἀπὸ τῆν ἱστορικὴν Κρήνην καί ὄχι μόνον. Ἡ παρουσία σας, ἀγαπητοί, ἡ εὐλάβειά σας, ἡ συγκίνησίς σας, μαρτυροῦν ὅτι τιμᾶτε τοὺς προγόνους σας, ὅτι εἴσθε ὑπερήφανοι διὰ τήν Μικρασιατικὴν καταγωγὴν σας, ὅτι δι' ἐσᾶς αἱ ἀλησμόνητοι πατρίδες εἶναι κεντρικόν σημεῖουν ἀναφορᾶς τῆς ζωῆς σας. Σᾶς προτρέπομεν καί σᾶς παρακαλοῦμεν νά ὑπενθυμίζετε εἰς τὰ τέκνα σας, εἰς τήν φερέλπιδα νέαν γενεάν, τό χρέος των νά μή λησμονήσουν τήν πατρίαν γῆν, νά τήν σκέπτονται καί νά τήν ἐπισκέπτονται καί νά μεταδώσουν καί εἰς τὰ ἰδικὰ των τέκνα τήν ἀγάπην αὐτήν, ἡ ὁποία θά τὰ συνδέσῃ μέ τήν μακράν καί ἔνδοξον ἱστορίαν καί τόν πολιτισμόν τοῦ Γένους. Ὅταν θά ἔρχωνται ἐδῶ, εἰς τὰ ἡγιασμένα χώματα, θά γεμίξῃ ἡ καρδιά των χαράν καί συγκίνησιν, μέ συναισθήματα βαθέα, τὰ ὁποῖα δέν βιοῦνται ἐξ ἀποστάσεως. Θά νιώθουν «στό σπίτι τους», θά ἀνακαλύπτουν τοὺς ἀρρήκτους δεσμούς μέ τήν Μικράν Ἀσίαν, τόπον ὅπου οἱ πρόγονοί μας ἄφησαν τήν σφραγίδα των, τό ἀνεξίτηλον στίγμα ἐνός πολιτισμοῦ φιλοθεΐας καί φιλανθρωπίας, εὐλογημένης σχέσεως μέ τόν Θεόν, μέ τόν συνάνθρωπον, ἀνεξαρτήτως ἐθνικῆς ταυτότητος καί θρησκείας, καθώς καί σχέσεως μέ ὀλόκληρον τήν δημιουργίαν. Παντοῦ ὑπάρχουν τὰ ἴχνη τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως καί τοῦ ἡθους, τῆς εὐσεβείας καί τῆς εὐφυΐας τῶν Πατέρων μας.

Ὁ Πατριάρχης σας ὑπόσχεται ὅτι, μέχρι τελευταίας του ἀναπνοῆς, θά συνεχίσῃ νά ἐπισκέπεται, ὄχι βεβαίως ὡς ἀπλοῦς ἐπισκέπτης ἀλλά ὡς ταπεινός προσκυνητής, τὰς κοιτίδας τοῦ Γένους εἰς τήν Μικράν Ἀσίαν, τόν Πόντον καί τήν Ἀνατολικὴν Θράκην, θά ἐνδιαφέρεται διὰ τήν ἀναστήλωσιν τῶν ναῶν, θά λειτουργῇ καί θά προσεύχεται εἰς τὰ ἱερά προσκυνήματα τοῦ Γένους. Δέν θά παύσῃ νά μνημονεύῃ τὰς μυριάδας τῶν προγόνων μας, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν εἰς τήν εὐλογημένην αὐτήν γῆν, ἔκτισαν μεγαλοπρεπεῖς να-

ούς, έξωκκλήσια καί εὐαγῇ ιδρύματα, συνέβαλον εἰς τήν ἀνάπτυξιν, τήν κοινωνικήν καί οἰκονομικήν ζωήν, ἔζησαν ἐν εἰρήνῃ μέ τοὺς λοιποὺς κα- τοίκους. Μνημονεύομεν καί ὄλους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐγκατέλειψαν ἄκοντες τήν γῆν τῶν πατέρων, καί αὐτοὺς οἱ ὅποιοι ὑπῆρξαν τραγικά θύματα τῶν ἐκρύθμων καταστάσεων καί τῆς δίνης τοῦ ἐθνικισμοῦ κατά τό πρῶτον τέ- τартον τοῦ 20οῦ αἰῶνος, ὁ ὅποιος ἐχαρακτηρίσθη, λόγω καί τῶν δύο παγ- κοσμίων πολέμων, ὡς ὁ πλέον βίαιος αἰὼν εἰς τήν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπό- τητος. Θά συνεχίσωμεν νά ψάλλωμεν Τρισάγιον ὑπέρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν προγόνων μας, τῶν κοιμηθέντων ἐν τῇ γῇ ταύτῃ τῶν Ἀγίων καί τῶν Μαρτύρων, καί προσδοκόντων ἀνάστασιν νεκρῶν. Εἴη ἡ μνήμη αὐτῶν αἰωνία!

Περαίνοντες τόν λόγον, ὑπενθυμίζομεν ὅτι ἡ Θεία Λειτουργία, ὅπου καί ἂν τελῆται, εἶναι πανήγυρις ἀγάπης, ἐλπίδος καί εἰρήνης. Εἰς ὅλας τὰς ὁμιλίας μας διακηρύσσομεν καί ὑπογραμμίζομεν τήν ἀδήριτον ἀνάγκην, αἱ Ἑκκλησίαι καί αἱ θρησκεῖαι νά ἐντείνουν τὰς προσπάθειάς καί τόν ἀγῶνα των διά τήν εἰρήνην, πυρὴν τῆς ὁποίας εἶναι δι' ἡμᾶς ἡ εἰρήνη μεταξύ αὐτῶν τούτων τῶν θρησκείων. Θλιβόμεθα βαθέως, ὅταν πληροφορούμεθα περί πράξεων βίας ἐν ὀνόματι τῆς θρησκευτικῆς πίστεως, περί τῆς κατα- στροφῆς θρησκευτικῶν μνημείων, περί τῶν ἐκρήξεων τοῦ φονταμενταλι- σμοῦ, τῆς νοσηρᾶς αὐτῆς ἐκφράσεως τῆς θρησκευτικότητος. Ἡ εἰρήνη δέν ἐπιτυγχάνεται ποτέ μέ τήν δύναμιν τῶν ὅπλων, ἀλλά μόνον μέ τήν ἀγάπην καί τήν δικαιοσύνην. Ὅπως ἀπεφάνθη ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας (Κρήτη 2016), «τό λάδι τοῦ θρησκευτικοῦ βιώματος πρέπει νά χρησιμοποιεῖται γιά νά ἐπουλῶναι πληγές καί ὄχι γιά νά ἀναζω- πυρῶναι τή φωτιά τῶν πολεμικῶν συρράξεων» (Μήνυμα, § 4).

Μέ αὐτάς τὰς σκέψεις, εὐχαριστοῦμεν τὰς Ἀρχάς τοῦ τόπου διά τήν χο- ρηγηθεῖσαν ἄδειαν νά τελέσωμεν καί πάλιν τήν ἱεράν ταύτην ἀκολουθίαν, μετά τῶν Ἱερωτάτων ἀδελφῶν Μητροπολιτῶν Βρυούλων Παντελεήμονος καί Σμύρνης Βαρθολομαίου, σᾶς καλωσορίζομεν εἰς τήν ὡραίαν Κρήνην, ἀπονέμοντες δέ εἰς ὑμᾶς τήν Πατριαρχικήν μας εὐλογίαν, ἐπικαλούμεθα, πρεσβείαις τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρός ἡμῶν Ἱερομάρτυρος Χαραλάμπους τοῦ Θαυματουργοῦ, ἐπὶ πάντας ὑμᾶς καί ἐπὶ τοὺς προσφιλεῖς οἰκείους σας, τήν ζεῖδωρον χάριν καί τὰ σωτηριώδη ἐλέη τοῦ ἐν Τριάδι προσκυνουμένου, καί ἐν τοῖς Ἀγίοις Αὐτοῦ ἐνδοξαζομένου, Θεοῦ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου
κατά τόν Μ. Ἐσπερινόν τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς
(Φανάριον, 29 Φεβρουαρίου 2020)

Ἰερώτατοι καί Θεοφιλέστατοι ἀδελφοί, εὐλαβεῖς προσκυνηταί, ἀγαπητοί φίλοι, τέκνα προσφιλῆ,

Χρόνια τώρα τά Σαββατόβραδα χοροστατοῦμεν εἰς τόν πάνσεπτον Πατριαρχικόν Ναόν μας, τό κέντρον τοῦ Ἱεροῦ μας Κέντρου, καί ἐγκαινιάζομεν τήν Κυριακήν, τήν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως, ἀπό τήν ὁποίαν ἡ Πασχάλιος χαρά διαχέεται διηνεκῶς εἰς σύνολον τήν ζωήν τῆς Ἐκκλησίας.

Σήμερα ὅμως αὐτός ὁ Μέγας Ἐσπερινός δέν εἶναι διά τόν Πατριάρχην λειτουργικόν μόνον καθῆκον, ἀπαίτησις τοῦ Τυπικοῦ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἀλλά ἀνάγκη ψυχική. Χοροστατοῦμεν καί προσευχόμεθα, διά νά εὐχαριστήσουμε καί νά δοξολογήσουμε τόν Κύριον καί Πατέρα τῶν Φώτων, ἐκ τοῦ Ὁποίου πᾶσα δόσις ἀγαθή καί πᾶν δώρημα τέλειον. Νά Τοῦ προσφέρουμε τά ἰδικά Του ἐκ τῶν ἰδικῶν Του. Διότι ὅλα εἶναι ἰδικά Του: Τό δῶρον τῆς ζωῆς πρὶν ἀπό 80 χρόνια. Ἡ Ἰμβρος ὡς γενέτειρα καί ἰδιαιτέρα πατρίς. Τά ὅμορφα παιδικά χρόνια εἰς τήν ἐρατεινὴν νῆσον. Τά πρῶτα γράμματα ἐκεῖ καί τά ὕστερα ἐδῶ, εἰς τήν Πόλιν τῶν πόλεων, ἐπὶ ἐπταετίαν εἰς τήν Χαλκίτιδα Θεολογικὴν Σχολήν, καί ἐπὶ πέντε ἔτη εἰς Εὐρωπαϊκὰ πανεπιστήμια. Οἱ σοφοὶ διδάσκαλοι μας. Οἱ χειροτονίες εἰς τὴν Ἰμβρον, εἰς τήν Χάλκην καί ἐδῶ εἰς τό Φανάρι. Ἡ πολυετής θητεία εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον, εἰς αὐτό τό ὑπερπανεπιστήμιον, εἰς αὐτὴν τὴν Ἀνωτάτην Ἀκαδημίαν. Ὁ στοργικὸς Γέροντας Μελίτων πού παρέλαβε τόν σήμερον ἐορτάζοντα ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων εἰς τὴν παιπαλόεσσαν καί τόν παρέδωκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Μητροπολίτην Φιλαδελφείας. Ὅλα εἶναι δωρεές τοῦ Οὐρανίου Πατρός. Ὅλα εἶναι ἰδικά Του, δι' αὐτό καί οὐδέποτε ἐκαυχήθη ὁ ὁμιλῶν ὡς «μὴ λαβῶν», γνωρίζων ὅτι οὐδέν ἔχει ὃ οὐκ ἔλαβε.

Καί μετὰ, ἡ μακρά Πατριαρχία, εἰς διαδοχὴν τοῦ σεμνοῦ, ταπεινοῦ, καλοῦ κάγαθοῦ Πατριάρχου Δημητρίου τοῦ ἀπὸ Ἰμβρου καί Τενέδου, τόν ὁποῖον μέ προθυμίαν, υἱικὴν στοργὴν καί εὐγνωμοσύνην διηκονήσαμεν καθ' ὅλην τὴν εἰκοσαετὴ Πατριαρχείαν του. Ἄς ἀναπαύεται εἰς τοὺς οὐρανίους λειμῶνας μετὰ τῶν ἁγίων καί τῶν δικαίων, διότι ἅγιος καί δίκαιος ὑπῆρξε καί ὁ ἴδιος, εἰς ὅλην του τὴν ζωήν. Ἀνεξίκακος καί ἀνεπιτήδευτος. Γνήσιος, αὐθεντικός καί ἀτόφιος. Καί ὁ ὁμιλῶν καί ὅλοι ἄς ἔχουμε τὴν εὐχήν του. Ἡ μακρά, λοιπόν, Πατριαρχία μας. Μέ τόσες εὐλογίες! Ἄς ἐπιτραπῇ νά ἀναφέρωμεν μερικοὺς σταθμούς ἐκ τῆς περιπετειώδους ἐξελίξεως καί πορείας της.

Ὑπῆρξε – καί εἶναι – διαρκῆς ἡ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν οὕτω τὰ καθ' ἡμᾶς οἰκονομήσαντα Κύριον τῆς δόξης· Διὰ τὸ ὁμόφωνον τῆς ἐκλογῆς. Διὰ τὸ γεγονός ὅτι ἀμφοτέρω οἱ γεννητόρες ἡμῶν ἠυμοίρησαν νὰ ἰδοῦν τὴν μεγάλην δι' αὐτοῦς ἡμέραν ἐκείνην. Διὰ τὴν ἀρμονικὴν συνεργασίαν μέ τούς κατὰ καιροὺς ἀδελφούς καὶ συνεργούς Ἱεράρχας. Διὰ τὰς ἀπ' ἀρχῆς καθιερωθείσας Συνάξεις τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκείνας τῆς σεβασμίας Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου. Διὰ τὴν συνέχισιν τῆς προετοιμασίας τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου καὶ τελικῶς τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐν Κρήτῃ πρό τετραετίας περίπου. Διὰ τὰς ἐπισκέψεις ἡμῶν εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ἀδελφὰς Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰς πλείστας τῶν Ἐπαρχιῶν τοῦ Θρόνου. Διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς πλείστα συνέδρια ποικίλου περιεχομένου, μέ πλέον πρόσφατα τὰ τοῦ Davos καὶ τοῦ Abu Dhabi, ὅπου πάντοτε προσεπαθήσαμεν νὰ κάμωμεν ἀκουστήν τὴν φωνὴν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ νὰ δώσωμεν τὴν μαρτυρίαν τοῦ πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ἀκόμη, διὰ τὴν διεύρυνσιν τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, μέ τὴν δυνατότητα συμμετοχῆς καὶ προσφορᾶς εἰς τὸ ἔργον τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ὅλων ἀνεξαίρετως τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Ἱεραρχῶν τῆς πρωτοθρόνου ἡμῶν Ἐκκλησίας. Διὰ τὴν ἐκλογὴν καὶ ἀνάδειξιν πλειάδος ἐκλεκτῶν ἀρχιερέων κοσμοῦντων καὶ διακονούντων τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ διαφόρων διοικητικῶν, ἀκαδημαϊκῶν καὶ ἄλλων ἐπάλξεων, διὰ τοὺς ὁποίους σεμνύνεται ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία. Διὰ τὴν ἐνσυνείδητον καὶ πρόθυμον προώθησιν τῶν διαχριστιανικῶν καὶ διαθρησκευτικῶν διαλόγων, ἀποτελούντων συμβολὴν εἰς τὴν παγκόσμιον εἰρήνην, καταλλαγὴν καὶ ἀλληλεγγύην. Διὰ τὴν ἵδρυσιν νέων ἐπαρχιῶν τοῦ Θρόνου. Διὰ τὰ πολλὰ εὐλαβικά προσκυνήματα καὶ κατανυκτικὰ τρισάγια εἰς ἐσβεσμένας λυχνίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης μετὰ μίαν ὀλόκληρον ἑκατονταετίαν ἀναγκαστικῆς σιωπῆς. Διὰ τὴν συμβολὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν οἰκολογικῆς συνειδήσεως, τοσοῦτον ἀναγκαίας, ἐάν κρίνωμεν ἀπὸ τὴν μαστίζουσαν σήμερον τὴν ἀνθρωπότητα σχετικὴν κρίσιν καὶ τὴν λίαν ἐπικίνδυνον κλιματικὴν ἀλλαγὴν. Διὰ τὸν γόνιμον διάλογον μέ τὸν σύγχρονον κόσμον καὶ τὴν καλὴν μαρτυρίαν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐνώπιον τῶν σημείων τῶν καιρῶν, μαρτυρίαν ἐμπιστοσύνης εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου.

Δοξάζομεν τὸν Θεόν καὶ διὰ τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Οὐκρανίας, τὸ ὅποιον ἀποκατέστησεν εἰς τὴν κανονικότητα ἑκατομμύρια ταλανιζομένων Ὁρθοδόξων πιστῶν, ἐπικαιροποίησε τὴν πρωτόθρονον εὐθύνην, καὶ ἀνέδειξε τὰ ἀπαράγραπτα δίκαια τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τὰ συνοδικῶς κατωχυρωμένα καὶ ἐν μακρᾷ πρακτικῇ αἰώνων μεμαρτυρημένα καὶ καθηγιασμένα.

Ἦρχισαμεν τὴν ἐνδεικτικὴν αὐτὴν ἀπαρίθμησιν σταθμῶν τινῶν τῆς Πα-

τριαρχικῆς ἡμῶν πορείας, λέγοντες: «Υπῆρξε – καί εἶναι – διαρκῆς ἡ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν οὕτω τὰ καθ' ἡμᾶς οἰκονομήσαντα Κύριον τῆς δόξης...» διὰ πάσας τὰς φανεράς καὶ ἀφανεῖς εὐεργεσίας τὰς εἰς ἡμᾶς γεγενημένας. Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἔνεκεν! Δόξα Αὐτῷ καὶ διὰ τὰ λυπηρά, ὅσα ἐδοκιμάσαμεν κατὰ τὴν τελευταίαν τριακονταετίαν. Ὅχι διὰ τὰ ἐκ ψευδαδελφῶν προελθόντα· αὐτὰ τὰ ἀντιπαρερχόμεθα, διότι σήμερον εἶναι εὐφρόσυνος ἡ ἡμέρα. Ἐννοοῦμεν τὰς ἰδικὰς μας ἐλλείψεις καὶ παραλείψεις, τὰς ἀποτυχίας, τὰ σφάλματα, τὰ ἐξ ἀγνοίας, ἀπειρίας, ὑπερτιμῆσεως τῶν ὑφισταμένων δυνατοτήτων – τὰ λυπηρά, τὰ ὅποια ἐπιδικάζομεν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὸν ἑαυτὸν μας. Δοξάζομεν τὸν Θεόν διότι τὰ ἐπέτρεψε διὰ νὰ μὴ ὑπεραιρώμεθα καὶ νομίζομεν ὅτι κατέχομεν τὸ ἀλάθητον. Οὐδεὶς ἀναμάρτητος καὶ τέλειος εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός. Καί, φυσικά, οὐδεὶς ἀναντικατάστατος. Ἡμεῖς θὰ συνεχίσωμεν «τό κατὰ δύναμιν καὶ Θεῷ φίλον», καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν, ἀκριβῶς σήμερον, ὀγδοηκονταετίας ζωῆς καὶ προσφορᾶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος, ἐφ' ὅσον χρόνον θὰ εὐδοκήσῃ Ἐκεῖνος νὰ ἀνέχεται ἡμᾶς καὶ τὰ ταπεινά ἔργα τῶν χειρῶν μας. Καὶ ὕστερον, Ἐκεῖνος καὶ πάλιν θὰ ἀναδείξῃ τὸν διάδοχον, τὸν ἐκλεκτὸν Του, διὰ νὰ παραλάβῃ τὴν σκυτάλην καὶ νὰ συνεχίζεται ἀδιακόπως ἡ πνευματικὴ αὐτῇ σκυταλοδρομία ἀπὸ Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων, ὅτε καὶ θὰ εἶναι τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός. Τῆς Ἐκκλησίας, καὶ πύλαι Ἰδαίου οὐ κατισχύσουσι. Καὶ ἡ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἐδῶ εἰς τὴν Μητρόπολιν τοῦ Γένους, θὰ ἐπιβίωσῃ μέχρι τότε, μέ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὅποιος τὴν διετήρησε μέχρι σήμερον, καίπερ διαβαίνουσιν ἐν μέσῳ παγίδων πολλῶν.

Ἀδελφοί καὶ τέκνα,

Θερμότατα σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν ὀλοπρόθυμον συμμετοχὴν σας εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Πατριάρχου κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν – σταθμὸν εἰς τὴν ἐπίγειον ζωὴν του. Διὰ τὰς προσευχὰς σας ὑπὲρ αὐτοῦ. Διὰ τὴν ἀγάπην σας δι' αὐτόν, ἡ ὁποία καὶ ὠδήγησε τὴν ἐσπέραν ταύτην τὰ βήματά σας εἰς «τό ἀστραπόμορφο Φανάρι, τὸ ὅποιον γνωρίζει νὰ ὁμιλῇ διὰ τῆς σιωπῆς τὴν γλῶσσα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος». Ἡ ἀνταπόδοσις τῆς ἀγάπης σας θὰ εἶναι ἡ πρὸς τὸν Κύριον ἰκεσία μας νὰ σᾶς τηρῇ ἐν τῇ ἀγάπῃ Του καὶ νὰ σᾶς χαρίξῃ πᾶν ἐφετόν καὶ καταθύμιον.

Ἀλληλέγγυοι, ὁμονοοῦντες, «ποτέ ἀπὸ τό χρέος μὴ κινοῦντες», θὰ συνεχίσωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, συσπειρωμένοι περὶ τὸ πάνσεπτον τοῦτο Κέντρον, ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν «Κεφάλαιον Ἑορτῆς, μνήμη Θεοῦ», ἔλεγε Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Αὐτόν τὸν Θεόν τῶν πατέρων ἡμῶν μνημονεύοντες, Τὸν εὐγνωμονοῦμεν κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα καὶ οὕτω κατακλείομεν τὸ κεφάλαιον τῆς παρούσης Ἑορτῆς.

Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος

Κατηχητήριος Λόγος
ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς

Ἀριθμ. Πρωτ.188

ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΗΧΗΤΗΡΙΟΣ
ΕΠΙ Τῇ ΕΝΑΡΞΕΙ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ
+ Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ
ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ - ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,
ΧΑΡΙΣ ΕΙΗ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,
ΠΑΡ' ΗΜΩΝ ΔΕ ΕΥΧΗ, ΕΥΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΤΧΩΡΗΣΙΣ

* * *

Εὐχαριστήριον ὕμνον ἀναπέμποντες τῷ Θεῷ τῆς ἀγάπης, εἰσερχόμεθα καὶ πάλιν εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Τεσσαρακοστήν, εἰς τό στάδιον τῶν ἀσκητικῶν ἀγώνων, τῆς νηστείας καὶ τῆς ἐγκρατείας, τῆς νήψεως καὶ τῆς πνευματικῆς ἐγρηγόρσεως, τῆς φυλακῆς τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς προσευχῆς, τῆς ταπεινώσεως καὶ τῆς αὐτογνωσίας. Ἄρχεται ἡ νέα εὐλογημένη προσκυνηματικὴ πορεία πρὸς τὸ Ἅγιον Πάσχα, τὸ ὁποῖον «ἤνοιξεν ἡμῖν παραδείσου τὰς πύλας». Ἐν Ἐκκλησίᾳ καὶ ὡς Ἐκκλησία, ἀτενίζοντες τὸν Ἀναστάντα Κύριον τῆς δόξης, συμπορευόμεθα ἅπαντες εἰς τὴν ὁδὸν τῆς κατὰ χάριν θεώσεως, τὴν ὁδηγοῦσαν πρὸς τὰ ὑπερουράνια ἀγαθὰ, «ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν» (Α' Κορ. β', 9).

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅπου τελεσιουργεῖται «τό αἰεὶ μυστήριον» τῆς Θείας Οἰκονομίας, τὰ πάντα ἔχουν ἄσειστον θεολογικὸν θεμέλιον καὶ ἀκραιφνῇ σωτηριολογικὴν ἀναφοράν. Ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι οἱ πυλῶνες τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Πορευόμεθα πρὸς τὸν αἰώνιον ἡμῶν προορισμόν, μέσα εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ «αἰεὶ ὑπὲρ ἡμῶν», δέν εἶναι μία «ἀνωτέρα δύναμις», κεκλεισμένη εἰς τὴν ὑπερβατικότητα καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς παντοδυναμίας καὶ τῆς ἀγιότητός της, ἀλλὰ «ὁ ἡμετέραν μορφήν ἀναλαβὼν» προαιώνιος Λόγος τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ καλέσῃ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς ἀγιότητός Του, εἰς τὴν ἀληθὴ ἐλευθερίαν. Ὁ ἐξ ἀρχῆς «ἐλευθερία τετιμημένος» ἄνθρωπος, κα-

λείται νά αποδεχθῇ ἐλευθέρως τήν θείαν ταύτην δωρεάν. Εἰς τό θεανδρικόν μυστήριον τῆς σωτηρίας, ἡ συνεργία τοῦ ἀνθρώπου λειτουργεῖ καί ὡς μαρτυρία ἐν τῷ κόσμῳ περὶ τῆς βιωθείσης εὐεργεσίας -«τί δέ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες;» (Α' Κορ. δ', 7)- διὰ τῆς «οὐ ζητούσης τὰ ἑαυτῆς» ἀγάπης πρὸς τόν «ἀδελφόν».

Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή εἶναι κατ' ἐξοχὴν καιρὸς βιώσεως αὐτῆς τῆς Χριστοδωρήτου ἐλευθερίας. Ἡ νηστεία καί ἡ ἀσκησις δέν εἶναι ἔξωθεν ἐπιβληθεῖσα πειθαρχία καί ἐτερονομία, ἀλλὰ ἐκούσιος σεβασμὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς πρακτικῆς, ὑπακοή εἰς τήν Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία δέν ἀποτελεῖ νεκρόν γράμμα, ἀλλὰ παρουσίαν ζῶσαν καί ζωοποιόν, διαχρονικὴν ἔκφρασιν τῆς ἐνότητος, τῆς ἀγιότητος, τῆς καθολικότητος καί τῆς ἀποστολικότητος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ γλῶσσα τῆς θεολογίας καί τῆς ὑμνολογίας ἀναφέρεται εἰς τό «χαροποιόν πένθος» καί εἰς τό «ἔαρ τῆς νηστείας». Ὁ γνήσιος ἀσκητισμὸς εἶναι πάντοτε χαροποιός, ἑαρινός καί φωτεινός. Δέν γνωρίζει δυῖσμούς καί διχασμούς, δέν ὑποτιμᾷ τήν ζωὴν καί τόν κόσμον. Ἡ «καταθλιπτικὴ ἀσκησις», ἡ ὁποία ὀδηγεῖ εἰς «ἀποξήρανσιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως», οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν μέ τό πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπου ἡ ἀσκητικὴ ζωὴ καί ἡ πνευματικότης διαποτίζονται ἀπὸ ἀναστάσιμον εὐφροσύνην. Ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ, ἡ νηστεία καί ἡ ἀσκησις ἐμπεριέχουν μίαν ἐναλλακτικὴν πρότασιν ζωῆς ἀπέναντι εἰς τόν ὑποσχόμενον ψευδεῖς παραδείσους εὐδαιμονισμόν καί εἰς τόν μηδενιστικόν πεσιμισμόν.

Οὐσιώδεις στοιχεῖον τῆς ὀρθοδόξου ἀσκητικῆς πνευματικότητος εἶναι καί ὁ κοινωνικός χαρακτήρ της. Ὁ Θεὸς τῆς πίστεώς μας εἶναι «ὁ πῖό κοινωνικός Θεός», «Θεὸς σχέσεων». Προσφυνέστατα ἐλέχθη ὅτι ἡ Ἁγία Τριάς εἶναι «ἡ ἄρνησις τῆς μοναξιάς». Ἡ ἑξατομίκευσις τῆς σωτηρίας καί τῆς εὐσεβείας, ἡ μετατροπὴ τῆς ἀσκήσεως εἰς ἀτομικὸν κατόρθωμα, ἀγνοοῦν τήν τριαδοκεντρικὴν ὑφήν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος. Ὅταν νηστεύωμεν διὰ τόν ἑαυτόν μας καί κατὰ τό ἰδικόν μας μέτρον, τότε ἡ νηστεία δέν ἐκφράζει τό πνεῦμα τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως. Ἡ πνευματικότης εἶναι ζεῖδωρος παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τό ὅποιον εἶναι πάντοτε «πνεῦμα κοινωνίας». Ἡ γνησίᾳ ὀρθόδοξος πνευματικὴ ζωὴ ἀναφέρεται πάντοτε εἰς τήν ἐκκλησιαστικοποίησιν τῆς ὑπάρξεώς μας καί ὄχι εἰς μίαν «πνευματικὴν αὐτοπραγμάτων».

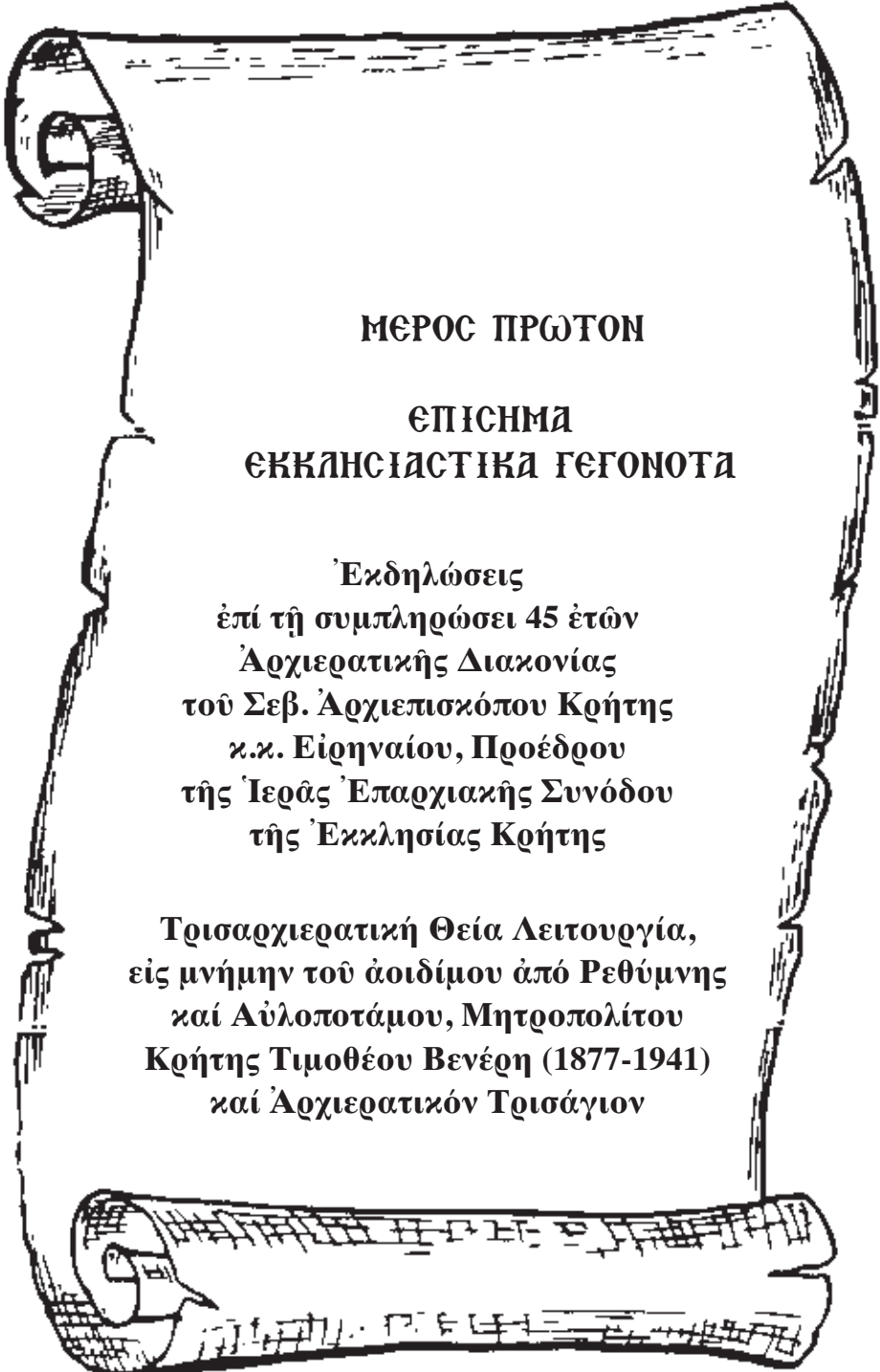
Στοιχοῦντες τῇ ἀφιερώσει τοῦ τρέχοντος ἔτος ὑπὸ τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς «τόν ποιμαντικόν ἀνακαινισμόν καί τήν ὀφειλετικὴν μέριμναν διὰ τήν νεολαίαν», καλοῦμεν τοὺς ὀρθοδόξους νέους καί τὰς νέας νά συμμετάσχουν εἰς τοὺς πνευματικούς ἀγῶνας τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, διὰ νά βιώσουν τό ἀνθρωπολογικόν βάθος καί τό ἀπελευθερωτικόν πνεῦμα της, νά κατανοήσουν ὅτι ὁ ὀρθόδοξος ἀσκητισμὸς εἶναι

όδός ἐλευθερίας καί ὑπαρξιακῆς ὁλοκληρώσεως ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς εὐλογημένης ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, πυρὴν τῆς ὁποίας εἶναι τό «ἀληθεύειν ἐν ἀγάπῃ». Ἡ ὀρθόδοξος νεότης καλεῖται νά ἀνακαλύψῃ τόν ὀλιστικόν χαρακτήρα τῆς νηστείας, ἡ ὁποία εἰς τό Τριώδιον ὑμνεῖται ὡς «πνευματικῶν ἀγώνων ἀρχή», ὡς «τροφή ψυχῆς», ὡς «μήτηρ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων καί πασῶν τῶν ἀρετῶν». Δέν εἶναι ἀπλῶς ἀποχή ἀπό καθωρισμένας τροφάς, ἀλλὰ ἀγὼν κατὰ τῆς φιλαυτίας καί τῆς αὐταρεσκείας, εὐαισθησία διὰ τόν πάσχοντα συνάνθρωπον καί ἔμπρακτος βοήθεια πρὸς αὐτόν, εὐχαριστιακὴ χρῆσις τῆς δημιουργίας, ὑπαρξιακὴ πληρότης, κοινωνία ζωῆς καί ἀλληλεγγύη. Ἡ ἄσκησις, ἡ νηστεία, ἡ προσευχή, ἡ ταπείνωσις ἀναδίδουν τό ἄρωμα καί τό φῶς τῆς Ἀναστάσεως, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀντλοῦν νόημα καί κατεύθυνσιν. Αὐτὴ, ὡς ἡ πεμπτουσία τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καί τοῦ ἐσχατολογικοῦ προσανατολισμοῦ της, συνδέει ἀρρήκτως τὴν ζωὴν τῆς ἀσκήσεως μὲ τὴν Θεῖαν Εὐχαριστίαν, τό μυστήριον τῆς προγεύσεως τῆς ἀνεκλαλήτου χαρᾶς τῆς Βασιλείας τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τὸ γεγονός ὅτι εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἡ Θεῖα Εὐχαριστία διετερήθη ὡς κέντρον τῆς ζωῆς της, συνδέεται μὲ τό ὅτι ἡ Ἀνάστασις εἶναι τό θεμέλιον τῆς πίστεώς της καί ὁ φωτεινὸς ὀρίζων τῆς ἀσκητικῆς πνευματικότητος καί τῆς καλῆς μαρτυρίας ἐν τῷ κόσμῳ.

Μέ αὐτάς τὰς σκέψεις, ἐπικαλούμεθα ἐν ταπεινώσει τό ἔλεος καί τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης, διὰ νά διατρέξωμεν εὐσεβοφρόνως τὸν δόλιχον τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, νά φθάσωμεν τό σωτήριον Πάθος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καί, δοξάζοντες τὴν ἄφατον Αὐτοῦ μακροθυμίαν, νά λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει τῆς λαμπροφόρου Ἐγέρσεως Αὐτοῦ, τῆς ἀγαγούσης ἡμᾶς ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ἄληκτον Ζωήν.

Ἁγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή ,βκ´

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως διάπυρος πρὸς Θεόν εὐχέτης πάντων ὑμῶν

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

**ΕΠΙΣΗΜΑ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ**

**Ἐκδηλώσεις
ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 45 ἐτῶν
Ἀρχιερατικῆς Διακονίας
τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης
κ.κ. Εἰρηναίου, Προέδρου
τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου
τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης**

**Τρισαρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία,
εἰς μνήμην τοῦ ἀοιδίου ἀπὸ Ρεθύμνης
καὶ Αὐλοποτάμου, Μητροπολίτου
Κρήτης Τιμοθέου Βενέρη (1877-1941)
καὶ Ἀρχιερατικόν Τρισάγιον**

*Ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης
ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος*

Ἐκδηλώσεις
ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 45 ἐτῶν Ἀρχιερατικῆς Διακονίας
τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Εἰρηναίου,
Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου
τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης

Ἐκδήλωσις εἰς Κωνσταντινούπολιν

Προσφώνησις τῆς Α.Θ. Παναγιότητος
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου
κατὰ τό παρατιθέμενον ὑπὸ τοῦ Ἱερωτάτου
Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κυρίου Εἰρηναίου
δεῖπνον ἐπὶ τῇ τεσσαρακοστῇ πέμπτῃ ἑπετείῳ
τῆς εἰς Ἐπίσκοπον ἐκλογῆς του
(14 Φεβρουαρίου 2020)

Ἱερώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κρήτης κύριε Εἰρηναῖε,
Ἱερώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι ἀδελφοί,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἐν χαρμοσύνῳ καὶ ἀδελφικῇ διαθέσει, τιμῶμεν σήμερον τὴν τεσσαρακονταπενταετίαν ἀρχιερατείας τοῦ προσφιλεστάτου ἡμῖν ἀδελφοῦ, Ἱερωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κυρίου Εἰρηναίου. Τὴν 23ην Φεβρουαρίου 1975, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Εἰρηναῖος ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου. Τὴν Ἱεράν ταύτην Μητρόπολιν διηκόνησεν εὐόρκως καὶ θυσιαστικῶς μέχρι τῆς ἐκλογῆς του εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν Θρόνον τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας, τὴν 30ὴν Αὐγούστου 2006.

Ἀπὸ τῆς εἰς διάκονον χειροτονίας του μέχρι σήμερον, ὁ τιμώμενος ὑπῆρξεν ὑπόδειγμα κληρικοῦ, ἀφιερωμένου ψυχῇ τε καὶ διανοίᾳ καὶ σώματι εἰς τὸν Χριστόν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐθεώρει ὑψίστην τιμὴν καὶ δέσμευσιν τὸ γεγονός ὅτι ἀνήκεν εἰς τὸν ἱερόν κλῆρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἠγωνίζετο διὰ τὴν διακονίαν τοῦ «πνεύματος τοῦ Φαναρίου», τῆς ἀκλόνητου δηλονότι πιστότητος εἰς τὰ πατρῶα δόγματα καὶ εἰς τὴν Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας καί, ἐν ταυτῷ, τῆς ὀλικῆς ἀφιερώσεως εἰς τὴν ἑξαγγελίαν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ εἰς τὴν διακονίαν τῶν ὑπαρξιακῶν ἀναγκῶν τῶν πιστῶν καὶ τοῦ αἰωνίου προορισμοῦ των.

Άσκητικός καί εὐχαριστιακός εἰς ὅλας τὰς διαστάσεις τοῦ βίου, ἤντλει ἀστείρευτον δύναμιν ἀπὸ τὴν καθημερινὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν Εὐχαριστιακὴν Λειτουργίαν, βιών καὶ μαρτυρῶν ἐν τῷ κόσμῳ τὴν ἐσχατολογικὴν πνοὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Αὐτὸ τὸ ἥθος μετέδιδε καὶ ὡς πνευματικὸς πατήρ, φιλανθρώπως, ἀλιευτικῶς, ποιμαντικῶς, προσωπικῶς. Ἡ πνευματικότης καὶ ἡ ἀσκητικότης του ὄχι μόνον δέν τὸν ἀπεμάκρυνον ἀπὸ τὸν κόσμον, ὄχι μόνον δέν τὸν ἀπεδέσμευον ἀπὸ τὴν εὐθύνην διὰ τὸν ἄνθρωπον, τὸν «ἡγαπημένον τοῦ Θεοῦ», ἀλλὰ ἐνίσχυον τὴν καλὴν ἐγκόσμιον μαρτυρίαν καὶ τὴν «οὐ ζητοῦσαν τὰ ἑαυτῆς» ἀγάπην του πρὸς τὸν πλησίον.

Ἐνθυμούμεθα τὸν Ἅγιον Κρήτης ὡς νέον καὶ εὐσταλὴ Νικόλαον Ἀθανασιάδην εἰς τὴν Τροφὸν Ἱεράν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, ἡ ὁποία τότε διήνυε τὴν περίοδον τῆς μεγάλης ἀκμῆς της. Ὅταν ἡ ἡμετέρα Μετριοτήτης ἐνεγράφη, κατὰ τὸ ἔτος 1954, εἰς τὸ Λυκειακὸν Τμῆμα τῆς Σχολῆς, ὁ Νικόλαος εἰσῆρχετο εἰς τὸ δεύτερον ἔτος τῶν θεολογικῶν του σπουδῶν ἐν Χάλκῃ. Εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἱεροῦ κλήρου εἰσῆλθε τὸ 1956 καὶ ἀπεφοίτησε τὸ 1957.

Ἐνώπιον ἡμῶν παρευλαύνουν τὴν στιγμὴν αὐτὴν αἱ σεμναὶ μορφαὶ τῶν ὁμογαλάκτων Χαλκιδῶν, εἰς τὸν ναόν καὶ εἰς τὸ σπουδαστήριον, εἰς τὸ ἀναλόγιον καὶ εἰς τὰς αἰθούσας διδασκαλίας. Εἴχομεν κοινότητα ζωῆς, κοινὰ ὁράματα, ἡτοιμαζόμεθα ἐν προσευχῇ καὶ μελέτῃ διὰ τὴν κοινὴν «ἀγίαν ἀποστολήν» τῆς διακονίας τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὄντως, ἡ ζωὴ μας εἶχε τὸ ἄρωμα τοῦ θυμιάματος. Ὅπως ἔγραφε νεώτερος ὁμογάλακτος, εἰς τὴν Χάλκην «μάθαμε νὰ ἀνιχνεύουμε ὁλόκληρον τὴν πίστιν μας καὶ τὴν θεολογίαν στό ράσο, στό πετραχήλι, στήν καντήλα, στό κερί, στό θυμίαμα, στὰ τροπάρια, στήν γλυκύτητα τῶν προσώπων στίς ἱερές εἰκόνες». Οἱ Χαλκῖται ἀδελφοὶ εὐγνωμονοῦμεν τὴν Σχολὴν μας, ἐπειδὴ μᾶς ἐδίδαξε τὴν θεολογίαν ὡς ἐμπειρίαν καὶ βίωμα καὶ μᾶς ἔδωκε τὰ πνευματικὰ ἐφόδια διὰ νὰ ζήσωμεν ὡς ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ καὶ ὡς σύγχρονοι ἄνθρωποι ἐν τῷ κόσμῳ, μαρτυροῦντες «περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος», μέ βάσιν καὶ πυξίδα τῆς ζωῆς μας τὴν εὐλογημένην ἐλευθερίαν, «ἧ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε» (Γαλ. ε', 1), τὴν ἐκκλησιοτραφεὴ καὶ ἐκκλησιοδιάστατον ἐλευθερίαν, ἡ ὁποία ἐκφράζεται ὡς «ἀληθεύειν ἐν ἀγάπῃ» (Ἐφεσ. δ', 15), ὡς πρόγευσις τῆς ἐσχατολογικῆς ἐλευθερίας «τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. η', 21), τῆς λαμπρότητος τῆς Βασιλείας, τῆς «πληρότητος ζωῆς, τῆς πληρότητος χαρᾶς, τῆς πληρότητος γνώσεως» ἐν αὐτῇ.

Ἱερώτατε ἀδελφέ ἅγιε Κρήτης,

Ἐκφράζομεν πρὸς ὑμᾶς τὴν εὐαρέσκεϊαν τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας καὶ ἡμῶν προσωπικῶς δι' ὅσα προσεφέρατε εἰς τὸν λαόν τοῦ Θεοῦ ὡς διάκονος

καί ἱερεὺς καί, ἐπὶ τεσσαράκοντα καὶ πέντε ἔτη ὡς Ἀρχιερεὺς, Μητροπολίτης καὶ Ἀρχιεπίσκοπος. Μὲ ταπείνωσιν, διάκρισιν καὶ ἐπιμονὴν ἐδώκατε τὴν καλὴν μαρτυρίαν περὶ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως ὡς πηγῆς δυναμισμοῦ, δημιουργικότητος, ἀλληλεγγύης καὶ φιланθρωπίας, εἰς ἓνα κόσμον ὅπου τό φιλάλληλον πνεῦμα ψύχεται ραγδαίως. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι διὰ τὴν ὑμετέραν Ἱερότητα «κόσμος τοῦ κόσμου» καὶ ὄχι «ἀντικόσμος». Ἀποστολὴ τῆς εἶναι ἢ μεταμόρφωσις τοῦ κόσμου, ὄχι ἢ ἀπόρριψίς του, οὔτε βεβαίως ἢ ταύτις με αὐτόν.

Μὲ αὐτάς τας σκέψεις, ἐν χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει, ὁμοθυμαδὸν καὶ ἐν πανηγυρικῇ ἀτμοσφαίρᾳ, τὴν ὁποίαν ἐμπλουτίζουν οἱ χορῶδοί ἐκ Κρήτης, μέ ἐπὶ κεφαλῆς τόν Ἐντιμολογιώτατον Ἀρχοντα Ἀνδρέαν Γιακουμάκη, ἀπευθύνομεν πρὸς ὑμᾶς, ἅγιοι Κρήτης, τὰς προσωπικὰς ἡμῶν εὐχὰς μαζί με τὰς ἐορτίους προσήσεις τῶν Ἱερωτάτων Συνοδικῶς Παρέδρων καὶ πάντων τῶν παρόντων, δεόμενοι τοῦ πανδώρου Θεοῦ, ὅπως χαρίζεται ὑμῖν πᾶσαν ἄνωθεν εὐλογίαν, ὑγίειαν κατ' ἄμφω καὶ μακροημέρευσιν, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ἐν Κρήτῃ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὅλης.

Χρόνια πολλά!

*Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ.κ. Εἰρηναῖος,
Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης*

**Ἀντιφώνησις τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης
κ.κ. Εἰρηναίου κατὰ τό παρατεθέν δείπνο
ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τεσσαρακονταπενταετίας
ἀπὸ τῆς εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονίας του
(Κωνσταντινούπολις, 14-2-2020)**

Παναγιώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα,
Σεβασμιώτατοι ἅγιοι Συνοδικοί Ἀρχιερεῖς,
Σεβασμιώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι ἅγιοι ἀδελφοί ἐκ Κρήτης,
Ἀγαπητοὶ πατέρες,
Ἐντιμολογίωτατοι Ἄρχοντες καὶ
ἀδελφοί μου.

Εὐγνωμόνως εὐχαριστῶ διὰ τὴν τιμητικὴν παρουσίαν Σας ἀπόψε ἐδῶ
εἰς τό ἐπετειακόν αὐτό δείπνον ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τεσσαρακονταπεντα-
ετοῦς ἀρχιερατικῆς διακονίας μου εἰς τὴν Ἁγίαν μας Ἐκκλησίαν. Δοξάζω
τόν Ἅγιον Θεόν μας, ὅστις μέ ἡξίωσε νά μετέχω εἰς τὰ δῶρα τῆς Ἀρχιερω-
σύνης Του καὶ μού ἐ χάρισε τόσες εὐλογίες καὶ δωρεές.

Παρακαλῶ εὐχεσθε ὅπως Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν χαριστῶναι τὴν ἐλαχι-
στότητά μου, ὥστε ἡ ταπεινή μου προσφορά εἰς τόν ἀμπελώνα τοῦ Κυρίου
μας νά διακρίνεται πάντοτε ἀπὸ πλήρη ἀφοσίωσιν εἰς τὴν Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ
Μεγάλην Ἐκκλησίαν, τό Σεπτόν Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας, καὶ εἰς τόν Πα-
ναγιώτατον Οἰκουμενικόν μας Πατριάρχην, πρὸς δόξαν καὶ ἔπαινον τοῦ
Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ καὶ τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας. Εὐχαριστῶ τὰ μέλη
τῆς χορφδίας ὑπὸ τόν Μουσικολογίωτατον κύριον Ἀνδρέαν Γιακουμάκη,
χοράρχην καὶ Ἄρχοντα τοῦ Πατριαρχείου μας, πού εἶχαν τὴν εὐγενῆ καλο-
σύνην νά παρεβρεθοῦν ἀπόψε ἐδῶ.

Παναγιώτατε, εἶψαν τὰ ἔτη Ὑμῶν πλεῖστα ὅσα, ὑγιεινά καὶ πανευφρό-
συνα ἐπ' ἀγαθῇ τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης

Ἐκδήλωσις εἰς Ἡράκλειον

Δελτίον τύπου τῆς 27ης Ἰανουαρίου 2020

Μέ ιδιαίτερη χαρά, ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, ἀνακοινώνει, ὅτι, μέ ὁμόφωνη Ἀπόφαση Αὐτῆς, θά ἐορτασθεῖ ἡ ἐπέτειος τῆς συμπλήρωσης σαράντα πέντε ἐτῶν (23 Φεβρουαρίου 1975 – 23 Φεβρουαρίου 2020), Ἀρχιερατικῆς Διακονίας τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Εἰρηναίου, Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης.

Συγκεκριμένα, τό πρωῒ τῆς Κυριακῆς, 23ης Φεβρουαρίου 2020 θά τελεσθεῖ Συνοδική Θεία Λειτουργία, στόν Ἱερό Μητροπολιτικό Ναό Ἀγίου Μηνᾶ Ἡρακλείου.

Τόν πανηγυρικό τῆς ἡμέρας θά ἐκφωνήσῃ, ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Λάμπης, Συβρίτου καί Σφακίων κ. Εἰρηναῖος.

Μετά τό πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ.κ. Εἰρηναῖος θά δεχθεῖ τίς εὐχές τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καί τοῦ φιλοπάτορος Λαοῦ στό Ἀρχιεπισκοπικό Μέγαρο.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος προσκαλεῖ τόν Ἱερό Κλήρο, τίς Μοναστικές Ἀδελφότητες, τούς Ἀρχόντες τοῦ Τόπου καί τόν εὐσεβῆ Λαό τῆς Μεγαλονήσου Κρήτης, νά ἀποδώσουμε ὅλοι μαζί, τήν πρέπουσα τιμή καί εὐχαριστία πρός τόν Τιμώμενο Πρωθυεράρχη καί Σεπτό Πρόεδρο τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, ἐξ ἀφορμῆς τῆς 45ετοῦς ἐπετείου τῆς Ἀρχιερατείας Αὐτοῦ.

*Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ.κ. Εἰρηναῖος, Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου
τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, μετά Σεβ. Μητροπολιτῶν καί Θεοφιλ. Ἀρχιερέων
εἰς τόν Ἱερόν Μητροπολιτικόν Ναόν Ἀγίου Μηνᾶ Ἡρακλείου,
κατά τήν Συνοδικήν Θείαν Λειτουργίαν τῆς 23ης Φεβρουαρίου 2020.*

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας κ. Μακάριος καὶ ὁ Πανοσιολ. Μέγας Ἀρχιδιάκονος κ. Θεόδωρος, Ἐκπρόσωποι τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, κατὰ τὴν Θείαν Λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς, 23ης Φεβρουαρίου 2020, εἰς τὸν Ἱερόν Μητροπολιτικόν Ναόν Ἁγίου Μηνᾶ Ἡρακλείου.

Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

Σεπτόν Γράμμα τῆς Α.Θ. Παναγιότητος
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου
περί ἐκπροσώπησης Αὐτῆς κατὰ τάς Ἐκδηλώσεις
ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 45 ἐτῶν Ἀρχιερατικῆς Διακονίας
τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ. Εἰρηναίου, Προέδρου
τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης

Ἱερώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κρήτης, ὑπέρτιμε καί ἑξαρχε Εὐρώπης, ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καί συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύριε Εἰρηναίε, Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας, χάρις εἴη τῇ ὑμετέρα Ἱερότητι καί εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ.

Διά τῶν μετὰ χειῖρας Πατριαρχικῶν ἡμῶν Γραμμάτων προαγόμεθα ὅπως πάνυ ἀσμένως γνωρίσωμεν τῇ ὑμετέρα λίαν ἀγαπητῇ Ἱερότητι ὅτι θέλοντες νά συμμετάσχωμεν ἐνεργῶς εἰς τὰς λατρευτικάς καί ἄλλας ἐκδηλώσεις ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τεσσαράκοντα καί πέντε ἐτῶν ἀπὸ τῆς εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονίας ὑμῶν, ἀποστέλλομεν εἰς Κρήτην τόν Ἱερώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Αὐστραλίας καί ἀγαπητόν ἐν Χριστῷ ἀδελφόν κύριον Μακάριον, ὅστις καί θέλει ἀναγνώσει τό ἡμέτερον ἐόρτιον Μήνυμα, ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἡμετέρου Ἀρχidiaκόνου Ὁσιολογιωτάτου κυρίου Θεοδώρου.

Ἐξ ἄλλου, προετρέψαμεν τοὺς δύο Βοηθοὺς ἡμῶν Ἐπισκόπους Θεοφιλεστάτους Εὐμενείας κύριον Εἰρηναῖον καί Δορυλαίου κύριον Δαμασκηνόν ὅπως προσέλθουν καί συλλειτουργήσουν μετὰ τῆς ὑμετέρας Ἱερότητος καί τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν Ἱεραρχῶν τῆς Νήσου κατὰ τήν Θεῖαν Λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς, 23ης τρ.μ. Φεβρουαρίου.

Ἐπὶ δέ τούτοις καί προγευόμενοι τῆς χαρᾶς τῶν ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς ὑμετέρας Ἐπαρχίας πνευματικῶν ἐορτασμῶν τῆς ἐπετείου ὑμῶν, ἐπικαλούμεθα ἐφ' ὑμᾶς τήν Χάριν καί τό ἄπειρον ἔλεος τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

,βκ' Φεβρουαρίου ις'

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἀγαπητός ἐν Χριστῷ ἀδελφός Β.

*Συνοδική Θεία Λειτουργία εἰς τόν Ἱερόν Μητροπολιτικόν Ναόν Ἀγίου Μηνᾶ Ἡρακλείου,
τὴν 23ῃ Φεβρουαρίου 2020*

*Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λάμπης, Συβρίτου καὶ Σφακίων κ. Εἰρηναῖος
ἀναγινώσκων τόν Ἐπετειακόν Λόγον, διὰ τήν συμπλήρωσιν τεσσαρακονταπενταετίας
ἀγλαοῦς διακονίας εἰς τήν Ἐκκλησίαν Κρήτης τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Εἰρηναίου,
Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης*

Σεπτόν Γράμμα τῆς Α.Θ. Παναγιότητος
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου
ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 45 ἐτῶν Ἀρχιερατικῆς Διακονίας
τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ. Εἰρηναίου, Προέδρου
τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης

Ἰερώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κρήτης, ὑπέρτιμε καί ἑξαρχε Εὐρώπης, ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καί συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύριε Εἰρηναῖε, Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας, χάρις εἴη τῇ ὑμετέρᾳ Ἱερότητι καί εἰρήνῃ παρά Θεοῦ.

«Οὗτος ὁρος πάσης πνευματικῆς προστασίας, πανταχοῦ τό καθ' ἑαυτὸν παρορᾷ πρὸς τό τῶν ἄλλων συμφέρον» (Λόγος Β', Ἀπολογητικός τῆς εἰς Πόντον φυγῆς... ΕΠΕ 1,144)

Διὰ τῶν λόγων τούτων ὁ ἐν Ἀγίοις Προκάτοχος ἡμῶν Γρηγόριος ὁ Θεολόγος περιγράφει εὐσυνόπτως τό κεφαλαιῶδες χαρακτηριστικόν τοῦ πνευματικοῦ πατρός, τοῦ ποιμένος τῆς Ἐκκλησίας, τό ὁποῖον δέν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν ἐκδαπάνησιν, τὴν κένωσιν τοῦ ἑαυτοῦ, χάριν τοῦ ποιμίνου καί πρὸς σωτηρίαν τῶν ψυχῶν τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ ποιμὴν, κατὰ τὴν τῆς Ἐκκλησίας συνείδησιν, εἶναι ὁ ἀπλανὴς καθοδηγητής, ὁ ἀνύστακτος φύλαξ, ὁ στοργικὸς προνοητής, ὁ διακριτικὸς σύμβουλος, τό ἀσάλευτον ἐπιστήριγμα τοῦ περιουσίου λαοῦ, δρῶν εἰς τύπον καί τόπον Χριστοῦ καί περιφέρων ταυτοχρόνως τὴν τῆς Μεταμορφώσεως φωτεινὴν νεφέλην ἐντός τοῦ σκιεροῦ κόσμου, καί φέρων ἐντός αὐτοῦ τά στίγματα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, τὸν Σταυρόν, τοὺς ἥλους, τὴν Λόγχην, τὸν Θάνατον, ἐπὶ προσδοκία τῆς Ἀναστάσεως. Ὁ ποιμὴν πάντοτε ἔχει τό αἶσθημα ὅτι ποιμαίνεται ὑπὸ τοῦ Ἀρχιποίμενος Κυρίου, εἰκονιζομένου εἰς τό πρόσωπον τοῦ Πατριάρχου του. Ποτέ ἀδέσποτος, διαρκῶς τείνων οὐς εὐήκοον εἰς τὰς τῶν καιρῶν καί χρόνων περιστάσεις καί ἀεὶ ἕτοιμος εἰς τό διακονεῖν καί οὐχὶ διακονεῖσθαι.

Τοῦτο τό Ὁρθόδοξον πρότυπον τοῦ καλοῦ ποιμένος ἐγνώρισε καί ἡ καθ' ἡμᾶς Ἀγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ εἰς τό τιμιώτατον πρόσωπον τῆς ὑμετέρας πεφιλημένης Ἱερότητος. Ἐγνώ, καί ἔγνωμεν, τὸν ποιμένα τὸν γνήσιον, τὸν αὐθεντικόν, τὸν ἀνεπιτήδευτον, τὸν γλυκύν, τὸν ἀσκητικόν, τὸν ἄνθρωπον τοῦ ἐλέους καί τῆς προσευχῆς, τὸν οἰκτίρμονα, τὸν προστατὴν κλήρου καί λαοῦ, τὸν ἐκκλησιοτραφεῖ, τὸν ὑγιαίνοντα πνευματικῶς καί διαχειριζόμενον ἐν αἰσθήματι εὐθύνης καί λεπτῆς συνειδήσεως τὰς

*Συνοδική Θεία Λειτουργία εἰς τόν Ἱερόν Μητροπολιτικόν Ναόν Ἀγίου Μηνᾶ Ἡρακλείου,
τὴν 23ῃ Φεβρουαρίου 2020*

ὑποθέσεις τῆς Ἐκκλησίας, ἀναπαύων ἐκουσίως τὰ μητρικά σπάγχνα τοῦ Φαναρίου. Οὗτος εἶναι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης Εἰρηναῖος, ὁ ἀπό Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου, ὑμεῖς, Ἱερώτατε ἅγιε ἀδελφέ.

Διό καί σήμερον, 23ην Φεβρουαρίου, ὅτε καί συμπληροῦται τεσσαρακονταπενταετία ὅλη ἀπό τῆς εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονίας ὑμῶν, προσερχόμεθα ἐκ τῶν αὐλῶν τῆς Ἀποστολικῆς Καθέδρας τῆς Μητρός Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ φρέατος ἔνθεν ἀντλεῖτε ἅπαντες ὑμεῖς οἱ ἐν Κρήτῃ ἀδελφοί τὴν ζεῖδωρον Χάριν τῆς ἱερωσύνης καί ἐν Ἐκκλησίᾳ ὑποστάσεως ὑμῶν. διὰ τῶν ἐκπροσώπων τῆς ἡμῶν Μετριότητος, τοῦ τε Ἱερωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας καί ἀγαπητοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ κυρίου Μακαρίου καί τοῦ ἡμετέρου προσφιλοῦς Ἀρχidiaκόνου κυρίου Θεοδώρου,, ἀμφοτέρων γόνων τῆς εὐάνδρου Κρήτης, ἵνα συμπανηγυρίσωμεν καί συνευφρανθῶμεν ὑμῖν κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην ἡμέραν, οὐ μὴν ἀλλὰ καί προετρεψάμεθα τοὺς ἐν Κρήτῃ Βοηθούς ἡμῶν Ἐπισκόπους, Θεοφιλεστάτους ἀγίους Εὐμενείας κύριον Εἰρηναῖον καί Δορυλαίου κύριον Δαμασκηνόν, ὅπως προσέλθουν καί κυκλώσουν ὑμᾶς σήμερον ἐν τῷ Ἱερῷ Θυσιαστηρίῳ εἰς ἔνδειξιν τιμῆς, ἀλλὰ καί ἔκφρασιν θερμῶν συγχαρητηρίων πρὸς τό πρόσωπον τῆς Ὑμετέρας Ἱερότητος.

Ὅθεν, συγχαίροντες καί αὖθις ὑμῖν, τοῖς Ἱεράρχαις τῆς ἐν Κρήτῃ παρεπιδημούσης Ἐκκλησίας, τῷ εὐαγεῖ κλήρῳ καί τῷ χριστωνύμῳ λαῷ, εὐχόμεθα ὑμῖν ἔτη πολλά, ὑγιεινά, καρποφόρα καί δημιουργικά ἐν τῷ ἀμπελῶνι τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης, πρὸς δόξαν Θεοῦ καί δικαίαν ἐγκαύχησιν τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτου, Ἀποστολικοῦ καί Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Τό λοιπόν, Ἱερώτατε, «τό ἀπολωλός ἐκζήτει, τό ἀσθενές ἐνίσχυε, τό ἰσχυρόν φύλαττε. Τοσαύτην ἀπαιτοῦμέν σε τὴν ἐν τοῖς πνευματικοῖς εὐδοκίμῃσιν, ὅσην ἐπὶ τῶν κοσμικῶν συνέγνωμεν. Τὴν μέν οὖν τελεωτέραν ὅπλοισι δέχου παρὰ τῶν μειζόνων στρατηγῶν, δι' ἧς δυνήσῃ τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπρωμένα σβέσαι, καί παραστήσῃ τῷ Κυρίῳ λαόν περιούσιον, βασιλειον ἱεράτευμα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, Ὡς ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν». Ἀξιος!

,βκ' Φεβρουαρίου ις'

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἀγαπητός ἐν Χριστῷ ἀδελφός Β.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας κ. Μακάριος

**Ὁμιλία Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας
κ. Μακαρίου, Ἐκπροσώπου τῆς Α.Θ. Παναγιότητος
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου
(Ιερός Μητροπολιτικός Ναός Ἀγίου Μηνᾶ, 23-2-2020)**

Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κρήτης κ. Εἰρηναῖε καί Σεπτέ Ποιμενάρχα
τῆς Θεοσώστου ταύτης Ἀρχιεπισκοπῆς,
Σεβασμιώτατοι καί Θεοφιλέστατοι Ἅγιοι Ἱεράρχαι,
Πανοσιολογιώτατοι ἅγιοι Πρωτοσύγκελλοι, ἅγιοι Καθηγούμενοι, ἅγιοι
Ἱεροκήρυκες,

Εὐλαβέστατοι πατέρες,
Ὅσιώτατοι μοναχοί και μοναχαί,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἀρχοντες τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλη-
σίας,

Ἐντιμότατοι ἄρχοντες τοῦ Τόπου,

Λαέ τῆς Κρήτης ἡγαπημένε,

Σήμερον συμπληροῦνται τεσσαράκοντα καί πέντε συναπτά ἔτη, ἀφ' οὗ
ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, συμπληρουμένη ἀπό
τριμελῆ ἀντιπροσωπείαν Ἱεραρχῶν ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου,
«θεία συνάρσει καί ψήφοις κανονικαῖς», «ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι συνελθοῦσα»,
ἐξελέξατο τόν μέχρι τότε Πρωτοσύγκελλον καί Σχολάρχην Ἀρχιμανδρίτην
Εἰρηναῖον Ἀθανασιάδην εἰς Μητροπολίτην τῆς Ἀγιωτάτης καί ἱστορικής
Μητροπόλεως Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου, τῆς ἀρχιερατικῆς χειροτονίας
αὐτοῦ γενομένης τήν 23ην Φεβρουαρίου 1975, ἐν τῷ Ἱερῷ τούτῳ Μητρο-
πολιτικῷ Ναῷ τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ.

Ἡ συμπλήρωσις τῆς ἐπετείου ταύτης, ἔχουσα ἐκκλησιαστικήν καί ἐκκλη-
σιολογικήν σημασίαν, εἶναι ἡ ἀφορμή τῆς σημερινῆς λειτουργικῆς συνάξεως
τῶν Σεβασμιωτάτων καί Θεοφιλεστάτων ἀδελφῶν Ἱεραρχῶν, τοῦ εὐαγοῦς
κλήρου, τῶν Ἐντιμοτάτων τοπικῶν Ἀρχόντων καί τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ τῆς
φιλοχρίστου Κρήτης. Ἐξ αὐτῆς τῆς εὐλογητῆς ἐπετείου ὀρμωμένη ὡσαύτως
καί ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικός ἡμῶν Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος ἀπέ-
στειλε κατὰ τήν εὐσημον ταύτην ἡμέραν, οἰκεία βουλήσει καί πατριαρχικῇ
φιλοτιμίᾳ, Πατριαρχικὴν Ἀντιπροσωπείαν, ἀποτελουμένην ὑπὸ τοῦ Πανο-
σιολογιωτάτου Μεγάλου Ἀρχidiaκόνου κυρίου Θεοδώρου Μεϊμάρη καί
τῆς ἡμετέρας ἐλαχιστότητος, παρεπιδημούσης ἐνταῦθα ἐκ τῆς Πέμπτης
Ἡπείρου διὰ τόν λόγον αὐτόν, ἀμφοτέρων ἐλκόντων τήν καταγωγὴν ἐκ
Κρήτης, προκειμένου νά διαβιβάζῃ τὰς Πατριαρχικάς εὐχὰς ἀλλὰ κυρίως

Ὁ Πανοσιολ. Μέγας Ἀρχιδιάκονος κ. Θεόδωρος

τήν ἀγάπην καί τήν ἐκτίμησιν τῆς Σεπτῆς Κορυφῆς τῆς Ὁρθοδοξίας καί τῆς Μητρός Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησίας εἰς τό πρόσωπον τοῦ τιμωμένου Ἱεράρχου.

Εὐχαριστοῦντες ὅθεν καί ἡμεῖς μεθ' ὑμῶν ἀπάντων καί δοξάζοντες τόν Τριαδικόν Θεόν, τοῦ ὁποίου ἡ ἄφατος φιланθρωπία κατέστησε τήν χαρισματικήν ὑπαρξίν Σας, Σεβασμιώτατε ἅγιε Κρήτης, εἰς Μητροπολίτην τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου καί ἐν συνεχείᾳ εἰς Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης, εὐχόμεθα τά ἔτη Σας νά εἶναι ὡς πλεῖστα ἀπό Θεοῦ, εὐλογημένα, ὑγιεινά καί πανευφρόσυνα, διά νά συνεχίσητε νά ποιμαίνητε θεαρέστως καί θεοπρεπῶς τήν θεόσωστον ταύτην Ἐπαρχίαν Σας, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Μητρός Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί εἰς δόξαν Θεοῦ, παρακαλῶ δέ τήν σεπτήν Ἱεραρχίαν, τόν κλῆρον καί τόν λαόν μετά σεβασμοῦ νά ἐνωτισθοῦν τό Σεπτόν Πατριαρχικόν Γράμμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου ἐπὶ τῇ σημερινῇ ἱστορικῇ καί σημαντικῇ ἐπετείῳ, τόσον διά τήν ἐν Κρήτη τοπικήν Ἐκκλησίαν, ὅσον καί διά τόν Πάνσεπτον Οἰκουμενικόν Θρόνον.

Φωτό: Έκ τῆς Ἱεράς Μονῆς Κισσού

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λάμπης, Συβρίτου καί Σφακίων κ.κ. Εἰρηναῖος

**Ὁμιλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου
Λάμπης, Συβρίτου καί Σφακίων κ. Εἰρηναίου**

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ
Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΛΑΜΠΗΣ, ΣΥΒΡΙΤΟΥ ΚΑΙ ΣΦΑΚΙΩΝ
ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἐπετειακός Λόγος, γιά τή συμπλήρωση τεσσαρακονταπενταετίας ἀγλαοῦς διακονίας στήν Ἐκκλησία Κρήτης τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου αὐτῆς καί Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου Κρήτης κ.κ. Εἰρηναίου (1975-2020).

Ἡράκλειον Κρήτης 23 Φεβρουαρίου 2020

Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Αὐστραλίας, εὐλογημένε ἐκπρόσωπε τῆς Μητρος Ἐκκλησίας καί τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μας κ.κ. Βαρθολομαίου, κ. Μακάριε.

Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κρήτης καί Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης κ. Εἰρηναῖε.

Σεβασμιώτατοι καί θεοφιλέστατοι Ἀρχιερεῖς.

Ἀγαπητοί ἀδελφοί καί συλλειτουργοί.

Ἐντιμότετοι Ἀρχοντες καί Ἐκπρόσωποι Ἀρχῶν καί Φορέων τοῦ Τόπου καί τῆς Κρήτης.

Εὐσεβεῖς πιστοί καί ἀγαπητά παιδιά τῆς Ἐκκλησίας

Δοξάζομε καί εὐχαριστοῦμε τό Ὄνομα τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, πού μᾶς ἀξίωσε σήμερα νά συννυπάρχομε ὡς συλλειτουργοῦντες καί συμπροσευχόμενοι στόν Πανίερο τοῦτο Μητροπολιτικό Ναό τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Μηνᾶ, προκειμένου νά ἀποδώσουμε τιμή στό σεπτό Πρόσωπο τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ. Εἰρηναίου, Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου μας, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει εὐκλεοῦς τεσσαρακονταπενταετίας ποιμαντορίας καί διακονίας ἀπό τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ἀπό τήν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης μέχρι σήμερα.

Ὑπακούωντας στήν ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου μας, προκειμένου νά ὁμιλήσομε σήμερα ἐμεῖς γιά τό Σεπτό Πρόσωπο τοῦ Πρωθιεράρχου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, ἀνελάβαμε τήν εὐθύνη αὐτή μέ διπλά ἀλλά ἀντίθετα συναισθήματα: Τό πρῶτο ὅτι μετά χαρᾶς καί εὐφροσύνης καρδίας πράττωμε τοῦτο, τό δεύτερο δέ, γιατί γνωρίζομε ὅτι προσκρούωμε στήν ἀληθινή, κατά Χριστόν, ταπείνωση καί ἀπλότητα ζωῆς τοῦ τιμωμένου

Ἱεράρχου, ὁ ὁποῖος δέν ἐπιθυμεῖ νά δέχεται ἐκδηλώσεις πού τιμοῦν Αὐτόν. Προτιμώντας λοιπόν τή μέση ὁδό θά ὁμιλήσωμε ἀπλά, ἀληθινά καί σύντομα γιά τό Πρόσωπό του, ὥστε, μέ τόν τρόπο αὐτόν νά σεβαστοῦμε καί τό Πρόσωπό του καί τήν σημερινή ἐπέτειο, ἀπό τῆς χειροτονίας του εἰς Μητροπολίτη μέχρι σήμερα.

Ὁ Σεβασμιώτατος Πρωθιεράρχης μας κ. Εἰρηναῖος ἀναδείχθηκε Μητροπολίτης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου τήν 23η Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1975. Ἀπό τότε καί μέχρι σήμερα ἀνεδείχθησαν ὅλες οἱ μεγάλες ἀρετές καί οἱ ἀξίες, πού συγκροτοῦν τήν Προσωπικότητά του ὡς Ἄνθρωπου, ὡς Χριστιανοῦ, ὡς Ἱεράρχου καί Διδασκάλου τῆς Ὁρθόδοξου Πίστεως καί Ἀληθείας. Ἀπό τότε καί μέχρι σήμερα, τό Σεπτό Οἰκουμενικό μας Πατριαρχεῖο, ἡ Ἱερά Σύνοδος μας καί ἡ Τοπική Ἐκκλησία τῆς Μητροπόλεως αὐτῆς ἐγνώρισαν τό συνετό Ἱεράρχη, τόν ἀκάματο ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελίου, τό σοφό πηδαλιούχο τοῦ Ἱεροῦ Σκάφους τῆς Ἐκκλησίας, τόν ζηλωτή (στήν οὐσία καί ὄχι στίς ἀκρότητες) τῶν Πατερικῶν Παραδόσεων, τόν γαλήνιο Λειτουργό τῶν Θείων Μυστηρίων, τόν λάτρη τῆς καθημερινῆς προσευχῆς, τόν ἀκαταπόνητο ἀγωνιστή κατά τῶν αἱρέσεων καί τῆς κακοδοξίας, τόν πρᾶο καί σοφό Πνευματικό στό Μυστήριό τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως πού γνωρίζει ἐπαρκῶς νά διαχειρίζεται τήν Οἰκονομία τῆς Ἐκκλησίας ἀποβλέπωντας μόνο στή Σωτηρία τῆς Ψυχῆς.

Ἐξάλλου, τά παραπάνω ἀποδεικτικά στοιχεῖα του ἐπιβεβαιώνουν τό ἀληθές: Οἱ Ἱεροί Ναοί, τά Μοναστήρια, τό Πολιτιστικό Κέντρο, τά λοιπά Πνευματικά Κέντρα, ὁ Ἐκκλησιαστικός Ραδιοφωνικός Σταθμός, ὁ ἀντιστασιακός ἀγώνας, ἡ Ἱερατική Σχολή Κρήτης, τά Ἐπιστημονικά Συνέδρια, ἡ μέριμνα γιά τήν Νεότητα καί τούς Ἐμπεριστάτους καί πολλά ἄλλα, πού θέλουν πολλή προσευχή, στιβαρά χέρια, γενναία καρδιά, ὑγιές φρόνημα καί Ὑψηλό αἶσθημα εὐθύνης, ἐπιβεβαιώνουν τήν πρόοδο, τήν ἀκμή, τήν πολυσχιδή ἀνάπτυξη καί τήν ἀληθινή Ὁρθόδοξη πορεία τῆς Τοπικῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας.

Γιά ὅλα αὐτά, πού τίποτε ἀπό αὐτά δέν ἔχει ὑπερβολή λόγου, τό Οἰκουμενικό μας Πατριαρχεῖο σᾶς θεωρεῖ ὡς Ἕνα ἐκ τῶν πλέον ἐκλεκτῶν Ἱεραρχῶν του, ἡ Ἱερά ἐκείνη Μητρόπολή σας ἐγκαυχᾶται κατά Χριστόν γιά σᾶς καί ὁ Ἱερός Κλήρος καί εὐσεβὴς Λαός ἔνιωσε ὡς εὐλογία καί δύναμη τήν παρουσία σας ἀνάμεσά τους.

Τήν 30ή Αὐγούστου τοῦ ἔτους 2006 ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐξέλεξε ὡς Ἀρχιεπίσκοπο γιά τήν Ἐκκλησία τῆς Κρήτης τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κ. Εἰρηναῖο, ἡ δέ Ἐνθρόνιση αὐτοῦ ἐγένετο τήν Κυριακή 24 Σεπτεμβρίου 2006.

Μέ αισθήματα χαράς, εὐφροσύνης καί ἀγαλλίασης ψυχῆς ὑποδέχθηκε γενικά ὁ Λαός τῆς Κρήτης, ἀλλά καί ὅλως ἰδιαίτερα ὁ Ἱερός Κληρικός, οἱ Μοναστικές ἀδελφότητες καί ὁ εὐσεβὴς Λαός τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης τὴν ἐκλογή αὐτή.

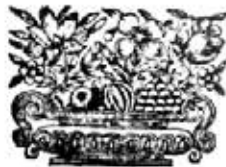
Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ. Εἰρηναῖος, μετὰ ἀπὸ 31 ὀλόκληρα χρόνια ποιμαντορίας στὴν Ἱερά Μητρόπολη Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου ἐρχόμενος γιὰ νὰ ἐνθρονιστεῖ στὴν Καθέδρα τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης ὡς Ἀρχιεπίσκοπος συνοδεύτηκε ἀπὸ πολυάριθμη συνοδεία ἀπὸ τὰ Χανιά καί ὄχι μόνο. Ἀλλὰ συνοδεύτηκε: Καί ἀπὸ τὴ Χάρη, τὴ Δύναμη καί τὸν Φωτισμό τοῦ Ἐνός καί Μόνου Κυρίου καί Κυβερνήτου τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τὴν εὐλογία καί τὴν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ μας Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου καί τῆς περὶ Αὐτόν Ἁγίας καί Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς Συνόδου. Τὴν πολυπειρία στὴ θεωρία καί στὴν πράξη, ἀπὸ τὴ γόνιμη, πολύκαρπη καί καλλίκαρπη Ἀρχιερατεία του στὴ μέχρι χθὲς Ἱερά Μητρόπολή του. Συνόδευσαν μαζί του καί θὰ συνοδεύουν πάντοτε ἡ σεμνότητα, ἡ διάκριση, ἡ ἀφοσίωση στό καθῆκον, ἡ ἐργατικότητα καί ἡ ἀποφασιστικότητα. Ἡ Πατερικὴ ἀπλότητα στὴ ζωὴ, ἡ Εὐαγγελικὴ ταπείνωση καί ἡ ἀγάπη, ἡ ἀμέτρητη αὐτὴ ἀγάπη πού πάντοτε ἀπευθυνόταν πρὸς ὅλους. Ἡ πολυμερὴς μόρφωση καί ἡ ὀλοκληρωμένη παιδεία καί ἡ πληθωρικὴ καί ἀμετακίνητη ὑπομονή. Ἡ ἰδιαιτερότητα τῆς ἀγάπης γιὰ τοὺς Κληρικούς καί Μοναχοὺς ὡς Πατέρας καί Ἀδελφός. Ἡ ἀνύστακτη μέριμνα γιὰ τὴν νεότητα, γιὰ τὰ γηρατειά, γιὰ τὸν πόνο καί τίς ἀδυναμίες καί τὰ προβλήματα ὅλων τῶν ἀνθρώπων χωρὶς διάκριση. Ἄν τόσα καί τόσοι λοιπόν τὸν συνόδευσαν, ἀπὸ τότε καί μέχρι σήμερα προστέθηκαν στό Πρόσωπό του τὸν νέο τοῦτο χώρο καί τρόπο τῆς διακονίας του ἡ ἀγάπη ὅλου τοῦ Ποιμνίου του, ἡ στηρίξη, ὁ σεβασμός, ἡ ὑπακοή, ἡ καλὴ διάθεση συνεργασίας καί ἡ ὑπὲρ τῆς υἱείας καί τοῦ ἔργου του προσευχὴ ὅλων καί τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μας ἰδιαίτερος.

Σεβασμιώτατε. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς ἐνθρονίσεώς σας μέχρι σήμερα παραμείνατε ὁ ἴδιος ὅπως ἤλθατε καί ὅλοι ἀναγνωρίζουν ὅτι νοιώθετε ὅλους καί τὸν καθένα χωριστά ὡς συνάνθρωπο, ὡς ἀδελφὸ καί ὡς φίλο. Ὅλα αὐτὰ καί πολλὰ ἄλλα γιὰ τὰ ὁποία σᾶς ζητοῦμε νὰ προπορεύεστε, δέν εἶναι καθόλου παραπάνω καί ἀπὸ τίς διαθέσεις σας καί ἀπὸ τίς δυνάμεις σας. Ἄρα, συνέχεια πιστεύομε ὅτι θὰ δώσετε ὅλο τὸν ἑαυτό σας καί θὰ συνεχίσετε νὰ εἶστε μέχρι τὸ τέλος, ὁ Ποιμένας ἐκεῖνος πού θὰ ἐξακολουθεῖτε νὰ προπορεύεστε καί μέ ἀγάπη θὰ προσκαλεῖτε ὅλους μας νὰ σᾶς ἀκολουθοῦμε.

Τέλος, γνωρίζομε ὅλοι, Κληρὸς καί Λαός, ὅτι τὸ Σεπτὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο μας βρῆκε στό Πρόσωπό σας καί στὴν πρωθιεραρχικὴ διακονία σας, τὸν ἐμπιστο, τὸν ἀφοσιωμένο, τὸν πρόθυμο, τὸν ὑπάκουο καί τὸν ἱκα-

νότερο εκπρόσωπό του καί έκφραστή τῶν ἀπό αἰώνων δικαιωμάτων του ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κρήτης. Τό Οἰκουμενικό μας Πατριαρχεῖο, ὁ Σεπτός Προκαθήμενος Αὐτοῦ, ἐτιμήθησαν ἐκ τῆς τιμίας διακονίας σας ὡς καί ἐκ τῆς ἀπολύτου ἀγάπης καί πλήρους ἀφοσιώσεώς σας εἰς τόν Θεσμόν τοῦτον τῆς Ἐκκλησίας τόν ὁποῖον σέβεστε καί τιμᾶτε ἀπό τήν φοίτησή σας στή Θεολογική Σχολή τῆς Χάλκης μέχρι σήμερον.

Ευχόμεθα ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου καί Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας νά σᾶς ἐνδυναμώνει καί νά σᾶς ἐνισχύει εἰς τό πολυχιδές ἔργο σας πάντοτε πρὸς ὠφέλεια τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης καί πρὸς Δόξαν Θεοῦ.

Ὁμιλία κ. Νικολάου Γ. Ξεξάκη
Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Ἀρχοντος Χαρτοφύλακος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου,
κατά τό παρατιθέμενον γεῦμα
ἐπὶ τῇ τεσσαρακοστῇ πέμπτῃ ἐπετείῳ
τῆς εἰς Ἐπίσκοπον ἐκλογῆς
του Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Εἰρηναίου

Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κρήτης κ. Εἰρηναῖε,
Σεβασμία τῶν Ἱεραρχῶν χορεία,
Τίμιον πρεσβυτέριον,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἀρχοντες,
Σεβαστή, ἀγαπητή καί ἐκλεκτή ὁμήγυρις,

Εὐφρόσυνος καί χαροποιός ἡ σημερινή ἑορταστική ἡμέρα. Ἐν βαθυτάτῃ συγκινήσει, χαρᾷ καί ὑπερηφανίᾳ ἔρχομαι, ὑπό τήν ιδιότητα τοῦ Προέδρου τῆς Ἑστίας Θεολόγων Χάλκης, νά ἐκφράσω εἰλικρινή καί ἐγκάρδια συγχαρητήρια πρὸς τόν πολίον Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Κρήτης, σεβαστόν καί ἀγαπητόν ὁμογάλακτον κ. Εἰρηναῖον (Ἀθανασιάδην), ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τεσσαράκοντα πέντε ἐτῶν συνεχοῦς Ἀρχιερατικῆς Διακονίας, κατ' ἀρχάς εἰς τήν Ἱεράν Μητρόπολιν Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου (1975-2006) καί κατόπιν εἰς τήν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Κρήτης (2006 μέχρι σήμερον).

Ὦντως διακονίας καί ὄχι Ἐξουσίας, συμφώνως πρὸς τήν ἐπισήμανσιν τοῦ Κυρίου, κατά τήν ὁποίαν: «οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καί δοῦναι τήν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντί πολλῶν» (Ματθ. 20, 28).

Ὁ τιμώμενος προκαθήμενος τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας ἠνάλωσε τήν ζωὴν αὐτοῦ εἰς τόν χώρον τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ὁ καλὸς ποιμὴν τοῦ Εὐαγγελίου, ἄξιός τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ κλήσεως καί ἀποστολῆς, μετὰ πνεύματος ἀγωνιστικοῦ καί θυσιαστικοῦ.

Ἀναμφιβόλως, εἰς τήν διαμόρφωσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου καί χαρακτῆρος τοῦ νεαροῦ Νικολάου Ἀθανασιάδη συνετέλεσε, κατά τρόπον καταλυτικόν καί ἀποφασιστικόν, ἡ μαθητεία του εἰς τήν περιώνυμον Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, τό πνευματικόν φυτώριον καί ἐπιστημονικόν ἐπιτελεῖον τοῦ Πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἡ ἀγάπη καί ἡ στοργή τῶν φωτεινῶν προσώπων τοῦ Σχολάρχου καί τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς, τό ἰδανικόν φυσικόν περιβάλλον, ἡ ἀνελλιπὴς παρακολούθησις τῶν μαθημάτων, ἡ τακτικὴ μελέτη εἰς τό σπουδαστήριον καί τήν πλουσιοτάτην βιβλιοθήκην, ὁ καθημερινὸς ἐκκλησιασμός εἰς τό

«ἐκκλησιάκι» τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἡ κοινὴ τράπεζα μαρτυροῦν τὰς εὐλογη-
μένας συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐμαθήτευσεν ὁ θεράπων τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστή-
μης.

Εἰς τὸ ἱερόν τοῦτο καθίδρυμα, τὸ ὁποῖον συνεδίαζε θεωρίαν καὶ πράξιν,
διδασκαλίαν καὶ ἐμπειρίαν, ὑψηπετεῖς ἀναζητήσεις καὶ βίωμα, ἐγαλουχήθη
εἰς τὰ νάματα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ θεολογίας. Ἐφοδιασμενος μέ-
τῃν πίστιν εἰς τὸν Τριαδικόν Θεόν, τὴν ἐλπίδα, τὴν ἀγάπην, τὴν ταπείνωσιν,
τὴν πραότητα, τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς θυσίας ἐπετέλεσε, θεο-
πρεπῶς καὶ θεαρέστως, τὴν ἱεράν αὐτοῦ ἀποστολήν, ἀποτελῶν δείκτην
πνευματικῆς πορείας, ὑπόδειγμα καὶ πυξίδα εἰς τὸ ἐκκλησιαστικόν πλῆ-
ρωμα.

Ἡ κοινὴ πνευματικὴ τροφὸς Χαλκίτις Θεολογικὴ Σχολή- προσκαρτε-
ροῦσα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1971 τὴν δικαίαν ἐπαναλειτουργίαν της- καὶ ἡ Ἑστία
Θεολόγων Χάλκης χαίρουν, σεμνύνονται καὶ συγχαίρουν, ἐπὶ τῇ σημερινῇ
ἐπετείῳ, διὰ τὴν πολυετὴ πολύκαρπον καὶ ἀγλαόκαρπον ἀρχιερατικὴν προ-
σφοράν καὶ διακονίαν τοῦ σεβαστοῦ καὶ προσφιλοῦς ὁμογαλάκτου Σεβα-
σμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ. Εἰρηναίου.

Εἰς ἔτη πολλὰ καὶ εὐλογημένα, Σεβασμιώτατε!

Δελτίον τύπου τῆς 23ης Φεβρουαρίου 2020

Σεμνοπρεπῶς καί ἱεροπρεπῶς, ἐορτάσθηκε ἀπό τήν Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, κατόπιν ὁμοφώνου Ἀποφάσεώς Της, ἡ ἐπέτειος τῆς συμπληρώσεως σαράντα πέντε ἐτῶν Ἀρχιερατικῆς Διακονίας τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Εἰρηναίου, Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης (23 Φεβρουαρίου 1975 – 23 Φεβρουαρίου 2020).

Συγκεκριμένα, τό πρωῒ τῆς Κυριακῆς, 23ης Φεβρουαρίου 2020, τελέσθηκε Συνοδική Θεία Λειτουργία στόν Ἱερό Μητροπολιτικό Ναό Ἀγίου Μηναΐ Ηρακλείου, στήν ὁποία ἔλαβαν μέρος οἱ Σεβ. Μητροπολίτες τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης καί οἱ Θεοφ. Ἐπίσκοποι Ἀπαμείας κ. Παῖσιος, ὁ ὁποῖος καί χοροστάτησε στήν ἀκολουθία τοῦ Ὁρθοῦ, Κνωσοῦ κ. Πρόδρομος, Εὐμενείας κ. Εἰρηναῖος καί Δορυλαίου κ. Δαμασκηνός.

Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο καί τόν Παναγιώτατο Οἰκουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαῖο ἐκπροσώπησαν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας κ. Μακάριος καί ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Θεόδωρος.

Πρό τῆς ἀπολύσεως τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας κ. Μακάριος ὁμίλησε σχετικῶς ἀναγνώσας καί κατάλληλον τῇ περιστάσει Πατριαρχικόν Γράμμα, τό ὁποῖον καί ἐπέδωκε εἰς τόν Τιμώμενον Πρωθιεράρχην τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, κομίσας τήν ἀγάπην καί τήν στοργήν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καί τοῦ Σεπτοῦ Προκαθημένου Αὐτῆς.

Ἐπίσης, ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Κνωσοῦ κ. Πρόδρομος, Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, ἀνέγνωσε Πατριαρχικὸ Μήνυμα τοῦ Μακαριωτάτου Πάπα καί Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ.κ. Θεοδώρου.

Ἀπό πλευρᾶς τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης προσεφώνησε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λάμπης, Συβρίτου καί Σφακίων κ. Εἰρηναῖος, ἀναφερθεὶς μετὰ θερμῶν λόγων εἰς τόν Πρόεδρον τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ.κ. Εἰρηναῖος, ἐμφανῶς συγκινημένος, ἐξέφρασε ἐγκάρδιες εὐχαριστίες γιὰ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τιμῆς πρὸς τό Πρόσωπό Του καί ἀνέφερε χαρακτηριστικά ὅτι ἐπιτελεῖ μόνον τό χρέος τῆς ἀποστολῆς του, ὡς Ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας, ἀναφερθεὶς μετ' εὐγνωμοσύνης εἰς τό Πάνσεπτο Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καί τόν Σεπτὸ Προκαθήμενο Αὐτοῦ, τήν Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, τόν Ἱερό Κλῆρο, τοὺς Ἀρχοντες τοῦ Τόπου καί ὅλους ὅσοι προσήλθαν, ἐγγύς καί μακράν, διὰ νά εὐχηθοῦν καταλλήλως.

Ἱερὰ Εἰκὼν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν Συνεδριάσεων
 τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης.
 Ἐκ τοῦ Ἀγιογραφείου τῆς Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς
 καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Χρυσοπηγῆς Χανίων

Τους ὕμνους στή Συνοδική Θεία Λειτουργία ἀπέδωσαν ἄρτια ὁ Χορός Ψαλτῶν «Οἱ Κρῆτες Μαῖστορες» ὑπό τήν διεύθυνση τοῦ Ἐντιμολ. κ. Ἀντωνίου Πλαῖτη, Ἀρχοντας Ὑμνωδοῦ τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καί τό Σωματεῖο Ἱεροψαλτῶν Νομοῦ Ἡρακλείου «Ἅγιος Ἀνδρέας Κρήτης» ὑπό τήν διεύθυνση τοῦ Ἑλλογ. κ. Μιχαήλ Στρουμπάκη, Ἐπικ. Καθηγητοῦ τῆς Πατριαρχικῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Κρήτης.

Στή Συνοδική Θεία Λειτουργία ἔλαβαν μέρος ὁ κ. Μάξιμος Σενετάκης, Βουλευτής Ἡρακλείου, ὁ κ. Σταῦρος Ἀρναουτάκης, Περιφερειάρχης Κρήτης, ὁ κ. Βασίλειος Λαμπρινός, Δήμαρχος Ἡρακλείου, Ἀντιπεριφερειάρχες, Ἀντιδήμαρχοι, ὁ Ταξιάρχος Νικόλαος Σπυριδάκης, Ἀστυνομικός Διευθυντής Ἡρακλείου, ὁ κ. Δημοσθένης Μπουντουράκης, Περιφερειακός Διευθυντής τοῦ Πυροσβεστικοῦ Σώματος Κρήτης, ὁ Πλοίαρχος κ. Εὐθύμιος Δουβῆς, Λιμενάρχης Ἡρακλείου, ὁ Ἑλλογ. Καθηγητής Πανεπιστημίου κ. Νικόλαος Ξεζάκης, ἐκ μέρους τῆς Ἑστίας Θεολόγων Χάλκης, ὁ Ἐντιμολ. κ. Κωνσταντῖνος Ζορμπᾶς, Γεν. Διευθυντής τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας τό Διοικητικό Συμβούλιο τοῦ Συλλόγου Μικρασιατῶν Ἡρακλείου «Ἅγιος Πολύκαρπος», Πρόεδροι Συλλόγων, Σωματείων καί Φορέων, Ἀρχοντες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, κληρικοί ἀπό ὅλη τή Μεγαλόνησο Κρήτη καί πλῆθος πιστῶν.

Μετά τό πέρας τῆς Συνοδικῆς Θείας Λειτουργίας προσφέρθηκε πρὸς ὅλους κέρασμα στό Ἀρχιεπισκοπικό Μέγαρο, μέ τή μουσική συνοδεία πολλῶν νέων παιδιῶν καί στή συνέχεια παρατέθηκε γεῦμα πρὸς τήν Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης ἀπό τό Σύνδεσμο Ἐφημερίων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης, μέ τή συμμετοχή τῆς χορωδίας Βυζαντινῆς καί Παραδοσιακῆς Μουσικῆς «Ὁ Ἅγιος Μηνᾶς» τῆς Ἑνορίας Ἐπισκοπῆς Πεδιάδος.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος εὐχαριστεῖ ὅλους ὅσοι προσήλθαν, ἀνταποκρινόμενοι εἰς τό κάλεσμά Της καί ἐξέφρασαν μέ κάθε τρόπο τήν ἐποφειλομένη τιμή καί εὐχαριστία, ὡς καί τόν προσήκοντα σεβασμό, πρὸς τόν Τιμώμενο Πρωθυεράρχη καί Σεπτό Πρόεδρο τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, Σεβασμιώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Κρήτης κ.κ. Εἰρηναῖο.

Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης

*Προσωπογραφία τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Κρήτης Τιμοθέου Βενέρη,
ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγκαράθου, τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης*

Τρισαρχιερατική Θεία Λειτουργία,
εἰς μνήμην τοῦ αἰοδίου
ἀπὸ Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου,
Μητροπολίτου Κρήτης Τιμοθέου Βενέρη (1877-1941)
καὶ Ἀρχιερατικόν Τρισάγιον

Δελτίον τύπου
τῆς 14ης Ἰανουαρίου 2020

Ἀνακοινοῦται ὅτι, κατόπιν ὁμοφώνου Συνοδικῆς Ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, τὴν Τετάρτην, 22 Ἰανουαρίου 2020, ἐπὶ τῇ ἱερᾷ μνήμῃ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Τιμοθέου, εἰς τὴν Ἱεράν Μονὴν Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ἀγκαράθου, τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης, θά τελεσθῇ Τρισαρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία, ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Εἰρηναίου καὶ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου κ. Εὐγενίου καὶ Κυδωνίας καὶ Αποκορώνου κ. Δαμασκηνοῦ, εἰς μνήμην τοῦ αἰοδίου ἀπὸ Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου, Μητροπολίτου Κρήτης Τιμοθέου Βενέρη (1877 – 1941).

Μετά τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας θά τελεσθῇ Ἀρχιερατικόν Τρισάγιον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ αἰοδίου Μητροπολίτου Κρήτης κυροῦ Τιμοθέου, ἐν τῷ Κοιμητηρίῳ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

Καλοῦνται ὁ Ἱερός Κληρὸς, αἱ Μοναστικά Ἀδελφότητες καὶ ὁ φιλευσεβὴς Κρητικὸς Λαός, πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὴν Θείαν Λειτουργίαν καὶ τὸ Ἱερόν Μνημόσυνον.

*Στιγμιότυπον ἐκ τοῦ μνημοσύνου,
διὰ τόν μακαριστόν Μητροπολίτην Κρήτης Τιμόθεον Βενέρεν,
εἰς τό Καθολικόν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγκαράθου,
τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης, τήν 22ᾶ Ἰανουαρίου 2020*

**Χρονικό Τρισαρχιερατικής Θείας Λειτουργίας
καί Ἀρχιερατικοῦ Τρισαγίου,
εἰς μνήμην τοῦ αἰοδίδμου, ἀπό Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου,
Μητροπολίτου Κρήτης κυροῦ Τιμοθέου Βενέρη**

Τὴν Τετάρτην, 22 Ἰανουαρίου 2020, εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ἀγκαράθου, τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης, τελέσθηκε Τρισαρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία, ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Εἰρηναίου καὶ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου κ. Εὐγενίου καὶ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κ. Δαμασκηνοῦ, εἰς μνήμην τοῦ αἰοδίδμου Μητροπολίτου Κρήτης Τιμοθέου Βενέρη (1877-1941), κατόπιν ὁμοφώνου Συνοδικῆς Ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου κ.κ. Εὐγένιος ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον, ἀναφερθεὶς ἐνδελεχῶς εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργο τοῦ αἰοδίδμου Μητροπολίτου Κρήτης κυροῦ Τιμοθέου Βενέρη.

Μετά τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας, ἐν τῷ Κοιμητηρίῳ τῆς ἐν λόγῳ Ἱερᾶς Μονῆς τελέσθηκε ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ αἰοδίδμου Μητροπολίτου Κρήτης κυροῦ Τιμοθέου, Ἀρχιερατικὸν Τρισάγιον, μέ τὴν συμμετοχὴν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, τῶν Μοναστικῶν Ἀδελφοτήτων καὶ τοῦ εὐσεβοῦς Κρητικοῦ Λαοῦ.

*Ἐπιγραφή ἐκ τοῦ τάφου τοῦ αἰμνήστου Μητροπολίτου Κρήτης κυροῦ Τιμοθέου Βενέρη,
εἰς τὸ κοιμητήριον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγκαράθου*

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ.κ. Εἰρηναῖος,
Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης
καί οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου κ. Εὐγένιος
καί Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κ. Δαμασκηνός,
κατά τήν Τρισαρχιερατικὴν Θεῖαν Λειτουργίαν καί τό Ἀρχιερατικόν Τρισάγιον
εἰς μνήμην τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Κρήτης κυροῦ Τιμοθέου Βενέρη,
τὴν 22ᾶ Ἰανουαρίου 2020, εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ἀγκαράθου

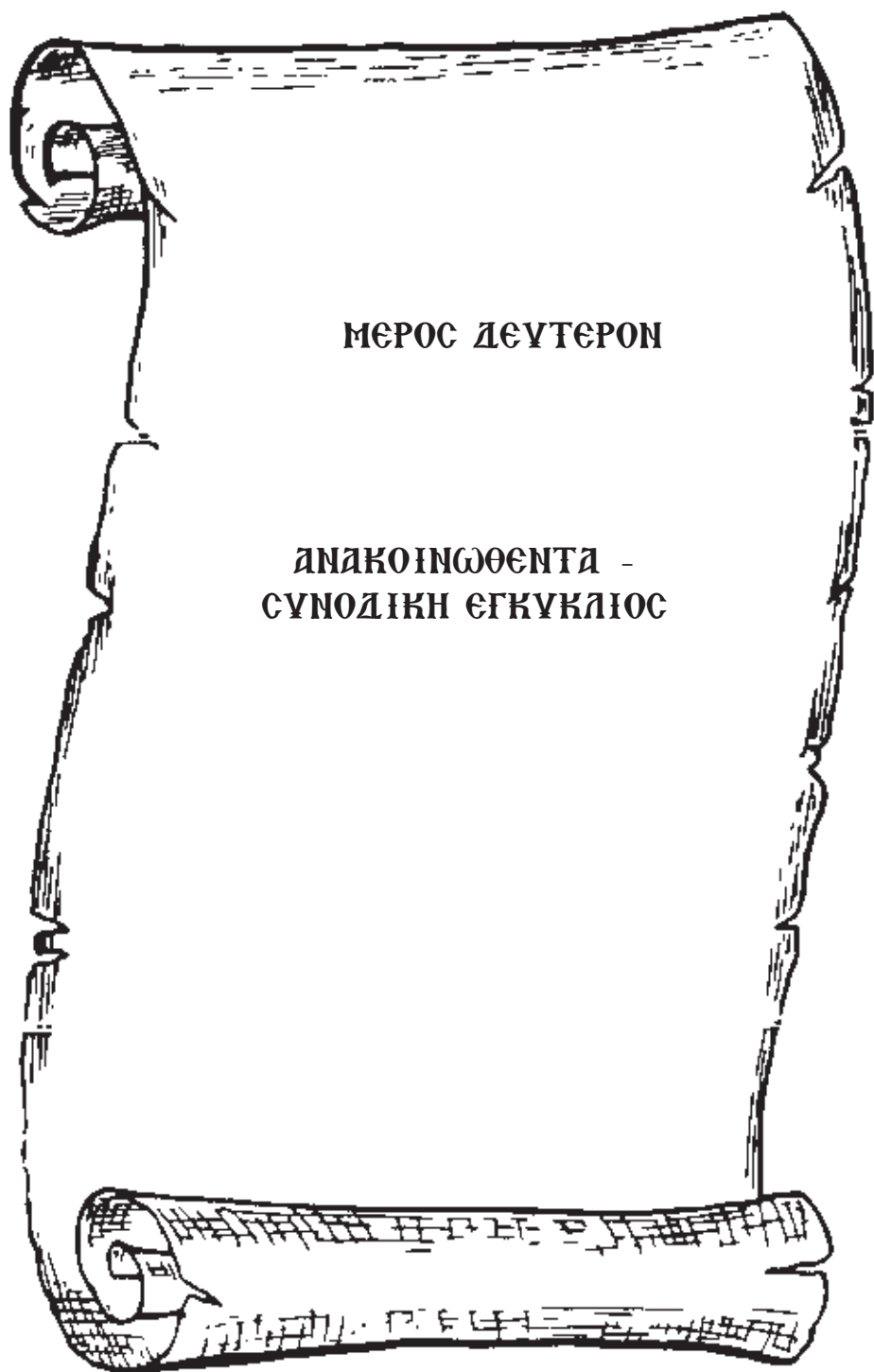
Προσωπογραφία τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Κρήτης
κυροῦ Τιμοθέου Βενέρι, ἐκ τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Μεγάρου
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρεθύμνης καί Αἰλοποτάμου

Προσωπογραφία τοῦ ἀεμνήστου Μητροπολίτου Κρήτης
κυροῦ Τιμοθέου Βενέρι,
ἐκ τοῦ Μεγάρου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης

*Ὁ τάφος ἀναπαύσεως τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Κρήτης
κυροῦ Τιμοθέου Βενέρη,
εἰς τό κοιμητήριον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγκαράθου, τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης*

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝΤΑ -
ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης μετά τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου

Ἀνακοινωθέν Συνοδικῆς Συνεδρίας τῆς 5ης Μαρτίου 2020

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, συνήλθε σήμερα 5 Μαρτίου 2020 στό Ἡράκλειο σέ Τακτική Συνεδρία καί ἀσχολήθηκε μέ θέματα τῆς ἀρμοδιότητός της.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος παρακολουθεῖ μέ ἀγωνία ὅσα συμβαίνουν τίς τελευταῖες ἡμέρες στά χερσαῖα καί θαλάσσια σύνορα τῆς Πατρίδας μας, ἐκφράζει δέ τήν ὀλόθυμη συμπαράστασή της πρὸς τήν Ἑλληνική Πολιτεία, τίς Ἑνοπλες Δυνάμεις καί τήν Ἑλληνική Ἀστυνομία, πρὸς τοὺς Συνοριοφύλακες, τίς ἐμπλεκόμενες Ὑπηρεσίες τοῦ Κράτους καί ὅλους τοὺς ἐθελοντές, γιά τίς υπεράνθρωπες προσπάθειες πού καταβάλλουν, γιά τή διαφύλαξη τῶν συνόρων καί τῆς ἀξιοπρέπειας τῆς Χώρας μας, τονίζοντας ταυτόχρονα τήν εὐθύνη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης νά στηρίξει τόν δίκαιο αὐτό ἀγῶνα, γιά τήν προστασία τῶν Ἑλληνικῶν καί ταυτόχρονα Εὐρωπαϊκῶν συνόρων.

Ἐπίσης, ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐκφράζει τόν σεβασμό της σέ κάθε ἀνθρώπινο πρόσωπο, ἀλλά καί τή θλίψη της γιά ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι, δυστυχῶς, καθοδηγούμενοι στά σύνορα τῆς Πατρίδας μας μαζικά, «ἐργαλειοποιοῦνται» καί γίνονται θύματα ἀποτρόπαιας ἐκμετάλλευσης.

Ἐχουμε χρέος ἱερό, ὅλοι μαζί ἐνωμένοι, προτάσσοντας τό Ἐθνικό συμφέρον, νά ἀντιμετωπίσουμε τίς δύσκολες αὐτές περιστάσεις, οἱ ὁποῖες χρειάζονται ἐγρήγορη, ἐνότητα καί ὁμοψυχία. Συγχαίρουμε καί εὐχαριστοῦμε τοὺς προασπιστές τῶν συνόρων μας, εὐχόμαστε δέ καί προσευχόμαστε γιά τήν εἰρήνη καί τήν ἄμεση καταλλαγή στήν εὐρύτερη περιοχή.

Ἐπίσης, σχετικά μέ τήν διάδοση τοῦ κορωνοϊοῦ, ἡ Ἱεραρχία μας, εὐχεται νά προστατεύσει καί νά διαφυλάξει ὁ Δωρεοδότης Θεός τό πολύτιμο ἀγαθό τῆς υἰγείας ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

Ταυτόχρονα, προτρέπει τόν λαό τῆς Κρήτης νά ἀκολουθοῦμε τίς συμβουλές καί τίς ὁδηγίες τῶν ἀρμοδίων Ὑπηρεσιῶν τοῦ Κράτους καί τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων, χωρίς πανικό, ἀλλά μέ ψυχραιμία καί σύνεση.

Τέλος, μέ ἀφορμή τήν πρόσφατη εἰσοδό μας, στήν κατανυκτική περίοδο τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἡ Ἱερά Σύνοδος εὐχεται στοὺς Κρήτες νά διέλθουμε ὅλοι μέ μετάνοια, προσευχή καί νηστεία τήν ἐπικείμενη περίοδο καί νά ἀξιωθοῦμε νά συνεορτάσουμε μέ πνευματική εὐφροσύνη καί τήν Ἀγία Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας.

*Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ.κ. Εἰρηναῖος,
Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης*

Ἀνακοινωθέν Συνοδικῆς Συσκέψεως τῆς 13ης Μαρτίου 2020

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, συνήλθε, τήν Παρασκευή 13 Μαρτίου 2020, σέ ἑκτακτη Σύσκεψη καί συζήτησε τή λήψη ἀναγκαίων μέτρων γιά τήν πανδημία τοῦ κορωνοϊοῦ, τά ὅποια πρέπει νά λάβει ἡ Ἐκκλησία Κρήτης καί ἀνακοινώνει τά ἀκόλουθα:

Ἀρχικά ἡ Ἐκκλησία Κρήτης τονίζει τήν ὑποχρέωση ὅλων γιά συμμόρφωση πρὸς τοὺς κανόνες ὑγιεινῆς καί τίς ἐντολές τῶν ἀρμοδίων Ὁργάνων τοῦ Κράτους, σύμφωνα καί μέ τήν Ἀνακοίνωση τῆς Ἀγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης, μέ ὑπευθυνότητα υἱοθετεῖ ὅλα τά μέτρα πού λαμβάνει ἡ Ἑλληνική Πολιτεία, γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς ἑκτακτῆς αὐτῆς κατάστασης. Τό ἴδιο θά πράξει σέ ὅ,τιδήποτε ἄλλο χρειασθεῖ, σύμφωνα μέ τήν ἐξέλιξη τῆς νόσου, στό ἀμέσως ἐπόμενο χρονικό διάστημα.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης ἀνακοινώνει ὅτι οἱ Ἱερές Ἀκολουθίες τῶν ἡμερῶν θά τελοῦνται κανονικά στοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς, μέ τήν προτροπή καί ἰσχυρή σύσταση, ἰδιαίτερα πρὸς τοὺς ἡλικιωμένους ἀνθρώπους καί σέ ὅσους ἀνήκουν σέ εὐπαθεῖς ὁμάδες τοῦ πληθυσμοῦ, νά παραμένουν στά σπίτια τους καί νά μὴν προσέρχονται στοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς, ὥστε νά ἀποφύγουν τό συγχρωτισμό μέ ἄλλους ἀνθρώπους.

Ἐάν ἡ ἐξέλιξη τῆς νόσου στό ἐπόμενο χρονικό διάστημα ὀδηγήσει τήν Ἑλληνική Πολιτεία στήν ἀπόφαση νά λάβει ἐπιπλέον ἑκτακτά μέτρα, τότε ἡ Ἐκκλησία Κρήτης θά ἐπανέλθει ἐξετάζοντάς τα μέ μεγάλη προσοχή.

Ἡ Θεία Κοινωνία εἶναι τό Σῶμα καί τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ προσέλευση στό μυστήριό τῆς Θείας Εὐχαριστίας γίνεται ἐκούσια ἀπὸ τοὺς πιστοὺς, μέ ἐφόδιο καί προϋπόθεση τήν ἀληθινὴ καί σταθερὴ πίστη.

Ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ καί οἱ Ἱερές Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης ἀνέστειλαν τίς προγραμματισμένες ὁμιλίες, τίς δραστηριότητες τῶν Πνευματικῶν καί Πολιτιστικῶν Κέντρων, διαφόρων Σχολῶν, Συνάξεων, Κύκλων Μελέτης Ἀγίας Γραφῆς, Κατηχητικῶν καί ὅλων τῶν Ἐπιμορφωτικῶν δράσεων, καθὼς καί τῶν προσκυνηματικῶν ἐκδρομῶν, σύμφωνα μέ τίς Ἀποφάσεις τῶν ἀρμοδίων Ὁργάνων τῆς Πολιτείας.

Τό κοινὸ θά ἐξυπηρετεῖται στά Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς καί τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης ἀπὸ ὥρα 10:00 π.μ. ἕως 12:00 μεσ..

Ἀναλυτικὸ Συνοδικὸ Ἐγκύκλιο Σημείωμα θά ἀναγνωσθεῖ τήν προσεχῇ

Κυριακή στους Ἱερούς Ναούς καί θά δημοσιευθεῖ στά Μέσα Γενικῆς Ἐνημέρωσης τῆς Μεγαλονήσου γιά περαιτέρω σχετική ἐνημέρωση.

Εἰδικές δεήσεις θά ἀναπέμπονται στους Ἱερούς Ναούς, κατά τίς Ἱερές Ἀκολουθίες τῶν Χαιρετισμῶν καί κατά τή Θεία Λειτουργία τῶν Κυριακῶν.

*Ὁ Ἱερός Μητροπολιτικός Ναός Ἀγίου Μηνᾶ Ἡρακλείου,
τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης*

Συνοδική Έγκύκλιος τῆς 13ης Μαρτίου 2020

Συνοδική Έγκύκλιος περί Κορωνοϊού Covid-19

Αριθμ. Πρωτ. 227

Ἡράκλειον, 13 Μαρτίου 2020

Πρός

Τούς Αἰδεσιμωτάτους Κληρικούς, τούς Ὅσιωτάτους Μοναχούς
καί τόν εὐσεβῆ Λαό τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης

Ἀγαπητοί Ἀδελφοί, παιδιά τῆς Ἐκκλησίας,

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, συνήλθε, τήν Παρασκευή 13 Μαρτίου 2020, σέ ἔκτακτη Σύσκεψη καί συζήτησε τή λήψη ἀναγκαίων μέτρων γιά τήν πανδημία τοῦ κορωνοϊοῦ, καί ἀνακοινώνει τά ἀκόλουθα:

1. Ἀρχικά ἡ Ἐκκλησία Κρήτης τονίζει τήν ὑποχρέωση ὅλων γιά συμμόρφωση πρός τούς κανόνες ὑγιεινῆς καί τίς ἐντολές τῶν ἀρμοδίων Ὁργάνων τοῦ Κράτους, σύμφωνα καί μέ τήν Ἀνακοίνωση τῆς Ἀγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης ἔχει ἤδη διαβιβάσει, δύο σχετικές μέ τό θέμα τοῦ κορωνοϊοῦ ἐγκυκλίους τοῦ Ὑπουργείου Ὑγείας καί μία Κοινή Ὑπουργική Ἀπόφαση, πρός τήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή καί τίς Ἱερές Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, μέ ἐντολή τῆς ἀμεσῆς ἐφαρμογῆς τους. Ἡ διαρκῆς ἐπικοινωνία μέ τίς ἀρμόδιες Ἀρχές τοῦ Κράτους εἶναι δεδομένη καί αὐτονόγητη.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης, μέ ὑπευθυνότητα ἀποδέχεται καί ἐφαρμόζει ὅλα τά μέτρα πού λαμβάνει ἡ Ἑλληνική Πολιτεία, γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς ἔκτακτης αὐτῆς κατάστασης. Τό ἴδιο θά πράξει σέ ὅ,τιδήποτε ἄλλο χρειασθεῖ, σύμφωνα μέ τήν ἐξέλιξη τῆς νόσου, στό ἀμέσως ἐπόμενο χρονικό διάστημα.

Ἡ ὑπεύθυνη στάση ὅλων μας εἶναι ἀπαραίτητη καί καλούμαστε νά συμβάλουμε στήν ὀρθή ἀντιμετώπιση τοῦ φαινομένου, σύμφωνα καί μέ τό πρόσφατο διάγγελμα τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Χώρας μας. Ἡ ὑπόθεση τοῦ κορωνοϊοῦ εἶναι ὑπόθεση ὅλων μας!

Ἐπί πλέον, εἶναι ἐπιτακτική ἀνάγκη ἡ ἀποφυγή τοῦ πανικοῦ καί τῶν ἀκροτήτων, πού δημιουργοῦν μόνο σύγχυση καί ἀναταραχή. Ἡ κατάσταση πού διαμορφώνεται χρειάζεται σύνεση καί συντονισμένες ἐνέργειες ἀπό

όλους. Χρειάζεται προσοχή καί προσευχή. Χρειάζεται συλλογική καί ατομική δράση καί εὐθύνη, ὥστε νά ἀντιμετωπισθεῖ ἡ κρίση αὐτή.

Ἡ Ἐκκλησία Κρήτης ἐκφράζει τή βαθύτατη λύπη Της γιά κάθε προβλητική ἄποψη καί τοποθέτηση, ἀνθρώπων ὅποιας ιδεολογίας, πού βρίσκουν τήν εὐκαιρία νά διατυπώσουν ὑβριστικές ἀπόψεις εἰς βάρος τῆς Ἐκκλησίας, τῶν Ἱερῶν Μυστηρίων, τῶν Κληρικῶν καί τῶν πιστῶν, «ἐργαλειοποιώντας» ἔτσι τή δοκιμασία τοῦ Λαοῦ μας.

2. Ἡ Θεία Κοινωνία εἶναι τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ προσέλευση στό μυστήριό τῆς Θείας Εὐχαριστίας γίνεται ἐκούσια ἀπό τοὺς πιστοὺς, μέ ἐφόδιο καί προϋπόθεση τήν ἀληθινή πίστη. Ἡ Ἐκκλησία οὐδένα ἐξαναγκάζει στή συμμετοχή στή Θεία Κοινωνία.

3. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης ἀνακοινώνει ὅτι οἱ Ἱερές Ἀκολουθίες τῶν ἡμερῶν θά τελοῦνται κανονικά στοὺς Ἱερούς Ναοὺς, μέ τήν ἰσχυρή σύσταση, ἰδιαίτερα πρὸς τοὺς ἡλικιωμένους ἀνθρώπους καί σέ ὅσους ἀνήκουν σέ εὐπαθεῖς ὁμάδες τοῦ πληθυσμοῦ, νά παραμένουν στά σπίτια τους καί νά μὴν προσέρχονται στοὺς Ἱερούς Ναοὺς, ὥστε νά ἀποφύγουν τόν συγχρωτισμό μέ ἄλλους ἀνθρώπους.

Ἐάν ἡ ἐξέλιξη τῆς νόσου στό ἐπόμενο χρονικό διάστημα ὁδηγήσει τήν Ἑλληνική Πολιτεία στή λήψη ἐπὶ πλέον ἔκτακτων μέτρων, τότε ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης θά ἐπανέλθει, ἐξετάζοντας τὰ νέα δεδομένα.

Οἱ ὑπεύθυνοι τῶν Ἱερῶν Ναῶν ἐντέλλονται γιά τήν τήρηση σέ ὑψηλά ἐπίπεδα ὅλων τῶν κανόνων ὑγιεινῆς πού ἔχει ἀνακοινώσει ἡ Ἑλληνική Πολιτεία.

Ἐπίσης, ἐντέλλονται γιά τήν ἀπολύμανση Ἐκκλησιαστικῶν Χώρων, Γηροκομείων καί Ἰδρυμάτων, μέ σκοπὸ τή διασφάλιση τῶν καλύτερων συνθηκῶν ὑγιεινῆς.

Συστήνεται ἡ ἀποφυγὴ προσφορᾶς κερασμάτων στά Πνευματικά – Πολιτιστικά Κέντρα τῶν Ἱερῶν Ναῶν, μετὰ τίς Ἱερές Ἀκολουθίες, πρὸς ἀποφυγὴ συγχρωτισμοῦ πολλῶν ἀνθρώπων σέ κλειστοὺς χώρους, π.χ. κηδεῖες, μνημόσυνα, κ.ἄ.. Ἐπίσης, συνιστᾶται στοὺς Κληρικούς νά προτρέψουν τοὺς ἀνθρώπους, ἐάν εἶναι δυνατόν, νά ἀναβάλουν προγραμματισμένα Ἱερά Μυστήρια (βαπτίσεις καί γάμους), μέχρι τήν ἔκδοση νεώτερων ὁδηγιῶν τῆς Πολιτείας.

Στό ἴδιο πλαίσιο τῆς ἀποφυγῆς συγχρωτισμοῦ καί τοῦ κινδύνου τῆς διασπορᾶς τῆς νόσου, προτείνεται ἡ ἀποφυγὴ ἐναγκαλισμῶν, χειραψιῶν καί τοῦ ἀσπασμοῦ τοῦ χεριοῦ τῶν κληρικῶν, γιά τήν περίοδο αὐτή.

4. Ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ καί οἱ Ἱερές Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης ἀνέστειλαν τίς δραστηριότητες τῶν Πνευματικῶν καί Πολιτιστικῶν Κέντρων, διαφόρων Σχολῶν, Συνάξεων, Ὁμιλιῶν, Κύκλων Μελέτης Ἀγίας

Γραφῆς, Κατηχητικῶν καί ὅλων τῶν Παιδαγωγικῶν δράσεων, καθώς καί τῶν προσκυνηματικῶν ἐκδρομῶν, σύμφωνα μέ τίς Ἀποφάσεις τῶν ἀρμοδίων Ὁργάνων τῆς Πολιτείας.

Ἐπίσης, θά ὑπάρξει περιορισμός στήν ἐξυπηρέτηση τοῦ κοινοῦ στά Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς καί τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, γιά δύο ὥρες (10.00 ἕως 12.00 π.μ.), καθημερινά, στά ὁποῖα τό προσωπικό θά ἐργάζεται κανονικά, γιά τή διεκπεραίωση τῶν θεμάτων καί τῶν αἰτημάτων καί μέσῳ τοῦ διαδικτύου.

5. Ἡ Ἐκκλησία Κρήτης προτρέπει καί παρακαλεῖ ὅσοι πιστοί ἀνήκουν σέ εὐπαθεῖς ὁμάδες, οἱ ἡλικιωμένοι, ὅσοι εἶναι ἀσθενεῖς ἢ αἰσθάνονται εὐάλωτοι στήν υἰεΐα τους, ἐκεῖνοι πού ἔχουν σχετική ὑπόδειξη ἀπό τοὺς ἱατροὺς τους, νά παραμείνουν στά σπίτια τους καί νά ἀποφύγουν, ὅσο διάστημα κριθεῖ ἀναγκαῖο, τήν ἀναστροφή μέ ἄλλους συνανθρώπους μας στοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς.

Εἶναι ὑποχρέωσή μας ἡ προστασία τοῦ πολύτιμου ἀγαθοῦ τῆς υἰεΐας, τόσο τῆς προσωπικῆς, ὅσο καί τῆς υἰεΐας τῶν συνανθρώπων μας. Κανένας μας δέν ἔχει τό δικαίωμα τοῦ πειραματισμοῦ ἢ τῆς ἐπιπόλαιας στάσης καί συμπεριφορᾶς.

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, πού καλοῦνται νά μείνουν στά σπίτια τους, πρέπει νά ὀπλισθοῦν μέ ὑπομονή καί νά δυναμώσουν τήν προσευχή τους.

Ἡ Τοπική Ἐκκλησία ἐκφράζει τίς εὐχαριστίες Της σέ ἐκείνους πού ἐργάζονται στό χῶρο τῆς Ὑγείας, στά Σώματα Ἀσφαλείας, Εἰδικές Κρατικές Ὑπηρεσίες, κ.ἄ., πού ἀπό τήν ἐργασία τους, ἐκτίθενται σέ μεγαλύτερο κίνδυνο, γιά νά λειτουργήσῃ τό Κράτος καί νά ἀντιμετωπισθεῖ ἀποτελεσματικά τό ἔκτακτο αὐτό φαινόμενο, μέ ὑπέρβαση τῶν δυνάμεων καί τῶν ἀντοχῶν τους, κυρίως τίς ἡμέρες αὐτές, γιά τήν ἀντιμετώπιση αὐτῆς τῆς κρίσης.

Ἐπίσης, ἐκφράζομε ὡς Ἐκκλησία Κρήτης εὐχαριστίες πρὸς ὅλους τοὺς Κληρικούς μας, τὰ Ἐκκλησιαστικά Συμβούλια καί τοὺς συνεργάτες τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου, οἱ ὁποῖοι στηρίζουν τόν Λαό μας καί τόν ἐνισχύουν καί σέ αὐτή τή δοκιμασία.

6. Ἡ Ἱερά Σύνοδος τέλος, καλεῖ ὅλους τοὺς πιστοὺς νά ἐνώσομε τίς προσευχές μας πρὸς τόν Τρισάγιο Θεό, ὁ Ὅποιος μᾶς ἀγαπᾷ καί θά ἔλθῃ ἀρωγός καί σκεπαστής καί στή δοκιμασία πού διερχόμαστε, μέ τίς πρεσβεῖες τοῦ Ἀγίου Ἀποστόλου Τίτου, Πρώτου Ἐπισκόπου Κρήτης, καί ὅλων τῶν Ἀγίων τῆς Μεγαλονήσου Κρήτης.

Μέ πατρικές εὐχές καί ἐν Κυρίῳ ἀγάπη
† Ὁ Κρήτης Εἰρηναῖος, Πρόεδρος
† Ὁ Γορτύνης καί Ἀρκαδίας Μακάριος

† Ὁ Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου Εὐγένιος
† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου Δαμασκηνός
† Ὁ Λάμπης, Συβρίτου καὶ Σφακίων Εἰρηναῖος
† Ὁ Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας Κύριλλος
† Ὁ Πέτρας καὶ Χερρονήσου Γεράσιμος
† Ὁ Κισάμου καὶ Σελίνου Ἀμφιλόχιος
† Ὁ Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καὶ Βιάννου Ἀνδρέας

Σημείωσις: Ἡ Ἐγκύκλιος αὕτη νά ἀναγνωσθεῖ στοὺς Ἱερούς Ναοὺς στίς Ἀκολουθίες τῶν Β', Γ' καὶ Δ' Χαιρετισμῶν καὶ τίς Κυριακές τοῦ μηνός Μαρτίου καὶ νά ἀναρτηθεῖ στὸν Πίνακα Ἀνακοινώσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν.

Ἀνακοινωθέν Συνοδικῆς Συσχέψεως τῆς 16ης Μαρτίου 2020

Ὅπως εἶναι γνωστό, βρισκόμαστε πλέον ἐνώπιον μιᾶς παγκόσμιας πανδημίας λόγῳ τοῦ κορωνοϊοῦ, καί μπροστά στό γεγονός τῆς αὔξησης τῶν θυμάτων του. Στήν Πατρίδα μας δυστυχῶς τά κρούσματα πολλαπλασιάζονται.

Καθοριστική συμβολή στήν ἀναστολή τῆς διασποράς αὐτῆς τῆς πανδημίας, ἐκτός τῶν ἄλλων, ἔχει ἡ ἀποφυγή συγχρωτισμοῦ ἀνθρώπων σέ κλειστούς χώρους. Εἶναι χρέος ὅλων μας, ὅπως διαμορφώνονται τά πράγματα, νά συμβάλουμε πρὸς αὐτή τήν κατεύθυνση. Καλοῦμε ὅλους τοὺς πιστοὺς ἀνθρώπους, κάθε ἡλικίας, νά ἀπέχουν, γιὰ ὅσο χρόνο κριθεῖ ἀπαραίτητο, ἀπὸ κάθε συνωστισμό.

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, σέ συνέχεια ὧσων ἀνακοίνωσε τὴν Παρασκευὴ 13 Μαρτίου 2020, ἀποφασίζει τά παρακάτω ἐπὶ πλέον μέτρα:

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης, μέ αἶσθημα ποιμαντικῆς εὐθύνης ἀγκαλιάζει μέ ἀγάπη καί στοργή τὸν λαὸ τῆς Κρήτης καί καλεῖ ὅλους νά συμβάλουμε στήν ὑπέρβαση τῆς δοκιμασίας αὐτῆς, μέ κάθε τρόπο καί θυσία.

Ἄς σκεφτοῦμε τοὺς ἀδελφούς μας ἐκείνους πού ἀνήκουν στίς εὐπαθεῖς ομάδες καί ἅς τοὺς προστατεύσουμε ἀπὸ τὴ δοκιμασία τῆς νόσου. Μὴ γίνουμε ἐμεῖς φορέας, ἢ αἰτία τῆς δικῆς τους ἀσθένειας. Αὐτὸ δέν τό θέλει ὁ Χριστός. Ἐκεῖνος μᾶς ἔδωσε τό δῶρο τῆς ζωῆς καί ὀφείλουμε νά τό προστατεύσουμε.

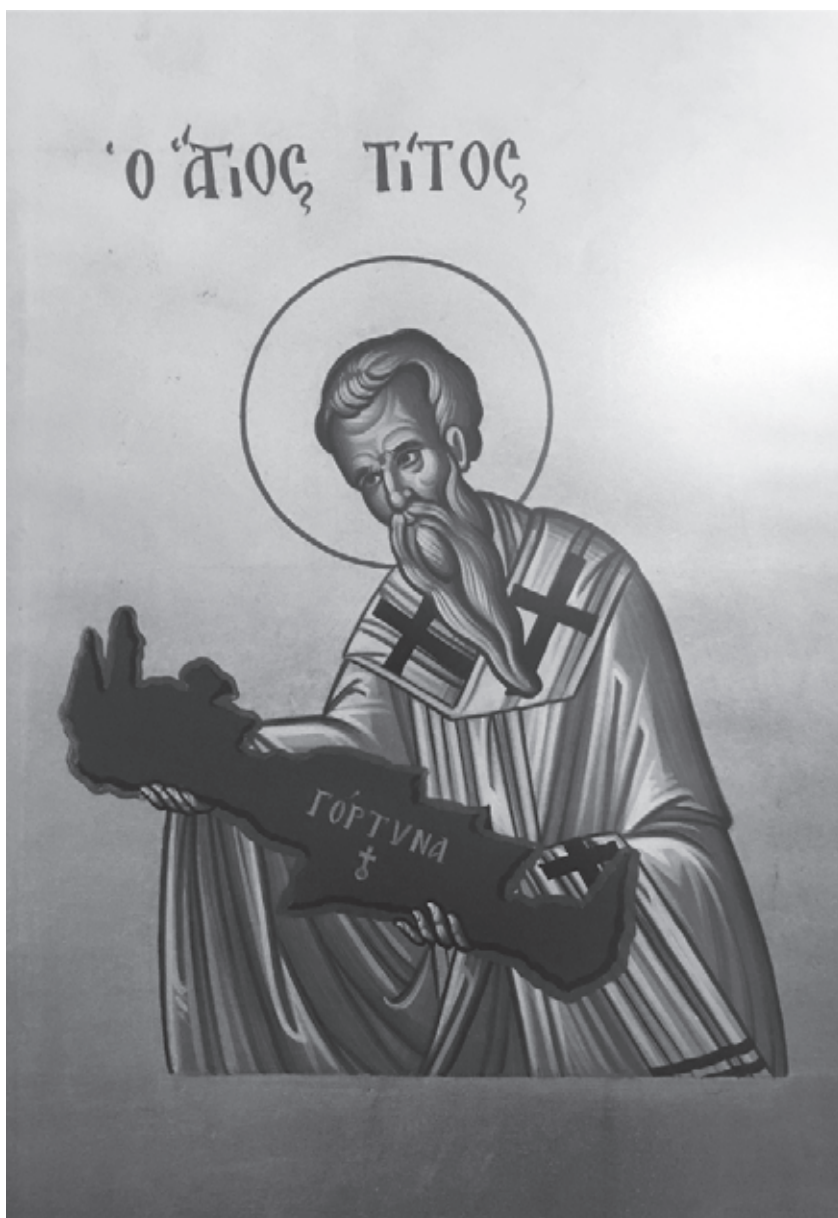
Γι' αὐτὸ λοιπόν, οἱ Ἱερές Ἀκολουθίες, τῆς περιόδου αὐτῆς, στοὺς Ἱερούς Ναοὺς τῶν Ἐνοριῶν σέ ὁλόκληρὴ τὴν Κρήτη, θά τελοῦνται στήν παρούσα φάση, χωρὶς τὴ συμμετοχὴ ἐκκλησιαζομένων.

Ἐπίσης, τίς Κυριακές θά τελεῖται ἡ Θεία Λειτουργία, ἀπὸ τίς 7.00 ἕως τίς 8.30 π.μ.. Τὸ προσωπικὸ προσκύνημα θά εἶναι ἐλεύθερο, σύμφωνα μέ τά μέχρι σήμερα ἰσχύοντα ἀπὸ τίς ἀρμόδιες Κρατικές Ἀρχές.

Οἱ Ἱερές Ἀκολουθίες, ὅπως εἶναι γνωστό, μεταδίδονται καί ἀπὸ τὰ Ἐκκλησιαστικά καί τὰ κατὰ τόπους Μέσα Γενικῆς Ἐνημέρωσης. Ἔτσι, θά ὑπάρχει ἡ δυνατότητα παρακολούθησης τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν ἀπὸ τὰ σπίτια.

Γιὰ τὰ Ἱερά Μυστήρια Βαπτίσεων καί Γάμων, ἔχει ἤδη γίνεи σύσταση γιὰ τὴν ἀναβολὴ τους γιὰ εὐθετώτερο χρόνο. Σέ ἑκτακτες περιπτώσεις θά τελοῦνται μόνο μέ τὴ συμμετοχὴ αὐστηρὰ τῆς οἰκογένειας.

Γιὰ τίς κηδεῖες, ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, θά παρίσταται μόνο τό στενό

Ο Άγιος Απόστολος Τίτος, ό Πρώτος Έπίσκοπος Κρήτης

οικογενειακό περιβάλλον τοῦ κεκοιμημένου, μέ τά ανάλογα μέτρα προστασίας.

Τά Ἱερά Μνημόσυνα, κατ' οἰκονομίαν, θά τελοῦνται μετά κολλύβου, γιά τή χρονική αὐτή περίοδο, μόνο ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ κεκοιμημένου, σέ κλειστό οἰκογενειακό κύκλο, κατόπιν συνεννόησης μέ τούς κατά τόπους Ἐφημερίους.

Ἀπαγορεύονται παντελῶς ὅλες οἱ ἐκδηλώσεις καί συναθροίσεις σέ Ἐκκλησιαστικούς χώρους.

Στίς Ἱερές Μονές τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης θά τελοῦνται οἱ προβλεπόμενες Ἱερές Ἀκολουθίες, μόνο ἀπό τίς Ἀδελφότητες τῶν Ἱερῶν Μονῶν, χωρίς τή συμμετοχή προσκυνητῶν.

Δέν ἀναστέλλεται ἡ λειτουργία τῶν Προνοιακῶν καί Φιλανθρωπικῶν Δομῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς καί τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, μέ προϋπόθεση τήν ἀπόλυτη ἐφαρμογή τῶν μέτρων προστασίας καί ὑγιεινῆς.

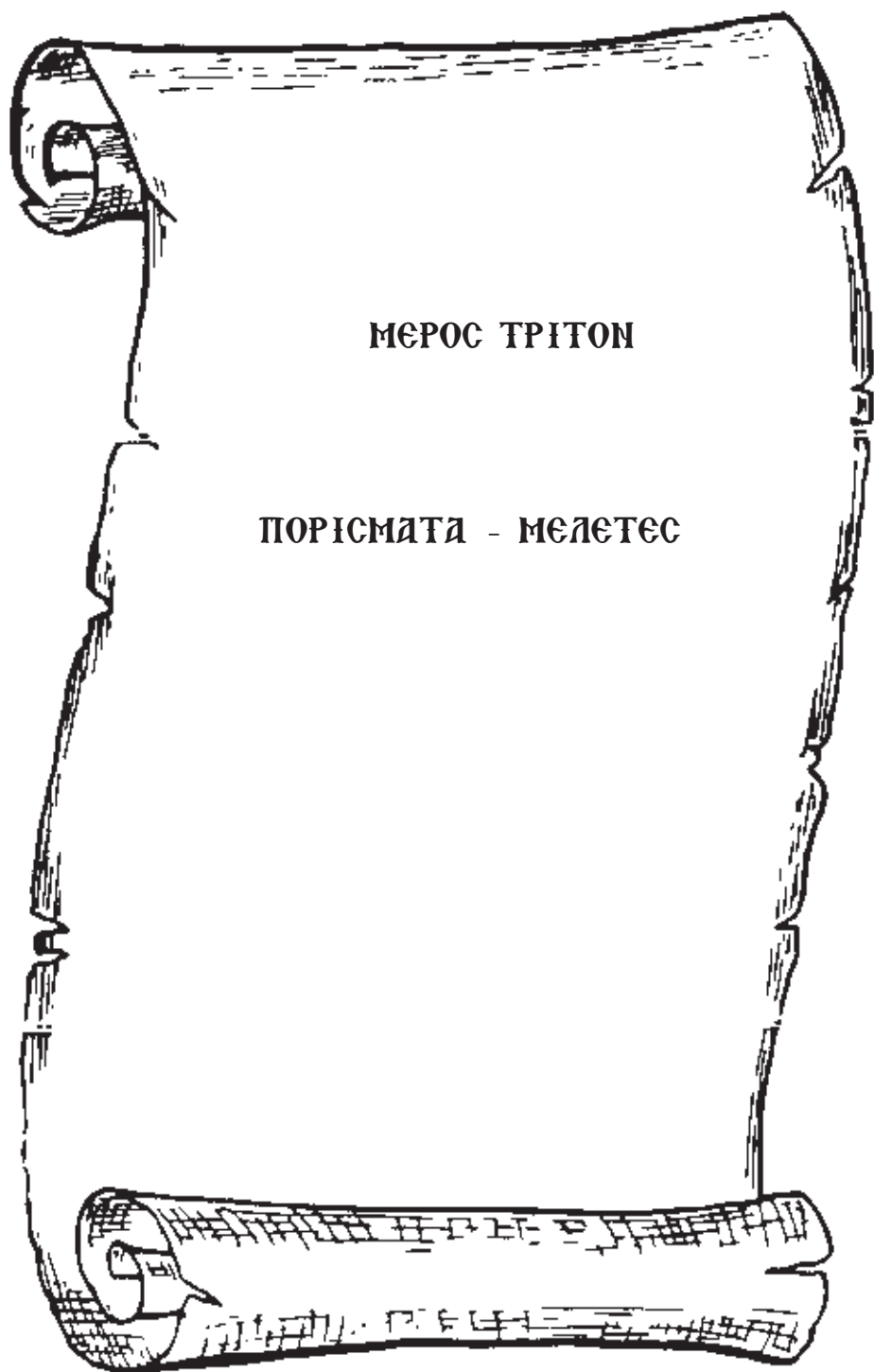
Ὁ κορωνοϊός, σύμφωνα μέ τούς ειδικούς, δέν πρέπει νά βρίσκει ἀσθενεῖς καί ἡλικιωμένους σέ σωματική ἀδυναμία. Παρέχεται ἡ εὐλογία στούς πιστούς πού ἀντιμετωπίζουν τέτοια δυσκολία νά τηροῦν τήν κατάλληλη γιά τήν υἰεία τους νηστεία.

Ἡ Τοπική Ἐκκλησία εὐχαριστεῖ καί προσεύχεται ἔνθερμα γιά τό Ἱατρικό καί Νοσηλευτικό Προσωπικό, τούς Λειτουργούς καί τούς Ἐπαγγελματίες Ὑγείας, τούς Ἐθελοντές καί κάθε ἄλλο ἀρμόδιο Φορέα, γιά τήν ἐνδυνάμωσή τους, ιδιαίτερα αὐτή τή δύσκολη καί κρίσιμη περίοδο.

Μέ τίς σκέψεις αὐτές, ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης καλεῖ ὅλους τούς πιστούς στή Μεγαλόνησο, νά παραμείνουν στά σπίτια τους, ἐντείνοντας τήν προσωπική προσευχή στόν Τρισάγιο Θεό, καί ἐπικαλούμενοι τίς πρεσβείες τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Τίτου, Πρώτου Ἐπισκόπου Κρήτης, τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Χαραλάμπους, τοῦ Ὁσίου Νικηφόρου τοῦ Λεπροῦ καί ὅλων τῶν Κρητῶν Ἀγίων, γιά τήν ὑπέρβαση αὐτῆς τῆς κρίσης, ὥστε νά ἐπιστρέψουμε στήν ὠραιότητα τῆς κοινῆς λατρευτικῆς μας ζωῆς, ἡ ὁποία τρέφει τό Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι εὐθύνη καί χρέος ὅλων μας νά τηροῦμε τίς ὁδηγίες τῶν ἀρμόδιων Ὁργάνων τῆς Πολιτείας γιά τήν προστασία μας ἀπό τόν κορωνοϊό καί νά σταθοῦμε υπεύθυνα μπροστά σ' αὐτή τήν πανδημία.

Ἀπό τήν Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης

*Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κ. Δαμασκηνός,
Ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, κατά τήν ΛΑ΄ Πανορθόδοξη Συνδιάσκεψη
Ἐντεταλμένων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί Ἱερῶν Μητροπόλεων
γιά θέματα Αἵρέσεων καί Παραθρησκείας*

Ἡ ΛΑ΄ Πανορθόδοξη Συνδιάσκεψη
Ἐντεταλμένων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν
καί Ἱερῶν Μητροπόλεων γιά θέματα Αἵρέσεων
καί Παραθρησκείας. Τά Πορίσματα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 (115 21)
ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ

ΛΑ' ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΕΝΤΕΤΑΛΜΕΝΩΝ
ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ
ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

(Ζόγκα Ἑλληνικοῦ Ἄργους, 22-24 / 10 / 2019)

ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

Ἡ ΛΑ΄ Πανορθόδοξη Συνδιάσκεψη Ἐντεταλμένων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί Ἱερῶν Μητροπόλεων γιά θέματα Αἵρέσεων καί Παραθρησκείας, πού πραγματοποιήθηκε ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, στό Ἱερό Προσκύνημα τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου στή Ζόγκα Ἑλληνικοῦ Ἄργους, ἀπό 22 ἕως 24 Ὀκτωβρίου 2019, μέ τή φιλόξενη φροντίδα τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀργολίδος κ. Νεκταρίου καί ὑπό τήν προεδρία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πειραιῶς καί Φαλήρου κ. Σεραφεῖμ, Προέδρου τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Αἵρέσεων, μέ θέμα: «Ὁψεις τοῦ μυστηρίου τῆς ἀνομίας. Ἀντιτριαδικές – Ἀποκρυφιστικές – Νεοπαγανιστικές δοξασίες περί Θεοῦ», μετά ἀπό ἐκτενῆ συζήτηση ἐπὶ τῶν εἰσηγήσεων, ἐνέκρινε ὁμοφώνως τά ἀκόλουθα Πορίσματα:

1. Ἡ Συνδιάσκεψη ἐπεσήμανε τή διαχρονική παρουσία τοῦ «μυστηρίου τῆς ἀνομίας» (Β΄ Θεσ. 2,7), τό ὁποῖο συνίσταται στήν ἀποστασία ἀπό τόν ζῶντα καί ἀληθινό Θεό τῆς χριστιανικῆς πίστεως, τήν ἄρνηση καί τήν πολεμική τοῦ μυστηρίου τῆς Ἁγίας Τριάδος, τήν ποικιλόμορφη ἀμφισβήτηση τοῦ προσώπου καί τοῦ ἔργου τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τή διαστροφή τῆς διδασκαλίας Του, μέ ἐμφανεῖς τίς τραγικές σωτηριολογικές συνέπειες ἀπό τήν υἱοθέτηση τῶν ἀντιχριστιανικῶν περί Θεοῦ δοξασιῶν. Τό μυστήριον τῆς ἀνομίας στήν ἐποχή μας ἐκπροσωπεῖται ἀπό πλῆθος αἵρετικῶν, παραχριστιανικῶν καί παραθρησκευτικῶν ὁργανώσεων καί κινήματων.

2. Ο σύγχρονος αντιχριστιανικός λόγος περί Θεού, μάλιστα στην νεοεποχίτικη έκδοχή του, περιλαμβάνει ένα συνονθύλευμα δοξασίων, πού θυμίζει έν πολλοῖς τόν ἀρχαῖο Γνωστικισμό. Οἱ ἐκπρόσωποί του ἐπιχειροῦν νά ἀντικαταστήσουν τό μυστήριο τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, τήν διά τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, ἐκκλησιαστική θεολογία καί θεογνωσία μέ «διδαχές ποικίλες καί ξένες» (Εβρ. 13,9). Ἐπιπλέον, ἐπιδιώκεται νά ἀπογυμνωθεῖ τό θεανδρικό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ἀπό τή θεία φύση Του καί νά ὑποβιβαστεῖ στήν κατηγορία τοῦ avatar ἢ τοῦ «ὑπέρ-ἀνθρώπου», νά ἀποδυναμωθεῖ ἀπό τή σωστική Του δύναμη, νά πάψει νά πιστεύεται, ὅτι εἶναι ὁ μοναδικός Σωτήρας τοῦ κόσμου «ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς» (Πράξ. 4,12).

3. Ἡ «Νέα Ἐποχή», βασικό μέγεθος τοῦ «μυστηρίου τῆς ἀνομίας», ἀποτελεῖ ἕνα παγκόσμιο φαινόμενο ἄκρως ἀντιχριστιανικό ὡς πρός τόν χαρακτήρα, ἀποκρυφιστικό ὡς πρός τήν προέλευση καί πολυσύνθετο ὡς πρός τή διάρθρωσή του.

Βασικές διδασκαλίες στίς περί Θεοῦ ἀντιλήψεις τῆς «Νέας Ἐποχῆς» εἶναι: α) Δέν ὑπάρχει προσωπικός Θεός, ἀλλά ἀπρόσωπη συμπαντική ἐνέργεια, β) Ἡ τελείωση τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικῶς ἀπό τή συνειδητοποίηση τῆς «θεϊκῆς ιδιότητάς» του ἢ καί τῆς λεγόμενης «χριστικῆς» καταστάσεώς του.

Τῇ θέσῃ τῆς πίστεως λαμβάνει ἡ «Γνώση», ὅρος προσφιλῆς στόν χώρο, μέ ἀντίστοιχες ἀναλογίες νοηματοδοτήσεως μέ τόν ἀρχαῖο Γνωστικισμό. Ἡ κατά Χριστόν ἐπίγνωση τοῦ Θεοῦ ἀπό τόν ἄνθρωπο ἀντικαθίσταται στά κινήματα τῆς «Νέας Ἐποχῆς» ἀπό τόν ὅρο «αὐτογνωσία» μέ ἀποκρυφιστική νοηματοδότηση. Σύμφωνα μέ τίς νεοεποχίτικες δοξασίες, ὅλες οἱ θρησκευτικές παραδόσεις ἀποτελοῦν ισότιμες «ἄτραπούς», ὁδούς προσεγγίσεως τοῦ ἰδίου παγκοσμίου θεοῦ στήν πολλαπλότητα τῶν ἐκδηλώσεών του. Ἡ κατά Χριστόν ἄσκηση τοῦ ἀνθρώπου ἀντικαθίσταται ἀπό τόν διαλογισμό καί τή γιόγκα, σέ συνδυασμό μέ ἕναν ἀλλεπάλληλο κύκλο μετενσαρκώσεων. Στό θεωρητικό ὑπόβαθρό της ἀνήκουν οἱ θεμελιώδεις παραδοχές της: α) Ὅλα εἶναι ἕνα, «ἐν τό πᾶν», β) Ὅλα εἶναι θεός, καί γ) Ἡ ἀνθρωπότητα καί ὁ κόσμος εἶναι κομμάτι, «ἀπορροή» τοῦ θεοῦ.

4. Ὁ θρησκευτικός συγκρητισμός εἶναι ὁ σύγχρονος μέγας πνευματικός κίνδυνος. Βασική του ἀρχή ἀποτελεῖ ἡ μέσω ἑνός ἐλκυστικοῦ λεξιλογίου ἄρνηση τῆς μοναδικότητος τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως καί τοῦ θεμελίου αὐτῆς, τοῦ ἀποκεκαλυμμένου ἀληθινοῦ Θεοῦ, μέ πρόσχημα τήν ἐπικράτηση τῆς παγκόσμιας ἐνότητος καί εἰρήνης. Αὐτό θά ἐπιτευχθεῖ, κατά τούς ἐκπροσώπους τοῦ χώρου, μέσω τῆς ἀναδείξεως τῆς ἀρμονικῆς συνδέσεως τῶν κοινῶν στοιχείων τῶν διαφορῶν θρησκειῶν.

Ἐπιπλέον, ὁ θρησκευτικός συγκρητισμός, μέ τήν ἄρνηση τῶν βασικῶν διακρίσεων (κτιστοῦ – ἀκτίστου, οὐσίας – ἐνεργείας) τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας, τόν αὐθαίρετο ἐπιλεκτικό δανεισμό στοιχείων ἀπό ὅλες τίς θρησκεῖες καί τή μίξη τῶν ἀμίκτων αὐτῶν στοιχείων, ὁδηγεῖ ἀναπόφευκτα στή σχετικοποίηση τῆς ἀληθείας γιά τόν Θεό. Πιο συγκεκριμένα, καταργεῖ τή μοναδικότητα τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀποκεκαλυμμένου Τριαδικοῦ Θεοῦ, τήν ἀποκλειστικότητα τῆς σωτηρίας ἀπό Αὐτόν καί τήν ἀναντικατάστατη ἀληθινή λατρεία Του. Τελικῶς, ὑποβιβάζει τόν ἀληθινό Θεό σέ κτιστό ἀνθρώπινο ἐφεύρημα τοῦ μεταπτωτικοῦ ἀνθρώπου.

Οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ χώρου αὐτοῦ ἰσχυρίζονται, ὅτι ἡ πληρότητα τῆς ἀληθείας θά ἐπιτευχθεῖ μόνο μέ τή σύνθεση τῶν ἐπὶ μέρους θρησκευτικῶν παραδόσεων. Ἡ ἀνθρωποκεντρική συγκρητιστική προσέγγιση τοῦ Θεοῦ εἶναι τελείως ἀντίθετη πρὸς τή θεανθρωποκεντρική προσέγγιση τοῦ Θεοῦ ἀπό τούς Προφῆτες, τούς Ἀποστόλους καί τούς Ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ διαχριστιανικός, ἐπίσης, συγκρητισμός εἶναι εὐθέως ἀντίθετος στή μοναδικότητα τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας ὡς Σώματος τοῦ Χριστοῦ καί τῶν θεμελιωδῶν χαρακτηριστικῶν Της, ὅπως καταγράφονται στό Σύμβολο τῆς Πίστεως.

5. Ἡ εἰκόνα περὶ Θεοῦ πού παρουσιάζει ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρεία, πηγή τοῦ κινήματος τῆς «Νέας Ἐποχῆς», εἶναι ἡ ἀνεστραμμένη εἰκόνα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ θείας Ἀποκαλύψεως, ἑνας «Deus inversus» (ἀνεστραμμένος Θεός). Γι' αὐτό ἡ θεοσοφικὴ ἐκδοχὴ περὶ Θεοῦ εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετη μέ αὐτὴ τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας, πού καταγράφεται στὰ Βιβλικά κείμενα καί στὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ ἀποκρυφιστικό σύστημα τῆς Θεοσοφίας παρουσιάζει βασικὲς ἀντιστοιχίσεις μέ τὸ ὑπόβαθρο τοῦ ἀρχαίου Γνωστικισμοῦ καί συμβάλλει καίρια στήν καλλιέργεια τοῦ σύγχρονου θρησκευτικοῦ συγκρητισμοῦ. Ἀντιπροσωπευτικό παράδειγμα ἀποτελεῖ ἡ θέση τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρείας, ὅτι: «Εἴτε προσεύχεται τις στὸν Βούδδαν, τὸν Βισνοῦ, τὸν Χριστόν, τὸν Πατέρα, δέν ὑπάρχει κατ' οὐσίαν διαφορά».

6. Στὴ σειρά τῶν ἀντιτριάδικῶν κινήσεων, πού ἐμφανίσθηκαν στοὺς νεότερους χρόνους, ἤδη ἀπὸ τὴν περίοδο τῆς Μεταρρυθμίσεως καί ἰδιαίτερος τὸν 20ό αἰῶνα, συναριθμοῦνται οἱ Ἀντιτριάδικοι Πεντηκοστιανοί, κλάδος τοῦ παγκοσμίου Πεντηκοστιανικοῦ κινήματος, πού εἶναι γνωστοὶ διεθνῶς μέ τίς ὀνομασίες «Jesus Only» (Μόνον ὁ Ἰησοῦς) καί «Oneness Pentecostalism» (Κίνημα ἐνότητας). Ἀφετηρία καί κέντρο τῶν ἀντιτριάδικῶν δοξασιῶν τοῦ ἐν λόγῳ Πεντηκοστιανικοῦ κλάδου ἀποτελεῖ ὁ ὅρος «ριζοσπαστικός μονοθεϊσμός», ὁ ὁποῖος σημαίνει ὅτι στή θεότητα ὑπάρχει μόνον ἓνα πρόσωπο, αὐτὸ τοῦ Ἰησοῦ. Τὰ ἄλλα δύο πρόσωπα δέν ἀποτελοῦν δια-

κριτές ύποστάσεις, αλλά τίτλους, ρόλους, έκδηλώσεις και τρόπους ενεργείας ή σχέσεων του ενός προσώπου με τον άνθρωπο και τη δημιουργία. Οί σύγχρονες αντιπριαδικές πεντηκοστιανικές αντιλήψεις αποτελούν αναβίωση του αρχαίου Τροπικού Μοναρχιανισμού (Modalismus), καθώς συναντούμε παραπλήσια όρολογία και ομοιότητα έρμηνευτικών αναλογιών, ως προς τον τρόπο κατανόησης των άλλων δύο Προσώπων της Αγίας Τριάδος.

7. Η έταιρεία «Σκοπιά» των «Μαρτύρων του Ίεχωβά», από τις πιο γνωστές παραχριστιανικές οργανώσεις στον κόσμο, προβάλλει μία χονδροειδή ανθρωπομορφική αντίληψη περί Θεού. Απορρίπτει τις θεμελιώδεις χριστιανικές αλήθειες για την Αγία Τριάδα, για την όμοουσιότητα του Υιού και του Αγίου Πνεύματος με τον Θεό Πατέρα, για την Ανάσταση του Χριστού κ.ά. Έπιχειρώντας να στηρίξει στην Αγία Γραφή τις περί Θεού πεπλανημένες δοξασίες της, εμφανίζεται με τό προσωπείο του απόλυτου σεβασμού στά ιερά κείμενά της. Προβάλλει τους όπαδούς της ως συστηματικούς «σπουδαστές των Γραφών». Στην πραγματικότητα, όμως, κακοποιεί βάνανυσα τά ιερά κείμενα κατά τη διαδικασία της έρμηνείας τους, χειραγωγεί τους όπαδούς της σε συγκεκριμένες μορφές παρερμηνείας, «έκβιάζει» τά κείμενα για να συμφωνούν με προκατασκευσμένες αντιλήψεις της. Τέλος, δέν διστάζει να αλλοιώνει και τά ίδια τά κείμενα των ιερών Γραφών, όπου αυτά δέν εύννοούν τις κακόδοξες αντιλήψεις της. Η «Μετάφραση Νέου Κόσμου», που χρησιμοποιεί ή έταιρεία, θεωρείται μία από τις μεγαλύτερες κακοποιήσεις του ιεροῦ κειμένου της Αγίας Γραφής παγκοσμίως.

8. Ως πλέον έκφραστικές όψεις του μυστηρίου της ανομίας θεωρούνται και οι περί «θείου» όψεις και δοξασίες του Νεοπαγανισμού, οι όποιες συσχετίζονται οργανικά με αυτές της «Νέας Έποχής», καθώς αποτελεί ένα από τά πλέον δυναμικά ρεύματά της. Οί πολυπληθείς και έτερόκλητες νεοπαγανιστικές ομάδες συναντώνται στη νεοεποχίτικη περί άπροσώπου «Θεού» δοξασία, ό όποιος κατανοείται ως ένδοκοσμική έννοια, ταυτισμένος με τον υλικό κόσμο. Πιστεύουν ότι τά πάντα είναι «θεός» (πανθεισμός) και, ως έκ τούτου, ό «θεϊος» υλικός κόσμος (Φύση) είναι ή μόνη πραγματικότητα και αποτελεί αντικείμενο λατρείας. Η «έκροή» του άπρόσωπου «θείου», τό όποιο ταυτίζεται με τη Φύση, «γεννά» τους πολυάριθμους «θεούς», οι όποιοι λατρεύονται ποικιλοτρόπως από τις διάφορες ομάδες και θεωρούνται, είτε ως άπρόσωπες φυσικές δυνάμεις, είτε ως ανθρώπινα πρόσωπα «έξελιγμένα» σε «Ανώτερες Όντότητες», είτε ως έξωγήνιοι, είτε ως σύνθεση των ανωτέρω. Παράλληλα, ό Νεοπαγανισμός προβάλλει την πίστη και σε «κατώτερες θεότητες» και «δυνάμεις της φύσεως», προσωποποιημένες ή άπρόσωπες, οι όποιες δήθεν καθορίζουν την ανθρώπινη ζωή.

Οί «θεότητες» τοῦ Νεοπαγανισμοῦ ἀποτελοῦν δημιουργήματα τοῦ πεπτω-
κότος ἀνθρώπου καί ἐνσωματώνουν προβολές ἀνθρωπίνων παθῶν.

Ἐνώπιον τῆς ποικιλόμορφης πλάνης ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὡς Σῶμα
Χριστοῦ ἀποτελεῖ τόν μοναδικό χῶρο ἀληθινῆς Θεογνωσίας, βιώσεως τοῦ
ἀγίου θελήματός τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, θεραπείας κατὰ Χριστόν τῶν ἀνθρω-
πίνων παθῶν καί ἐπιτεύξεως τοῦ σωτηριολογικοῦ σκοποῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Συνδιάσκεψη ἐγκρίνει ὁμοφώνως τά ὡς ἄνω Πορίσματα καί ἐξουσιο-
δοτεῖ τόν Πρόεδρο αὐτῆς νά τά ὑπογράψει.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Συνδιασκέψεως
† Ὁ Πειραιῶς καί Φαλήρου Σεραφεῖμ

Οἱ Ἐντεταλμένοι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν

Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Μητροπολίτης Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου
Δαμασκηνός

Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, Μητροπολίτης Πτολεμαῖδος Ἐμμανουήλ

Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, Ἀρχιεπίσκοπος Λύδδης Δημήτριος

Πατριαρχείου Σερβίας, Ἀρχιμανδρίτης Εὐσέβιος Μεάντζια

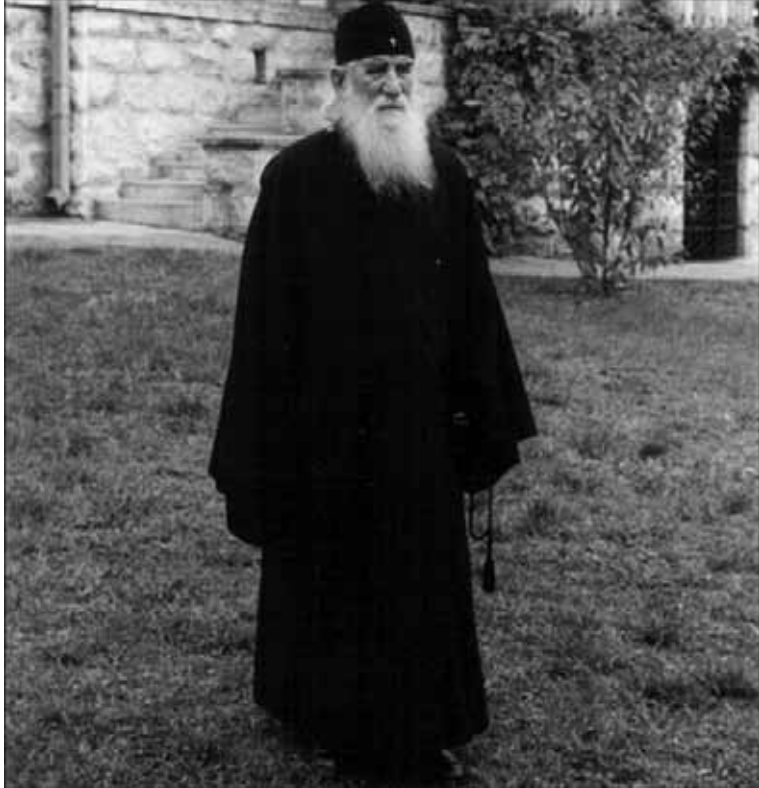
Πατριαρχείου Βουλγαρίας, Μητροπολίτης Νευροκοπίου Σεραφεῖμ

Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, Πρωτοπρ. Ἡλίας Κουτραφούρης

Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Πρωτοπρ. Κυριακός Τσουρός

Ὁ φιλοξενῶν τήν Συνδιάσκεψη
† Μητροπολίτης Ἀργολίδος Νεκτάριος

Ὁ Πρόεδρος τῆς Συνδιασκέψεως
† Ὁ Πειραιῶς καί Φαλήρου Σεραφεῖμ

Ἰουστῖνος Πόποβιτς

**Χριστολογικές δοξασίες
στήν Προτεσταντική Θεολογία τοῦ 19ου αἰώνα.
Κριτική θεώρησή τους ἀπό τόν ἅγιο Ἰουστῖνο Πόποβιτς**

Πρωτ. Βασίλειος Α.Γεωργόπουλος
Ἀναπληρωτής Καθηγητής Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.

Ὁ 19ος αἰώνας ἀποτελεῖ κομβικό σημεῖο στήν ἱστορία τῆς Προτεσταντικῆς θεολογίας, διότι κατά τή διάρκειά του συνεχίζει νά εἶναι παρούσα ἡ κληρονομιά, ἀπό τόν προηγούμενο αἰώνα, τοῦ Διαφωτισμοῦ καί τοῦ Εὐσεβισμού ἀφενός, καί ἀφετέρου ἀναδεικνύονται προσωπικότητες τοῦ Προτεσταντικοῦ χώρου πού θά δημιουργήσουν δικές τους σχολές θεολογικῆς σκέψης, ἄλλοτε αὐτοτελῶς καί ἄλλοτε μέ τή συνδρομή τῆς Γερμανικῆς φιλοσοφικῆς διανόησης.

Ἐπίσης, εἶναι ἡ περίοδος στήν ὁποία θά κυριαρχήσει ἡ λεγόμενη Φιλελεύθερη Προτεσταντική θεολογία ἢ ὁ Kulturprotestantismus, ὅπως εἶναι γνωστή. Ἡ Φιλελεύθερη Προτεσταντική θεολογία θά ἐμφανιστεῖ ὡς ἐνδοπροτεσταντική θεολογική ἀντίδραση ἀλλά καί ὡς προσπάθεια συζεύξης τοῦ Χριστιανισμοῦ μέ τό εὐρύτερο θρησκευτικό καί πολιτισμικό περιβάλλον τῆς ἐποχῆς, μέ θεμελιώδη ἀξιωματική ἀρχή τήν ἀνάδειξη τοῦ ἐπιστημονικοῦ ὑποκειμενισμοῦ ὡς ἄρνησης καί ἀπόρριψης δογματικῶν ἀρχῶν καί ἀπελευθέρωσης ἀπό ὁμολογιακές προϋποθέσεις τοῦ παρελθόντος¹.

Σ' αὐτό τό ἱστορικό καί πολιτισμικό πλαίσιο ἡ ἐπιρροή μεγάλων φιλοσόφων τοῦ Γερμανικοῦ χώρου, ὅπως τῶν Kant, Fichte, Schelling καί Hegel, ἔχει τή δική της εὐδιάκριτη καί ἐν πολλοῖς καθοριστική παρουσία σέ πολλούς Διαμαρτυρόμενους θεολόγους καί τοῦ 19ου αἰώνα, πού ἐπέδρασαν σέ πεδία τοῦ θεολογικοῦ ἐπιστητοῦ στόν ἀκαδημαϊκό χώρο².

i) Immanuel Kant

Ἀπό τούς Γερμανούς φιλοσόφους ξεχωριστή ἐπιρροή εἶχαν οἱ φιλοσο-

¹ Ὁ R. Gibellini ἀναφέρει ὅτι τά βασικά χαρακτηριστικά τῆς Φιλελεύθερης Προτεσταντικῆς θεολογίας ἦταν: «α) ἡ αὐστηρή ἐφαρμογή τῆς ιστορικοκριτικῆς μεθόδου καί τῶν πορισμάτων της, β) ἡ σχετικοποίηση τῆς δογματικῆς παράδοσης τῆς Εκκλησίας καί κυρίως τῆς χριστολογίας, γ) ἡ κατεξοχήν ἠθική ἀνάγνωση τοῦ χριστιανισμοῦ. Συνάδοντας μέ τόν ὀπτιμισμό τοῦ φιλελευθερισμοῦ, ἡ φιλελεύθερη θεολογία στόχευε νά ἐναρμονίσει κατά τό δυνατόν τή χριστιανική θρησκεία μέ τήν πολιτιστική συνείδηση τῆς ἐποχῆς». Βλ. R. GIBELINI, *Ἡ θεολογία τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα*, μτφρ. Π. Ὑφαντής, Αθήνα 2002, σ. 23.

² H. STEPHAN – M. SCHMIDT, *Geschichte der evangelischen Theologie in Deutschland seit dem Idealismus*, Berlin – New York ³1973, σσ. 34 -54.

φικές δοξασίες του I. Kant (1724 -1804), πού διαπέρασαν σημαντικά και τόν θεολογικό χώρο και κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα³. Κάτω από την επίδραση των φιλοσοφικών του θέσεων προέκυψε μία ανάλογη θεώρηση του προσώπου του Χριστού. Η θεώρηση αυτή κινήθηκε σέ καθαρά φιλοσοφικό πλαίσιο και είχε διπλή αναντιστοιχία και αντίθεση τόσο ως προς την Έκκλησιαστική Χριστολογία όσο και ως προς την προηγούμενη ομολογιακή λουθηρανική παράδοση και τόν βαθμό πρόσληψης και αποδοχής της Έκκλησιαστικής Χριστολογίας από τόν λουθηρανικό χώρο στά έπίσημα Συμβολικά κείμενά του⁴.

Σύμφωνα μέ τόν Kant, ό άνθρωπος κατά τη στιγμή της δημιουργίας του από τόν Θεό έχει ως σύμφυτα δώρα τόν όρθό λόγο και την έλευθερία της βούλησης⁵. Αυτό έχει ως συνέπεια νά είναι πλέον ανενδεής και νά μήν έχει ανάγκη καμμία άλλη βοήθεια γιά την ήθική προκοπή του και τη σωτηρία του. Κάθε άνθρωπος αποκλειστικά μόνος του, μέσω των δικών του ήθικών δυνάμεων, άνευ ουδεμιās άλλης έπικουρίας, ούτε έκ μέρους του Θεού, έχει τη δυνατότητα της ήθικής τελείωσής του. Έχει όμως ανάγκη ενός ιδεώδους προτύπου πού θά ένσαρκώνει, στόν απόλυτο βαθμό, τό αγαθό στόν λόγο και στην πράξη. Τό ιδεώδες λοιπόν πρότυπό του είναι τό πρόσωπο του Χριστού⁶. Τό πρότυπο αυτόαποκαλύπτεται σ' Αυτόν. Ό Χριστός, κατ'έπέκταση, αποτελεί τό έξέχον ιστορικό παράδειγμα της αιώνιας και αληθινής αυτής άξιωματικής άρχής.

Γιά τόν Kant ό Χριστός ήταν πρώτα απ' όλα άπλά ένα άφηρημένο ιδεώδες, τό ιδεώδες της ήθικής τελειότητας⁷. Σημαντική είναι ή πίστη σ' αυτό τό ιδεώδες και όχι στόν Ίησου ως πρόσωπο⁸. Η χριστιανική κοινότητα

³ R. MALTER, "Kant/ Neukantianismus II., TRE 17(1988), 579. Έπιρροή του I. Kant Σέ Προτεστάντες δογματικούς και του 19ου αιώνα βλ. FR.NITZSCH, *Lehrbuch der Evangelischen Dogmatik*, Tübingen ³1912, σσ. 35 – 36.

⁴ C.H. RATSCHOW, *Lutherische Dogmatik zwischen Reformation und Aufklärung, Teil.I*, Gütersloh 1964, σσ. 63-67.

⁵ H.M. BAUMGARTNER, "Kant, Immanuel", ³LThK 5 (1996), 1199. E. STUTELY CARR, *The Development of Modern Religious Thought especially in Germany*, Boston – Chicago 1895, σσ. 177-189.

⁶ G.P. FISHER, *History of Christian Doctrine*, New York 1916, σ. 499.

⁷ Γιά τις περί του Χριστού δοξασίες του Kant έπιλεκτικά βλ. P. BYRNE, *Kant on God*, London 2007, σσ. 158-159. T.A. STEFANO, "Christology from Lessing to Schleiermacher", FRANCESCA ARAN MURPHY (Ed.), *The Oxford Handbook of Christology*, Oxford 2015, σσ. 315-319. M. ALTMAN (Ed.), *The Palgrave Kant Handbook*, Ellensburg – Washington 2017, σσ. 542-545.

⁸ Πρβλ. P. GUYER (Ed.), *The Cambridge Companion to Kant*, Cambridge 1992, σσ. 411 – 413.

τοῦ ἀπέδωσε ἐπίθετα πού ὀρθῶς ἀνήκουν μόνο στοῦ ἠθικό ιδεῶδες, τό ὁποῖο Ἐκεῖνος ἀπλῶς ἐκπροσωπεῖ. Ἀποκαλύπτεται στίς ἀλήθειες τῆς λογικῆς καί εἶναι τό περιεχόμενο τῆς λογικῆς πίστεως, τῆς ὁποίας ὁ πῶς ἐξέχων κήρυκας καί πρωτοπόρος ἦταν ὁ Ἰησοῦς.

Ὁ Χριστός τοῦ Kant δέν εἶναι τό ἱστορικό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ τοῦ ἀπό Ναζαρέτ, τόν ὁποῖο ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά πιστεῦσει καί ἀποδεχθεῖ ὡς τόν Σαρκωθέντα Λόγο, ἀλλά τό ιδεῶδες τοῦ ἀγαθοῦ σέ σωματική μορφή καί τό αἰώνιο ιδεῶδες τῆς ἀνθρωπότητος πού εὐαρεστεῖ στόν Θεό. Ὡς Ἐνσάρκωση ἐννοεῖ ὁ Kant τήν προσωποποίηση μέσα στήν ἱστορία τοῦ «Ἡθικοῦ ιδεῶδους» στό πρόσωπο τοῦ ἱστορικοῦ ἀνθρώπου Ἰησοῦ, καθὼς ὑπῆρξε Αὐτός πού, κατά τρόπο μοναδικό, διακήρυξε, ὅτι ἡ ἠθική εἶναι ὁ μόνος σωστικός παράγοντας καί μάλιστα τό πιστοποιήσε ἀδιάψευστα μέσω τῆς ζωῆς καί τοῦ θανάτου Του, καθὼς ἀποτέλεσε τό ὕψιστο παράδειγμα συνέπειας πρὸς τήν ἀλήθεια αὐτή⁹.

Ἔτσι, ὁ κάθε ἄνθρωπος πού ἀκολουθεῖ τό ιδεῶδες παράδειγμα τοῦ Χριστοῦ, μπορεῖ μεταφορικῶς νά θεωρηθεῖ ὡς Υἱός τοῦ Θεοῦ κατ' ἀναλογία ὅπως καλεῖται ὁ Χριστός στήν Ἀγία Γραφή καί στό χριστιανικό κήρυγμα. Συνοψίζοντας τήν Καντιανή θεώρηση τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ πρέπει νά ὑπογραμμίσουμε ὅτι τό ἐπίκεντρό της ἐστιάζει ἀποκλειστικά στό ἠθικό παράδειγμά Του. Εἶναι σαφές ὅτι μία τέτοια θεώρηση δέν ἔχει καμμία σχέση μέ τό περιεχόμενο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Χριστολογίας¹⁰.

⁹ Πρβλ. G.E. MICHALSON, "Kant, Immanuel", H.J. HILLBRAND (Ed.), *Encyclopedia of Protestantism, Volume 2*, New York- London 2004, σ. 960: «Not surprisingly Kant's moral emphasis would yield a CHRISTOLOGY based on the insight that Jesus is the personification of a moral disposition totally well pleasing to God. As matters of sheer theoretical interest, the historical details of Jesus's life are of no religious significance. The significance of Jesus resides instead in a moral essence that is, in fact, immediate to all rational beings in the form of an "archetype," that is, the "archetype of the moral disposition in all its purity." In effect Jesus is the embodiment of what all persons might ideally be. Even so, Kant attempted to steer away from the suggestion that we should "imitate" Jesus, given that sheer imitation potentially compromises the full exercise of freedom. Instead we should allow the example of Jesus to animate the moral archetype that dwells in our own reason and assume full responsibility for our moral destiny. Despite a provocative remark suggesting that Jesus breaks the "power" of radical evil to "hold" us against our will, Kant did not associate a traditional doctrine of ATONEMENT with Jesus because such a doctrine would too obviously undercut Kant's prior emphasis on personal autonomy and, therefore, responsibility».

¹⁰ Ἐπισημαίνει σχετικά καί ὁ John Webster : «Such accounts of Jesus which later found a home in, for example, Kant's *Religion within the Limits of Reason Alone*, were instinctively and sometimes explicitly, Arian, since the moral superiority of Jesus required no assertions of his ontological unity with God». Βλ. JOHN WEBSTER, "Jesus Christ", T. LARSEN – D.J. TRELER (Ed.), *The Cambridge Companion to Evangelical Theology*, Cambridge 2007, σ. 52.

ii) Friedrich Daniel Ernst Schleiermacher

Ο Friedrich Daniel Ernst Schleiermacher (1768-1834) έχει εξέχουσα θέση στη ιστορία της προτεσταντικής θεολογίας γενικά και στην ιστορία της προτεσταντικής δογματικής ειδικά, χωρίς να παραγνωρίζεται επίσης η σημαίνουσα θέση του και σε άλλους τομείς, όπως π.χ. η φιλοσοφία της θρησκείας, αλλά και η ευρύτερη επίδρασή του τόσο στην προτεσταντική θεολογία όσο και στη νεότερη ιστορία του πνεύματος¹¹. Τόν ονόμασαν "Εκκλησιαστικό πατέρα" του 19^{ου} αιώνα, "Πρίγκηπα της Έκκλησίας", "Μεταρρυθμιστή της θεολογίας", καθώς τό πρόσωπό του και οι θεολογικές αντιλήψεις του λειτούργησαν ως άνασχετικοί παράγοντες στην έπηρεασμένη και τροφοδοτούμενη από τόν Διαφωτισμό προτεσταντική όρθολογιστική θεολογία πού είχε προηγηθεί.

Τό κυριώτερο δογματικό έργο του υπήρξε τό *Der christliche Glaube nach den Grundsätzen der evangelischen Kirche im Zusammenhange dargestellt*, Band 1/2, Berlin 1821-1822. Όταν πρωτοεμφανίστηκε αυτό τό έργο, συνδέθηκε μέ τήν άρχή μιās νέας έποχής γιά τήν ιστορία της προτεσταντικής θεολογίας. Αποτελεί κοινό τόπο στην έρευνα ότι ή Τριαδολογία του συνολικά, ιδιαίτέρως όμως όπως διατυπώνεται στόν έν λόγω έργο του¹², είναι έμφανώς Σαβελλιανική. Στη συνάφεια αυτή βασικό στοιχείο της θεολογικής του σκέψης είναι και ή κριτική του πρός τήν Έκκλησιαστική Τριαδολογία¹³. Βασικός ισχυρισμός του, μεταξύ τών άλλων, ήταν ή «άνεπάρκεια» και ή

¹¹ Για τόν Fr. Schleiermacher επιλεκτικά βλ. M. REDEKER, *Schleiermacher: Life and Thought*, Philadelphia 1973. H. FISCHER, *Friedrich Daniel Ernst Schleiermacher*, München 2001. K. NOWAK, *Friedrich Schleiermacher. Leben, Werk und Wirkung*, Göttingen 2002. H. PEITER, "Fr. Schleiermacher", H. FRIES - G. KRETSCHMAR (Hrsg.), *Klassiker der Theologie, Band 2*, München 1883, σσ. 74-88. H. STEPHAN - M. SCHMIDT, *Geschichte der evangelischen Theologie*, σσ. 111-142. F. FLÜCKIGER, *Die protestantische Theologie des 19. Jahrhunderts*, Göttingen 1975, σσ. 4-16. J. MARINA (Ed.), *The Cambridge Companion to Friedrich Schleiermacher*, Gambridge 2005. Πρωτ. Β. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ, «Friedrich Schleiermacher (1768-1834). Έπισημάνσεις στη θεολογία του μέ άναφορά στό έργο του «Der christliche Glaube», *Είς Μαρτύριον τοίς Έθνεσι. Τόμος είκοσαετητικός είς τόν Οίκουμενικόν Πατριάρχην κ. Βαρθολομαίον*, Θεσσαλονίκη 2011, σσ. 105 - 128.

¹² F. SCHLEIERMACHER, *Der christliche Glaube*, Band 2, § 186- 190. Έν προκειμένω πρέπει νά έπισημανθεί ότι ό Μ. Φαράντος άξιολογεί, σύν τοίς άλλοις, τίς περί Θεού αντιλήψεις του Fr. Schleiermacher ως «άκρως καινοφανείς» και έπιπλέον έπισημαίνει ότι «άπορρίπτει, συγχρόνως, τόν Θεόν της Χριστιανικής θεολογίας». Βλ. Μέγα Φαράντου, *Έπιστήμη και θεολογία*, (Άνάτυπο έκ του περ. Θεολογία), Άθήναι 1998, σ. 368.

¹³ F. SCHLEIERMACHER, *Der christliche Glaube*, Band 2, § 170-172. Πρωτ. Β. ΓΕΩΡΓΟ- ΠΟΥΛΟΥ, «Friedrich Schleiermacher (1768-1834). Έπισημάνσεις στη θεολογία του», 115 - 124.

«ἀνακολουθία» πού αὐτός ἀνακάλυπτε στή δογματική διδασκαλία τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου καί τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου¹⁴.

Χωρίς δυσκολία ὁ μελετητής τοῦ ἔργου *Der christliche Glaube* διαπιστώνει ὅτι ἡ παρουσίαση τῶν θέσεων τοῦ Schleiermacher γιά τό μυστήριό τῆς Ἀγ. Τριάδος καί γιά τό πρόσωπο καί τό ἔργο τοῦ Χριστοῦ προϋποθέτουν καί εἶναι ἄμεσα συνυφασμένες μέ τίς περί θρησκείας ἀντιλήψεις του¹⁵, οἱ ὁποῖες καθορίζουν τήν ὀπτική γωνία προσέγγισης καί ἐρμηνείας τῆς Τριαδολογίας καί Χριστολογίας καί ἐφαρμόζονται στόν χώρο τοῦ δόγματος μέ θεμέλιο τό συναίσθημα ἐξάρτησης τοῦ ἀνθρώπου (*Abhängigkeitsgefühls*) ἀπό τόν Θεό.

Αὐτό καταγράφεται ἐπίσης μέ ἐξαιρετική σαφήνεια καί στό γεγονός ὅτι οἱ ὅλως προβληματικές θέσεις τοῦ Schleiermacher σχετικά μέ τό μυστήριό τῆς Ἀγ. Τριάδος –ἀξιολογούμενες πάντοτε ὑπό τό φῶς τῆς ἐκκλησιαστικῆς δογματικῆς διδασκαλίας– δέν ἐξαντλοῦνται μόνο στό ἐπίπεδο τῆς Τριαδολογίας, ἀλλά ἐπεκτείνονται καί στόν χώρο τῆς Χριστολογίας.

Οἱ θέσεις αὐτές ἦταν ριζικῶς ἀντίθετες ὄχι μόνο μέ τήν Ἐκκλησιαστική Χριστολογία τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας, ἀλλά καί μέ τήν προγενέστερη προτεσταντική παράδοση στόν βαθμό καί τό μέτρο πού αὐτή εἶχε ἀποδεχθεῖ καί διατηρήσει τήν Ἐκκλησιαστική Χριστολογία τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Εἶναι ἐμφανές ἡ δυσκολία τοῦ Schleiermacher νά ἀποδεχθεῖ καί νά κατανοήσει τήν Ἐκκλησιαστική Χριστολογία, τόσο ὡς πρός τήν αὐθεντική της διατύπωση ἀπό τίς Οἰκουμενικές συνόδους, ὅσο καί ὡς πρός τόν βαθμό πρόσληψή της ἀπό τους ἀρχικούς Μεταρρυθμιστές ἀλλά καί τήν προγενέστερη Παλαιοπροτεσταντική Ὁρθοδοξία¹⁶. Ὑπῆρξε ἐπικριτικός ἐναντι τῶν δογματικῶν διατυπώσεων τοῦ ὅρου Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνας, ἀλλά μαρτυρεῖται καί ἡ μεγάλη δυσκολία του νά κατανοήσει καί νά ἀποδεχθεῖ τήν παραδοσιακή δογματική χριστολογική ὁρολογία, ὅπως «φύσεις», «ἀντίδοση ιδιωμάτων», «ἐνυπόστατο» κ.ἄ¹⁷.

¹⁴ F. SCHLEIERMACHER, *Über den Gegensatz zwischen Sabellianischen und der Athanasianischen Vorstellung von der Trinität*, στό M. TETZ (Hrsg.), *Friedrich Schleiermacher und die Trinitätslehre*, [*Texte zur Kirche und Theologiegeschichte*, Heft 11], Gütersloh 1969, σσ. 37-94. E. LESSING, "Zur Schleiermachers Verständnis Trinitätslehre", *Zeitschrift für Theologie und Kirche* 76 (1979), 451- 452.

¹⁵ F. SCHLEIERMACHER, *Der christliche Glaube*, Band 1, § 8-11, 18-25.

¹⁶ H. SCHMID, *Die Dogmatik der evangelisch – lutherischen Kirche dargestellt und aus den Quellen belegt*, (Neu herausgegeben und durchgesehen von H.G. Pöhlmann), Gütersloh 1983, σσ. 197-224. H.G. PÖHLMANN, *Abriß der Dogmatik*, Gütersloh 1975, σσ. 169-172.

¹⁷ F. SCHLEIERMACHER, *Der christliche Glaube*, Band 2, § 113-120. J. MARINA (Ed.), *The Cambridge Companion*, σσ. 152-154. Μ. ΦΑΡΑΝΤΟΥ, *Χριστολογία. Ι. Τὸ Ἐνυπόστατον*,

Γιά τόν Schleiermacher, ό Χριστός εἶναι ὄχι Θεός, ἀλλά θεῖο πρόσωπο. Εἶναι τό ιδεῶδες ἀνθρώπινο ἀρχέτυπο τῆς θρησκευούσας ἀνθρωπότητας. Ἀποτελεῖ ἕνα ἀνυπέρβλητο παράδειγμα ιδανικῆς θρησκευτικῆς ἐμπειρίας καί εὐσέβειας¹⁸. Τό «θεῖο» αὐτό πρόσωπο διαφοροποιεῖται ἀπό τούς ἄλλους ἀνθρώπους μόνο ἀπό τήν ἀναμάρτητη τελειότητά του ὡς ἀνθρώπου, τήν τελειότητα τῆς συνείδησης τοῦ Θεοῦ πού ταυτίζεται μέ τήν ιδιάζουσα παρουσία τοῦ Θεοῦ ἐντός του. Αὐτή ἡ δυναμική ἐσωτερική αἴσθηση τῆς συνείδησης τοῦ Θεοῦ ἦταν τό εἶναι τοῦ Θεοῦ ἐντός τοῦ «θείου» αὐτοῦ προσώπου.

Ὁ Schleiermacher ἀντιμετωπίζει τόν Χριστό ὡς τήν ἐξοχότερη θρησκευτική προσωπικότητα ὅλης τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Στό ἴδιο πλαίσιο τῆς θεώρησης τοῦ Χριστοῦ ὡς τοῦ τέλειου ἠθικοῦ θρησκευτικοῦ ἀρχετύπου καί τῆς ιδιάζουσας παρουσίας τοῦ Θεοῦ ἐντός του, δέν δίδει οὐδεμία βαρύτητα ἢ ἀξία σέ σημαντικά γεγονότα τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Οἰκονομίας, ὅπως ἡ ὑπερφυσική σύλληψή Του ἀπό τή Θεοτόκο, ἡ σταυρική Του θυσία, ἡ ἀνάστασή Του καί ἡ ἀνάληψή Του. Ἐπίσης κατανοοῦσε τά θαύματα τοῦ Χριστοῦ ὀρθολογιστικά. Κατ' αὐτόν, πρόκειται γιά γεγονότα πού δέν ἔχουν οὐσιαστικά θέση στή διδασκαλία γιά τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, ἡ Ἀνάσταση τοῦ Ὁποίου ἦταν γεγονός ἀμφισβητούμενο¹⁹.

Τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ξεχωρίζει ἀπό τούς ἄλλους ἀνθρώπους, ὄχι λόγω τῆς Θεότητάς του, ἀλλά λόγω τῆς συνεχοῦς, μόνιμης καί ἀμετάπτωτης συνείδησης τοῦ Θεοῦ ἐντός του²⁰. Αὐτό ἔχει ὡς συνέπεια νά ξεχωρίζει καί ἡ χριστιανική θρησκεία ὡς τρόπος πίστεως καί εὐσέβειας χάρις στή λύτρωση πού προσφέρει ὁ Ἰησοῦς. Στό πρόσωπο καί τό ἔργο τοῦ Ἰησοῦ ἱκανοποιεῖται ἄριστα ἡ θρησκευτική συνείδηση τοῦ κάθε πιστοῦ, ὥστε αὐτή νά ἔχει ἠθικοῦ χαρακτήρα ἐπίδραση στή θρησκευτική σφαῖρα τοῦ κάθε πιστεύοντος ἀνθρώπου καί νά τόν συνδέει μαζί Του. Αὐτή ἡ σύνδεση ἀποτελεῖ τή σωτηρία του καθῶς ἐγκαινίζεται ἐντός του μιά νέα ζωή, πού θεμελιώνεται πάνω στό θρησκευτικό συναίσθημα ἐξάρτησης τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Θεό²¹.

Ἀθῆναι 1972, σσ. 64-65. Πρωτ.Β.ΓΕΩΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ, «Friedrich Schleiermacher(1768-1834). Ἐπισημάνσεις στή θεολογία του», 121 – 124.

¹⁸ J. MARINA (Ed.), *The Cambridge Companion*, σσ. 159-162. Πρβλ. W. KASPER, *Jesus der Christus*, Mainz 1992¹¹, σ. 24.

¹⁹ M. SCHMAUS - A. GRILLMEIER - L. SCHEFFCZYK - M. SEYBOLD, *Handbuch der Dogmengeschichte, Band III, Faszikel 1d: Christologie. Von der Reformation bis ins 19. Jahrhundert*, Freiburg - Basel - Wien, σ. 56.

²⁰ F. SCHLEIERMACHER, *Der christliche Glaube*, Band 1, § 107-112. Πρωτ.Β. ΓΕΩΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ, «Friedrich Schleiermacher(1768-1834). Ἐπισημάνσεις στή θεολογία του», 124.

²¹ F. SCHLEIERMACHER, *Der christliche Glaube*, Band 1, §36 – 42.

iii) Albercht B. Ritschl

Ο Α. Ritschl (1822-1888) ανήκει στίς κυρίαρχες καί ἡγετικές φυσιογνωμίες τῆς Φιλελεύθερης Προτεσταντικῆς θεολογίας τοῦ 19ου αἰώνα, καθὼς μετὰ τὴν ἀποχώρησή του ἀπὸ τῆ σχολῆ τῆς Τυβίγγης καί τῆ ρήξιν του μέτὸν F. Baur, ἕναν ἀπὸ τοὺς πλείον ἀντιπροσωπευτικοὺς ἐκπροσώπους τῆς ἐν λόγῳ σχολῆς, θεμελίωσε τὴ δική του σχολὴ θεολογικῆς σκέψεως – τάση²² πού ἔπαιξε πρωτεύοντα ρόλο τόσο στὴ Γερμανία ὅσο καί ἐκτὸς αὐτῆς. Ὁ ἀπόηχος καί οἱ ἐπιδράσεις τῆς σχολῆς του²³ ὑπῆρξαν ἰσχυρές μέχρι καί τὸ πρῶτο τέταρτο τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα²⁴. Ἐπιπλέον ἀνήκει στοὺς ἐκπροσώπους τῆς Προτεσταντικῆς θεολογίας πού δέχθηκε σφοδρὴ κριτικὴ ἀπὸ τὸν χώρο τῆς Διαλεκτικῆς θεολογίας²⁵.

Στὸ θεολογικὸ σύστημα πού διαμόρφωσε, ὁ Α. Ritschl, ἀπέρριψε τὰ χριστιανικὰ δόγματα περὶ Ἀγίας Τριάδος, περὶ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος –γι' αὐτὸ δὲν ἀποδίδει ἀξία στὸν θάνατο τοῦ Χριστοῦ–, καί τὸ περὶ Ἐνανθρωπήσεως²⁶. Ὡς ἀφετηρία τῆς Χριστολογίας του θὰ θέσει τὰ Συνοπτικά

²² P. SCHÄFER, "Ritschl, Albrecht", *TRE* 24(1998), 232-235. H. STEPHAN – M. SCHMIDT, *Geschichte der evangelischen*, σσ. 260-275. O. RITSCHL, "Albercht Ritschls Theologie und ihre bisherigen Schicksale", *ZThK* 43 (1935), 43-61. H. NEUFELD, "Albercht B. Ritschl", H. FRIES – G. KRETSCHMAR (Hrsg.), *Klassiker der Theologie, Zweite Band*, München 1983, σσ. 208-220. F. FLÜCKIGER, *Die protestantische Theologie*, σσ. 57-60. J. ROHLS, *Protestantische Theologie der Neuzeit I. Die Voraussetzungen und das 19. Jahrhundert*, Tübingen 1997, σσ. 772-799. Σ.ΑΓΟΥΡΙΔΟΥ, «Ἡ θεολογία τοῦ Albrecht Ritschl (1822 – 1889)», *Θεολογία* 40(1969), 437-457, 41(1970), 64 – 87.

²³ Στὴ σχολὴ θεολογικῆς σκέψεως τοῦ Α. Ritschl ἀνήκουν οἱ: A. von Harnack, Kaftan, Herrmann, Schultz, Gottschick, Kattenbusch, Reischle, Lobstein, G.von Schulthes-Rechberg, κ.ἄ. Πρβλ. P. SCHÄFER, "Ritschl, Albrecht", *TRE* 24 (1998), 232-235. C. WELCH, *Protestant Thought in the Nineteenth Century*, Vol. 2 (1870-1914), New Haven 1972, σσ. 1-30.

²⁴ E. STUTELY CARR, *The Development*, σσ. 265-269. G.P. FISHER, *History*, σσ. 527-530. H. STEPHAN – M. SCHMIDT, *Geschichte der evangelischen*, σσ. 306-319. Ἀναφερόμενος στὸ εὖρος τῆς θεολογικῆς του ἐπίδρασης ὁ Karl H. Neufeld ἐπισημαίνει: «*denn Ritschls Name ist keineswegs aus der theologischen Diskussion verschwunden (...) Da er Schulte machte, läßt er sich wohl nichts als ephemere Modeerscheinung abtun. Ritschls Sohn bemerkte in den dreißiger Jahren, die Theologie seines Vaters habe, vor einem halben Jahrhundert trotz der heftigen und weit verbreiteten Gegnerschaft, die sie erfuhr besonders auf die damaligen jungen Theologen einen starken Einfluß geübt*»». Βλ. H. NEUFELD, "Albercht B. Ritschl", σ. 208. Πρβλ. L. BERKHOF, *The History of Christian Doctrines*, Grand Rapids, Michigan ⁵1981, σ. 122: «*With the single exception of Schleiermacher no one has exercised greater influence on present-day theology than Albrecht Ritschl*».

²⁵ K. BARTH, *Die protestantische Theologie im 19. Jahrhundert. Ihre Vorgeschichte und ihre Geschichte*, Zürich ⁶1994, σ. 598-605.

²⁶ H.R. MACKINTOSH, *The Doctrine of the Person of Jesus Christ*, Edinburgh ¹¹1951, σσ. 279-280. Πρβλ. Σ.ΑΓΟΥΡΙΔΟΥ, «Ἡ θεολογία τοῦ Albrecht Ritschl (1822 – 1889)», *Θεολογία* 41(1970), 77 – 78.

Εὐαγγέλια²⁷. Ἀντιθέτως, ἂν καὶ ἀποδέχεται τὸ κατὰ Ἰωάννη, θεωρεῖ τίς θέσεις τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ ὡς ὑποκειμενικές δοξασίες τοῦ συντάκτη του. Ὡς ὑποκειμενική δοξασία, λοιπόν, ἀντιμετωπίζει τὴν ἀναφορά τοῦ Εὐαγγελίου στὸ πρῶτο Κεφάλαιο περὶ προϋπαρξῆς τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου, ὅπως πράττει καὶ μέ τίς ἀντίστοιχες ἀναφορές τοῦ Ἀπ. Παύλου περὶ τῆς προϋπαρξῆς τοῦ Χριστοῦ²⁸.

Πιά τὸν Α. Ritschl, ὁ Χριστὸς προϋπάρχει μόνο στὴν πρόγνωση τοῦ Θεοῦ(ιδεατὴ προϋπαρξὴ) καὶ ὄχι πραγματικά ὡς διακριτὴ Ὑπόστασις (Υἱός) στὴν Ἁγία Τριάδα. Ὡς ἱστορικὸ πρόσωπο εἶναι αὐτὸς ὁ ὁποῖος κατεξοχήν καὶ κυρίως τοῦ ἀνετέθη ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα ἡ ἀποστολὴ νὰ ἐγκαθιδρύσει τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμον, νὰ φανερώσει τὴ θεία ἀγάπη καὶ νὰ συγχωρεῖ ἐξ ὀνόματος Αὐτοῦ ἁμαρτίες. Ἡ ἐνότητά Του μετὰ τοῦ Θεοῦ Πατρός, λόγω τῆς ὑπακοῆς στὸ θέλημά Του, τὸν κατέστησε τὸ ὄργανο μέσω τοῦ ὁποῖου ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ φανερώθηκε ἀπόλυτα στὸν κόσμον, τὸν ἀνέστησε ἀπὸ τοὺς νεκροὺς καὶ τοῦ ἐμπιστεύθηκε τὴ διακυβέρνηση τοῦ κόσμου²⁹.

Πιά τοὺς ἀνωτέρω λόγους, ὁ Χριστὸς δύναται νὰ ὀνομάζεται Θεός, νὰ εἶναι ἀντικείμενο λατρείας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, καί, λόγω τῆς υἱοθεσίας Του ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα, δύναται νὰ θεωρεῖται μέ τρόπο μεταφορικὸ ὡς ὁ πρωτοτόκος καὶ ὁ μονογενὴς Υἱός του³⁰. Στὸ τρίτομο ὀγκῶδες ἔργο του *Ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία περὶ δικαιοσύνης καὶ καταλλαγῆς* (1870-1874), ἀγνοεῖται ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Χριστολογία περὶ δύο φύσεων καὶ ἐνός προσώπου³¹. Κυρίαρχη ἀρχὴ εἶναι ἡ θέση του ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν δικαιώνεται λόγω τῆς προσωπικῆς ἑνώσεως του μέ τὸν Χριστό, οὔτε λόγω τοῦ σταυρικοῦ Του θανάτου, ἀλλὰ μέ τὴν εἴσοδό του διὰ τῆς πίστεως στὴ βασιλεία τῶν

²⁷ D. L. DEEGAN, "Albrecht Ritschl on the Historical Jesus", *Scottish Journal of Theology* 15 (1962) 133-150. C. MARSH, *Albrecht Ritschl and the Problem of the Historical Jesus*, San Francisco 1992.

²⁸ Πρβλ. C. MARSH, *Albrecht Ritschl*, σσ. 12 -122.

²⁹ A. RITSCHL, *Die christliche Lehre von der Rechtfertigung und Versöhnung*, Band 3, Bonn ³1888, σσ. 150, 153-146, 367. Πρβλ. H. DEMBOWSKI, *Einführung in die Christologie*, Darmstadt ³1993, σ. 164.

³⁰ Ἐπισημαίνει εὐστοχα ἐν προκειμένῳ ὁ Π. Χρήστου: «Οὕτω ὁ Ρίτσλ καθίσταται μοναρχιανὸς υἱοθετιστής. Διὰ τῆς υἱοθεσίας ὁ Χριστὸς ἐφθάσε εἰς τὴν θέσιν Θεοῦ, ἀνέστη καὶ κατέστη κυρίαρχος τοῦ κόσμου». Βλ. Π.ΧΡΗΣΤΟΥ, *Ἐκκλησιαστικὴ Γραμματολογία. Πατέρες καὶ θεολόγοι τοῦ Χριστιανισμοῦ*, Τόμος Β΄, Θεσσαλονίκη ²2003, σ. 375. Ἀντιστοιχῶς ἐπισημαίνει καὶ ὁ L. Berkhof: «His view of Christ is in reality only a modern counterpart of the construction put on the historical Jesus by Paul of Samosata». Βλ. L. BERKHOF, *The History*, σ. 122.

³¹ A. RITSCHL, *Die christliche Lehre*, σ. 378. Πρβλ. Σ. ΑΓΟΥΡΙΑΔΟΥ, «Ἡ θεολογία τοῦ Albrecht Ritschl (1822 – 1889)», *Θεολογία* 40(1969), 70.

ὁπαδῶν τοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι, οἱ ἄνθρωποι πιστεύοντες στὸν Χριστό γίνονται ἀναλόγως μέτοχοι τῆς δικῆς Του υἰοθεσίας ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ Πατρός³².

iv) Ἡ Κενωτικὴ Χριστολογία

Ἡ Κενωτικὴ Χριστολογία ἀποτελέσκει μία ἀκόμη χριστολογικὴ δοξασία-θεωρία τῆς Προτεσταντικῆς θεολογίας τοῦ 19ου αἰῶνα μὲ πολλοὺς ἐκπροσώπους καὶ ἐπιμέρους παραλλαγές³³. Ἐλαβε τὸ ὄνομά της ἀπὸ τὸ ἐδάφιο τῆς Πρὸς Φιλιππησίους 2:7: «ἀλλὰ ἐαυτὸν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος». Ἡ παρερμηνεῖα αὐτοῦ του χωρίου ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή ἔγινε ἡ βάση γιὰ τὴν δόμηση τῆς Κενωτικῆς Χριστολογίας σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ Β' Κορινθίους 8,9: «ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσεν πλούσιος ὢν». Τὰ ἐδάφια θεωρήθηκε πὺς διδάσκουν ὅτι ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν Ἑνσάρκωσή Του ἄδειασε ἢ ἐγκατέλειψε ἀπὸ τὴν Ὑπόστασή του τὴ θεία φύση Του.

Γενεσιουργὰ αἰτία τῆς Κενωτικῆς Χριστολογίας ὑπῆρξαν ἡ ἄποψη πού ἐκπροσωποῦσαν θεολογικοὶ προτεσταντικοὶ κύκλοι ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ὅτι εἶναι ἐλλειμματικὸς καὶ προβληματικὸς ὁ δογματικὸς ὅρος τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, παράλληλα μὲ τὸ διπλὸ κίνητρο τῶν Κενωτικῶν, τὴν ἐπιθυμία τους, δηλαδή: α) νὰ διατηρηθεῖ ἡ πραγματικότητα καὶ ἡ ἀκεραιότητα τῆς ἀνθρώπινης φύσης τοῦ Χριστοῦ, καὶ β) νὰ ἀναδειχθεῖ ἔντονα τὸ ὑπερβολικὸ μεγαλεῖο τῆς ταπείνωσης τοῦ Χριστοῦ.

Οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Κενωτικῆς Χριστολογίας ὑποστήριζαν, μάλιστα, ὅτι ἡ χριστολογικὴ δοξασία τους ἀντιπροσωπεύει μιὰ περαιτέρω πρόοδο ἀπὸ τὸν δογματικὸ ὅρο τῆς Χαλκηδόνας, γιατί δίδει ἀληθέστερη ἔμφαση στὰ γεγονότα καὶ τὴ διδασκαλία τῆς Καινῆς Διαθήκης σχετικὰ μὲ τὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία ἐμπεριέχεται στὴν Ἑνσάρκωση, καί, δεύτερον, τονίζει ὅτι τὰ θεῖα στοιχεῖα στὸν χαρακτήρα τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι μεταφυσικά, ἀλλὰ ἠθικά καὶ πνευματικά.

Ἡ Κενωτικὴ Χριστολογία πῆρε διάφορες μορφές. Οἱ πλέον γνωστὲς καὶ κυρίαρχες ἐκδοχὲς τῆς ἐκφράστηκαν ἀπὸ τοὺς G. Thomasius (1802-1875) καὶ W. Fr. Gess (1819-1891)³⁴. Κατὰ τὸν G. Thomasius³⁵ ὁ Θεός

³² O. RITSCHL, "Albrecht Ritschls", σσ. 44-45.

³³ A. BRUCE, *The Humiliation of Christ in its Physical, Ethical, and Official Aspects*, Edinburgh 1895, σσ. 138-192. M. WALDHÄUSER, *Die Kenose und die moderne protestantische Christologie*, Mainz 1912. G. LORENZ BAUER, *Die neuere protestantische Kenosislehre*, Paderborn 1917. L. BERKHOF, *The History*, σσ. 120-122. H.R. MACKINTOSH, *The Doctrine of the Person*, σσ. 264-272. D.G. DAVE, "A Fresh Look at the Kenotic Christologies", *Scottish Journal of Theology* 15 (1962), 337-349. M. BREIDERT, *Die kenotische Christologie des 19. Jahrhunderts*, Gütersloh 1977. D. BROW, *Divine Humanity: Kenosis, Explored and Defended*, London 2011.

Λόγος, ἐνῶ διατήρησε, σύμφωνα μέ τήν παλαιότερη διάκριση τῶν θείων ιδιοτήτων στήν προτεσταντική ὁμολογιακή δογματική, τίς ἡθικές Του ιδιότητες Του, τήν ἀλήθεια, τήν ἀγιότητα καί τήν ἀγάπη, ἀπογύμνωσε τόν ἑαυτό Του, ἐγκατέλειψε κατά τήν Ἑνσάρκωσή Του, προσωρινά, τίς σχετικές ιδιότητες τῆς θείας φύσης, τήν παντοδυναμία, δηλαδή, τήν πανταχοῦ παρουσία καί τήν πανσοφία, τίς ὁποῖες ἀνέκτησε πάλι μετά τήν Ἀνάστασή Του.

Ἡ Ἑνσάρκωση τοῦ Υἱοῦ ἐμπεριεῖχε ἕναν πραγματικό αὐτοπεριορισμό τοῦ θεϊκοῦ τρόπου ὑπαρξῆς Του, ἀφήνοντάς τόν στήν ἄκρη, μέ κάποιο τρόπο, γιά νά γίνει ἄνθρωπος. Ὁ G.Thomasius ὑποστήριζε ὅτι ὁ Θεός Λόγος ἀπαρνήθηκε τήν πληρότητα τῆς θείας ὑπαρξῆς Του σέ ὅλες ἐκεῖνες τίς σχέσεις στίς ὁποῖες ἀποκαλύπτει τόν ἑαυτό Του *ad extra* καί ἀντάλλαξε τή θεία συνείδησή Του γιά μία ἀνθρώπινη³⁶.

Στήν ἔνσταση ὅτι ἡ ἀποψή του προσκρούει στό ἄτρεπτο τῆς θείας φύσης, ἀπαντοῦσε ὅτι τό ξεπερνᾷ, μέ τό νά ἐπιμένει σέ μία διάκριση μεταξύ τῶν ἐγγενῶν ἢ ἡθικῶν ιδιοτήτων τοῦ Θεοῦ, οἱ ὁποῖες δέν μποροῦν νά τεθοῦν ἐν ἀμφιβόλῳ, ὅπως ἡ ἀλήθεια, ἡ ἀγιότητα καί ἡ ἀγάπη, καί τῶν ιδιοτήτων- ὅπως ἡ παντοδυναμία, ἡ πανταχοῦ παρουσία καί ἡ παντογνωσία- οἱ ὁποῖες εἶναι σχετικές μέ τόν κόσμο. Αὐτές οἱ τελευταῖες, πού ἀπουσιάζουν ἀπό τόν ἱστορικό Χριστό, δέν ἀνήκουν αὐστηρά στή θεία φύση, ἀλλά προκαλοῦνται ἀπό τή σχέση Του μέ τόν κόσμο³⁷.

Ἐπιπλέον, ἐνῶ ὁ Thomasius παραδεχόταν ὅτι γενικά οἱ ἐκκλησιαστικές ἀποφάσεις τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἦταν ἐναντίον του, ἐν τούτοις ἰσχυρίστηκε ὅτι σέ ἀρχαίους συγγραφεῖς, ὅπως ὁ Ἰγνάτιος, ὁ Τερτυλλιανός, ὁ Ὠριγένης καί ὁ Ἰλάριος, βρίσκονται πολλά σημεῖα πραγματικῆς ἐπαφῆς μέ τή δική του θεωρία, καί προέβαλε τόν ἰσχυρισμό ὅτι ἡ θεωρία του περί Κένωσης μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ὡς ἡ ἐπὶ μακρόν καθυστερημένη ἐκπλήρωση τῶν θέσεων τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων στούς ὁποίους, κατά τούς ἰσχυρισμούς του, ἐντόπιζε ἀναλογίες.

Ἀντιθέτως, ἕνας ἄλλος σημαντικός ἐκπρόσωπος τῆς Κενωτικῆς Χριστολογίας, ὁ W. Gess³⁸, ἐπεκτείνει τήν Κένωση καί στίς ἐγγενεῖς ἢ ἡθικές

³⁴ Πρβλ. H. CUNLIFFE- JONES (Ed.), *A History of Christian Doctrines*, Philadelphia 1981, σ. 508.

³⁵ Στά ἔργα του "Ein Beiträg zur kirchlichen Christologie", *Zeitschrift für Protestantismus und Kirche* 9 (1845), 65-110, 218-258. *Christi Person und Werk*, Bände 2, Erlangen 1853-1861.

³⁶ Πρβλ. F. FLÜCKIGER, *Die protestantische Theologie*, σ. 71.

³⁷ G. THOMASIUS, *Christi Person und Werk*, Band. II, σσ. 236-242.

³⁸ Στά ἔργα του: *Die Lehre von der Person Christi entwickelt aus den Selbstbewusstsein Christi und aus dem Zeugnisse der Apostel*, Basel 1856. *Christi Person und Werk*, 3 Bände, Stuttgart 1870 (Band I), Basel 1887 (Bände II-III).

ιδιότητες, υποστηρίζοντας ότι η αυτομείωση του Λόγου είναι απόλυτη. Επιπλέον, προσθέτει ότι η Ένσάρκωση έπηρέασε τις έσωτερικές σχέσεις της Αγίας Τριάδος, γιατί κατά τη διάρκεια της περιόδου που κάλυπτε την επίγεια ζωή Του, η αιώνια γέννηση του Υιού από τον Πατέρα έχει υποστεί μία προσωρινή διακοπή.

Έξαφανίζει την αιώνια αυτοσυνειδησία Του, γιά νά ανακτήσει μετά από πολλούς μήνες μία διαφορετική, τήν ανθρώπινη συνείδηση, ή όποία υπόκειται στίς διαδικασίες της βαθμιαίας εξέλιξης καί σέ κάποιες περιπτώσεις -όπως στήν παιδική ήλικία ό ύπνος καί ό θάνατος- δέν έμπεριείχε, καθόλου, καμμία συνείδηση. Ό Χριστός, σύμφωνα μέ τόν W. Gess, έφθασε νά μάθει βήμα-βήμα ποιός πραγματικά ήταν.

Η Κενωτική Χριστολογία έγινε αποδεκτή μέ τή μία ή τήν άλλη μορφή από άρκετους Προτεστάντες θεολόγους³⁹ καί επιβίωσε μέχρι τό πρώτο τέταρτο του είκοστου αιώνα. Εύκολα αντιλαμβάνεται κάποιος ότι είναι διπλά προβληματική, άφενός γιατί αντίτίθεται στό μυστήριο της Αγίας Τριάδος, καθιστώντας τή θεία φύση τρεπτή καί έπιδεκτική αλλοίωσης, καί αφετέρου διότι είναι έκδηλη καί ή αντίθεσή της πρός τόν όρο της Δ' Οίкуμενικής Συνόδου, σχετικά μέ τό μυστήριο της θείας Ένανθρώπησης του Θεού Λόγου (άτρέπτως, άσυγχύτως) καί τόν τρόπο της ένωσης των δύο φύσεων στήν Υπόσταση του Θεού Λόγου.

Δέν είναι τυχαίο τό γεγονός ότι δέχθηκε επίσης αύστηρές έπικρίσεις καί από τόν προτεσταντικό χώρο, μέ, πλέον αντιπροσωπευτική αυτή του La Touche που χαρακτήρισε τό περιεχόμενο της Κενωτικής Χριστολογίας ως «Ένσάρκωση της θείας αυτοκτονίας»⁴⁰.

ν) Κριτική θεώρησή τους από τόν άγιο Ίουστίνο Πόποβιτς

Η αποτίμηση καί ή αξιολόγηση των Προτεσταντικών χριστολογικών δοξασιών που παρουσιάσαμε θά γίνει μέ βάση τή διδασκαλία του άγιου Ίουστίνου Πόποβιτς⁴¹, μέ αντιπροσωπευτικές καί όχι εξαντλητικές έπισημάνσεις από έργα αυτής της άδαμάντινης καί κορυφαίας πατερικής προσωπικότητας του είκοστου αιώνα, όποιος γνώριζε μέ έπάρκεια όχι μόνο τή θεολογική σκέψη του δυτικού Χριστιανισμού αλλά καί αυτή τήν ιστορία καί τήν εξέλιξη της ευρωπαϊκής φιλοσοφίας.

³⁹ Μεταξύ αυτών ανήκουν οι: F.Reiff, A.Gréillat, F.Codet, K.Liebner, J.C.K.Hofmann, J.H.A. Ebrand, F.H.R. Frank, K.F.A. Kanhis, κ.ά.

⁴⁰ Κατά παράθεση L. BERKHOF, *The History of Christian Doctrines*, σ. 121.

⁴¹ Γιά τόν βίο του βλ. Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ, π. Ίουστίνου Πόποβιτς. *Βίος καί Πολιτεία*, Πάτρα 1995. Έπισκόπου ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΓΙΕΒΤΙΤΣ, *Βίος του όσιου πατρός Ίουστίνου Πόποβιτς*, Αθήνα 2001. Α. ΣΤΟΓΙΑΝΝΟΒΙΤΣ, *Δόγμα καί Πνευματικότητα στή θεολογία του Αγίου Ίουστίνου Πόποβιτς*, Θεσσαλονίκη 2011, σσ. 12-40.

Ἡ ἀποτίμηση τους εἶναι ἀκριβής, αὐστηρή, διεισδυτική, σαφής καί ἀντικειμενική. Δέν θά χρησιμοποιήσει διπλωματική γλῶσσα γιά λόγους ἀβροφροσύνης, καθὼς κάτι τέτοιο εἶναι ἀδιανόητο ἐξ ἐπόψεως ὀρθόδοξου στόν χώρο τοῦ δόγματος. Ἡ κριτική του ἀποτελεῖ μία ἔγκυρη καί ἀσφαλῆ ἀποτίμηση, γιατί, ὅπως ἐπισημαίνει ὁ Σεβασμιώτατος Ἐπίσκοπος, πρῶν Ἐρζεγοβίνης, κ. Ἀθανάσιος Γιέφτιτς, στό πρόσωπο τοῦ ἀγίου Ἰουστίνου Πόποβιτς ἀποκαλύπτεται: «ἓνας αὐθεντικός, ὀρθόδοξος, νεοπατερικός θεολόγος, ἓνας ἐμπνεόμενος ἀπό τήν Βίβλο στοχαστής καί ἓνας ἐμφορούμενος ἀπό τήν λειτουργική ζωή ἀσκητής, ἓνας μάρτυρας καί ἓνας προφήτης τοῦ Εὐαγγελίου στό θέμα τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἐσταυρωμένου καί ἀναστημένου Θεανθρώπου, τοῦ μόνου Φίλου τοῦ ἀνθρώπου»⁴².

Τί ἀποτελοῦν οἱ Προτεσταντικές χριστολογικές δοξασίες πού ἀναφέραμε; Ἀντικειμενική ἀποτύπωση καί καταγραφή αὐτοῦ τοῦ φαινομένου, τό ὁποῖο ὁ ἅγιος Ἰουστίνος, κατά τή χαρακτηριστική του ἔκφραση, προσδιόριζε ὡς «χριστιανο-οὐμανιστικό μαξιμαλισμό» καί «χριστιανο-οὐμανιστικό μινιμαλισμό».

Ἀμφότεροι ἔχουν, κατά τόν ἱερό Πατέρα, ὡς τραγική καί ἐπώδυνη συνέπεια τή θλιβερή διόρθωση τοῦ Θεανθρώπου καί τῆς διδασκαλίας Του. Πῶς τό ἐπιτυγχάνουν αὐτό; Ἀπαντᾷ μέ ἐξαιρετική σαφήνεια ὁ ἅγιος: «Στήν εὐρωπαϊκή Δύση ὁ Χριστιανισμός μετατράπηκε σταδιακά σέ οὐμανισμό. Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου καί συστηματικά ὁ Χριστός συρρικνώθηκε καί ἐν τέλει κατέληξε σέ ἄνθρωπο, σέ ἀλάθητο ἄνθρωπο στήν Ρώμη καί σέ ὄχι λιγότερο ἀλάθητο στό Βερολίνο. Ἐτσι δημιουργήθηκε ὁ δυτικός χριστιανικός-οὐμανιστικός μαξιμαλισμός πού παίρνει ἀπό τόν Χριστό τά πάντα καί ὁ δυτικός χριστιανικός-οὐμανιστικός μινιμαλισμός πού ζητεῖ ἀπό τόν Χριστό τά ἐλάχιστα, συχνά ἕως καί τίποτε. Καί στίς δύο περιπτώσεις τήν θέση τοῦ Θεανθρώπου τήν κατάλαμβάνει ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τήν μεγαλύτερη ἀξία καί τό ὑψηλότερο κριτήριό. Ἐπῆλθε μία ἐπώδυνη καί θλιβερή διόρθωση τοῦ Θεανθρώπου, τοῦ ἔργου καί τῆς διδασκαλίας του»⁴³.

Ἰδιαιτέρως, ὁ χριστιανικός-οὐμανιστικός μαξιμαλισμός τοῦ Προτεσταντισμοῦ, συνεχίζει ὁ ἱερός Πατέρας, εἶναι ριζοσπαστικότερος τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ καί ἐξηγεῖ γιατί συμβαίνει αὐτό. Ἐπισημαίνει ὅτι ὁ Προτε-

⁴² ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ, *Δογματική. Ὁρθόδοξη φιλοσοφία τῆς Ἀλήθειας*, Τόμος Γ', (μετ: Α.Η. Γεωργόπουλος), Ἱ.Μ.Μ. Βατοπαιδίου, Ἅγιον Ὅρος 2019, σ. 17. ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, *Ἄνθρωπος καί Θεάνθρωπος. Μελετήματα Ὁρθόδοξου θεολογίας*, (μετ: Ἱερομ. Ἀθανασίου Γιέβτιτς), Ἀθήναι ³1974, σ. 126.

⁴³ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ, *Δογματική*, σ. 1043. ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, *Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καί ὁ Οἰκουμενισμός*, (μτφρ: Ἱερ. Ἀμφιλόχιος Ράντοβιτς- Ἱερ. Ἀθανάσιος Γιέβτιτς), Θεσσαλονίκη 1974, σ.164.

σταντι- σμός: «μετακίνησε τό θεμέλιο τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπό τόν αἰώνιο Θεάνθρωπο στόν ἐφήμερο ἄνθρωπο. Καί αὐτό τό διακήρυξε ὡς τό βασικότερο δόγμα, δηλαδή, ὡς τήν βασικότερη ἀλήθεια, τήν βασικότερη ἀξία καί τό βασικότερο μέτρο. Οἱ Προτεστάντες πάλι, στήν πραγματικότητα ἀπλῶς ἀποδέχθηκαν αὐτό τό δόγμα καί τό ἐπεξεργάστηκαν σέ τρομακτικές διαστάσεις καί λεπτομέρειες.[...] Κατά τό παράδειγμα τοῦ ἀλαθήτου ἀνθρώπου στή Ρώμη, ὁ κάθε Προτεστάντης εἶναι ἕνας ἀλάθηντος ἄνθρωπος, πού ἀξιώνει ἀτομικό ἀλάθητο στά ζητήματα τῆς πίστεως»⁴⁴.

Οἱ χριστολογικές δοξασίες καί ἀπόψεις τῶν I. Kant, Fr. Schleiermacher, A. Ritschl, καί τῶν Κενωτικῶν θεολογῶν ἐπιβεβαιώνουν τή θέση τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου Πόποβιτς γιά τό προσωπικό ἀλάθητο τοῦ κάθε Προτεστάντη στά ζητήματα τῆς πίστεως. Ἐπιπλέον, τέτοιου εἶδους δοξασίες, πού προβάλλονται μάλιστα ὡς διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου, ἐπιχειροῦν νά ἀκυρώσουν κατά τόν θεοφόρο σύγχρονο Πατέρα τήν πρώτη καί μοναδική πίστη, τό γεγονός, δηλαδή –ὅπως ἀναφέρει– ὅτι: «ὁ Θεός ἔγινε Θεάνθρωπος, ἔγινε Ἐκκλησία καί ἔτσι συνιστᾷ τήν σωτηρία, τόν ἁγιασμό, τήν θεανθρωποποίηση, τήν μεταμόρφωση, τήν χριστοποίηση, τήν τριαδοποίηση τοῦ ἀνθρώπινου γένους»⁴⁵.

Κοινό γνώρισμα τῶν ἐκπροσώπων τῶν προτεσταντικῶν χριστολογικῶν τάσεων πού ἀναφέραμε ὑπῆρξε ἡ δυσανεξία καί ἡ μέχρι πολεμικῆς ἄμεση ἀπόρριψη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Χριστολογίας, ὅπως ἔχει διατυπωθεῖ ἀπό τίς Οἰκουμενικές συνόδους τῆς Ἐκκλησίας. Γιά τόν ἅγιο Ἰουστίνο οἱ Οἰκουμενικές σύνοδοι «εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Αὐτές μέ τόν τελειότερο τρόπο κατέχουν, γνωρίζουν, διακρίνουν καί ὁμολογοῦν τήν Ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ, τήν ὑπερασπίζονται». Κάθε παρέκκλιση καί ἐπίθεση ἐναντίον τους, συνεχίζει ὁ ἅγιος Ἰουστίνος, συνιστᾷ «κατ'οὐσίαν, παρέκκλιση καί ἐπίθεση ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ»⁴⁶.

Οἱ κυρίαρχες Προτεσταντικές δοξασίες τοῦ 19ου αἰῶνα εἶναι σέ ἀπόλυτη ἀντίθεση μέ τό ἐξ Ἀποκαλύψεως φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας καί ὡς ἀποτέλεσμα ἔχουν, κατά τόν θεοφόρο Πατέρα, νά παραμορφώνουν καί νά σμικρύνουν τό πρόσωπο τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀπέναντι σ' αὐτή τήν πραγματικότητα τοποθετεῖ τήν Ὁρθόδοξη θέση σχετικά μέ τά ζητήματα τοῦ δόγματος, ὑπογραμμίζοντας: «Ἡ πίστη μας ἔχει παραδοθεῖ ξεκάθαρη ἀπό τοὺς Ἀποστόλους, δέν ἐπιτρέπει οὔτε συμπλήρωση οὔτε ἀφαίρεση»⁴⁷.

⁴⁴ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ, *Δογματική*, σ. 1043. ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, *Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία*, σ.225.

⁴⁵ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ, *Δογματική*, σ. 304. ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, *Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία*, σσ.87 – 91.

⁴⁶ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ, *Δογματική*, σ. 308.

⁴⁷ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ, *Δογματική*, σ. 310.

Σέ τελική ἀνάλυση τί ἀποτελοῦσαν καί τί συνιστοῦσαν οἱ Προτεσταντικές χριστολογικές δοξασίες τοῦ αἰώνα πού εἶχε προηγηθεῖ τοῦ ἁγίου καί οἱ ἐπιβιώσεις τους στίς ἀρχές τοῦ εἰκοστοῦ; Ὁ ἅγιος Ἰουστίνος ἀπαντᾷ ἀνενδοιάστως ὅτι συνιστοῦσαν σαφῶς ἐπανεμφάνιση τοῦ Ἀρειανισμοῦ. Γιατί;

Γιατί ἐπιχείρησαν, ὅπως ὁ ἀρχαῖος Ἀρειανισμός, «νά υἰοθετηθοῦν αἱ μέθοδοι καί τά μέσα τῆς κατά ἄνθρωπον φιλοσοφίας ὡς μέθοδοι καί μέσα τῆς Χριστογνωσίας καί Θεογνωσίας, νά τεθῇ ὁ ἀμαρτοποιημένος ἀνθρώπινος νοῦς ὡς μέτρον εἰς τό ἐν χάριτι θεανθρώπινον ἔργον τοῦ Χριστοῦ»⁴⁸. Τό τελικό τους ἀποτέλεσμα, ὁ παραλογισμός, ἔτσι τό χαρακτηρίζει ὁ ἅγιος Ἰουστίνος, εἶναι ὅτι: «ἐπετελέσθη ἡ τρόπον τινά ἐκ-σάρκωσις τοῦ ἐνσαρκωθέντος Θεοῦ, ἡ ἀποθεανθρώπησις τοῦ Θεανθρώπου»⁴⁹.

Συμπερασματικά.

Θά ὀλοκληρώσουμε τήν κριτική ἀποτίμηση τῶν κυρίαρχων χριστολογικῶν δοξασιῶν τῆς Φιλελεύθερης Προτεσταντικῆς θεολογίας τοῦ 19ου αἰώ- να μέ τίς θέσεις πού διατύπωσε ὁ ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβιτς τό 1925, ἐποχή δηλαδή πού ἡ κληρονομιά της εἶναι ἀκόμη ὑπαρκτή καί ἀποτελοῦν τή σπονδυλική στήλη τῆς ἀντικειμενικῆς, ὄχι φανατικῆς ἢ ὑστερόβουλης, κριτικῆς του. Ἀναφέρει ὁ θεοφόρος Πατέρας: «Ὁ Ἀρειανισμός δέν ἔχει ταφή, σήμερον εἶναι περισσότερο τῆς μόδας παρά ποτέ ἄλλοτε καί ἔχει διαδοθῇ περισσότερο ἀπό ἄλλοτε. Ἐχει διαχυθῇ ὡς ψυχή εἰς τό σῶμα τῆς συγχρόνου Εὐρώπης. [...] Μέ τήν ζύμην τοῦ ἀρειανισμοῦ ἔχει ζυμωθῇ καί ἡ φιλοσοφία τῆς Εὐρώπης, καί ἡ ἐπιστήμη της, καί ὁ πολιτισμός της, καί ἐν μέρει ἡ θρησκεία της. Παντοῦ καί συστηματικῶς ὁ Χριστός καταβιβάζεται εἰς ἀπλοῦν ἄνθρωπον, ἀποσαρκοῦται συνεχῶς ὁ Θεάνθρωπος, ἐπιτελεῖται διαρκῶς τό ἔργον τοῦ Ἀρείου. Ἡ τοῦ Καντίου "θρησκεία εἰς τά ὅρια τοῦ καθαροῦ λόγου" δέν εἶναι ἄλλο τι παρά ἡ νέα ἔκδοσις τοῦ ἀρειανισμοῦ. Ἐάν μέ τό μέτρον τοῦ Καντίου μετρήσωμεν τόν Χριστόν, τί νομίζετε θά ἔχωμεν ὡς ἀποτέλεσμα; Θά ἔχωμεν ἕνα Χριστόν ἄνθρωπον, Χριστόν σοφόν, ἀλλά ποτέ Χριστόν Θεάνθρωπον. [...] Ὁ Προτεσταντισμός διά πολλῶν ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων του ἔχει ἐν πολλοῖς ὑπερβῇ εἰς ἀρειανισμόν καί αὐτόν τόν Ἀρειον. Οἱ διάφοροι Σωκίνοι καί Σλαγιερμάχεροι εἶναι ἰσχυροί συναγωνισταί τοῦ Ἀρείου εἰς τό νά ἐκ – σαρκώνουν τόν σαρκωθέντα Θεόν»⁵⁰.

⁴⁸ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ, *Ἀνθρωπος καί Θεάνθρωπος* σ. 137.

⁴⁹ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ, *Ἀνθρωπος καί Θεάνθρωπος* σ. 126. ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, *Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία*, σ.234

⁵⁰ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ, *Ἀνθρωπος καί Θεάνθρωπος* σ. 126.

Ἡ συχνή μετοχή στή Θεία Κοινωνία: Σχόλια στόν 9ο κανόνα τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων

Τοῦ Γεωργίου Στριλιγκᾶ
Συντονιστή Ἐκπαιδευτικοῦ Ἔργου Θεολόγων

Εἰσαγωγή

Ὁ 9ος κανόνας τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἐπιλαμβάνεται τοῦ ζητήματος τῆς συμμετοχῆς τῶν πιστῶν στή Θεία Λειτουργία καί εἰδικότερα τῆς ἀδικαιολόγητης ἀποχῆς ἀπό τή Θεία Κοινωνία. Συγκεκριμένα, ἀναφέρει:

«Πάντας τοὺς εἰσιόντας πιστοὺς, καί τῶν γραφῶν ἀκούοντας, μὴ παραμένοντας δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἀγίᾳ μεταλήψει, ὡς ἀταξίαν ἐμποιοῦντας τῇ ἐκκλησίᾳ ἀφορίζεσθαι χρή»¹.

Εἶναι προφανές ὅτι ἡ θέσπισή του σχετίζεται μέ συγκεκριμένα ζητήματα, τά ὁποῖα εἶχαν ἀνακύψει στήν ἐποχή του. Ὁ κανόνας ἐπιδιώκει νά ἀντιμετωπίσει τό πρόβλημα τῆς ἀδικαιολόγητης ἀποχῆς ἀπό τή Θεία Κοινωνία καί ταυτόχρονα θέτει τό μείζον ζήτημα τῆς τακτικῆς συμμετοχῆς τῶν πιστῶν σέ αὐτή. Πέρα ἀπό τήν ἀφορμή πού ὁδήγησε στήν ἔκδοση τοῦ κανόνα, τό περιεχόμενό του παρέχει πληροφόρηση γιά τή θεολογική συγκρότηση τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Λειτουργίας, καθώς ἐπίσης γιά τή λειτουργική πρακτική τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας γύρω ἀπό τή Θεία Κοινωνία.

Ἡ θέσπιση παρόμοιων κανόνων κατὰ τήν ἱστορική ἐξέλιξη, καθώς ἐπίσης οἱ ἐρμηνευτικές προσεγγίσεις τοῦ συγκεκριμένου κανόνα ἀπό τοὺς μεταγενέστερους ἐρμηνευτές, μαρτυροῦν τή διαχρονική ἰσχὺ τοῦ ἐπὶ αἰῶνες, σέ ἀπόλυτη συμφωνία μέ τή λειτουργική καί θεολογική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, οἱ ἐπικρατήσασες κατὰ τοὺς νεώτερους χρόνους ἀντιλήψεις γύρω ἀπό τόν τρόπο καί τίς προϋποθέσεις συμμετοχῆς τῶν πιστῶν στή Θεία Κοινωνία καθιστοῦν ἐξαιρετικά ἐπίκαιρη στήν ἐποχή μας τήν ἐπανεξέταση τῆς ἀρχαίας παράδοσης τῆς Ἐκκλησίας στό ζήτημα αὐτό.

Στήν παρούσα ἐργασία ἐπιχειρεῖται μία εἰσαγωγική ἐρμηνευτική προσέγγιση τοῦ κανόνα, στό πλαίσιο τῆς θεολογικῆς καί λειτουργικῆς παράδοσης τῆς Ἐκκλησίας. Εἰσαγωγικά ἐξετάζεται τό ἱστορικό πλαίσιο τοῦ

¹ ΑΓΑΠΙΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΙ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ, *Πηδάλιον τῆς νοητῆς νηὸς τῆς Ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἥτοι ἅπαντες οἱ ἱεροὶ καὶ θεῖοι κανόνες*, ἐκδ. Ἀστήρ καὶ Ἐ. Παπαδημητρίου, Ἀθήνα 1993, σ. 11 καὶ Γ. ΡΑΛΛΗ ΚΑΙ Μ. ΠΟΤΛΗ, *Σύνταγμα τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων τῶν τε Ἀγίων καὶ Πανευφήμεων Ἀποστόλων καὶ τῶν Ἱερῶν Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων καὶ τῶν κατὰ μέρος Ἀγίων Πατέρων*, ἐκδ. Γ. Χαρτοφύλακος, τ. Β', Ἀθήνα 1852, σσ. 13-14.

κανόνα καί ἐπιχειρεῖται ἡ θεολογική ἐρμηνεία του. Ἀκολουθεῖ ἀδρομερῆς διερεύνηση τῆς ἰσχύος του κατά τήν ἱστορική ἐξέλιξη. Στή συνέχεια, ἀνιχνεύεται ἡ σύγχρονη λειτουργική πραγματικότητα ὡς πρός τό ζήτημα πού πραγματεύεται καί κατατίθενται ὀρισμένες σκέψεις γιά τήν ἐφαρμογή του στήν ἐποχή μας. Στό τέλος, παρατίθενται σύντομα συμπεράσματα.

1. Ο κανόνας καί ἡ ἐρμηνεία του

1.1. Τό ἱστορικό πλαίσιο

Ἡ συλλογή κανόνων μέ τόν τίτλο *Κανόνες τῶν ἁγίων καί πανσέπτων Ἀποστόλων* περιλαμβάνει 85 κανόνες οἱ ὁποῖοι ψευδεπίγραφα ἀποδίδονται στούς Ἀποστόλους, ἐνῶ πρόκειται γιά κείμενο μᾶλλον τοῦ 4ου αἰώνα, τό ὁποῖο ἀποτελεῖ τμήμα τοῦ 8ου βιβλίου τῶν *Ἀποστολικῶν Διαταγῶν*². Πέρα ἀπό τό ζήτημα τοῦ συγγραφέα ἢ τῶν συντακτῶν, οἱ ὁποῖοι παραμένουν ἄγνωστοι, ἡ Ἐκκλησία ἀναγνώρισε τή θεολογική ἐγκυρότητα καί τήν κανονική ἀξία τῆς συλλογῆς. Μάλιστα, ὁ 2ος κανόνας τῆς ἐν Τρούλλῳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐπικυρώνει ρητά τούς «παραδοθέντας ἡμῖν ὀνόματι ἁγίων καί ἐνδόξων ἀποστόλων πε' κανόνας» καί παρομοίως πράττει ὁ 1ος κανόνας τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ὁ 9ος κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων³ ἔρχεται νά ἀντιμετωπίσει τήν τάση, ἡ ὁποία ἄρχισε νά ἐμφανίζεται στήν ἐποχή του, ὀρισμένοι πιστοί νά φεύγουν πρὶν τό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας καί ἀδικαιολόγητα νά μή μετέχουν στή Θεία Κοινωνία. Ἡ ἐξοδος αὐτή δημιουργοῦσε κάποια ἀταξία τήν ὁποία ἐπικαλεῖται ὁ κανόνας. Γιά νά γίνουν κατανοητές οἱ διαστάσεις τοῦ ζητήματος χρειάζεται νά ἀνατρέξουμε στήν ἀρχαία τάξη τῆς Ἐκκλησίας, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ὅλοι οἱ πιστοί παρακολουθοῦσαν τή Θεία Λειτουργία μέχρι τό τέλος καί φυσικά κοινωνοῦσαν, ἐξαιρουμένων ὧσων δέν εἶχαν αὐτό τό δικαίωμα γιά πνευματικούς λόγους. Τή Λειτουργία παρακολουθοῦσαν καί οἱ κατηχούμενοι καί ὅσοι ἐτοιμάζονταν νά βαπτιστοῦν, οἱ ὁποῖοι ἀποχωροῦσαν ἀμέσως μετά τά ἀναγνώσματα καί τίς σχετικές εὐχές τῶν κατηχουμένων⁴. Στό σημεῖο ἐκεῖνο ἀποχωροῦσαν καί ὅσοι πιστοί εἶχαν ἐπιτι-

² Βλ. Π. ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΥ (ΜΗΤΡ), *Μαθήματα Κανονικοῦ Δικαίου*, ἐκδ. ἀδελφῶν Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1984, σσ. 45-47. Οἱ ἐκδότες τοῦ *Πηδαλίου* ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης καί Ἀγάπιος Ἱερομόναχος ἀκολουθοῦν τήν εὐρύτερη ἐκκλησιαστική παράδοση ἡ ὁποία ἀποδίδει τούς κανόνες στούς Ἀποστόλους καί τήν ἐκδοσή τους «διά Κλήμεντος». Βλ. «Περὶ τῶν κανόνων τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Προλεγόμενα», στό *Πηδάλιον*, ὁ.π., σ. κβ' - κγ'.

³ Οἱ συντάκτες τοῦ *Πηδαλίου* δέν ἀναφέρουν τόν 9ο κανόνα μεταξύ τῶν βεβαιωθέντων ὡς Ἀποστολικῶν. Βλ. *Πηδάλιον*, ὁ.π., σ. κδ'.

⁴ Οἱ κατηχούμενοι διακρίνονταν σέ «ἀκρωμένους» καί «φωτιζομένους». Βλ. Ι. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ, *Ἐκκλησιαστική Ἱστορία*, τ. Α', Θεσσαλονίκη 1979, σσ. 204-205.

μηθεῖ νά απέχουν ἀπό τή Θεία Κοινωνία⁵. Ὅπως φαίνεται ἀπό τό περιεχόμενο τοῦ κανόνα, ὀρισμένοι πιστοί παρέμεναν στή Λειτουργία ὡς ἀπλοί ἀκροατές καί μετὰ τό σημεῖο αὐτό καί εἴτε ἀποχωροῦσαν αὐθαίρετα πρὶν τή Θεία Κοινωνία εἴτε παρέμεναν μέχρι τό τέλος, χωρίς νά κοινωνήσουν. Ὁ κανόνας χαρακτηρίζει τό φαινόμενο αὐτό ὡς «ἀταξία».

Ἐάν λάβουμε ὑπόψη ὅτι ὁ 8ος κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐμποδίζει τοὺς κληρικούς πού συμμετέχουν στή Θεία Λειτουργία ἀπό τό νά μὴν κοινωνοῦν, ἐπειδὴ ἐκτός τῶν ἄλλων αὐτό ἐνδέχεται νά σκανδαλίσει τοὺς πιστοὺς, καθὼς ἐπίσης ὅτι ὑπάρχουν συναφεῖς μέ τόν 9ο κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων πρόνοιες στὸν 2ο κανόνα τῆς τοπικῆς συνόδου τῆς Ἀντιόχειας (341), μπορούμε νά εἰκάσουμε ὅτι τό φαινόμενο τῆς ἀδικαιολόγητης ἀποχῆς ἀπὸ τή Θεία Κοινωνία ὀλοένα μεγεθυνόταν.

Ὁ 2ος κανόνας τῆς Ἀντιόχειας ἀναφέρει αὐτοὺς πού δέν μετέχουν στή Θεία Κοινωνία ὡς «ἀποστρεφόμενους τὴν ἁγίαν μετάληψιν», τό ὁποῖο μπορεῖ νά ἐρμηνευθεῖ πολλαπλά⁶. Λόγῳ τῆς ἐκκοσμίκευσης πού ἀναπτύχθηκε μετὰ τὴν παύση τῶν Διωγμῶν καί τῆς κάμψης τοῦ κοινοτικοῦ, εὐχαριστιακοῦ καί ἐσχατολογικοῦ πνεύματος, τό ὁποῖο χαρακτήριζε τίς πρωτοχριστιανικὲς κοινότητες, φαίνεται ὅτι εἶχε ἀρχίσει νά μεταβάλλεται ἡ καθιερωμένη λειτουργικὴ πρακτικὴ τῆς Ἐκκλησίας. Τό φαινόμενο τῆς αὔξης τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πιστῶν πού δέν μετείχαν στή Θεία Κοινωνία δέν ἀποκλείεται νά ὀφείλεται καί στὴν τάση ἐπικράτησης τοῦ ὑπερτονισμοῦ τῆς ἀσκητικῆς, καθαρτικῆς καί θεραπευτικῆς διάστασης τοῦ μυστηρίου, ἔναντι τῆς εὐχαριστιακῆς-ἐσχατολογικῆς κατανόησής του. Ἡ ἐξέλιξη αὐτὴ σχετίζεται, ἐπίσης, μέ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ μοναχικοῦ καί ἐρημιτικοῦ ιδεώδους κατὰ τὸν 4ο αἰῶνα, καθὼς καί μέ τὴ διάδοση τῶν ἀντιλήψεων τῆς ἀλεξανδρινῆς σχολῆς καί τῶν ὠριγενιστῶν⁷.

1.2. Ἡ θεολογικὴ ἐρμηνεία

Κατὰ τὴν παράδοση τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ὑπῆρξε σαφὴς ἀναφορά στὴ συμμετοχὴ ὅλων στή Θεία Κοινωνία: «πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες» (Ματθ. 26, 27) καί «ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες»

⁵ Ἡδη, ἀπὸ τὸν 2ο αἰῶνα μαρτυρεῖται ἡ τάξη τῶν μετανοούντων πιστῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπίσης ἀποχωροῦσαν ἀπὸ τή Θεία Λειτουργία πρὶν τὴν Ἀναφορά. Παρ' ὅλα αὐτά, μετὰ τῶν μετανοούντων βαθμιδόν ἐμφανίζεται καί ἡ ὁμάδα τῶν «συνεστώτων» οἱ ὁποῖοι παρέμεναν στή Λειτουργία μέχρι τό τέλος χωρίς νά μεταλαμβάνουν. Πά τό θέμα αὐτό, βλ. Ι. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, ὅ.π., σ. 205-207.

⁶ Τό *Πηδάλιο*, παραπέμποντας στὸν Ζωναρᾶ, ἀποκλείει τό ἐνδεχόμενο νά τό ἔκαναν αὐτό «ὡς μισοῦντες, καί συγκαίνιοι τὴν θείαν Κοινωνίαν ἀλλὰ διὰ ταπεινώσιν τάχα καί εὐλάβειαν», *Πηδάλιον*, ὅ.π., σ. 408.

⁷ Θαυμάσια ἀνάλυση τοῦ θέματος βλ. στὸ Π. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ, *Lex Orandi, Λειτουργικὴ Θεολογία καί Λειτουργικὴ Ἀναγέννηση*, ἐκδ. Ἰνδικτος, Ἀθήνα 2005, σσ. 49-83.

(Μάρκ. 14, 23). Ἡ ἀναφορά αὐτή, ἀφενός, παραπέμπει στήν ἱστορική παρακαταθήκη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί, ἀφετέρου, μαρτυρεῖ τήν ἤδη καθιερωμένη λειτουργική πρακτική τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρός τόν καθολικό χαρακτήρα τοῦ μυστηρίου.

Ἡ παράδοση αὕτη, ἡ ὁποία μαρτυρεῖται σέ πολλά σημεῖα τῆς Καινῆς Διαθήκης, συνεχίστηκε ἀπό τοὺς ἀποστολικούς πατέρες καί ἀναπτύχθηκε στή μεταγενέστερη ἐποχή. Ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος, στίς ἀρχές τοῦ 2ου αἰώνα, παραγγέλλει: Σπουδάσετε οὖν πυκνότερον συνέρχεσθαι εἰς εὐχαριστίαν Θεοῦ καί εἰς δόξαν· ὅταν γάρ πυκνῶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ γίνεσθε, καθαιροῦνται αἱ δυνάμεις τοῦ Σατανᾶ⁸. Ἡ Ἐκκλησία εἶδε τὴ συμμετοχὴ στὴ Θεία Εὐχαριστία ὡς ἐπιβεβαίωση τῆς μετοχῆς στό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὡς συλλογική βίωση τῆς παρουσίας τῆς Βασιλείας τοῦ Χριστοῦ στόν κόσμον, στό πλαίσιο τῆς πορείας πρός τὴν ἐσχατολογικὴ ὁλοκλήρωσή της. Ἐπιπλέον, ἡ εὐχαριστιακὴ σύναξη θεωρήθηκε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς λατρευτικὴ ἐκδήλωση τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, στήν ὁποία, ὅποτε αὕτη τελεῖται, φανερώνεται ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, καὶ ὄχι ἓνα ἰδιωτικὸ ἢ ἓνα μεμονωμένα συλλογικὸ γεγονός⁹. Ἐπομένως, ἡ Θεία Κοινωνία εἶναι ὁ καινὸς τρόπος ὑπαρξῆς πού χαρακτηρίζει τὴ ζωὴ τῶν χριστιανῶν. Ἡ ἀδικαιολόγητη ἀποχὴ ἀπὸ τῆς Θείας Κοινωνίας εἶναι ἐκτροπή. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι δὲν ὑπάρχουν προϋποθέσεις γιὰ τὴν προσέλευση στὴ Θεία Κοινωνία, καθὼς ἐπίσης καὶ λόγοι γιὰ τοὺς ὁποίους κάποιοι μπορεῖ νὰ ἀποκλειστοῦν ἀπὸ αὐτή¹⁰. Ἦδη, ὁ ἀπόστολος Παῦλος συστήνει στοὺς Κορινθίους νὰ μὴν προσέρχονται στὴ Θεία Εὐχαριστία «ἀναξίως», καθὼς ἐπίσης γράφει: «δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω» (Α΄ Κορ. 11, 27-28).

Μέ ἀφετηρία τὰ παραπάνω, μποροῦμε νὰ κατανοήσουμε πληρέστερα τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τοῦ ἐρμηνευόμενου κανόνα. Λόγω τοῦ ὅτι εἶχε πα-

⁸ ἸΓΝΑΤΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ, *Πρὸς Ἐφεσίους*, 13, PG 5, 745 C.

⁹ Ὁ Ἀρχιμ. Παντελεήμων Ροδόπουλος (μετέπειτα Μητρ. Τυρολόης) ὑπομνηματίζει τὴ Θεία Λειτουργία τοῦ Κλήμεντος, εὐρισκόμενη ἀπὸ κοινοῦ μὲ τοὺς Κανόνες τῶν ἁγίων Ἀποστόλων στίς Ἀποστολικές Διαταγές, διαπιστώνει ὅτι γιὰ τὴν ἀρχαία Ἐκκλησία «ἡ Λειτουργία εἶναι πρᾶξις κοινὴ τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ αἱ εὐχαὶ προσευχαὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας», Π. ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΥ (ΑΡΧΙΜ.), *Ἡ Αναφορὰ τῆς Λειτουργίας τοῦ Κλήμεντος*, ἐκδ. Ἐμμ. Σφακιανῆς, Θεσσαλονίκη 1959, σ. 98.

¹⁰ Στὴ Θεία Λειτουργία τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν ὑπάρχει ἡ λειτουργικὴ ἐκφώνηση «Μὴ τις τῶν ἀκροωμένων. μὴ τις τῶν ἀπίστων». Στὴ συνέχεια, μετὰ τίς σχετικὲς εὐχές γίνεται ἡ ἐξοδος τῶν κατηχουμένων. Ἀκολουθοῦν δεήσεις ὑπὲρ τῶν «ἐν μετανοίᾳ» πιστῶν, καθὼς ἐπίσης ἡ ἐκφώνηση «Μὴ τις τῶν μὴ δυναμένων». Ἐπιπρόσθετα, μαρτυρεῖται ὅτι κοινωνεῖ «πᾶς ὁ λαός». Βλ. Ι. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, *Θεία Λειτουργία τῶν «Ἀποστολικῶν Διαταγῶν»*, Σειρά: Κείμενα Λειτουργικῆς τ. 13, Θεσσαλονίκη 1978, σσ. 25, 28, 31, 34, 55, 62, 67.

ρατηρηθεῖ τό φαινόμενο ὀρισμένοι πιστοί νά πηγαίνουν στή Θεία Λειτουργία καί νά φεύγουν χωρίς νά κοινωνοῦν, εἴτε ἀπό ἀμέλεια εἴτε ἀπό ὑπερβολικό ζῆλο, τάχα ἀπό αἴσθηση ἀναξιοτήτας, ὁ κανόνας ἀπορρίπτει αὐτή τήν ἀταξία μέ αὐστηρότητα¹¹, ἐπιτάσσοντας ἀφορισμό σέ ὅσους συμπεριφέρονται μέ αὐτό τόν τρόπο. Ὁ ἀφορισμός ἔχει τή σημασία τῆς ἐπιβολῆς τοῦ ἐπιτιμίου τῆς στέρησης τῆς Θείας Κοινωνίας. Ὁ κανόνας ἔχει παιδαγωγικό σκοπό. Μολονότι δέν προσδιορίζεται ἡ διαδικασία τῆς ἐπιβολῆς τοῦ ἐπιτιμίου, εἶναι προφανές ὅτι ἐναπόκειται στή διάκριση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ προεστώτα ἢ ποιμένα πῶς θά οἰκονομήσει τά πράγματα, καθῶς ἐπίσης νά κρίνει τήν ἐνδεχόμενη μετάνοια τῶν ἀτακτούντων.

2. Ἡ ἐξέλιξη τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ κανόνα

2.1. Ἡ συμφωνία τῶν κανόνων

Στό ζήτημα πού θέτει ὁ 9ος κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐπανέρχεται ὁ 2ος κανόνας τῆς τοπικῆς συνόδου τῆς Ἀντιόχειας, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει στό σχετικό τμήμα του:

«Πάντας τοὺς εἰσιόντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τῶν ἱερῶν Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ κοινωνοῦντας δὲ εὐχῆς ἅμα τῷ λαῷ, ἢ ἀποστρεφομένους τὴν ἁγίαν μετάληψιν τῆς εὐχαριστίας κατὰ τινὰ ἀταξίαν, τούτους ἀποβλήτους γίνεσθαι τῆς ἐκκλησίας, ἕως ἂν ἐξομολογησάμενοι, καὶ δεῖξαντες καρποὺς μετανοίας, καὶ παρακαλέσαντες, τυχεῖν δυνηθῶσι συγγνώμης· μὴ ἐξεῖναι δὲ κοινωνεῖν τοῖς ἀκοινωνήτοις, μηδὲ κατ' οἴκους συνελθόντας συνεύχεσθαι τοῖς μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ συνευχομένοις, μηδὲ ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ὑποδέχεσθαι τοὺς ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ μὴ συναγομένους. Εἰ δὲ φανεῖη τις τῶν ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, ἢ τις τοῦ κανόνος τοῖς ἀκοινωνήτοις κοινωνῶν, καὶ τοῦτον ἀκοινωνήτον εἶναι, ὥς ἂν συγγέοντα τὸν κανόνα τῆς ἐκκλησίας» (2ος κανόνας τῆς Συνόδου τῆς Ἀντιόχειας)¹².

Ὁ κανόνας τῆς Ἀντιόχειας ἀναφέρει ὡς αἰτία ἀποχῆς ἀπὸ τῆ Θείας Κοινωνίας τὴν ἀποστροφή πρὸς αὐτὴ γιὰ διάφορους λόγους, καθῶς ἐπίσης

¹¹ Ὁ συγγραφέας τοῦ *Πηδαλίου* σχολιάζει τὴν ἄποψη τοῦ Βαλσαμῶνα, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζει τὸν κανόνα «δριμύτατον, διὰ τί ἀφορίζει τοὺς φεύγοντας καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας», ἐπισημαίνοντας ὅτι ὁ κανόνας δέν λέγει γιὰ καθημερινή Θεία Κοινωνία ἀλλὰ ἀπευθύνεται σέ αὐτοὺς πού φεύγουν ἀπὸ αὐτῆς. Ταυτόχρονα, ὑπεραμυνόμενος τοῦ πνεύματος τοῦ κανόνα γιὰ συχνή Θεία Κοινωνία, παραθέτει τὸν Ματθαῖο Βλάσταρι, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει ὅτι «οἱ παλαιοὶ χριστιανοί, καθῶς ἐσπούδαζον νά πιστεῦσιν ὀρθά, παρομοίως ἐσπούδαζον καὶ νά πολιτεύωνται ὀρθά». Ἐπιπλέον, ἀπορρίπτει τὴν ἐρμηνεία ὅτι τάχα ὁ κανόνας ἐπιτιμᾷ ὅσους δέν περίμεναν νά κοινωνήσουν πρῶτα οἱ ἄξιοι. Βλ. *Πηδάλιον*, ὁ.π., σ. 12. Βλ. καὶ Γ. ΡΑΛΛΗ ΚΑΙ Μ. ΠΟΤΛΗ, *Σύνταγμα...*, ὁ.π., τ. Β', σ. 13.

¹² *Πηδάλιον*, ὁ.π., σ. 407 καὶ Γ. ΡΑΛΛΗ ΚΑΙ Μ. ΠΟΤΛΗ, *Σύνταγμα...*, ὁ.π., τ. Γ', σσ. 125-129.

προσδιορίζει ακριβέστερα τήν ἐπιβολή τοῦ ἐπιτιμίου, τό ὁποῖο ἐπιβάλλεται μέχρι οἱ ἀτακτοῦντες νά δείξουν «καρπούς μετανοίας» καί νά ζητήσουν τή δέουσα συγγνώμη. Ἐπιπρόσθετα, ὁ ἴδιος κανόνας ἐπιλαμβάνεται τοῦ ζητήματος τῆς τυχόν κοινωνίας μέ αὐτούς πού ἔχουν ἀποκοπεῖ ἀπό τήν Ἐκκλησία ὡς ἀκοινωνήτοι. Ἡ σύνδεση τῶν δύο ζητημάτων, ἐνδεχομένως, γίνεται γιά νά τονιστεῖ ὅτι στή Θεία Κοινωνία ἀναδεικνύεται ἡ ταυτότητα καί ἡ ἐνότητα τῶν πιστῶν καί ὅτι ἡ ἀποχή ἀπό αὐτή εἶναι γνώρισμα τῶν ἀκοινωνήτων αἵρετικῶν ἢ τῶν ἐπιτιμηθέντων.

Γιά τό θέμα τῆς τακτικῆς Θείας Κοινωνίας μπορούμε νά ἐξάγουμε σχετικά συμπεράσματα καί ἀπό τόν 3ο καί τόν 13ο κανόνα τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, οἱ ὁποῖοι ἀναφέρουν:

«Ἐάν πιστός τις ὦν δαιμονίζεται, εἰ ὀφείλει μεταλαμβάνειν τῶν ἁγίων μυστηρίων ἢ οὐ; Ἀπόκρισις. Ἐάν μὴ ἐξαγορεύῃ τό μυστήριον, μήτε ἄλλως πως βλασφημῇ, μεταλαμβάνέτω, μὴ μέν τοι καθ' ἐκάστην· ἀρκεῖ γάρ αὐτῷ κατὰ Κυριακὴν μόνον» (3ος κανόνας Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας).

«Τοῖς ζευγνυμένοις εἰς γάμου κοινωνίαν, περὶ ποίων ἡμερῶν τῆς ἑβδομάδος παρατίθεσθαι χρὴ ἀπέχεσθαι τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας, καί ποίας ἔχειν ἐπ' ἐξουσίας; Ἀπόκρισις. Ὁ προεῖρηκα καί νῦν λέγω. Ὁ ἀπόστολος λέγει· Μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρόν, ἵνα σχολάζητε τῇ προσευχῇ, καί πάλιν ἐπὶ τό αὐτό ἦτε, ἵνα μὴ πειράξῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. Ἐξ ἀνάγκης δὲ τό Σάββατον καί τὴν Κυριακὴν ἀπέχεσθαι δεῖ, διὰ τό ἐν αὐταῖς τὴν πνευματικὴν θυσίαν ἀναφέρεισθαι τῷ Κυρίῳ» (13^{ος} κανόνας Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας)¹³.

Ὁ πρῶτος ἀπό τοὺς παραπάνω κανόνες ὀρίζει γιά τοὺς ἀνθρώπους πού πάσχουν ἀπό δαιμονισμό ὅτι δέν χρειάζεται νά κοινωνοῦν καθημερινά, παρά μόνο κάθε Κυριακή. Ἀπό τὴν πρόνοια αὕτη συνάγεται ὅτι ἐδῶ γίνεται ἐξαίρεση, μέ δεδομένο ὅτι οἱ λοιποὶ πιστοὶ μποροῦν νά κοινωνοῦν καθημερινά, ὅποτε γίνεται Θεία Λειτουργία.

Ὁ δεῦτερος κανόνας, ἂν καί ἀσχολεῖται μέ διαφορετικὸ ζήτημα, μᾶς πληροφορεῖ ὅτι τὰ ἀνδρόγυνα ἐγκρατεύονται τό Σάββατο καί τὴν Κυριακὴ λόγω τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἐπομένως, αὐτονόητη ὑποχρέωση τῶν νυμφευμένων εἶναι ἡ ἀναφερόμενη ἐγκράτεια, ὥστε νά συμμετέχουν στή Θεία Εὐχαριστία¹⁴.

Ἡ ἐν Τρούλλῳ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀσχολήθηκε μέ τό ζήτημα τῆς Δια-

¹³ Πηδάλιον, ὅ.π., σ. 667 καί 672, Γ. ΡΑΛΛΗ ΚΑΙ Μ. ΠΟΤΛΗ, *Σύνταγμα...*, ὅ.π., τ. Δ', σσ. 332-333 καί 338-389.

¹⁴ Κατὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ Πηδαλίου: «διὰ τί τότε ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον ἐγένετο πνευματικὴ θυσία, ἥτοι ἱερὰ λειτουργία, καί ἔπρεπε νά ἐτοιμασθοῦν διὰ νά μεταλάβουν τὰ θεῖα Μυστήρια», Πηδάλιον, ὅ.π. σ. 672.

καινήσιμης εβδομάδας. Στόν 66ο κανόνα όρίζεται, επίσης, οί πιστοί όλη τή Διακαινήσιμη εβδομάδα νά ζοϋν πνευματικά καί νά έορτάζουν, καθώς έπίσης νά μεταλαμβάνουν τών άγιών μυστηρίων. Ό κανόνας αναφέρει:

«Από τής άγίας άναστασίμου Χριστοϋ τοϋ Θεοϋ ήμών ήμέρας, μέχρι τής καινής Κυριακής, τήν όλην εβδομάδα έν ταίς άγίαις έκκλησίαις σχολάζειν δεί άπαραλείπτως τούς πιστούς έν ψαλμοίς, καί ύμνοις, καί ψδαίς πνευματικαίς, εύφραινομένους έν Χριστῷ, καί έορτάζοντας, καί τή τών θείων Γραφών άναγνώσει προσέχοντας, καί τών άγιών μυστηρίων κατατρυφώντας. Έσόμεθα γάρ οϋτω Χριστῷ συνανιστάμενοί τε, καί συνανυσούμενοι» (66ος κανόνας τής ΣΤ' έν Τρούλλω Οίκουμενικής Συνόδου)¹⁵.

Μέ αυτό τό πνεϋμα, δηλαδή μέσα από τήν παράδοση τής συχνής προσέλευσης στή Θεία Κοινωνία, γίνεται κατανοητός καί ό 80ός κανόνας τής ΣΤ' Οίκουμενικής Συνόδου, σύμφωνα μέ τόν όποιο:

«Εί τις έπίσκοπος, ή πρεσβύτερος, ή διάκονος, ή τών έν τῷ κλήρῳ καταλεγομένων, ή λαϊκός, μηδεμίαν ανάγκην βαρυτέραν έχοι, ή πρᾶγμα δυσχερές, ώστε έπί πλείστον άπολείπεσθαι τής αϋτοϋ έκκλησίας, άλλ' έν πόλει διάγων, τρείς Κυριακάς ήμέρας έν τρισίν εβδομάσι μη συνέρχοιτο, ει μέν κληρικός είη, καθαιρείσθω· ει δέ λαϊκός, άποκινείσθω τής κοινωνίας» (80ός κανόνας της ΣΤ' εν Τρούλλω Οικουμενικής Συνόδου)¹⁶.

2.2. Η ιστορική εξέλιξη

Από τά μέχρι τώρα εκτεθέντα, διαπιστώνεται ότι σύμφωνα μέ τήν πεποίθηση τής άρχαίας Έκκλησίας ή Θεία Εϋχαριστία προσφέρεται από τό πλήρωμα τής Έκκλησίας καί είναι έργο όλου τοϋ πιστοϋ λαοϋ. Έπιπλέον, ότι οί πιστοί «έκοινωνουν πάντες», όποτε γινόταν ή Λειτουργία, έπομένως άρκετά συχνά¹⁷. Μόνο οί άβάπτιστοι δέν μπορούσαν νά κοινωνήσουν. Λόγω τής πίστης στήν αναγκαιότητα τής συχνής Θείας Κοινωνίας ύπήρχε πρόνοια άκόμη καί γιά τούς άπόντες. Ό άγιος Ίουστίνος μαρτυρεί ότι «καί τοίς οϋ παροϋσιν διά τών διακόνων πέμπεται»¹⁸. Αϋτή ή θεολογική αντίληψη καί ταυτόχρονα λειτουργική πρακτική τεκμηριώνεται από όλες τίς σωζόμενες άρχαίες λειτουργίες¹⁹.

Παρ' όλα αϋτά, ήδη από τόν 4ο αιώνα, λόγω τής μαζικής είσροής στήν

¹⁵ Πηδάλιον, ό.π., σ. 279 καί Γ. ΡΑΛΛΗ ΚΑΙ Μ. ΠΟΤΛΗ, *Σύνταγμα...*, ό.π., τ. Β', σ. 489.

¹⁶ Πηδάλιον, ό.π., σ. 290 καί Γ. ΡΑΛΛΗ ΚΑΙ Μ. ΠΟΤΛΗ., *Σύνταγμα...*, ό.π., τ. Β', σ. 460.

¹⁷ Ι. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, *Λειτουργική*, έκδ. άδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1981, σ. 33.

¹⁸ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ, *Άπολογία Α'*, 67, PG 6, 429 C. Βλ. καί Ι. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, ό.π., σ. 119.

¹⁹ Ένδεικτικά, στή Λειτουργία τοϋ Άποστόλου Μάρκου διαβάζουμε τίς φράσεις: «Καί μεταδίδωσιν εις τόν λαόν», «Περί τής σωτηρίας παντός τοϋ λαοϋ». Ι. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, *Θεία Λειτουργία τοϋ Άποστόλου Μάρκου*, Σειρά: Κείμενα Λειτουργικής τ. 3, Θεσσαλονίκη ²1977, σ. 61.

Ἐκκλησία πολλῶν πρώην εἰδωλολατρῶν, ἐνδεχομένως ὄχι ἀπό βαθιά πίστη ἀλλὰ λόγῳ τοῦ συρμοῦ, φαίνεται ὅτι ἄρχισε νά ὑποχωρεῖ ἡ συνήθεια τῆς καθολικῆς συμμετοχῆς στή Θεία Λειτουργία, ἀκόμη καί νά περιορίζεται σέ μερικές φορές τόν χρόνο²⁰. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι, ἤδη, ὁ Ἰωάννης Χρυσόστομος διαμαρτύρεται ἐπειδή «πολλοί τῆς θυσίας ταύτης ἅπαξ τοῦ ἐν-αυτοῦ μεταλαμβάνουσιν, ἕτεροι δὶς, ἄλλοι πολλάκις»²¹.

Ἡ κατάσταση αὐτή, μᾶλλον, ἐπιδεινώθηκε στοὺς ἐπόμενους αἰῶνες, παρά τό ὅτι οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας συνέχισαν νά τονίζουν τήν ἀνάγκη γιά συχνή Θεία Κοινωνία²². Ὁ Ματθαῖος Βλάσταρις (14ος αἰώνας), σχολιάζοντας τόν 9ο κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων πολύ γλαφυρά λέγει: «πολλά καί καλὰ ἔθιμα ὅπου ἀναφέρουσιν οἱ θεῖοι κανόνες συνηθιζόμενα εἰς τοὺς τότε καιροὺς, αὐτὰ τώρα εἰς τοὺς δικοὺς μας καιροὺς εἶναι ἀλλοιώτικα καί διαφορετικά. Τόσον μᾶς ἐκατάστησεν ἡ διεστραμμένη καί ἀμελημένη ζωὴ ὅπου ζῶμεν ὥστε οὐδέ νά πιστεύωμεν ἂν κἄμμίαν φοράν οἱ χριστιανοὶ ἔφθασαν εἰς τόσην ἀρετὴν, ὅπου νά μεταταλαμβάνουν συνεχῶς εἰς κάθε λειτουργίαν ὅπου ἐγίνετο»²³.

Τό πρόβλημα συνεχίστηκε ἔντονα μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου (18ος αἰώνας), κατὰ τὴν ὁποία ἔτεινε νά γίνῃ θεσμός ἡ μετοχὴ στή Θεία Κοινωνία μόνο κατὰ τίς μεγάλες δεσποτικές ἐορτές. Ἡ τάση αὐτὴ εἶχε βρεῖ ἀνταπόκριση ἀκόμη καί μεταξύ σημαντικῶν ἐκκλησιαστικῶν προσώπων. Τό κίνημα τῶν Κολλυβάδων, μέ πρωταγωνιστὲς τοὺς ἁγίους Νικόδημο Ἀγιορείτη καί Μακάριο Νοταρᾶ, προσπάθησε νά ἀνατρέψῃ αὐτό τό κλίμα, προβάλλοντας τὴ σχετικὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας καί τονίζοντας τὴν ἀνάγκη νά ἐπανέλθῃ ἡ ἀρχαία εὐχαριστιακὴ τάξη. Μάλιστα, ὁ ἅγιος Νικόδημος ἔγραψε τό 1778 σχετικὴ μελέτη μέ τίτλο *Περὶ συνεχοῦς Θείας μεταλήψεως τῶν ἀχράντων τοῦ Χριστοῦ Μυστηρίων*, πού ἐκδόθηκε τό 1783 στή Βενετία²⁴.

²⁰ Βλ. Ι. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, τ. Α', Θεσσαλονίκη 1979, σ. 517.

²¹ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους, Ὁμιλία μϞ Εἰς τό μή ἀναξίως προσέρχεσθαι τοῖς θείοις μυστηρίοις*, PG 63, 897.

²² Βλ. ἐνδεικτικὰ Ι. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, *Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως*, PG 94, 1152 B: «Οὗτος ὁ ἄρτος ἐστὶν ἡ ἀπαρχὴ τοῦ μέλλοντος ἄρτου, ὃς ἐστὶν ὁ ἐπιούσιος». Ἐπίσης, ΜΑΞ. ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ, *Εἰς τὴν προσευχὴν τοῦ Πάτερ Ἡμῶν, πρὸς ἓνα φιλόχριστον - Ἑρμηνεία σύντομος*, PG 90, 896 D: «Δεξόμεθα γάρ κατ' εὐχὰς οὕτω πολιτευόμενοι, καθάπερ ἄρτον ἐπιούσιόν τε καί ζωτικόν διατροφὴν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν καί συντήρησιν τῆς τῶν χαρισθέντων ἡμῖν ἀγαθῶν εὐεξίας, τὸν εἰπόντα λόγον, "ἐγὼ εἰμί ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς καί ζωὴν διδούς τῷ κόσμῳ", ἀναλόγως ἡμῖν τοῖς τρεφομένοις δι' ἀρετῆς καί σοφίας πάντα γινόμενον».

²³ *Πηδάλιον*, ὁ.π., σ. 12. Βλ. καί Γ. ΡΑΛΛΗ ΚΑΙ Μ. ΠΟΤΑΝ, *Σύνταγμα...*, ὁ.π., τ. ΣΤ', σελ. 336.

3. Ο κανόνας καί τό αίτημα γιά λειτουργική αναγέννηση

3.1. Οί σύγχρονες διαστάσεις τοῦ ζητήματος

Στήν ἐποχή μας, ἔχει τονιστεῖ ἡ ἀναγκαιότητα γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ εὐχαριστιακοῦ λειτουργικοῦ πνεύματος καί τήν ἐνεργότερη συμμετοχή τῶν πιστῶν στή λατρεία, μέ ἐπίκεντρο τή Θεία Εὐχαριστία. Ἡ ἐξέλιξη αὐτή ὀφείλεται ἐν πολλοῖς στήν ἀναγέννηση τῶν πατερικῶν σπουδῶν καί στήν πρόοδο τῶν βιβλικῶν μελετῶν²⁵. Ταυτόχρονα, στά τελευταῖα χρόνια διεξάγεται γόνιμος διάλογος γύρω ἀπό τίς δύο διαστάσεις τῆς ὀρθόδοξης πνευματικότητας, δηλαδή τῆς θεραπευτικῆς-μυσταγωγικῆς καί τῆς εὐχαριστιακῆς-λειτουργικῆς, ἔναντι τῶν τάσεων ὑπερτονισμοῦ τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης διάστασης, ὅπως ἔχει συμβεῖ πολλές φορές κατά τό παρελθόν²⁶. Πάντως, ἀναγνωρίζεται καθολικά τό αίτημα γιά τήν ἀνανέωση τοῦ λειτουργικοῦ πνεύματος καί γιά τήν ἐνθάρρυνση τῆς ἐνεργότερης καί συχνότερης συμμετοχῆς τοῦ λαοῦ στή λατρεία καί στή Θεία Κοινωνία.

Παρ' ὅλα αὐτά, γιά τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας ἡ συμμετοχή στή λατρεία ἐξακολουθεῖ, γιά ποικίλους λόγους, νά περιορίζεται στήν παθητική παρακολούθηση καί τήν ἀπλή ἀκρόαση τῶν λατρευτικῶν δρώμενων. Στή συνήθη Θεία Λειτουργία τῆς Κυριακῆς, τό μεγαλύτερο μέρος τῶν ἐκκλησιαζόμενων ἀπέχει ἀπό τή Θεία Κοινωνία. Ἐνα μεγάλο μέρος τῶν πιστῶν φαίνεται νά ἐκκλησιάζεται μόνο κατά τίς μεγάλες ἐορτές, ἐνῶ ἀκόμη λιγότεροι εἶναι οἱ συμμετέχοντες στή Θεία Κοινωνία, τό ὁποῖο πραγματοποιοῦν κυρίως στίς μεγάλες δεσποτικές ἐορτές²⁷.

²⁴ Βλ. ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, *Περί τῆς Συνεχοῦς Μεταλήψεως τῶν Ἀχράντων τοῦ Χριστοῦ Μυστηρίων*, ἐπιμ. Ἀρχιμ. Χρ. Μαϊδώνη, ἐκδ. Μυριόβιβλος-Καρέλλας Ν., Ἀθήνα 2004.

²⁵ Γιά τήν ἀνάδειξη τῆς εὐχαριστιακῆς-ἐσχατολογικῆς πνευματικότητας ἔχουν συμβάλει ἀξιόλογοι θεολόγοι τοῦ περασμένου καί τοῦ τρέχοντος αἰῶνα, μέ ἰδιαίτερη συμβολή στό ὑπό μελέτη θέμα ἀπό τόν Μητρ. Περγᾶμου Ἰωάννη καί τόν π. Ἀλέξανδρο Σμέμαν. Ἐνδεικτικά, Ι. ΖΗΖΙΟΥΛΑ, *Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Θεῇ Εὐχαριστίᾳ καί τῷ Ἐπισκόπῳ κατά τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας*, Α' ἐκδ. 1965, Β' ἐκδ. Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 1990. Ι. ΖΗΖΙΟΥΛΑ, *Θέματα Ἐκκλησιολογίας, πανεπιστημιακές παραδόσεις, Ὑπηρεσία Δημοσιευμάτων ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 1991. Α. ΣΜΕΜΑΝ, Ἡ Ἐκκλησία προσευχομένη*, μτφρ. π. Δ. Τζέρμπου, ἐκδ. Ακρίτας, Ἀθήνα 1991.

²⁶ Γιά τό θέμα αὐτό βλ. Π. ΒΑΣΙΛΕΪΔΗ, *Lex Orandi*, ὁ.π., σ. 49 κ.ἐ. Βλ. ἐνδεικτικά καί Σ. ΓΙΑΓΚΑΖΟΓΛΟΥ, *Κοινωνία Θεώσεως, Ἡ σύνθεση Χριστολογίας καί Πνευματολογίας στό ἔργο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ*, ἐκδ. Δόμος, Ἀθήνα 2001.

²⁷ Βλ. Χρ. ΤΣΙΡΩΝΗ, «Οἱ ἔρευνες γιά τή θρησκευτικότητα στή σύγχρονη Ἑλλάδα. Ἐπιστημολογικά προλεγόμενα», στό ἠλεκτρονικό περιοδικό *Culture and Research*, Vol. 1/2012σελ. 67-82. Ἀνακτήθηκε ἀπό: <https://ejournals.lib.auth.gr/culres/article/download/2715/2653> (1/9/2019).

Άμεση συνέπεια τῶν παραπάνω εἶναι ὅτι στή σύγχρονη ἐκκλησιαστική ζωὴ ὁ σχολιαζόμενος κανόνας δέν ἐφαρμόζεται πλέον στή λειτουργικὴ πρακτικὴ καὶ οὐσιαστικά ἔχει καταστεῖ ἀνενεργός. Σήμερα, ἡ πρόσβαση στὸν ναό εἶναι ἐλεύθερη σέ ὅλους, ἡ εἴσοδος καὶ ἡ ἔξοδος ἀπὸ αὐτόν δέν ἐλέγχεται καὶ οἱ θύρες δέν κλείνονται κατὰ τὴν κορύφωση τῆς Θείας Λειτουργίας. Οἱ εὐχές τῶν κατηχομένων, συνήθως, δέν διαβάζονται καὶ δέν ζητεῖται νὰ ἀποχωρήσουν οἱ κατηχούμενοι ἢ οἱ ἀβάπτιστοι, ἀκόμη καὶ ἂν ὑπάρχουν καὶ βρίσκονται στὸν ναό στὴν ὥρα τῆς Θείας Λειτουργίας. Σέ ὀρισμένες περιπτώσεις, καταγράφεται ἡ συνήθεια ὀρισμένων πιστῶν νὰ ἀποχωροῦν πρὶν τὴν ἀπόλυση, συχνά κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ κηρύγματος, ὅταν αὐτό γίνεται λίγο πρὶν τῇ Θεῇ Κοινωνίᾳ καὶ νὰ μὴν λαμβάνουν ἀντίδωρο. Μὲ βάση αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, στὸν βαθμὸ πού ἰσχύουν σέ μιὰ ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα, εἶναι πολὺ δύσκολη καὶ ἐνδεχομένως δέν ἔχει νόημα ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ γράμματος τοῦ κανόνα.

3.2. Μιὰ νέα προσέγγιση

Ἐὰν ἡ τήρηση τοῦ γράμματος τοῦ 9ου κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων στὴν ἐποχὴ μας δέν ἔχει πλέον νόημα, ἐπειδὴ ἐξέλιπε τὸ ἐκκλησιολογικὸ, θεολογικὸ καὶ λατρευτικὸ πλαίσιο τῆς λειτουργίας του, δέν ἰσχύει τὸ ἴδιο γιὰ τὸ βαθύτερο πνεῦμα του.

Στὴν ἐποχὴ μας, εἶναι περισσότερο ἀπὸ ποτὲ ἐπίκαιρη ἡ ἐπισήμανση τοῦ ἱστορικοῦ-ἐσχατολογικοῦ χαρακτήρα τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ τῶν προεκτάσεων πού μπορεῖ νὰ ἔχει τὸ εὐχαριστιακὸ γεγονός στή ζωὴ τῶν πιστῶν, σύμφωνα μὲ τὴ βιβλικὴ ἐπαγγελία: «Ἴδου καινὰ ποιῶ πάντα» (Ἀποκ. 21, 5). Συνακόλουθα, προβάλλει ἐπιτακτικὰ τὸ αἶτημα γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ κοινοτικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πνεύματος, μὲ βάση τὴν ἐνορία καὶ τὴ λατρεία της.

Ἡ ἐκ νέου ἀνάγνωση τοῦ κανόνα δέν μπορεῖ νὰ ἐπικεντρωθεῖ ἀποκλειστικά στή λήψη ἐπιτιμητικῶν μέτρων ἐναντίον ὅσων παρεκκλίνουν, ὅπως συνέβη στὴν ἐποχὴ τῆς θέσπισης τοῦ κανόνα. Ἄλλωστε, ἐπαφίεται στὴ διάκριση τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ ἐντεταλμένου πνευματικοῦ πὼς θὰ οἰκονομεῖ τὰ πράγματα κατὰ περίπτωσιν, μὲ στόχο τὴν οἰκοδομὴ τῶν πιστῶν χωρὶς τὸν κίνδυνο τοῦ σκανδαλισμοῦ, ὥστε νὰ καλλιεργεῖται ὁ εὐχαριστιακὸς ἐκκλησιασμός τους.

Ἀσφαλῶς, ἐκεῖνο πού χρειάζεται περισσότερο εἶναι ἡ μεθοδική, μὲ αὐθεντικὰ ἐκκλησιολογικοὺς, λειτουργικοὺς καὶ πνευματικούς ὅρους, προώθηση τῆς ἀπρόσκοπτης καὶ συνειδητῆς συμμετοχῆς ὅλων τῶν πιστῶν στὴ Θεῇ Λειτουργίᾳ καὶ στὴ Θεῇ Κοινωνίᾳ, ἐφόσον ἔχουν τίς ἀναγκαῖες προϋποθέσεις. Γιὰ τὴν ἐπίτευξη αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ εἶναι ἐπιβεβλημένη ἡ ἐκ νέου συστηματικὴ κατήχησις τῶν πιστῶν γύρω ἀπὸ τὴ σημασία τῆς συμμετοχῆς στὴ Θεῇ Λειτουργίᾳ καὶ τὸ περιεχόμενο τῆς χριστιανικῆς ταυτότητας. Τὸ

αίτημα αυτό θεμελιώνεται στην κατανόηση τῆς εὐχαριστιακῆς σύναξης ὡς ὄντως «κοινωνίας», στήν ὁποία φανερώνεται, συγκροτεῖται καί ἀναδεικνύεται ὁλόκληρος ὁ θεσμός τῆς Ἐκκλησίας. Στόν ἀντίποδα αὐτῆς τῆς προσέγγισης βρίσκεται ἡ ἀτομικιστική καί χρησιμοθηρική κατανόηση τοῦ μυστηρίου, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ μετοχή στήν Ἐκκλησία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἰδιωτική ὑπόθεση τοῦ κάθε πιστοῦ καί ἡ σωτηρία ἐκλαμβάνεται ὡς ἀτομικό καί εὐδαιμονιστικό ἐπίτευγμα.

Στό πλαίσιο αὐτό τίθεται καί τό αἶτημα γιά τήν προώθηση μιᾶς εὐρύτερης λειτουργικῆς ἀναγέννησης, ἡ ὁποία θά εὐνοήσει τήν ἐνεργότερη συμμετοχή τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου στή λατρεία καί γενικότερα στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπιλογικό συμπέρασμα

Ὁ 9ος κανόνας τῶν ἀγίων Ἀποστόλων θεσπίστηκε σέ μία ἐποχή κατά τήν ὁποία ἦταν διαδεδομένη ἡ καθολική συμμετοχή τῶν πιστῶν στή Θεία Λειτουργία καί στή Θεία Κοινωνία, μέ εἰδικότερο στόχο τήν ἀντιμετώπιση τοῦ φαινομένου τῆς πρόωρης ἀποχώρησης ὀρισμένων πιστῶν ἀπό τή Θεία Λειτουργία καί τῆς ἀδικαιολόγητης ἀποχῆς τους ἀπό τή Θεία Κοινωνία. Τό φαινόμενο τῆς ἀποχῆς κάποιων πιστῶν ἀπό τή Θεία Κοινωνία, ἀπό ἀμέλεια, ὑπερβολικό ζῆλο ἢ γιά ἄλλους λόγους, ἄρχισε νά γίνεται ὀλοένα καί συχνότερο, κατά τήν περίοδο τῆς ἐπικράτησης τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἡ ἐκκλησιαστική παράδοση, ἀπό τήν ἵδρυση τῆς Ἐκκλησίας μέχρι σήμερα, προβάλλει τή θεμελιώδη σημασία τῆς συμμετοχῆς στή Θεία Εὐχαριστία, ὡς προϋπόθεσης τῆς συνύπαρξης κάθε μέλους μέσα στήν Ἐκκλησία. Κατά τήν τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας, ἡ Ἐκκλησία φανερώνεται καί συγκροτεῖται σέ σῶμα Χριστοῦ καί ταυτόχρονα προγεύεται τή Βασιλεία τοῦ Χριστοῦ, εὐαγγελιζόμενη τήν καινή ζωή τῶν ἐσχάτων. Παρ' ὅλα αὐτά, τό φαινόμενο τῆς περιορισμένης προσέλευσης στή Θεία Λειτουργία καί στή Θεία Κοινωνία συνεχίζεται μέχρι σήμερα, ἄλλοτε ὀφειλόμενο σέ μιᾶ ἐσφαλμένη θεολογική προσέγγιση καί ἄλλοτε ἐμφανιζόμενο ὡς σύμπτωμα μιᾶς ἐκκοσμικευμένης ἀλλοτρίωσης.

Στήν ἐποχή μας προβάλλει ἡ ἀνάγκη γιά μιᾶ νέα προσέγγιση τοῦ πνεύματος τοῦ σχολιαζόμενου κανόνα, μέ στόχο τήν ἐνθάρρυνση τῶν πιστῶν γιά ἐνεργότερη καί συχνότερη συμμετοχή τους στή λατρεία τῆς Ἐκκλησίας καί στή Θεία Κοινωνία. Ἡ πρόταση αὐτή θεμελιώνεται στήν κατανόηση τῆς Θείας Εὐχαριστίας ὡς κέντρου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ὅπου ἡ Ἐκκλησία φανερώνεται ὡς σῶμα Χριστοῦ, ὡς θεανθρώπινη σύναξη τῶν πιστῶν, ἡ ὁποία πορεύεται δυναμικά πρὸς τή μέλλουσα Βασιλεία.

*Τοιχογραφία τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης,
ἐντός τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Μεγάρου εἰς Ἡράκλειον*

Ποιμαντική τοῦ πένθους: Ἡ ἐπιστολή τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου Εἰς νεωτέραν χηρεύσαν

Τοῦ Γεωργίου Στριλιγκᾶ
Συντονιστή Ἐκπ/κοῦ Ἐργου Θεολόγων

Εἰσαγωγή

Ἡ ἐπιστολή τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου *Εἰς νεωτέραν χηρεύσαν*¹ ἀποτελεῖ ἕνα ἐξαιρετικό παράδειγμα ποιμαντικῆς φροντίδας πρὸς ἕνα θλιμμένο ἄνθρωπο κατὰ τὴν περίοδο τοῦ πένθους καὶ κομίζει, ταυτόχρονα, μία ὑποδειγματικὴ πρόταση τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴ συμπαραστατικὴ διακονία πρὸς τοὺς πενθοῦντες. Ἡ σπουδαιότητα τῆς ἐπιστολῆς ἔγκειται στὶς παραμυθητικές προσεγγίσεις καὶ στὸ θεολογικὸ περιεχόμενό της. Ὁ ἀναγνώστης τῆς ἐπιστολῆς μπορεῖ νὰ ἀντλήσει πολύτιμη πληροφόρηση γιὰ τὸ ζήτημα τῆς χηρείας καὶ τοῦ πένθους στὴν ἐποχὴ τοῦ συγγραφέα, καθὼς ἐπίσης γιὰ τὴν πατερικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ προσέγγιση τοῦ μυστηρίου τοῦ θανάτου καὶ κυρίως γιὰ τὸν τρόπο τῆς ποιμαντικῆς διακονίας τῶν πενθοῦντων. Πέρα ἀπὸ τὴν παραμυθητικὴ ἀξία ποὺ ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχει ἡ ἐπιστολή ἀκόμη καὶ στὴν ἐποχὴ μας γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ βιώνουν πένθος καὶ ὄχι μόνο, ἡ ἐπιστολή ἔχει καὶ ὑποδειγματικὴ σημασία γιὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς ποιμένες καὶ κάθε ἄλλο ἄνθρωπο ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ νὰ ἀσκήσῃ συμπάρασταση ἢ νὰ προσφέρει παρηγορητικὴ φροντίδα πρὸς τοὺς πενθοῦντες. Πολλές ἀπὸ τίς προσεγγίσεις τοῦ συγγραφέα εἶναι ἐξαιρετικὰ ἐπὶκαιρες καὶ χρήσιμες, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴ θεολογικὴ ἀφετηρία καὶ τὸν ἐκκλησιαστικὸ χαρακτήρα τους, κρινόμενες ἀκόμη καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τῶν σύγχρονων κοινωνικῶν καὶ ἀνθρωπιστικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν υἱείας.

Κατὰ τὴ διερεύνησή μας προσεγγίζουμε τὴν ἐπιστολή πρωτίστως ἐρμηνευτικά, προσπαθώντας νὰ ἀναδείξουμε τίς βασικὲς θεολογικὲς θέσεις τοῦ συγγραφέα καὶ τίς καλὲς πρακτικὲς ποὺ ἐξάγονται σχετικὰ μὲ τὸ πένθος καὶ τὴν ποιμαντικὴ ἀντιμετώπισή του. Μέσα ἀπὸ αὐτὴ τὴν προοπτικὴ, ἐξετάζεται κατ' ἀρχὰς τὸ ἱστορικὸ καὶ κοινωνικὸ πλαίσιο τῆς ἐπιστολῆς, μὲ εἰδικότερη στόχευση στὰ ζητήματα τῆς χηρείας καὶ τοῦ πένθους στὴν ἐποχὴ τοῦ συγγραφέα. Στὴ συνέχεια, ἐκτίθενται οἱ ψυχολογικὲς καὶ θεολογικὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἄσκηση συμπάραστασης πρὸς τοὺς πενθοῦντες, ὅπως προκύπτουν ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς. Στὸ ἐπόμενο κεφάλαιο, διερευνῶνται οἱ τρόποι ἄσκησης τῆς συμπάραστασης ἀπὸ τὸν ποι-

¹ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Εἰς νεωτέραν χηρεύσαν*, PG 48, 599-610.

μένα-συγγραφέα καί ειδικότερα τὰ ζητήματα τῆς παρηγορητικῆς φροντίδας καί τῆς ἀντιμετώπισης τῆς βίωσης τῆς ἀπώλειας στὸν θλιμμένο ἄνθρωπο. Ἀκολουθεῖ ἡ διερεύνηση τῶν θεολογικῶν διαστάσεων τοῦ πένθους στὴν ἐκκλησιαστικὴ ποιμαντικὴ πρόταση. Θεμελιώδης διάσταση αὐτῆς τῆς προσέγγισης εἶναι τὸ εὐχαριστιακὸ ἥθος τοῦ πενθοῦντος ἀνθρώπου, τὸ ὁποῖο ἀναπροσανατολίζει ὁλόκληρὴ τὴν ὑπαρξή του σὲ μιά κατεύθυνση ἐσχατολογικῆς ἐλπίδας, ὅπως αὐτὴ βιώνεται μέσα στὴ Ἐκκλησία. Στὸ τέλος ἐκτίθενται σύντομα συμπεράσματα.

1. Ἱστορικὸ καὶ κοινωνικὸ πλαίσιο τῆς ἐπιστολῆς

1.1. Ἡ ἐπιστολή

Ἐάν λάβουμε ὑπόψη ὅτι ὁ Ἰωάννης Χρυσόστομος χειροτονήθηκε διάκονος τὸ 381 καὶ πρεσβύτερος τὸ 386², ἡ ἐπιστολὴ του *Εἰς νεωτέραν χηρεύσαν* πρέπει νὰ γράφτηκε περὶ τὸ 380-81, ὅταν ὁ συγγραφέας ἦταν ἀκόμη νέος κληρικός στὴν Ἀντιόχεια³. Τὴν ἀσφαλὴ χρονολόγηση τῆς ἐπιστολῆς ἐπιτρέπει ἡ ἀναφορά τοῦ συγγραφέα στὸν τρόπο πού πέθαναν ἑννέα βασιλεῖς πού βασίλεψαν μέχρι τὴν ἐποχὴ του⁴. Κατὰ τὴν περίοδο συγγραφῆς τῆς ἐπιστολῆς βασιλεύουν στὸ ἀνατολικὸ κράτος ὁ Θεοδόσιος Α' (379-95) καὶ στὸ δυτικὸ ὁ Γρατιανός (375-83)⁵. Ἡ ὑπόθεση τῆς χρονολόγησης ἐνισχύεται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Γρατιανὸς δολοφονήθηκε τὸ 383, καθὼς ἐπίσης ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὴν ἀναφορά τῆς ἐπιστολῆς στὸν πόλεμο με τοὺς βαρβάρους⁶, οἱ ὁποῖοι μᾶλλον εἶναι οἱ Γότθοι.

Ὡς πρὸς τὸν βασικὸ σκοπὸ τῆς ἐπιστολῆς, τὴ μορφή καὶ τὸν χαρακτήρα της, ἐντυπωσιάζει ἡ ἐξατομικευμένη ποιμαντικὴ παρέμβαση καὶ μάλιστα μέ ἓνα γραπτὸ κείμενο τέτοιας ἔκτασης. Ἡ συγγραφὴ ἐπιστολῶν πρὸς πενθοῦντες, μέ στόχο τὴν παρηγορητικὴ συμπαράσταση δέν ἦταν ἄγνωστη

² Π. ΧΡΗΣΤΟΥ, *Ἐκκλησιαστικὴ Γραμματολογία*, τ. Α', ἐκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1981, σ. 210.

³ Βλ. καὶ τὴν εἰσαγωγή τοῦ Migne στὴν ἐπιστολή, PG 48, 598.

⁴ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ὁ.π., PG 48, 605.

⁵ Ὁ Μ. Κωνσταντῖνος πέθανε ἀπὸ φυσικὰ αἷτια τὸ 337, ὁ Κώνστας δολοφονήθηκε τὸ 350, ὁ Γάλλος φονεύτηκε τὸ 354, ὁ Κωνσταντῖνος πέθανε μέ φυσικὸ θάνατο τὸ 361, ὁ Ἰουλιανὸς σκοτώθηκε στὴν ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν Περσῶν τὸ 363, ὁ Ἰοβιανὸς πέθανε ἀπὸ δυστύχημα στὴ Γαλατία τὸ 364, ὁ Οὐαλεντινιανὸς πέθανε μέ φυσικὸ θάνατο στὴ Γαλατία τὸ 375 καὶ ὁ Οὐάλης σκοτώθηκε στὴν Ἀδριανούπολη τὸ 378, πολεμώντας τοὺς Γότθους. Στὴν ἐποχὴ τῆς συγγραφῆς τῆς ἐπιστολῆς βασιλεύουν οἱ Θεοδόσιος καὶ Γρατιανός. Βλ. Ι. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, τ. Α', Θεσσαλονίκη 1979, σσ. 632-633. Ὅταν γραφόταν ἡ ἐπιστολὴ ὁ Γρατιανὸς ἦταν ἀκόμη νέος. Πρβλ. καὶ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ὁ.π., PG 48, 605, ὅπου ἀναφέρεται γιὰ τὸν αὐτοκράτορα: «σφόδρα ἔτι νέον εἶναι καὶ ἄπειρον τὸν κρατοῦντα».

⁶ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ὁ.π., PG 48, 605.

πρακτική στην Έκκλησία. Τέτοιες ποιμαντικές καί παραμυθητικές ἐπιστολές ἔχουν γραφτεῖ ἀπό πολλούς πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, στό πλαίσιο τῆς ποιμαντικῆς διακονίας τους⁷.

Τό ὄνομα τοῦ παραλήπτη τῆς ἐπιστολῆς, δηλαδή τῆς νεαρῆς χήρας, παραμένει ἄγνωστο, ἐνῶ ἀναφέρεται ὁ σύζυγός της, ὁ ὁποῖος λεγόταν Θηράσιος. Φαίνεται ὅτι καί οἱ δύο προέρχονταν ἀπό εὐγενική, ἀριστοκρατική καί εὐπορη οἰκογένεια καί ὅτι τό ζεῦγος εἶχε ἀρκετή περιουσία ἢ ὁποία μετά τόν θάνατο τοῦ Θηρασίου κληροδοτήθηκε στή σύζυγό του. Ἡ ἐπιστολή ἐκθειάζει τήν εὐσεβή ζωή καί τίς χριστιανικές ἀρετές τοῦ ζεύγους καί ἰδιαίτερος τοῦ Θηρασίου, ὁ ὁποῖος περιγράφεται ὡς καλός καί στοργικός σύζυγος. Ὁ ἀποθανών ἦταν ἀνώτατος κρατικός ἀξιωματοῦχος, μεταξύ τῶν πρώτων πολιτῶν τῆς πόλης, καί φαίνεται ὅτι λόγω τῶν ἱκανοτήτων του προοριζόταν γιά ἀκόμη ἀνώτερες θέσεις, μέ πιθανότητα νά ἀναλάβει τό ἀξίωμα τοῦ ὑπάρχου⁸. Ὑστερα ἀπό μιά περίοδο ἑγγαμου βίου ὁ Θηράσιος πέθανε πρόωρα, μᾶλλον χωρίς νά ἔχουν ἀποκτήσει παιδιά. Τά αἷτια τοῦ θανάτου του δέν ἀναφέρονται στήν ἐπιστολή. Ὑποθέτουμε ὅτι πρόκειται γιά παθολογικά αἷτια καί ὄχι γιά βίαιο θάνατο, ἐπειδή ὁ συγγραφέας τῆς ἐπιστολῆς δέν θά ἀπέκρυπτε ἕνα τέτοιο γεγονός, ἐνῶ παράλληλα μακαρίζει τήν πενθοῦσα χήρα ἐπειδή ὁ σύζυγός της δέν χάθηκε σέ πόλεμο καί εἶχε τήν εὐκαιρία νά ἀκούσει ἀπό αὐτόν τά τελευταία λόγια καί τίς συμβουλές του, καθῶς ἐπίσης ὅτι παρά τή νεαρή ἡλικία του εἶχε τήν πρόνοια νά τή διασφαλίζει μέ διαθήκη⁹.

Μεταξύ τῶν ἱστορικῶν προσώπων πού ἀναφέρει ὁ συγγραφέας εἶναι ὁ ἀξιωματοῦχος Θεόδωρος ἀπό τή Σικελία καί ἡ Ἀρτεμισία, σύζυγος ἐπιφανοῦς στασιαστή. Ἐπίσης, ἀναφέρει ἀνωνύμως τίς συζύγους βασιλέων τῆς ἐποχῆς. Συγκινητική εἶναι ἡ ἀναφορά στή χηρεία τῆς μητέρας τοῦ Ἀνθοῦσας, ἢ ὁποία ὅπως ἀναφέρει ὁ ἴδιος χήρεψε σέ ἡλικία εἴκοσι ἐτῶν, καί στόν δάσκαλό του Λιβάνιο, ὁ ὁποῖος ἂν καί ἦταν ἐθνικός ἐκτίμησε τόν μαθητή του καί ἐκφράστηκε μέ θανμασμό γιά τή μητέρα του¹⁰. Τέλος, ὁ συγ-

⁷ Εἶναι γνωστές οἱ παραμυθητικές ἐπιστολές τοῦ Μ. Βασιλείου: *Τῇ ὁμοζύγῳ Ἀρινθαίου στρατηλάτου παραμυθητική*, PG 32, 1000· *Πρός πατέρα σχολαστικοῦ τελευτήσαντος παραμυθητική*, PG 32, 1044· *Πρός τήν ὁμόζυγον Νεκταρίου παραμυθητική*, PG 32, 341· *Πρός τήν ὁμόζυγον Βρίσωνος παραμυθητική*, PG 32, 1049. Ὁ Χρυσόστομος στήν ἐπιστολή του ἀναφέρει τό «ἐπιστολῶν παραμύθιον», I. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ὅ.π., PG 48, 604.

⁸ I. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ὅ.π., PG 48, 606 καί 608. Γιά μιά σύγχρονη θεώρηση τοῦ θανάτου ὡς ἀφύσικου καί βίαιου γεγονότος, βλ. Ζ. ΖΙΓΚΛΕΡ, *Οἱ ζωντανοί κι ὁ θάνατος*, μτφρ. Βασ. Παπαβασιλείου, ἐκδ. Μάλλιαρης-Παιδεία, Θεσσαλονίκη 1982, σσ. 13-40.

⁹ I. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ὅ.π., PG 48, 605.

¹⁰ Ὁ.π., PG 48, 601.

γραφέας, γιά νά ὑποστηρίξει τίς θέσεις του, δέν διστάζει νά ἐπικαλεστεῖ θύραθεν ἀρχαίους ἄνδρες καί φιλοσόφους, ὅπως εἶναι ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὁ Σωκράτης, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Διογένης καί ὁ Κράτης, καθῶς ἐπίσης ἐπικαλεῖται τή βίωση τοῦ δράματος στήν ἀρχαία τραγωδία.

1.2. Ὁ θάνατος καί τό πένθος

Ὁ θάνατος εἶναι πάντοτε ὀδυνηρό γεγονός καί «χαλεπή πληγή»¹¹, ἰδιαιτέρως ἐάν εἶναι ἀδόκητος καί πρόωρος. Ἐκτός ἀπό τό ὅτι πάντοτε συνδέεται μέ τήν ἀπώλεια μιᾶς ἀνθρώπινης ζωῆς, ἐπιφέρει σοβαρές συνέπειες στή ζωή τῶν οἰκείων τοῦ ἀποθανόντος. Ἀνάλογα μέ τήν ἐποχή, οἱ συνέπειες αὐτές ἐνδέχεται νά εἶναι βαρύτερες καί ὀδυνηρότερες σέ ὀρισμένες κατηγορίες ἀνθρώπων, ὅπως εἶναι τά ἀνήλικα παιδιά καί οἱ γυναῖκες.

Τό πένθος ἀποτελεῖ διαχρονικά ὀδυνηρή ἀτομική καί κοινωνική ἐμπειρία, ἡ ὁποία ὀφείλεται στήν αἴσθηση τῆς ἀπώλειας πού προκύπτει ἀπό τόν θάνατο ἑνός προσφιλοῦς προσώπου. Ἀπό τήν ἀρχαιότητα, οἱ λαοί στήν περιοχή τῆς Μεσογείου βίωναν τό πένθος ὡς ὀδύνη, τό θεωροῦσαν ὡς παιδαγωγικό μέσο γιά τή διαχείριση τῆς ὀδύνης, καθῶς ἐπίσης ὡς ἔνδειξη τιμῆς πρὸς τόν ἀποθανόντα, πράγμα τό ὁποῖο ἐκδήλωναν μέ διάφορους τρόπους¹². Στίς ἐκδηλώσεις πένθους τῶν ἀρχαίων κοινωνιῶν ἐντάσσονται διάφορα νεκρικά καί ἐπιμνημόσυνα ἔθιμα καί συνήθειες.

Στήν ἐν λόγω ἐπιστολή τοῦ Χρυσοστόμου ἀναφέρονται ὡς ἐκδηλώσεις πένθους οἱ οἰμωγές καί οἱ θρήνοι τῶν πενθούντων, τά πένθιμα μαῦρα ροῦχα, ἡ συστολή τῆς συμπεριφορᾶς καί τῶν κοινωνικῶν ἐπαφῶν. Ὁ συγγραφέας ὑπαινίσσεται συχνά τή θεραπευτική διάσταση πού ἔχει ἡ δημόσια ἔκφραση τοῦ θρήνου καί τοῦ πόνου. Ἐπιπρόσθετα, ὡς νεκρικά ἔθιμα μαρτυροῦνται οἱ ἀποχαιρετιστήριοι ἀσπασμοί καί ἐναγκαλισμοί, ἡ πρόπεμψη τοῦ νεκροῦ μέ τιμές, ὁ ἐνταφιασμός καί οἱ ἐπισκέψεις τῶν συγγενῶν στόν τάφο. Ἐπιπλέον, περιγράφεται ἡ εὐρύτερη ἀντίληψη γιά τήν ἀπόδοση τιμῆς πρὸς τοὺς νεκρούς, μέ τήν ὁποία συμφωνοῦν χριστιανοί καί ἐθνικοί. Ἡ μὴ ἀπόδοση τῶν νεκρικῶν τιμῶν γιά ὁποιοδήποτε λόγο, π.χ. λόγω ἀπώλειας τοῦ σώματος σέ μακρινό πόλεμο ἢ λόγω καταστροφῆς του σέ μιά φωτιά ἢ ἄλλη φυσική καταστροφή, μεγεθύνει τήν ὀδύνη τῶν συγγενῶν καί θεωρεῖται ὄνειδος. Οἱ ἄνθρωποι συνηθίζουν νά ἐκφράζονται ἐγκωμιαστικά γιά τοὺς νεκρούς καί νά τοὺς μακαρίζουν. Στήν ἐπιστολή ὁ συγγραφέας ἀποκαλεῖ τόν ἀποθανόντα «μακάριο» καί «καλό». Σύμφωνα μέ τήν ἀντιλήψεις πού κομίζει ἡ ἐπι-

¹¹ Ὁ.π., PG 48, 599.

¹² Βλ. Φ. ΦΑΡΟΥ (Π.), *Τὸ πένθος, ὀρθόδοξη, λαογραφική καί ψυχολογική θεώρηση*, ἐκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα 1981, σ. 126 κ.έ. καί Γ. ΜΑΝΤΖΑΡΙΔΗ, *Χριστιανικὴ Ἠθική*, τ. Β', ἐκδ. Ἱ. Μ. Βατοπαίδιου, Ἁγίον Ὅρος ³2015, σ. 652.

στολή, ειδικά στο πένθος της χηρείας αρμόζει ή σεμνότητα, ή σωφροσύνη, ή τήρηση της μνήμης του αποθανόντα και ή φύλαξη της αγνείας.

Ὡς ἐκδηλώσεις συμπαράστασης στους πενθοῦντες ἀναφέρονται τὰ παρηγορητικά λόγια τῶν οἰκείων καὶ τῶν φίλων καὶ ἡ παραμυθία μὲ ἐπιστολές καὶ γράμματα. Ἐπιπλέον, ἀναφέρεται ἡ ὑπαρξη ἐπαγγελματιῶν γυναικῶν οἱ ὁποῖες ἀναλάμβαναν τὸν ρόλο τῆς «παρηγορήτριας» καθὼς καὶ ἄλλων γυναικῶν πού ἦταν ἐπιτήδειες στὸ ἔργο αὐτό¹³. Ὁ συγγραφέας ἀναφέρει αὐτὴ τὴ συνήθεια ὡς ἔθιμο τῶν ἐθνικῶν καὶ μὲ εὐγενικό τρόπο τὴν ἀποδοκιμάζει, ἀφήνοντας νὰ ἐννοηθεῖ ὅτι μᾶλλον ὑπῆρχαν παρηγορήτριες καὶ στὴν ἐξόδιο ἀκολουθία τοῦ Θηρασίου. Τέλος, ἡ ἐμφάνιση τοῦ ἀποθανόντος στὰ ὄνειρα τοῦ πενθοῦντος ἐκλαμβάνεται ὅτι λειτουργεῖ παραμυθητικά.

1.3. Ἡ χηρεία

Τὸ πρόβλημα τῆς γυναικείας χηρείας ἦταν σοβαρό, ἥδη, ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Χριστοῦ, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τίς ἄφθονες ἀναφορές πού ὑπάρχουν στὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ ἀπὸ τὴν ἰδιαίτερη φροντίδα πού ἐπέδειξαν οἱ ἀπόστολοι καὶ ἡ πρωτοχριστιανικὴ κοινότητα γιὰ τίς χῆρες. Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ὑπάρχουν πολλές ἀναφορές γιὰ τὴν προστασία τῶν χηρῶν¹⁴. Στὴν Καινὴ Διαθήκη, εἶναι γνωστὸ τὸ περιστατικὸ μὲ τὴ φτωχὴ χήρα τὴν ὁποία ἐπαίνεσε ὁ Χριστὸς ἐπειδὴ πρόσφερε ἓνα δίλεπτο στὸν Ναό (Μάρκ. 12, 41), καθὼς ἐπίσης εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ἡ ἀφορμὴ γιὰ τὴν ἐκλογή τῶν ἐπτὰ διακόνων ὑπῆρξαν τὰ παράπονα τῶν ἐλληνιστῶν χριστιανῶν ὅτι οἱ χῆρες τοὺς παραβλέπονταν στὴν καθημερινὴ διακονία (Πράξ. 6, 1). Ὁ ἀπόστολος Παῦλος σέ πολλές περιπτώσεις ἐκδηλώνει ἐνδιαφέρον γιὰ τίς χῆρες καὶ συστήνει σεβασμὸ καὶ τιμὴ πρὸς αὐτές¹⁵. Στίς σχετικὲς ἀναφορές τοῦ ἀποστόλου Παύλου παραπέμπει καὶ ὁ Χρυσόστομος στὴν ἐπιστολὴ του. Στὴν πρωτοχριστιανικὴ κοινότητα οἱ χῆρες ἀναλάμβαναν διακονήματα στίς ἀγάπες καὶ στὴ λατρεία εἶχαν τιμητικὴ θέση.

Ἡ κοινωνικὴ θέση τῶν χηρῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἦταν ἐπαχθής, ἐξαιτίας τοῦ γενικότερου κλίματος τῶν περιορισμένων πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν δικαιωμάτων τῶν γυναικῶν, οἱ ὁποῖες κατὰ τὴ χηρεία ἀντιμετώπιζαν δυσκολίες ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν ἐπιβίωση. Τὴν κατάσταση ὄξυναν οἱ κοινωνικὲς προκαταλήψεις, οἱ καταχρήσεις καὶ οἱ ὑπερβάσεις ἐναντίον τους. Γιὰ τὸν λόγο αὐτόν, βλέπουμε νὰ λαμβάνονται διάφορα προληπτικὰ μέτρα. Γιὰ παράδειγμα, στὴν Παλαιὰ Διαθήκη θεσπίζεται ὁ λεγόμενος λεβιρατικός-ἀνδραδελφικός γάμος¹⁶ καὶ στὴν πρωτοχριστιανικὴ ἐποχὴ ὁργανώνονται

¹³ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ὁ.π., PG 48, 599.

¹⁴ Ἐνδεικτικά, βλ. Ἐξ. 22, 22, Δευτ. 14, 17-21 καὶ 27, 19, Ἠσ. 1, 17, Ἱερ. 7, 6-7, Ζαχ. 7, 9-10.

¹⁵ Βλ. Α' Κορ. 7, 8 καὶ Α' Τιμ. 5, 3-16.

¹⁶ Δευτ. 25, 5, πρβλ. καὶ Μάρκ. 12, 18-27.

λογεῖες καί συσσίτια. Ἀργότερα, στήν ἐποχή τῶν μεγάλων πατέρων ἡ περιθάλψη τῶν χηρῶν καί τῶν ὀρφανῶν ἦταν πάντοτε βασικός τομέας στό φιланθρωπικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας.

Στό κείμενο τῆς ἐπιστολῆς ἐντάσσονται διάφορες πληροφορίες γιά τίς ἀντιλήψεις γύρω ἀπό τή χηρεία, τίς δυσκολίες πού βίωναν οἱ χῆρες καί τή φροντίδα τῆς Ἐκκλησίας γι' αὐτές στήν ἐποχή τοῦ Χρυσοστόμου. Γιά παράδειγμα, ὁ Χρυσόστομος ἀναφέρει τήν τάση πολλῶν ἀνθρώπων νά ἐπιβουλεύονται τίς χῆρες καί νά ἐποφθαλμιοῦν τήν περιουσία τους, τίς ὀρέξεις ἀκόμη καί τῶν ὑπηρετῶν τους νά τίς ἐκμεταλλευτοῦν¹⁷. Ἀπέναντι στήν ἐπικρατοῦσα ἀντίληψη ὅτι ἡ χηρεία εἶναι ντροπή καί ὄνειδος¹⁸ ἀντιπροβάλλει τή χριστιανική θέση ὅτι «οὐκ ἐπονείδιστον, ἀλλά θαυμαστόν καί τιμῆς ἄξιον τό πρᾶγμα», μέ τήν ὁποία συμφωνοῦν κατὰ τή μαρτυρία του καί ἐπιφανεῖς ἐθνικοί, ὅπως ὁ Λιβάνιος.

Ἀπό τίς ἀναφορές τοῦ συγγραφέα γίνεται φανερό ὅτι στήν ἐποχή του δέν ἦταν ἀσυνήθιστο φαινόμενο ὁ δεύτερος γάμος τῶν γυναικῶν πού χήρευαν, καθῶς ἐπίσης ὅτι ὀρισμένες χῆρες, γιά νά μή χάσουν τά προνόμια τῆς χήρας, διατηροῦσαν κρυφούς τοὺς ἐρωτικούς δεσμούς τους¹⁹. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, ὁ Χρυσόστομος δέν κρύβει τήν προτίμησή του γιά τή φύλαξη τῆς ἀγνείας καί τήν τίμια «μονανδρία». Μάλιστα, γιά τόν σκοπό αὐτό ἀπηύθυνε πρὸς τή χηρεύσασα γυναῖκα δεύτερη ἐπιστολή μέ τίτλο *Πρὸς τὴν αὐτὴν περὶ μονανδρίας*²⁰.

2. Προϋποθέσεις συμπαράστασης στοὺς πενθοῦντες

2.1. Ψυχολογικές παράμετροι

Ἡ μελετώμενη ἐπιστολή τοῦ Χρυσοστόμου διακρίνεται γιά τό εὐαίσθητο παραμυθητικό περιεχόμενο, καθῶς ἐπίσης γιά τήν ἀγαπητική καί φιλάνθρωπη στάση τοῦ συγγραφέα ἀπέναντι στόν πονεμένο ἄνθρωπο πού βιώνει τήν ὀδύνη τῆς ἀπώλειας καί τοῦ πένθους. Τά χαρακτηριστικά αὐτά σχετίζονται, μεταξύ ἄλλων, μέ τή χριστιανική πνευματικότητα, ἀλλά καί μέ τήν πατερική-ἡγετική φυσιογνωμία καί τήν ποιμαντική εὐαισθησία τοῦ συγγραφέα. Πέρα ἀπὸ αὐτά τά στοιχεῖα, στό περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς μποροῦμε νά διακρίνουμε καί ὀρισμένες ψυχολογικές προσεγγίσεις, οἱ ὁποῖες συγκρινόμενες μέ ἀντίστοιχες σύγχρονες ἐπιστημονικές θέσεις ἐντυπωσιάζουν γιά τήν ὁξύνοια τοῦ συγγραφέα καί γιά τήν ἐπικαιρότητά τους.

¹⁷ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ὁ.π., PG 48, 601.

¹⁸ Ὁ.π., PG 48, 601.

¹⁹ Ὁ.π., PG 48, 601.

²⁰ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Πρὸς τὴν αὐτὴν περὶ μονανδρίας*, PG 48, 610-620.

Από τις προϋποθέσεις συμπαραστάσης στους πενθοῦντες, οἱ ὁποῖες ἐμπίπτουν στὸν χώρο τῶν ψυχολογικῶν καὶ ἐπικοινωνιακῶν σχέσεων, ὅπως ἀνιχνεύονται στὴν ἐπιστολή, κατ' ἀρχάς ἐπισημαίνεται ἡ μεθοδική προσπάθεια τοῦ συγγραφέα νά δημιουργήσει γέφυρες διαπροσωπικῆς ἐπικοινωνίας καὶ συνακόλουθα μιὰ σχέση ἐμπιστοσύνης μέ τὴν πενθοῦσα, ὥστε νά πετύχει τὸ ἐπιθυμητὸ ἀποτέλεσμα. Ἡ προσπάθεια αὐτὴ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἐμπαθητικὴ στάση τοῦ συγγραφέα ἀπέναντι στοῦ δικό της πρόβλημα²¹. Ἡ ἐνσυναίσθηση αὐτὴ ἐκφράζεται ὡς εἰλικρινὴς συμμετοχὴ τοῦ συμπαραστάτη στὴν ὁδύνη τῆς πάσχουσας, καθὼς ἐπίσης ὡς κατανόηση καὶ ἀποδοχή τῆς θλίψης καὶ τῶν βιωμάτων της. Στὴν ἐπιστολὴ ἀναδεικνύονται τὸ αὐθεντικὸ ἐνδιαφέρον, οἱ κλιμακωτὲς προσεγγίσεις, οἱ νηφάλιες συμβουλές καὶ οἱ θεραπευτικὲς προτάσεις, οἱ ὁποῖες προσφέρουν διεξόδους ἐλπίδας. Γενικότερα, ὁ λόγος πού χρησιμοποιεῖ ὁ συγγραφέας εἶναι εἰλικρινὴς, εὐθύς, ἀντικειμενικὸς, παραινετικὸς. Στὸ πλαίσιο αὐτό, ἀξιοποιεῖ ἐπαινετικά σχόλια, εἰλικρινεῖς φιλοφρονήσεις καὶ ἐγκάρδιες εὐχές, καθὼς ἐπίσης ρεαλιστικὲς συμβουλές, χωρὶς νά παραλείπει τὴν ἐκκλησιαστικὴ προοπτικὴ, τὴν ὁποία ἐκθέτει μέ εὐθύτητα καὶ χωρὶς περιστροφές.

Μιὰ δεύτερη προϋπόθεση, ἡ ὁποία εἶναι ἐξίσου σημαντικὴ ὡς πρὸς τὴν ἀποτελεσματικότητά μιᾶς παραμυθητικῆς παρέμβασης, εἶναι ἡ ἐπιλογὴ τοῦ κατάλληλου χρόνου γιὰ τὴν ὑλοποίησή της. Ὁ τρόπος ὑλοποίησης τῆς συμπαραστάσης ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ στάδιο βίωσης τοῦ πένθους²². Ἐπομένως, ὁ συμπαραστάτης ὀφείλει νά γνωρίζει τὴ φάση πού διέρχεται ὁ πενθὼν ὥστε νά συμπεριφέρεται ἀνάλογα. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ὁ Χρυσόστομος, χωρὶς νά γνωρίζει τίς σύγχρονες θεωρίες γιὰ τίς φάσεις βίωσης τοῦ πένθους, ἀντιλαμβάνεται τὴν ὑπαρξὴ σταδίων καὶ ἀναγνωρίζει τὴ διαφορετικὴ δυσκολία τῶν συμβουλευτικῶν παρεμβάσεων σέ κάθε ἓνα ἀπὸ αὐτά, προβαίνοντας σέ ὀξυνούστατες παρατηρήσεις. Κατ' ἀρχάς, ἀναγνωρίζει ὅτι κατὰ τὸ ἀρχικὸ στάδιο τοῦ πένθους, στὴν ὥρα τῆς μεγάλης ὁδύνης, εἶναι μάταιη ἡ προσπάθεια τοῦ συμπαραστάτη νά συγκρατῇ τὴ λύπη τοῦ πενθοῦντος ἀνθρώπου²³. Ὁ συγγραφέας παραδέχεται ὅτι ἐάν ζητοῦσε ἀπὸ τὴν πενθοῦσα νά μὴν λυπᾶται καὶ νά συγκρατῇ τὰ δάκρυα καὶ τίς οἰμωγές τὴν ὥρα πού μαινόταν ἡ τρικυμία τοῦ πένθους, μᾶλλον, θά ὄξυνε περισσότερο τὴν κατάστασιν ἢ μπορεῖ νά ἔφερνε τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Ἔτσι,

²¹ Πά τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἐμπαθητικῆς συμπαραστάσης βλ. Φ. ΦΑΡΟΥ (Π.), ὁ.π., σ. 320 κ.ἐ.

²² Πά τὰ στάδια τοῦ πένθους βλ. Φ. ΦΑΡΟΥ (Π.), ὁ.π., σσ. 213-228 κ.ἐ. καὶ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ (ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΛΙΟΥ), *Ποιμαντικὴ τῶν πενθούντων, Πανεπιστημιακὲς σημειώσεις*, μέρος Β', σ. 1 κ.ἐ.

²³ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ὁ.π., PG 48, 599.

ἀναφέρει μέ εἰλικρίνεια ὅτι γιά τόν λόγο αὐτό δέν τήν ἐνόχλησε κατά τήν ὥρα τῆς κορύφωσης τοῦ πένθους. Ἀφοῦ πέρασε λίγος χρόνος καί κάπως πέρασε ὁ σκοτασμός τῆς ψυχῆς καί ἡρέμησε ἡ μεγάλη τρικυμία, ὅπως ἀναφέρει χαρακτηριστικά, ἀποφασίζει νά γράψει τήν ἐπιστολή, πιστεύοντας ὅτι τώρα ἡ πενθοῦσα μπορεῖ νά δεῖ τά πράγματα πιό καθαρά καί νά τόν ἀκούσει μέ προσοχή²⁴.

Τέλος, ὁ συγγραφέας ἀναγνωρίζει τήν ἀνακούφιση καί τήν παραμυθία πού μπορεῖ νά προσφέρει ἡ ἐξωτερικευση καί ἡ ἔκφραση τῆς ὀδύνης, δηλαδή ὁ θρῆνος, οἱ στεναγμοί καί τά δάκρυα, καθὼς ἐπίσης πρὸς τήν ἴδια κατεύθυνση συμβάλλουν τά νεκρικά ἔθιμα τοῦ ἀποχωρισμοῦ τοῦ νεκροῦ καί οἱ ἐκδηλώσεις μνήμης πρὸς τόν ἀποθανόντα²⁵.

2.2. Θεολογικές προϋποθέσεις

Ἡ ποιμαντική θεώρηση τοῦ πένθους καί τό περιεχόμενο τῶν πρωτοβουλιῶν συμπαράστασης πρὸς τόν πενθοῦντα σχετίζονται μέ τό θεολογικό ὑπόβαθρο τοῦ ἴδιου τοῦ πενθοῦντος καί πολύ περισσότερο τοῦ συμπαρστάτη, ὁ ὁποῖος ἀσκεῖ τήν ποιμαντική διακονία. Θεμελιῶδες ζήτημα, τό ὁποῖο ἔχει καθοριστική σημασία στήν ποιμαντική προσέγγιση τοῦ πένθους, εἶναι ἡ θεολογική θεώρηση τοῦ μυστηρίου τοῦ θανάτου²⁶. Εἰδικότερα, οἱ ἀντιλήψεις γύρω ἀπό τήν ἐρμηνεία τοῦ φαινομένου, τήν αἰτία καί τίς συνέπειές του, καθὼς ἐπίσης γιά τήν ὑπαρξη ζωῆς μετά τόν θάνατο, ἐπηρεάζουν ἀνάλογα τή θεώρηση τοῦ πένθους καί συνακόλουθα τή διαχείρισή του. Στά ζητήματα αὐτά ὑπάρχει ποικιλία προσεγγίσεων μεταξύ τῶν θρησκευτῶν καί τῶν πολιτισμῶν καί ἐνίστε διαφορετικές ἀτομικές καί κοινωνικές ἀντιλήψεις ἢ ἀκόμη καί προκαταλήψεις. Γιά παράδειγμα, διαφορετικές θεωρήσεις τοῦ πένθους θά προκύψουν, κατά περίπτωξη, ἐάν ὀρίσουμε τόν θάνατο ὡς τιμωρία ἀπό τόν Θεό, ὡς πέρασμα σέ μιά ἀνώτερη μορφή ζωῆς, ὡς μέσο ἀνακύκλισης τῆς ὑπαρξης, ὡς φυσικό καί ὀριστικό τέλος τῆς ζωῆς, ὡς μεταβατικό στάδιο, ὡς καλό ἢ κακό, κ.ο.κ.

Ὁ συγγραφέας θεωρεῖ, ἀφετηριακά, ὅτι ὁ θάνατος εἶναι κακός καί ἀφύσικος, καθόσον πρόκειται γιά βίαιη ἀκύρωση καί διακοπή τῆς ζωῆς καί ὅτι εἶναι φαινόμενο φθορᾶς καί ἀπώλειας. Ἡ βίωση τῆς ἀπώλειας ἀπό τοὺς οἰκείους τοῦ ἀποθανόντος εἶναι φυσική συνέπεια τῆς θεώρησης τοῦ θανάτου ὡς κακοῦ καί γι' αὐτό μέχρι ἕνα σημεῖο ἡ ὀδύνη καί ὁ πόνος εἶναι δικαιολογημένη²⁷.

²⁴ Ὁ.π., PG 48, 599.

²⁵ Ὁ.π., PG 48, 599 καί 605.

²⁶ Βλ. Φ. ΦΑΡΟΥ (Π.), ὁ.π., σ. 29 κ.ἐ.

²⁷ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, ὁ.π., PG 48, 599.

Από τό περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς ἐξάγεται τό συμπέρασμα ὅτι ὁ Θεός δέν εἶναι ὁ αἷτιος τῶν κακῶν καί δέν εἶναι ὁ ἐφευρέτης τοῦ θανάτου. Ὁ Θεός εἶναι «πατέρας οἰκτιρμῶν καί πάσης παρακλήσεως», καθὼς ἐπίσης εἶναι δίκαιος, ἐλεήμων καί φιλόανθρωπος²⁸. Τό κακό δέν προέρχεται ἀπό τή φύση τοῦ Θεοῦ οὔτε ἀπό τή θέλησή του. Εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀνθρώπινης ἐκτροπῆς καί τῆς κακῆς διαχείρισης τῆς ἐλευθερίας ἀπό τόν ἄνθρωπο²⁹. Ἐάν δεχθοῦμε ὅτι τό κακό προέρχεται ἀπό τή φύση τοῦ Θεοῦ, τότε κινδυνεύουμε νά καταλήξουμε στήν εἰδωλολατρία. Ἐάν πάλι ὑποθέσουμε ὅτι προέρχεται ἀπό τή θέλησή του, πρέπει νά πιστέψουμε ὅτι ὁ Θεός εἶναι τιμωρός καί ἐκδικητικός καί δέν εἶναι ἀγάπη. Καί στίς δύο περιπτώσεις ὁδηγούμαστε σέ μιὰ ντετερμινιστική ἢ μοιρολατρική ἀποδοχή τοῦ γεγονότος τοῦ θανάτου καί συνακόλουθα τῆς βίωσης τοῦ πένθους.

Σύμφωνα μέ τά παραπάνω, ὁ θάνατος δέν εἶναι τιμωρία ἀπό τόν Θεό καί δέν προέρχεται ἀπό αὐτόν, παρά τό γεγονός ὅτι ἀπό φιλελευθωπία ἐπέτρεψε τήν εἴσοδό του στόν κόσμον. Ἡ προσέγγιση αὕτη εἶναι συνεπής μέ τή βασιική θέση τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ Χρυσοστόμου ὅτι ὁ Θεός ἐπέτρεψε τήν εἴσοδο τοῦ θανάτου στόν κόσμον γιά νά μή γίνει τό κακό αἰώνιον καί ὅτι ἡ αἰτία τοῦ θανάτου –τό «κέντρον» κατά τήν ἔκφραση τοῦ Χρυσοστόμου στόν *Κατηχητικό Λόγον*– εἶναι ἡ ἁμαρτία³⁰. Ἐπομένως, ὁ Θεός συνεχίζει νά ἀγαπᾷ τά κτίσματά του ἀκόμη καί ὅταν ἁμαρτάνουν. Ἐπιπλέον, σέβεται τήν ἀνθρώπιν ἐλευθερία καί δέν τήν παραβιάζει, ἀκόμη κι ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀπομακρύνεται ἀπό αὐτόν. Ἐπιτρέπει τήν προσωρινή ἐπικράτηση τοῦ θανάτου καί, παράλληλα, σχεδιάζει τήν ἀνάσταση καί σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Μέσα ἀπό αὐτήν τήν προοπτική, ὁ συγγραφέας μακαρίζει τήν πενθοῦσα σύζυγο τοῦ Θηρασίου καί τόν ἴδιο, ἐπειδή μέ τόν θάνατό του ἀπέφυγε τά χειρότερα πού ἐνδεχομένως θά μπορούσε νά τοῦ ἐπιφυλάξει ἡ ζωή³¹.

Μέ τό πνεῦμα αὐτό, μπορούμε νά κατανοήσουμε τό νόημα τῶν ἐκφράσεων, οἱ ὁποῖες εἶναι ἄφθονες στό κείμενο, σύμφωνα μέ τίς ὁποῖες ὁ ἀποθανὼν ἀποδήμησε ἀπό τόν κόσμον μέ ἀσφάλεια ἐπειδή ἦταν δίκαιος καί

²⁸ Ὁ.π., PG 48, 600.

²⁹ Βλ. Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, *Ὅτι οὐκ ἔστιν αἷτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός*, PG 31, 329-353, Ι. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, *Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως*, Κείμενο–Μετάφραση–Εἰσαγωγή–Σχόλια Ν. Ματσούκα, ἐκδ. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 1976, σ. 412. Βλ. καί Ι. ΡΩΜΑΝΙΔΟΥ, *Τό προπατορικόν ἁμάρτημα*, ἐκδ. Δόμος, Ἀθήνα 1989, σ. 50 κ.ἐ. καί Ν. ΜΑΤΣΟΥΚΑ, *Τό πρόβλημα τοῦ κακοῦ*, Ἐπιστημονική Ἐπετηρίς Θεολογικῆς Σχολῆς, Θεσσαλονίκη 1976, σ. 70 κ.ἐ.

³⁰ Κατά τόν Χρυσόστομον ὁ θάνατος «συμφερόντως ψικονομήθη», Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Εἰς τήν Γένεσιν*, P.G. 53, 151, καί κατά τόν Γρηγόριο Θεολόγον «ἵνα μή ἀθάνατον ἦ τό κακόν», Γ. ΘΕΟΛΟΓΟΥ, *Εἰς τά Θεοφάνεια εἴτουν Γενέθλια Σωτήρος*, P.G. 36, 324 D.

³¹ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Εἰς νεωτέραν χηρέυσαν*, PG 48, 610.

ένάρετος, ὅτι πῆγε στό «λιμάνι» τοῦ Θεοῦ καί ὅτι μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ πέ-
ταξε σέ τόπο ἀναπαύσεως, ἐφόσον δέν ἔκανε κάτι τό ὁποῖο θά τόν ἀπέκλειε
ἀπό τή βασιλεία τῶν οὐρανῶν³². Ἐπομένως, ὁ θάνατος δέν εἶναι διάλυση
καί ἐπιστροφή στό μηδέν³³ ἀλλά ἕνα μεταβατικό στάδιο, ὅπως γίνεται μέ
τόν σπόρο, ὁ ὁποῖος διαλύεται μέσα στή γῆ γιά νά φυτρώσει ἡ ζωή.

Στίς ἐκφράσεις αὐτές διακρίνουμε, ἐπίσης, τήν παιδαγωγική καί παρη-
γορητική γλώσσα τοῦ συγγραφέα, μέ τήν ὁποία ἀπαλύνει τόν πόνο τῆς πεν-
θοῦσας γυναίκας, διαβεβαιώνοντάς την ὅτι «αὐτός ὁ θάνατος, δέν εἶναι
θάνατος, εἶναι ἀποδημία καί μετάσταση, ἀπό τά χειρότερα στά καλύτερα,
ἀπό τή γῆ στόν οὐρανό, ἀπό τοὺς ἀνθρώπους στοὺς ἀγγέλους, τοὺς ἀρχαγ-
γέλους, καί τόν Κύριο τῶν ἀγγέλων καί ἀρχαγγέλων»³⁴.

3. Ἡ ἄσκηση ποιμαντικῆς διακονίας στοὺς πενθοῦντες

3.1. Ἡ παρηγορητική φροντίδα

Ὁ συγγραφέας τῆς ἐπιστολῆς, ὁ ὁποῖος ὡς ἐκκλησιαστικός ποιμένας
ἀσκεῖ τήν παραμυθητική καί συμπαραστατική διακονία, ξεκινᾷ ἀπό τή θε-
μελιώδη προϋπόθεση ὅτι ὁ πενθῶν ἄνθρωπος ἔχει περάσει ἀπό τήν ἀρχική
φάση τῆς ἔντονης βίωσης τῆς θλίψεως καί τοῦ πένθους, μέ πιο σύγχρονους
ὅρους θά λέγαμε τό *στάδιο τοῦ συγκλονισμοῦ*, καί ὅτι βρίσκεται σέ μιά φάση
πιο νηφάλια ὅπου μπορεῖ νά ἀκούσει τίς συμβουλές τοῦ συμπαραστάτη.
Μεθοδικά καί ρεαλιστικά προσπαθεῖ νά ὑποστηρίξει, μέ κριτήρια ἐκκλη-
σιαστικά καί θεολογικά, τήν πενθοῦσα γυναίκα καί νά τῆς ἐνισχύσει τήν
αὐτοπεποίθηση. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὁ συγγραφέας προκρίνει στήν
ἐπιχειρηματολογία του μιά γλώσσα ἐσχατολογική, ἡ ὁποία προσανατολίζει
στήν πορεία πρὸς τή βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ αὕτη ταιριάζει περισσότερο
στή φάση τοῦ πένθους πού ἡ θλιμμένη γυναίκα βιώνει, ἐνῶ δέν ἀναφέρει
οὔτε μιά φορά τό γεγονός τῆς Ἀνάστασης τοῦ Χριστοῦ καί ἀπλῶς τό ὑπαι-
νίσσεται.

Σέ πολλά σημεῖα ἐκφράζει σεβασμό καί κατανόηση στόν πόνο τῆς καί
ταυτόχρονα προσπαθεῖ νά τῆς δώσει θεραπευτική διέξοδο. Στήν προσπά-
θεια αὕτη δέν χρησιμοποιεῖ στερεοτυπικές ἐκφράσεις καί δέν ὠραιοποιεῖ
τήν ὀδυνηρή ἀπώλεια. Διαλέγεται οὐσιαστικά μέ τήν πενθοῦσα γυναίκα
καί ταυτόχρονα τῆς προτείνει τρόπους γιά νά δεχθεῖ τήν ἀπώλεια καί νά
συνεχίσει τή ζωή τῆς.

Σέ ἕνα πρῶτο ἐπίπεδο, προσπαθεῖ νά τῆς ἐξηγήσει τήν ἔννοια τῆς χη-

³² Ὁ.π., PG 48, 602.

³³ Ὁ.π., PG 48, 602. Βλ. καί Ν. ΜΑΤΣΟΥΚΑ, *Τὸ πρόβλημα τοῦ κακοῦ*, ὁ.π., σσ. 33-34.

³⁴ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, ὁ.π., PG 48, 602.

ρείας, όπως τή βλέπει ή Ἐκκλησία, ὥστε νά δεῖ κάποιες θετικές προοπτικές μέσα ἀπό τή νέα ιδιότητα καί παράλληλα νά ἀποφύγει τίς ἐπικίνδυνες παγίδες. Τῆς ὑπενθυμίζει ὅτι δέν εἶναι ντροπή ή χρεία, ἀπεναντίας ὅτι ἀπολαμβάνει τήν τιμή καί τόν σεβασμό τῶν ἀνθρώπων, στόν βαθμό πού ή χήρα γυναίκα πορεύεται στόν δρόμο τῆς σωφροσύνης καί τῆς ἀρετῆς.

Στή συνέχεια, προσπαθεῖ νά διασκεδάσει τήν ἀνασφάλεια καί τήν ἀβεβαιότητά της γιά τό μέλλον. Τήν καθησυχάζει λέγοντας ὅτι ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος τήν προφύλαξε μέχρι τώρα ἀπό τά χειρότερα, θά εἶναι ἐφεξῆς, μετά τήν ἀπώλεια τοῦ συζύγου της, ὁ προστάτης της. Ἡ βαθιά πίστη στόν Χριστό εἶναι πηγὴ θάρρους καί ἐλπίδας γιά τόν θλιμμένο ἄνθρωπο. Μέ τό ἴδιο πνεῦμα, τῆς ἀπαριθμεῖ πόσα ἀγαθὰ διαθέτει καί πόσα ἄσχημα ἔχει ἀποφύγει μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ.

Στή συνέχεια, τήν διδάσκει περί τοῦ θανάτου τοῦ ἀγαπημένου προσώπου, ἀναφερόμενος στίς ἀρετές τοῦ θανόντος μέ ἐγκωμιαστικά λόγια καί στή βεβαιότητα ὅτι πορεύεται σέ τόπο ἀναπαύσεως κοντά στόν Χριστό. Σέ πολλά σημεῖα τῆς ἐπιστολῆς ὑπενθυμίζονται ή ἀγάπη καί ή στοργή τοῦ συζύγου της πρὸς αὐτήν. Μέ αὐτόν τόν τρόπο ἀντιμετωπίζει μέ ὀξύνοια τυχόν συναισθήματα θυμοῦ καί ἀπόρριψης πού ἐνδέχεται ή θλιμμένη γυναίκα νά αἰσθάνεται πρὸς τόν ἀποθανόντα σύζυγό της. Ἐπιπρόσθετα, τή διδάσκει ὅτι ή προσωρινή στέρηση θεραπεύεται στό πλαίσιο τῆς ἐσχατολογικῆς συνάντησης στή βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό, τῆς συστήνει ἰδιαίτερως τίς ἀρετές τῆς ὑπομονῆς καί τῆς ἐλπίδας, γνωρίζοντας τήν εἰδική θεραπευτική ἀξία τους στό πένθος.

3.2. Ἡ διαχείριση τῆς ἀπώλειας

Ἡ ἀποδοχή τῆς ἀπώλειας ἀπό τόν πενθοῦντα εἶναι θεμελιώδης προϋπόθεση γιά τήν ὑγιή βίωση τοῦ πένθους, ἐπειδή τελικά αὐτό συντελεῖ στήν ἀποτελεσματικότερη ὑπέρβαση τῆς ὀδύνης³⁵. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὁ Χρυσόστομος ἀποδοκιμάζει τίς παρηγορήτριες τῶν ἐθνικῶν³⁶, οἱ ὁποῖες δίνουν ψεύτικη παρηγοριά στόν πενθοῦντα ὅταν τόν συμβουλεύουν νά παραιμερίσει τή θλίψη καί τό πένθος προκειμένου νά ἀνασυντάξει τή ζωή του.

Ὁ Χρυσόστομος οὔτε ἀποκρύπτει οὔτε ὠραιοποιεῖ τήν ἀπώλεια καί δέν ἀποφεύγει νά μιλήσει γι' αὐτήν στήν πενθοῦσα χήρα. Ἐτσι, βοηθᾷ τή θλιμμένη γυναίκα νά τήν ἀποδεχθεῖ. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, ἐπισημαίνει ὅτι δέν εἶναι ή ὀριστική καταστροφή, ἐφόσον εἶναι ἀντιστρέψιμα τά ἀποτελέσματά

³⁵ Γιά τήν «ἐξορία τοῦ θανάτου» ἀπό τήν ἀνθρώπινη ζωή, δηλαδή τή στρεβλή προσέγγιση τῆς ἀπειλῆς τοῦ θανάτου, βλ. Γ. ΜΑΝΤΖΑΡΙΔΗ, *Χριστιανική Ἠθική*, τ. Β', ὁ.π., σ. 655 καί Χρ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ, *Ἔρως καί θάνατος*, ἔκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα 2009, σ. 203 κ.έ.

³⁶ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ὁ.π., PG 48, 599.

της, ἂν καί εἶναι δύσκολη καί ὀδυνηρή ἐμπειρία. Στό πλαίσιο αὐτό, προσπαθεῖ νά τῆς δείξει ὅτι μετά τήν ἔντονη βίωση τῆς ἀπώλειας στό ἀρχικό στάδιο τοῦ συγκλονισμοῦ ἐνδείκνυται ἡ μετάβαση στό *στάδιο τῆς θεραπείας*, ὅπου ἡ ἀπώλεια εἶναι ἐφικτό νά προσεγγίζεται ἀπό διαφορετική ὀπτική γωνία.³⁷ Ἐτσι, ἀφιερώνει ἕνα τμῆμα τῆς ἐπιστολῆς γιά νά τονίσει καί νά ἐρμηνεύσει τόν ἀκατάλυτο χαρακτήρα τῆς συζυγικῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει ἀκόμη καί τόν θάνατο καί μέ τήν ἔννοια αὐτή μπορεῖ νά θεραπεύσει τήν αἴσθηση τῆς ἀπώλειας.

Κατά τήν πίστη τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἀποθανών ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος εἶναι φίλος τοῦ Θεοῦ καί ἔχει σχέση σωτηρίας μέ αὐτόν, δέν χάνεται ἀλλά ζεῖ μέ τόν Θεό. Κατά συνέπεια οἱ φίλοι τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι κοντά στόν Θεό, δέν χάνονται ἀλλά συνυπάρχουν τόσο μέ τόν Θεό ὅσο καί μεταξύ τους. Ὁ Χρυσόστομος ὑπενθυμίζει τήν προσέγγιση τοῦ ἀποστόλου Παύλου ὁ ὁποῖος ἔγραψε: «τό νά φύγω ἀπό αὐτόν τόν κόσμο καί νά εἶμαι μαζί μέ τόν Χριστό, μᾶλλον εἶναι ἀπό ὅλα πολύ καλύτερο» (Φιλ. 1, 23). Αὐτή ἡ λυτρωτική πρόταση ἐπιτρέπει τήν κατανόηση τῆς ἀπώλειας ὡς προσωρινῆς κατάστασης ἡ ὁποία θεραπεύεται στό πλαίσιο τοῦ λυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ.

Τελικά, οἱ θέσεις τοῦ Χρυσοστόμου γιά τή διαχείριση τῆς ἀπώλειας συνοψίζονται στίς συμβουλές γιά τή φύλαξη τῆς μνήμης τοῦ νεκροῦ, στίς ἐπισημάνσεις γιά τίς θετικές προοπτικές πού ὑπάρχουν καί στίς πρακτικές συμβουλές γιά τήν ὀργάνωση τῆς ζωῆς μετά τήν ἀπώλεια τοῦ συζύγου.

4. Ἡ ἐκκλησιαστική ἀναπλαισίωση τοῦ πένθους

4.1. Τό ἥθος τοῦ πενθοῦντος ἀνθρώπου

Ἡ παραμυθητική διακονία πού ἀσκεῖται ἀπό τόν ἐκκλησιαστικό ποιμένα, ὅπως φαίνεται ἀπό τό περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς, χαρακτηρίζεται ἀπό τίς εὐρύτερες διαστάσεις πού ἔχει ἡ ἐκκλησιαστική θεώρηση τοῦ πένθους καί συνακόλουθα ἡ πρόταση γιά τήν ἀναπλαισίωσή του. Πέρα ἀπό τήν ἀνάγκη ψυχολογικῆς στήριξης τοῦ θλιμμένου ἀνθρώπου, στή βάση αὐτῆς τῆς θεώρησης ἀνιχνεύεται μιὰ βαθύτερη ὑπαρξιακή στόχευση, ἡ ὁποία ἀποβλέπει στήν τελείωση τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου.³⁷ Ἐτσι, ἐκτός ἀπό τίς συμβουλές γιά συναισθηματική ἀνάταξη καί τίς ὁδηγίες γιά ἀνασυγκρότηση τοῦ βίου μέ βάση τά νέα δεδομένα, ὁ ποιμένας ὡς συμπαραστάτης νοιάζεται καί φροντίζει γιά τήν ἐν Χριστῷ πνευματική προκοπή τοῦ θλιμμένου ἀνθρώπου καί γιά τήν ὁλοκλήρωσή του ὡς ἀνθρώπου³⁷.

³⁷ Βλ. ΑΔ. ΑΥΓΟΥΣΤΙΔΗ (ΠΡΩΤΟΠΡ), «Ποιμαντική τῶν Νοσηλευτηρίων: Προκλήσεις καί Προβληματισμοί», στό *Ἡ ὑγεία καί ἡ ἀσθένεια στή λειτουργική ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, Πρακτικά Γ' Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων*, Βόλος 20-

Μέ αφετηρία αυτή τή θέση, ό συμπαραστάτης ιερός πατέρας αφιερώνει μεγάλο μέρος τής έπιστολής του στην πνευματική καθοδήγηση τής πενθοῦσας. Μέσα από τά γραφόμενά του αναδεικνύεται ή χριστιανική πρόταση για τό ήθος τοῦ θλιμμένου ανθρώπου καί γενικότερα τοῦ κάθε ανθρώπου. Θεμελιώδες χαρακτηριστικό γνώρισμα πού διακρίνει τόν πιστό ἄνθρωπο πού εἶναι μέλος τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ εἶναι ό εὐχαριστιακός προσανατολισμός τοῦ ήθους. Πρόκειται για μία ὑπαρξιακή στάση πού ἐκπορεύεται από τή διαπροσωπική σχέση ἀγάπης καί ἐμπιστοσύνης πρὸς τόν Θεό. Ὁ Θεός ὄχι μόνο δέν εἶναι ό αἴτιος τής συμφορᾶς, ὅπως δέν εἶναι αἴτιος ὁποιοδήποτε κακοῦ, ἀλλά εἶναι ή παντοδύναμη σοφία πού προνοεῖ για ὅλους καί για ὅλα, ἐκεῖνος πού φροντίζει καί ὑποστηρίζει τό ὀρφανό καί τή χήρα (Ψαλμ. 145, 9). Οἱ εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ δέν μειώνονται από τίς δυσκολίες τοῦ βίου, οἱ ὁποῖες εἶναι πρόσκαιρες σέ ἓνα μεταβατικό στάδιο. Οἱ δυσκολίες αὐτές παιδαγωγοῦν καί μέ τή σωστή ἐρμηνεία τους ὁδηγοῦν ἀσφαλέστερα πρὸς τόν Θεό, ό ὁποῖος δέν ἀφήνει νά πάθουμε κακό καί νά καταστραφοῦμε από αὐτές³⁸.

Μέ τό παραπάνω πνεῦμα, ό θάνατος ἐν Χριστῷ τοῦ δίκαιου ἀνθρώπου δέν εἶναι καταστροφή οὔτε για τόν ἴδιο, καθόσον ὅσοι ἔχουν εὐαρεστήσει τόν Θεό θά ντυθοῦν μέ τόση δόξα, πού δέν θά μπορεῖ κανεῖς νά τή δεῖ μέ τά φυσικά μάτια³⁹. Γι' αὐτό, δέν εἶναι ὑπερβολική ή προτροπή τοῦ Χρυσοστόμου πρὸς τήν πενθοῦσα γυναίκα: «ὅσο θά εἶχες κάθε λόγο νά πενθεῖς, πού τόν πῆρε ό Θεός ἐνῶ ἦταν χρηστός καί ἐνάρετος, ἄλλο τόσο θά ὀφείλες καί νά χαίρεσαι, πού ἔχει ἀποδημήσει μέ ἀσφάλεια καί πολλή δόξα»⁴⁰. Μάλιστα, ή ἐν Χριστῷ τελείωση τοῦ θανόντος εἶναι μέτρο ἀγώνα καί προκοπῆς καί για τοὺς ἐναπομείναντες ἐν ζωῇ οἰκείους του καί γι' αὐτό ό συγγραφέας προτρέπει τήν πενθοῦσα νά ἀκολουθήσει τήν ἴδια μέ τόν θανόντα χριστιανική ζωή, νά τόν φτάσει καί νά τόν ξεπεράσει στην ἀρετή, ὥστε νά κατοικήσει στην ἴδια οὐράνια σκηνή μέ αὐτόν, στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων⁴¹.

Οἱ ἀρετές πού καλεῖται νά καλλιεργήσει ό πενθῶν ἄνθρωπος εἶναι προέκταση αὐτῆς τῆς εὐχαριστιακῆς καί δοξολογικῆς στάσης. Στό πλαίσιο αὐτό ξεχωρίζει κατ' ἀρχάς ή ἀγάπη, ή ὁποία ἔχει τή δύναμη νά συμπεριλάβει, νά συνδέσει καί νά ἐνώσει ὄχι μόνο αὐτοὺς πού εἶναι κοντά μας, μπροστά στά

22 Ὀκτωβρίου 2008, Κλάδος Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 2009, σ. 172 κ.έ.

³⁸ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ὁ.π., PG 48, 602 καί 608.

³⁹ Ὁ.π., PG 48, 603.

⁴⁰ Ὁ.π., PG 48, 602.

⁴¹ Ὁ.π., PG 48, 610.

μάτια μας, αλλά κι εκείνους πού είναι μακριά⁴². Συνακόλουθα, είναι σημαντική ή ἐλπίδα, ή ὑπομονή, ή σεμνότητα τοῦ βίου, ή σωφροσύνη, ή ἀγνεία καί τά καλά ἔργα. Θεμέλιο ὅλων εἶναι ή ταπεινοφροσύνη καί ή βαθιά ἐμπιστοσύνη στόν Θεό.

Στόν ἀντίποδα αὐτῆς τῆς προσέγγισης, βρίσκονται τά πάθη τῆς κενοδοξίας καί τῆς ματαιοδοξίας, τά ὁποία εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς προσκόλλησης στά ἐπίγεια ἀγαθά, ὅπως εἶναι ὁ πλοῦτος καί τά ὑψηλά ἀξιώματα. Ὁ συγγραφέας ἀναφέρεται διά μακρῶν στά πάθη αὐτά, γνωρίζοντας ἀφενός τήν ὑψηλή κοινωνική θέση τοῦ ἀποθανόντος καί τῆς οἰκογένειάς του καί ἀφετέρου τή συναμφοτέρη σχέση ἡδονῆς-ὀδύνης πού βιώνει ὁ ἄνθρωπος πού εἶναι προσκολλημένος σέ φθαρτά ἀγαθά. Ἡ ἐξάρτηση ἀπό αὐτά συνήθως ἔχει ὀδυνηρές συνέπειες καί γι' αὐτό ἀναγνωρίζεται ή ἀρνητική καί παθολογική ἀπαξία πού φέρουν⁴³.

4.2. Ἡ ἐσχατολογική ἐλπίδα

Ὁλόκληρη ή παραμυθητική ἐπιστολή τοῦ Χρυσοστόμου διακρίνεται ἀπό τό ἐσχατολογικό πνεῦμα της, μέ πολλές ἀναφορές στή βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ή ὁποία δέν εἶναι μιὰ ἐπαγγελθεῖσα οὐτοπία, ἀλλά βιώνεται ὡς ἱστορική πραγματικότητα, ἥδη, μέσα στήν Ἐκκλησία. Ἡ προσμονή τῶν ἐσχάτων καί ή βίωση τῆς ἐσχάτης ἐλπίδας δέν προτείνεται διασταλτικά πρὸς τήν παρούσα φάση τῆς ζωῆς καί τήν ἱστορία. Ἀπεναντίας, ἔχει ἔντονη ἱστορική θεμελίωση, καθόσον ή παρούσα ζωή εἶναι ή περίοδος τῆς πρόγευσης τῶν ἐσχάτων καί ή χριστιανική ζωή ἐκλαμβάνεται ὡς δυναμική πορεία πρὸς αὐτά. Ἡ προσέγγιση αὐτή τοῦ συμπαραστάτη δέν στοχεύει ἀπλῶς στό νά ἐπιλύσει τίς μεταφυσικές ἀπορίες τοῦ πενθοῦντος γιά τό ἐπέκεινα. Κυρίως ἐνδιαφέρεται γιά τή νοσηματοδότηση τῶν παρόντων καί τήν κατάθεση τῆς χριστιανικῆς πρότασης γιά τήν ἀνακαίνισή τους μέσα ἀπό τήν ἐσχατολογική προοπτική. Καρπὸς αὐτῆς τῆς ἐσχατολογικῆς στάσης εἶναι τό εὐχαριστιακό ἐκκλησιαστικό ἥθος τοῦ πιστοῦ. Ἡ πρόγευση τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, προσανατολίζει τόν πιστό στή συνειδητοποίηση τῆς ματαιότητος τοῦ παλαιοῦ φθαρτοῦ κόσμου καί τῶν προσκαίρων καί, ταυτόχρονα, τῆς δυνατότητας ἀνακαίνισής τους⁴⁴. Ἐπομένως, ή ἀναφορά στή βασιλεία τοῦ Θεοῦ

⁴² Ὁ.π., PG 48, 603.

⁴³ Ὁ.π., PG 48, 604. Γιά τή θέση τοῦ Χρυσοστόμου καί ἄλλων πατέρων ὅτι ἐνίστε τά πάθη καί ή ἁμαρτία, εἰδικά ή κενοδοξία, βρίσκονται πίσω ἀπό ἀσθένειες καί ὀξύνουν τή βίωση τοῦ πόνου καί τῆς ὀδύνης, βλ. Ν. ΙΩΑΝΝΙΔΗ (ΑΡΧΙΜ.), «Ἡ ἀνθρώπινη ἀσθένεια καί ὁ πόνος στήν Πατερική Θεολογία», στό *Ἡ ὑγεία καί ή ἀσθένεια στή λειτουργική ζωή τῆς Ἐκκλησίας, Πρακτικά Γ' Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων*, ὁ.π., σ. 88 κ.έ.

⁴⁴ Γ. ΦΛΟΡΟΦΣΚΥ, *Θέματα Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας*, ἐκδ. Πουρναῤῥ, Θεσσαλονίκη

δέν είναι συμβολικό σχήμα πού λέγεται απλῶς γιά παρηγορητικούς καί ψυχολογικούς σκοπούς.

Ἡ ἐσχατολογική πρόγευση ἀφορᾷ καί στούς κεκοιμημένους, οἱ ὁποῖοι βρίσκονται ἕνα βῆμα πρίν ἀπό τούς ζῶντες στήν πορεία πρὸς τή βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Τά παρόντα, ἂν καί φωτίζονται ἀπό τή χάρη τοῦ Θεοῦ, δέν παύουν νά εἶναι φθαρτά. Ἕνας δίκαιος ἄνθρωπος πού ἀπέρχεται ἀπό τή ζωή πορεύεται σέ μιᾷ ὁμορφιά καί λάμψη ἄλλης τάξης, ἡ ὁποία εἶναι πιό λαμπρή ἀκόμη καί ἀπό τίς ἡλιακές ἀκτίνες⁴⁵. Αὕτη ἡ ἐμπειρία θά τελειωθεῖ κατὰ τήν ἔσχατη ἡμέρα, ὅπως ἀκριβῶς ἀναφέρει ὁ συγγραφέας καί γιά τόν θανόντα Θηράσιο, ὅτι «μετὰ πολλῆς ἡξei τῆς φαιδρότητος, ἐγγὺς τοῦ βασιλέως ἀπολάμπων», πορευόμενος μέ τούς ἀγγέλους τοῦ Χριστοῦ, ντυμένος μέ ἀπερίγραπτη δόξα, δίπλα στόν θεῖο Κριτή, πρῶτος μεταξύ τῶν πρῶτων πού θά τόν διακονοῦν⁴⁶.

Ὁ συγγραφέας ἐπισημαίνει ὅλα τά παραπάνω μέ παιδαγωγική γλῶσσα καί ρεαλισμό καί, τό σπουδαιότερο, στή σωστή ἐκκλησιαστική διάσταση, ἀναγνωρίζοντας καί τή φάση τοῦ πένθους πού βιώνει ἡ θλιμμένη γυναίκα. Οἱ ἄκαιρες παρεμβάσεις, καθὼς καί οἱ ἀόριστες μεταφυσικές ἀναφορές, οἱ ὁποῖες ἀπλῶς ἀποκρύπτουν τό ζήτημα τοῦ θανάτου καί τό μεταθέτουν στό μέλλον, ἐκτός ἀπό τό ὅτι εἶναι θεολογικά προβληματικές, ἐνδέχεται νά προκαλέσουν στόν πενθοῦντα τά ἀντίθετα ἀπό τά ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα, εἰδικά στό *στάδιο τοῦ συγκλονισμοῦ*.

Συμπεράσματα

Ἡ παραμυθητική συμπαράσταση στούς πενθοῦντες εἶναι βασική ποιμαντική ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας καί δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς μιᾷ δραστηριότητα στό πλαίσιο τοῦ φιλανθρωπικοῦ ἔργου της. Εἶναι γνήσια προέκταση τῆς ἀντίληψης τῆς χριστιανικῆς κοινότητος ὡς σώματος Χριστοῦ, ὅπου ὅταν πάσχει ἕνα μέλος συμπάσχουν ὅλα τά μέλη.

Βασικές προϋποθέσεις γιά τήν ἀποτελεσματικότητα μιᾶς συμπαραστατικῆς παρέμβασης εἶναι ἡ κατανόηση τοῦ σταδίου τοῦ πένθους πού βιώνει ὁ θλιμμένος ἄνθρωπος καί ἡ χρήση κατάλληλων μεθόδων προσέγγισης καί στήριξης ἀνάλογα μέ αὐτό. Στήν ἴδια κατεύθυνση μποροῦν νά συμβάλουν ἡ οἰκοδόμηση σχέσεων ἐμπιστοσύνης καί ἡ ἀμφίπλευρη ἐποικοδομητική ἐπικοινωνία, ἡ ὁποία βασίζεται στήν ἐνσυναίσθηση, καθὼς καί ἡ χρήση κα-

1983, σσ. 73-74. Πρβλ. Ι. ΒΛΑΧΟΥ (ΜΗΤΡ.), *Ἡ ζωή μετὰ τόν θάνατο*, ἐκδ. Ἱ. Μ. Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου, Λεβαδεία ²1995, σσ. 396-407.

⁴⁵ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ὁ.π., PG 48, 603.

⁴⁶ Ὁ.π., PG 48, 610.

τάλληλης παιδαγωγικής γλώσσας από τόν συμπαραστάτη. Θεμελιώδης θεολογική προϋπόθεση για τήν προσέγγιση τοῦ πένθους εἶναι ἡ ἐκκλησιαστική διδασκαλία ὅτι ὁ Θεός δέν εἶναι αἷτιος τοῦ κακοῦ καί τοῦ θανάτου. Ὁ θάνατος δέν εἶναι τιμωρία ἀπό τόν Θεό καί δέν ἐφευρέθηκε ἀπό αὐτόν, ἄν καί ἐπιτράπηκε ὥστε νά μή γίνει αἰώνιο τό κακό.

Βασική μέριμνα τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας πού ἀσκοῦν συμπαραστάση στούς πενθοῦντες εἶναι ἡ παρηγορητική φροντίδα μέ ἐκκλησιαστικά κριτήρια καί κατάλληλες πρακτικές, μέ στόχο τήν ὀρθή καί ἀποτελεσματική ἀντιμετώπιση τῆς ἀπώλειας. Ἡ ἐκκλησιαστική θεολογική προσέγγιση τοῦ μυστηρίου τοῦ θανάτου ὁδηγεῖ στήν ἀναπλαισίωση τοῦ πένθους, μέ προσανατολισμό ἓνα νέο εὐχαριστιακό ἦθος, μέσα ἀπό τήν προοπτική της ἐσχατολογικῆς ἐλπίδας. Ἡ βίωση τοῦ ἐσχατολογικοῦ ὁράματος τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ δέν παραπέμπεται στό ἀόριστο μέλλον ἀλλά ἀποτελεῖ βιωμένη ἐμπειρία, ἥδη, στό ἱστορικό παρόν τῆς Ἐκκλησίας.

Λιτανεία για τήν αντιμετώπιση τῆς ἀνομβρίας στήν «Παναγία τή Γοργόνα» τοῦ Μυριβήλη

Εὐάγγελος Πετράκης
Θεολόγος-Συγγραφέας

Ἀναστάσιος Πετράκης
Φιλολόγος

«Ἡ Παναγία ἡ Γοργόνα» τοῦ Μυριβήλη εἶναι, ὡς γνωστόν, τό τελευταῖο βιβλίο τῆς περίφημης τριλογίας του, τό ὁποῖο πραγματεύεται τήν ἐγκατάσταση τῶν προσφύγων ἀπό τήν ἐθνική καταστροφή στή Λέσβο¹ καί τή συνακόλουθη ἔνταξη καί ἐνσωμάτωσή τους στόν κοινωνικό ἴστό τοῦ νησιοῦ. Στό ἔργο αὐτό ὅπως, ἄλλωστε, καί στά ὑπόλοιπα ἔργα του ἡ «διονυσιακή συνείδηση» τοῦ Μυριβήλη διαζωγραφίζει μέ πολύ λυρισμό τούς πολύχρωμους ἱριδισμούς καί τίς ποικίλες ἀποχρώσεις τοῦ τοπίου τῆς γενέθλιας γῆς του, τῆς Αἰολίας, αὐτοῦ τοῦ μεταίχμιου ἀνάμεσα στήν Ἑλλάδα καί τή Μικρά Ἀσία, ὅπου ἡ φύση βρῆκε, ὅπως θά πεί ἄλλοῦ², πέρα ἀπό ἐξάρσεις καί ὑπερβολές, ὑφέσεις καί ἐλλείψεις, τό μέτρο, τήν ἁρμονία καί τήν ἀληθινή ἰσορροπία.

Σ' ὅλη αὐτή τήν ἐξάισια ὁπτική συμφωνία τοῦ γήινου τοπίου τόν τόνο δίνει ἡ ἐλιά πού ἔχει ἄρρηκτα συνυφανθεῖ στήν ἱστορική διαχρονία τοῦ νησιοῦ μέ τή ζωή καί τόν πολιτισμό του. Στόν Ἑλληνικό πολιτισμό ἡ ἐλιά ἔχει μία ἱερότητα πού παγιώνεται ἤδη ἀπό τήν ἀρχαία ἐποχή, λαμβάνοντας ἕνα χαρακτήρα χθόνιο καί ἐπιχθόνιο. Στό Χριστιανισμό χρησιμοποιεῖται στίς θρησκευτικές τελετές, στή λατρεία καί στά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, καθιστάμενο δέκτης τῆς Θείας Χάριτος στή συνάντηση τῆς κτιστῆς ὕλης μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ³. Στή συνείδηση τοῦ λαοῦ τό λάδι ἀπέκτησε μία ἱερό-

¹ Ἐνα μεγάλο ποσοστό ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἀφικθέντων προσφύγων στήν Ἑλληνική ἐπικράτεια ἐγκαταστάθηκε στή Λέσβο σύμφωνα μέ τήν εἰδική ἀπογραφή προσφύγων τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1923, λόγω, προφανῶς, τῆς γειτνιάσεως τῆς νήσου πρός τή Μ. Ἀσία καί τῆς δυνατότητος ἀπορροφήσεώς τους. Τό ποσοστό αὐτό ἀνῆρχετο στό 7,31% καί ἀφοροῦσε 57.508 πρόσφυγες, ἐκ τῶν ὁποίων 26.114 ἦσαν ἄρρενες καί 31.394 θῆλεις (Ἱστορία τῶν Ἑλλήνων, Νεώτερος Ἑλληνισμός 1910-1940, τόμ. 15, 'Δομή' Α. Ε, σ. 242).

² Στράτη Μυριβήλη, Τό χαμόγελο τοῦ πελάγου, στό Ἰδίον, Ἀπ' τήν Ἑλλάδα, ἔκτη ἔκδοση, Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας' Ι. Δ. Κολλάρου καί Σίας Α. Ε, Ἀθήναι 1982, σ. 276. Ἐπίσης, Στράτη Μυριβήλη, Τό νησί τῆς Σαπφῶς στό Ἰδίον, Ἀπ' τήν Ἑλλάδα, ἔκτη ἔκδοση, Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας' Ι. Δ. Κολλάρου καί Σίας Α. Ε, Ἀθήναι 1982, σ. 267.

³ Βλέπετε, Παναγιώτῃ Ὑφαντῇ, Ἡ χρήση τοῦ ἐλαίου στήν Ὁρθόδοξη θεολογία, λατρεία καί λαϊκή εὐσέβεια, Πρακτικά Διεθνoῦς Συνεδρίου μέ θέμα: Ἡ ἐλιά καί τό λάδι ἀπό τήν ἀρχαιότητα ἕως σήμερα, Ἀθήνα 1-2 Ὀκτωβρίου 1999 Μέγαρον Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Ἀθήνα 2003.

τητα, αφού συνδέθηκε, όχι μόνο με τη θρησκεία, αλλά και με την επιβίωση του ανθρώπου, διά της καρποφορίας της γης που είναι δώρο Θεού. Έτσι νοηματοδοτήθηκε τό λάδι και στη Μυτιλήνη στη συνείδηση των ανθρώπων. «Τό ιερό λάδι», θά πεί ο Μυριβήλης, «γιά τούς φτωχούς και γιά τούς αγίους»⁴. Δέν είναι, μάλιστα, καθόλου παράξενο τό πόσο επαναστατοῦσε ἡ συνείδηση των γηγενών «πού συνήθισαν, ἀλογάριαστα χρόνια τώρα, νά βλέπουν τά ἐλιόδεντρα μέ θρησκευτική εὐλάβεια, γιατί ἀπ' αὐτά μονάχα ζοῦσε ὁ τόπος», καθώς τόν πρῶτο καιρό οἱ πρόσφυγες ψαράδες ἔκοβαν ἀπό τά χτήματα πού τούς εἶχε δώσει ἡ Πολιτεία «σύρριζα τίς ἐλιές, μεγάλα καί σεβάσµια δέντρα ἑκατοχρονίτικα» ὅταν ἄρχιζαν τά κρύα, γιά νά ζεσταθοῦν⁵.

Ἡ Λέσβος εἶναι ἓνα νησί μέ μακρά παράδοση στήν καλλιέργεια τῆς ἐλιάς. Οἱ περιηγητές πληροφοροῦν ὅτι «εἶχε ἐκτεταμένους ἐλαιῶνες στήν περιοχή τοῦ Μόλυβου καί κυρίως στήν πεδιάδα καί στίς πλαγιές των λόφων καί των βουνῶν πού τήν περιβάλλουν καί βρίσκονται στό βάθος τοῦ κόλπου τῆς Γέρας, τόν ὅποιο οἱ ξένοι λόγω των ἐκτεταμένων ἐλαιῶνων τόν ἀποκαλοῦσαν port Olivier»⁶. Ὁ λόρδος Charlemont πληροφορεῖ ὅτι ἡ Λέσβος παράγει λάδι ἱκανό νά φορτωθοῦν 40 πλοῖα (προφανῶς ὄχι φορτίου μεγαλύτερου των 100 τόνων), ὁπότε ἡ παραγωγή θά ἀνῆρχετο στούς 4000 τόνους, ἂν ἀληθεύουν οἱ ἐκτιμήσεις τοῦ περιηγητῆ, ἐνῶ στά τέλη τοῦ 18ου αἰῶνα ὁ Olivier σημειώνει ὅτι ἡ ἐτήσια κανονική παραγωγή τοῦ νησιοῦ ἦταν 50000 καντάρια, ποσότητα πού ἀπορροφοῦσε ἐξ ὁλοκλήρου ἡ Κων-

⁴ Στράτη Μυριβήλη, Ἡ Παναγιά ἡ Γοργόνα, 12η ἔκδοση, Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας' Ι. Δ. Κολλάρου καί Σίας Α. Ε, 1987, σ. 371. Ἀλλοῦ, ἐπίσης, ὁ συγγραφέας θά σημειώσῃ: «... τό χρυσό λάδι, γιά τό καντήλι των Ἀγίων καί γιά τή σαλάτα τοῦ φτωχοῦ» (Στράτη Μυριβήλη, Τό νησί τῆς Σαπφῶς στό Ἰδίον, Ἀπ' τήν Ἑλλάδα, ἔκτη ἔκδοση, Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας' Ι. Δ. Κολλάρου καί Σίας, Ἀθήναι 1982, σ. 267).

⁵ Ὁ Μ. Γ. Μερακλής ἐπισημαίνει, στηριζόμενος στή διδακτορική διατριβή τῆς Ἀντωνίας Καφετζάκη «Εἰκόνες τοῦ Μικρασιάτη πρόσφυγα στή μεσοπολεμική πεζογραφία» ὅτι ὁ Μυριβήλης ἀνατρέπει κάποια στερεότυπα γιά τούς πρόσφυγες Αἰβαλιῶτες ψαράδες πού ἐγκαταστάθηκαν στόν τόπο του, πού προέρχονταν καί ἀπό ἐπίδραση προφορικῶν μαρτυριῶν, οἱ ὁποῖες ἔλεγαν ὅτι οἱ αὐτόχθονες δέν γνώριζαν καλά τήν καλλιέργεια καί τό ἐμπόριο τῆς ἐλιάς, ὅτι τά ἐλαιοτριβεῖα τους ἦταν πεπαλαιωμένα καί χρειάζονταν ἐκσυγχρονισμό, ὅτι τά καλύτερα ἐλαιοτριβεῖα ἦταν τά προσφυγικά, ὅπως καί τά μποστάνια κ.λπ. Πρόκειται, λέει, γιά παραποίηση πού ἐξηγεῖται μέ τήν ἀναπόφευκτη ἀντίδραση ὑπερανπλήρωσης των προσφύγων (Μ. Γ. Μερακλή, Ἡ λογοτεχνική μαρτυρία ὡς λαογραφική παραλλαγή. Ἡ περίπτωση τῆς Παναγιάς τῆς Γοργόνας, Πρακτικά Συνεδρίου μέ θέμα: Στράτης Μυριβήλης: 30 χρόνια ἀπό τό θάνατό του, Σύνδεσμος Φιλολόγων Ν. Λέσβου, Ἑταιρεία Αἰολικῶν Μελετῶν, τύπ. Δ. Δούκας, Δῆμος Μυτιλήνης 2000, σσ. 17-18).

⁶ Ἐλένης Ἀγγελομάτη-Τσουγκαράκη, Πληροφορίες των περιηγητῶν γιά τήν ἐλιά καί τό λάδι στόν Ἑλλαδικό χῶρο, Πρακτικά Συμποσίου μέ θέμα: Ἡ ἐλιά καί τό λάδι στόν χῶρο καί τόν χρόνο, Πρέβεζα, 24-26 Νοεμβρίου 2000 Θεοφάνειος Σχολή, Ἀθήνα 2003, σ. 103.

σταντινούπολη. Ακόμη πιο πριν, μάς λέει ο ίδιος, γίνονταν σημαντικές εξαγωγές και στη Γαλλία, ή οποία για το λόγο αυτό είχε υποπρόξενο στη Μυτιλήνη. Αργότερα όμως το υποπροξενείο καταργήθηκε γιατί οι Γάλλοι έμποροι προτίμησαν το λάδι της Κρήτης και του Μοριά που ήταν φτηνότερο. Ωστόσο, στις αρχές του 19ου αιώνα απαγορεύτηκε η εξαγωγή λαδιού στην Ευρώπη, προφανώς για να διατίθεται στην Κωνσταντινούπολη. Παρά την απαγόρευση αυτή, αρκούσε η δωροδοκία τοπικών αξιωματούχων για να φορτωθούν τα ξένα πλοία. Σε μία τέτοια περίπτωση ο Καπουδάν πασάς θανάτωσε το μουσελίμη της Σμύρνης στο λιμανάκι της Γέρας για παραδειγματισμό⁷.

Είπαμε παραπάνω ότι τον τόνο στο Αιολικό τοπίο της Λέσβου τον δίνει ή έλιά απ' την οποία το νησί είναι κατάφυτο. Η Λέσβος, ως γνωστόν, «κατατάσσεται μεταξύ των μεγαλύτερων ελαιοπαραγωγικών περιοχών της Ελλάδας, όπου τα ελαιόδενδρα αρχίζουν από τη θάλασσα και φτάνουν στις κορυφές των βουνών. Είναι αξιο θαυμασμού το γεγονός ότι ο λαός αυτού του τόπου δεν άφησε ανεκμετάλλευτη ούτε την πιο απόκρημνη βουνοκορφή του[και] σιγά σιγά αντικατέστησε τα άμπέλια. Έφτασαν οι άνθρωποι στο σημείο πολλές φορές να ξεριζώνουν πευκόφυτες περιοχές και να αντικαθιστούν τα πεύκα με λιόδενδρα. Η μονοκαλλιέργεια της ελιάς οδήγησε στην εξάρτηση της Λέσβου για τα άλλα αναγκαία προϊόντα από τις εισαγωγές. Ακόμα και στίς μέρες μας υπάρχει ή ίδια νοοτροπία. Οι Λέσβιοι είναι δεμένοι με το λιόδενδρο και δύσκολα υιοθετούν άλλες καλλιέργειες»⁸. Φαίνεται πως οι ντόπιοι προβληματίστηκαν για πρώτη φορά⁹ όσον αφορά τα προβλήματα που προκαλούνται από την εξάρτηση από τη μονοκαλλιέργεια το 1850, όταν τον Ίανουάριο του έτους αυτού μεγάλος αριθμός ελαιοδένδρων καταστράφηκε σχεδόν ολοσχερώς (κάηκε) από την απότομη πτώση της θερμοκρασίας. Η καταστροφή αυτή, ή οποία δεν έπληξε μόνο τη Λέσβο,

⁷ Ελένης Άγγελομάτη-Τσουγκαράκη, Πληροφορίες των περιηγητών για την έλιά και το λάδι στον Έλλαδικό χώρο, Πρακτικά Συμποσίου με θέμα: Η έλιά και το λάδι στον χώρο και τον χρόνο, Πρέβεζα, 24-26 Νοεμβρίου 2000 Θεοφάνειος Σχολή, Αθήνα 2003, σσ. 124-125.

⁸ Νίκου Σηφουνάκη, Η έλιά. Η βιομηχανική εξέλιξη της Λέσβου στις αρχές του 20ου αιώνα και ή προοπτική των βιομηχανικών συγκροτημάτων, Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα: Η έλιά και το λάδι από την αρχαιότητα έως σήμερα, Αθήνα, 1-2 Οκτωβρίου 1999, Μέγαρον Ακαδημίας Αθηνών, Αθήνα 2003, σ. 333.

⁹ Παναγιώτη Μιχαηλάρη, Νεώτεροι χρόνοι στο λεύκωμα: Από τη Σαπφώ στον Έλύτη, Δήμος Μυτιλήνης, σ. 28. Νά σημειωθεί, επίσης, ότι την περίοδο 1950-70 έγιναν προσπάθειες να ανεξαρτητοποιηθεί το νησί από τη μονοκαλλιέργεια της ελιάς που δεν είχε σταθερή παραγωγή, με συνέπεια να εγκαταλειφθεί από τους κατοίκους του.

ἀλλά καί τίς ἐλαιοκαλλιέργειες τῶν Κυδωνιῶν καί τοῦ Ἀδραμυτίου, καθὼς ἐπίσης καί τὰ μαστιχόδενδρα τῆς Χίου, ἔγινε αἰτία νά μεταναστεύσουν πολλοί στήν Ἀνατολή, ὅπως καί σέ ἄλλα κέντρα τοῦ Ἀπόδημου Ἑλληνισμοῦ ἢ νά στραφοῦν σέ ἄλλες δραστηριότητες πχ στή ναυτιλία. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε τίς ἰδιαίτερες κλιματολογικές συνθήκες καί τό βαρὺ χειμῶνα τῆς Λέσβου. Ὅπως σημειώνει ὁ Ἀσημάκης Πανσέληνος, «ὁ χειμῶνας στή Μυτιλήνη εἶναι πράμα ἀπάνθρωπο, ὅμως ἔχει ὁμορφιά. Βρέχει βδομάδες ὁλόκληρες ἀσταμάτητα, τό νερό πέφτει μέ θόρυβο, χτυπάει τὰ παράθυρα καί τὰ τσίγκινα γεῖσα τῶν μαγαζιῶν καί τρέχει ποτάμια στά καλντερίμια. Θολώνει κι ἡ θάλασσα καί φουσκώνει μελανιασμένη. Τά κύματα σεγκοντάροντας τή βροχή θέν νά βγοῦν ἔξω καί νά πνίξουν τήν πόλη. Ὑστερα παίρνει βοριάς καί σφυρίζει τίς νύχτες μέσ στά σοκάκια σά μανιασμένο στοιχειό. Καί τί ὁμορφιά πού ἔχουν τίς μέρες ἐκεῖνες οἱ κάμποι καί τὰ λαγκάδια τῆς Λέσβου, ὅπου οἱ μαζῶχτρες κουκουλωμένες μαζεύουνε τίς ἐλιές»¹⁰.

Ὅλα τὰ παραπάνω, καί τό πλῆθος τῶν ἐλαιοδένδρων καί τό δέσιμο τῶν ἀνθρώπων μ' αὐτά ἐπιβεβαιώνονται ἀπό τά λόγια τοῦ Μυριβήλη: «Ὁ ἐλιώνας βασιλεύει... Εἶναι αὐτό τό ἀτέλειωτο δάσος, πού σκεπάζει τό νησί. Δεκατρία μιλιοῦνια δέντρα εἶναι πού ἀπλώνουν τήν εὐλογία τους πέρα γιά πέρα, στά βουνά, στούς κάμπους, ὡς κάτω στ' ἀκρογιάλια. Ἀνηφορίζουν ὡς τίς πιό ψηλές κορφές, ροβολᾶνε στίς λαγκαδιές, σκύβουν πάνω ἀπό τά κύματα, πιασμένες ἀπό τά βράχια, γαντζωμένες ἀπό τίς σκισμές τῆς πέτρας. Ὅπου ἔχει μία φούχτα χῶμα, ἐκεῖ καί μία ρίζα. Ὅπου δέν τήν ἔβαλε ὁ Θεός οὔτε αὐτή τή φούχτα, τή κουβαλᾶνε στή ράχη οἱ ξωχαραῖοι, μέσα σέ κόφες ἀπό λυγαριά. Φκιάνουν πάνω στά χάλαρα μία πεζούλα, τή χτίζουν ξεροτρόχαλο καί φυτεύουν ἐκεῖ τήν καινούργιαν ἐλιά. Ὅλα τὰ βουνά εἶναι χαρακωμένα μ' αὐτά τὰ χτιστά σκαλοπάτια. 'Ποδόμες' τὰ λέν οἱ χωριανοί μέ τή λέξη τῶν παλιῶ προγόνω. Πάνω σ' αὐτά τὰ σκαλοπάτια πατοῦν κι ἀνηφορίζουν τά ἱερά δέντρα ὡς τά ψηλά κορφοβούνια... Ἐκατόν πενήντα χιλιάδες ψυχομέτρι περιμένουν τή ζήση τους ἀπό δῶ. Ὁ μάστορης κι ὁ δουλευτής, ὁ γραμματισμένος, ὁ ξοχάρης, ὅλος ὁ κόσμος. Ἡ ἐλιά εἶναι πού θά δέσει τίς καινούργιες γνωριμιές, θά σμίξει τίς ἐρωτιές στά μαζώματα. Αὐτή θά ζευγαρώσει τίς ἐλπίδες ἢ θά σκοτώσει τή χαρά τῆς ἀπαντοχῆς. Σοῦ δείχνουν τά λεπτά κλωνιά φορτωμένα μέ τ' ἄγουρα κομπάκια, μικρά-μικρά καί πράσινα σάν τσίκουδα. Σοῦ λέν: Ἀπ' αὐτά ἔχουμε κρεμασμένες τίς ἐλπίδες μας!»¹¹.

¹⁰ Ἀσημάκη Πανσέληνου, στό λεύκωμα: Λέσβος. Ἀπό τή Σαπφώ στόν Ἑλύτη, Δῆμος Μυτιλήνης, σ. 96.

¹¹ Στράτη Μυριβήλη, Ἡ Παναγιά ἡ Γοργόνα, 12η ἔκδοση, Βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἑστίας, Ι.Δ. Κολλάρου καί Σίας Α. Ε., 1987, σσ. 400-401. Νά παρατηρήσουμε ἐδῶ ὅτι τό χτίσιμο τῶν

Όπως σέ κάθε ελαιοπαραγωγική περιοχή, καί στή Λέσβο ή πιό ζωτική, οικονομικά, εποχή ήταν αὐτή τῆς συγκομιδῆς: «Εἶναι ἡ μεγάλη εποχή, τῆς ἐλιάς ἡ εποχή. Τήν περιμένουν ὅλο τό χρόνο τά ἐνενήντα ὀχτώ χωριά τοῦ νησιοῦ. Ὅλος ὁ κόσμος, ἕνα ψυχομέτρι ἀπό ἑκατόν πενήντα χιλιάδες φτωχόκοσμο καί νοικοκυραῖοι, ἀπ' αὐτοῦ κρέμονται. Ἀπό τό λιανό κλωνί τῆς ἐλιάς ζυγιάζεται ἡ ζήση τους»¹². Τό ἐργοστάσιο εἶναι ἕνα ἐμβληματικό σημεῖο, ἕνα σημεῖο ἀναφορᾶς ὅπου διασταυρώνονται συχνά τά οικονομικά ἐνδιαφέροντα καί ἡ ζωή τῶν ἀνθρώπων στίς ελαιοπαραγωγικές περιοχές. Εἶναι γνωστό ὅτι ἀπό τά μέσα τοῦ 19ου αἰῶνα μέχρι τίς πρῶτες δεκαετίες τοῦ εἰκοστοῦ χτίζονται στή Μυτιλήνη ἐπιβλητικές ἐργοστασιακές οἰκοδομές γιά νά χρησιμεύσουν γιά ἐργοστάσια ἐκθλίψης ἐλιάς καί σαπωναποιεῖα. Δέν πρόκειται γιά μικρά κτίσματα, ὅπως σέ ἄλλες ελαιοπαραγωγικές περιοχές τῆς χώρας μας, ἐγκατεστημένα μέχρι καί σέ ἰσόγεια κατοικιῶν, ἀλλά γιά ἐπιβλητικές αὐτόνομες ἐργοστασιακές οἰκοδομές. Όπως σημειώνει ὁ Νίκος Σηφουνάκης, «στήν τουρκοκρατούμενη Λέσβο κατά τόν 19ο αἰῶνα... τά ἐλαιοτριβεῖα ξεφυτρώνουν τό ἕνα μετά τό ἄλλο καί μαζί μέ αὐτά καί τά σαπωναποιεῖα... Κάθε πόλη καί κωμόπολη τῆς Λέσβου, κάθε χωριό ἢ οἰκισμός διαθέτει τό μεγάλο συνεταιρικό ἐλαιοτριβεῖο, κοινοτικό ἢ δημοτικό, καί ἀνάλογα μέ τό μέγεθός τους ἕνα ἢ περισσότερα ἰδιωτικά»¹³.

Στήν εποχή πού διαδραματίζεται ἡ ὑπόθεση τοῦ μυθιστορήματος, στήν περιοχή τῆς Μουριάς τό ἐργοστάσιο γιά τήν ἐκθλίψη τῆς ἐλιάς ἦταν ἐγκατεστημένο στή Σκάλα. Ὁ Μυριβήλης θά πεῖ σχετικά: «Τό ἐργοστάσιο εἶναι στή Σκάλα. Ένας μεγάλος ἐλιόμυλος μέ τέσσερις πρέσες... Ὅλο τό χειμῶνα, ὅσο δουλεύει ἡ ἐλιά, οἱ χωριανοί ἔχουν γιά ξυπνητήρι τή μπουρού τοῦ ἐλιόμυλου. Εἶναι μία δυνατή σφυρίχτρα πού οὐρλιάζει μέ ἀπό τή μαύρη νύχτα. Ἡ φωνή της γεμίζει ἀντίλαλο τά ράχτα καί τίς λαγκαδιές, ἀνεβαίνει ὡς τό χωριό καί τό ξεσηκώνει στό πόδι»¹⁴. Ἐτσι συνέβαινε πάντα στίς ελαιοπαραγωγικές περιοχές: Τό ἐργοστάσιο βρισκόταν σέ μία διαλεκτική σχέση μέ τή ζωή τῆς κοινότητος. Ἐδινε τόν τόνο, ἀλλά καί συγχρονιζόταν μέ τοὺς ρυθ-

λιθαρῶν χωρίς λάσπη (ξερολιθιά) καί ἡ δημιουργία πεζουλῶν παρατηρεῖται σέ πολλές περιοχές τῆς Ἑλλάδος καί χρησίμευε στή δημιουργία ἀναβαθμῶν, ὥστε νά μὴν παρασύρεται τό χῶμα ἀπό τίς βροχές καί νά διατηρεῖται στίς κατωφέρειες καί τίς ἐπικλινεῖς περιοχές.

¹² Στράτη Μυριβήλη, Ἡ Παναγιά ἡ Γοργόνα, 12ῃ ἔκδοσῃ, Βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἑστίας, Ι. Δ. Κολλάρου καί Σίας Α.Ε., 1987, σ. 19.

¹³ Νίκου Σηφουνάκη, Ἡ ἐλιά, ἡ βιομηχανική ἐξέλιξη τῆς Λέσβου στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα καί ἡ προοπτική τῶν βιομηχανικῶν συγκροτημάτων, Πρακτικά Διεθνoῦς Συνεδρίου μέ θέμα: Ἡ ἐλιά καί τό λάδι ἀπό τήν ἀρχαιότητα ἕως σήμερα, Ἀθήνα, 1-2 Ὀκτωβρίου 1999 Μέγαρον Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Ἀθήνα 2003, σσ. 334-335.

¹⁴ Στράτη Μυριβήλη, Ἡ Παναγιά ἡ Γοργόνα, 12ῃ ἔκδοσῃ, Βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἑστίας, Ι.Δ. Κολλάρου καί Σίας, Α.Ε., 1987, σ. 18.

μούς της. Ο Χρόνης Μπότσογλου¹⁵ θά μνημειώσσει εικαστικά ένα τέτοιο παλιό έλαιοτριβείο της Μυτιλήνης μέ πολλή παραστατικότητα καί ακρίβεια, τούς χώρους καί τόν ύποτυπώδη καί έντελώς παρωχημένο σήμερα τεχνολογικό έξοπλισμό μέ ένα αίσθημα αναπόλησης γιά ένα χώρο δουλειάς, κοινωνικής συνύπαρξης καί τεχνικού πολιτισμού χαμένου άνεπιστρεπτί. Τό έλαιουργείο τής ιστορίας ήταν συνεταιριστικό. Είμαι γνωστό, άλλωστε, ότι τήν έποχή εκείνη υπήρχαν πολλά συνεταιριστικά έλαιουργεία¹⁶ στή Λέσβο. Αύτή ή συνεταιριστική πρακτική είχε αναπτυχθεί στό νησί περισσότερο από άλλες περιοχές τής Ελλάδος καί είχε κύριο άξονα τό λάδι, μέ πρωτοβουλία του ίδιου του λαού, προκειμένου νά ξεφύγει τήν έκμετάλλευση των ιδιωτικών έργοστασίων. Άξίζει, ώστόσο, νά σημειωθεί ότι, ένω ή κτηνοτροφία στή Λέσβο γνώρισε ανάπτυξη, ή συνεταιριστική λογική δέν αναπτύχθηκε όπως στήν έλαιουργία. Νά σκεφτεί μόνο κανείς ότι όλες οι αστικές, ήμιαστικές καί άγροτικές περιοχές, ακόμα καί οι μικροί οικισμοί διέθεταν ένα κοινοτικό ή δημοτικό συνεταιριστικό έλαιουργείο¹⁷ καί, αναλόγως του μεγέθους τους, ένα ή δύο ιδιωτικά. Στή Μουριά οι άνθρωποι ήσαν κοινοτικά συνεταιρισμένοι. Στά γραφεία του συνεταιρισμού αυτού πού έφερε τό όνομα «Άθηνά»-όνομαστική έπιλογή πού προφανώς παραπέμπει στόν γνωστό άρχαίο μύθο πού συνδέει τήν έλιά μέ τή θεά Άθηνά- συνάζονταν τίς Κυριακές τά μέλη του προκειμένου νά συζητήσουν διάφορα θέματα σχετικά μέ τή λειτουργία, τήν πορεία καί τίς προοπτικές του.

Ή έλιά δέν είναι καλλιέργεια άπαιτητική καί δέν άπαιτεί ιδιαίτερους κόπους από τόν καλλιεργητή. Ώστόσο, χρειάζεται νά συντρέξουν διάφοροι παράγοντες καί προϋποθέσεις γιά νά ευοδωθεί ένα καλό άποτέλεσμα. Κατ' άρχήν, όπως θά πεί ό Μυριβήλης πού' χει τή δική του έμπειρία από τό φυσικό περιβάλλον τής έλιάς πού ανατράφηκε, τά δέντρα κάνουν καρπό χρο-

¹⁵ Αικατερίνης Πατσούμα-Παναγιωτουνάκου, Έλιά: εικαστικές άναφορές στό χώρο καί τό χρόνο, Πρακτικά Συμποσίου μέ θέμα: Ή έλιά καί τό λάδι στόν χώρο καί τόν χρόνο, Πρέβεζα, 24-26 Νοεμβρίου 2000 Θεοφάνειος Σχολή, Άθήνα 2003, σσ. 375-376.

¹⁶ Νίκου Σηφουνάκη, Ή έλιά, ή βιομηχανική εξέλιξη τής Λέσβου στίς άρχές του 20ού αιώνα καί ή προοπτική των βιομηχανικών συγκροτημάτων, Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου μέ θέμα: Ή έλιά καί τό λάδι από τήν αρχαιότητα έως σήμερα, Άθήνα, 1-2 Όκτωβρίου 1999 Μέγαρον Άκαδημίας Άθηνών, Άθήνα 2003, σ. 334. Γενικά, γιά τά όφέλη των συνεταιρισμών, τήν άνάγκη συγκρότησής τους καί έπικράτησης τής συνεταιριστικής φιλοσοφίας, όπως στήν Άμερική καί τήν Εύρώπη ήδη εκείνη τήν έποχή βλέπετε ένδεικτικά περιοδικό Δήμητρα, Τά άγαθά των γεωργικών συνεταιρισμών, άριθ. 4, 1 Ίουλίου 1911, σσ. 49-50.

¹⁷ Νίκου Σηφουνάκη, Ή έλιά, ή βιομηχανική εξέλιξη τής Λέσβου στίς άρχές του 20ού αιώνα καί ή προοπτική των βιομηχανικών συγκροτημάτων, Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου μέ θέμα: Ή έλιά καί τό λάδι από τήν αρχαιότητα έως σήμερα, Άθήνα 1-2 Όκτωβρίου 1999 Μέγαρον Άκαδημίας Άθηνών, Άθήνα 2003, σσ. 334-335.

νιά παρά χρονιά, έπειτα χρειάζεται νά δέσει ό άνθός, νά τόν κρατήσει τό δέντρο, νά μήν τόν προσβάλει κάποια ασθένεια καί φυσικά νά εΐναι εϋνοι- κές οί καιρικές συνθήκες: τό νερό τής βροχής εΐναι απαραίτητο, ιδιαίτερα εκείνη τήν έποχή πού δέν ύπήρχαν οί σημερινές τεχνικές δυνατότητες πο- τίσματος. Ήταν μία καλή χρονιά εκείνη τής ιστορίας μας καί συνέτρεχαν γι' αυτό όλες οί παραπάνω προϋποθέσεις, έκτός από μία, τό νερό τής βροχής. Τό Φθινόπωρο τελείωνε καί δέν εΐχε βρέξει. Οί άνθρωποι, ζυμωμέ- νοι μέ τή γή καί δεμένοι μέ τό οικόσυστημα, αγωνιούσαν γιά τήν αγροτική παραγωγή καί τήν πορεία τής φύσεως. Μία μόρα πού ξεθύμανε μέσα σέ λίγα λεπτά, δέν ήταν αρκετή γιά νά ποτίσει τή γή καί νά τή λυτρώσει από τό πολύμηνο μαρτύριο τής δίψας της. Γιά νά δείξει ό συγγραφέας τό μέγε- θος τής έναγώνιας προσδοκίας του ανθρώπου καί τής φύσης γιά νερό, θά τοποθετήσει τή σκηνή τής σύντομης μόρας στό κοιμητήριο. Άκόμα καί στόν τόπο εκείνο πού αποτελεί τήν πιό έξόφθαλμη υπόμνηση του θανάτου καί τήν απόλυτη έκφραση τής ματαιότητας τών επιγείων, ή ανάγκη γιά ύπαρξη καί ζωή εΐναι πρωταρχική: «Μόνο οί πεθαμένοι δέν εΐχαν πιά καμιάν εγγυα γιά τούτες τίς λαχτάρες τής ζωής. Τής δυνατής καί τρομερής ζωής, πού στρουφίλιζε μέσα στό σίφουνα της τούς ανθρώπους καί τά ζωντανά, τά δέντρα καί τά καράβια, τά πουλιά τ' ουρανού καί τά ζουζούνια τής γής. Οί πεθαμένοι καθόντανε κάτω απ' τό χῶμα ήσυχοι, πλαγιασμένοι στή ράχη, άράδα. Έτσι περιμένουν άσάλευτοι, όλο ύπομονή, πότε θά σημάνουν οί φο- βερές καμπάνες γιά τή Δευτέρα Παρουσία, νά σηκωθούν, νά σταθούν στά πόδια τους γιά τήν Κρίση. Καμιά άλλη από τούτη τή συλλογή δέν τούς τα- ράζει. Γι' αυτό εΐναι έτσι ύπομονετικοί. Όμως τά διψασμένα χορτάρια καί τά άγκαθερά λουλούδια πού φούντωναν στό χῶμα τών τάφων, αυτά ανα- ταράχτηκαν καί σάλεψαν. Άκουσαν μέ γλυκιά τρομάρα τά δυό μπουμπου- νητά του Θεού, ένιωσαν σύρριζα τό αναρριγητό από τό υγρό άγεράκι πού ήρθε ως εκεί, ως μέσα στό νεκροταφεΐο, γιά νά τούς φέρει τό γλυκό μήνυμα από τό πρωτοβρόχι»¹⁸.

Τελείωνε πλέον καί ό Όκτώβρης καί δέν έλεγε νά βρέξει. Κάποια εϋοΐ- ωνα μετεωρολογικά φαινόμενα στήν κορυφή του Προφήτη-Ηλία δέν με- ταφράζονταν σέ πολυπόθητη ευεργετική βροχή. Έδῶ ό Μυριβήλης υπαινίσσεται άκροθιγῶς τίς παραδόσεις του λαού πού συνδέουν τόν με- γάλο Προφήτη μέ τή βροχή. Όπως εΐναι γνωστό, ό Προφήτης-Ηλίας θεω- ρείται από τό λαό μας κύριος τής βροχής, τής βροντής καί τών κεραυνών, γι' αυτό καί ή έορτή του (2Ίουλίου) ήταν πάντα ένα μεγάλο πανηγύρι στήν

¹⁸ Στράτη Μυριβήλη, Ή Παναγία ή Γοργόνα, 12η έκδοση, Βιβλιοπωλείο τής Έστίας, Ι.Δ. Κολλάρου καί Σίας Α. Ε., 1987, σσ. 359-360.

Ἑλληνική παραδοσιακή αγροτική κοινωνία¹⁹. Οἱ ἀντιλήψεις²⁰ αὐτές πού ἀνάγονται στήν Παλαιοδιαθηκική ἀφήγηση γιά τήν ξηρασία καί τή βροχή πού προκάλεσε, εἶναι γνωστές ἤδη κατά τό Μεσαίωνα καί ὑπάρχουν καί σέ ἄλλους λαούς πχ στούς Σέρβους καί τούς Γερμανούς πού ἔκαναν λιτανεῖες στόν Προφήτη Ἡλία γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς ξηρασίας. Σέ πολλές περιοχές στήν Ἑλλάδα γίνονται τελετουργικές ζωοθυσίες²¹ στή μνήμη του. Στή βόρεια Θράκη μάλιστα ἐορταζόταν πρίν τήν ἐορτή τῆς ἀνακομιδῆς τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου (2 Μαΐου)²² σέ συνδυασμό μέ τό εἰδωλολατρικό τελετουργικό δρώμενο τῆς περπερούνας, κατά τό ὁποῖο στόλιζαν ἓνα μικρό κορίτσι μέ λουλούδια, τό ἔβρεχαν στό ποτάμι καί γύριζαν τά σπίτια τῆς κοινότητας τραγουδώντας ἐπωδή σχετική μέ τήν πρόκληση βροχῆς, καθώς τήν ἐποχή αὕτη οἱ βροχές εἶναι ἀναγκαῖες γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν καλλιεργειῶν.

Ἄς ξαναγυρίσουμε ὅμως στήν ἀνομβρία τοῦ μυθιστορήματος. Σέ ἄλλες ἐποχές ὑπῆρχε ἡ ἐναλλακτική λύση τῶν κτημάτων τῆς Ἀνατολῆς πού διατηροῦσε τό χωριό. Ὡστόσο, ἐδῶ ἡ ἱστορία διαδραματίζεται μετὰ τή Μικρασιατική καταστροφή τοῦ '22, ὅποτε οἱ κάτοικοι τοῦ νησιοῦ δέν εἶχαν κανένα δικαίωμα κυριότητος στίς ἀλλοτινές περιουσίες τους πού ἔχουν περάσει πλέον σέ ξένα χέρια. Τώρα πιά δέν τούς ἔμεινε, λέει ὁ συγγραφέας, ἄλλη ἐλπίδα ἀπό τό Θεό. Ἀποφάσισαν, λοιπόν, νά προσπέσουν σ' Αὐτόν. Γιά τό σκοπό αὐτό, οἱ Ἐκκλησιαστικές ἀρχές²³ τοῦ νησιοῦ ἔδωσαν ἐντολή νά γίνει

¹⁹ Σύμφωνα μέ λαϊκές δοξασίες τῆς Βόρειας καί Ἀνατολικῆς Θράκης, ὁ Ἅγιος γυρίζει στόν οὐρανό μέ τό πύρινο ἄρμα του, καταδιώκει ἓνα δράκοντα ἢ τόν διάβολο, προκαλώντας κεραυνούς καί βροντές ἀπό τήν ταχύτητα πού κινεῖται καί ἀστραπές ἀπό τό μαστίγιό του. Παρόμοιες ἀντιλήψεις ὑπάρχουν καί στούς Βαλκανικούς λαούς. Οἱ Βούλγαροι μάλιστα πιστεύουν ὅτι καταδιώκει δράκοντα πού τρώει τά γεννήματα καί τοῦ ρίχνει κεραυνούς, ἐνῶ οἱ ἀστραπές προέρχονται ἀπό τήν ἐκπνοή τῶν ἀλόγων τοῦ ἄρματος του καί ἀπό τή λόγχη του πού ἀστράφτει.

²⁰ Μανόλη Βαρβούνη, Ὁ Προφήτης Ἡλίας στήν Ἑλληνική λαϊκή ἐθιμοταξία, τεῦχος 7, Ἑφημέριος Ἰούλιος-Αὔγουστος 2014, σ. 11. Ἐπίσης, Δ. Οἰκονομίδης, Ἡλίας ὁ προφήτης. Λαογραφία, Ὀρησκευτική καί Ἠθική Ἐγκυκλοπαίδεια, τόμ. 6, 1965, σσ. 24-26.

²¹ Ἐνδεικτικά, βλέπετε Στ. Κυριακίδης, Θυσία ἐλάφου ἐν νεοελληνικῇ παραδόσει καί συναξαρίοις, Λαογραφία 6, 1917, σ. 189 καί ἐξῆς. Ἐπίσης, Γ. Ν. Αἰκατερινίδης, Νεοελληνικές αἵματηρές θυσίες. Λειτουργία-μορφολογία-τυπολογία, Ἀθήναι 1979.

²² Μανόλη Βαρβούνη, Εἰσαγωγή στή θρησκευτική λαογραφία, τόμ. 2ος, Ἐκδ. Οἶκος Κ. καί Μ. Ἀντ. Σταμούλη, Θεσ/νίκη, 2017, σ. 179.

²³ Πρόκειται γιά τούς Μητροπολίτες τῶν δύο Μητροπόλεων τοῦ νησιοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης: Τόν Μητροπολίτη Μυτιλήνης καί τόν Μητροπολίτη Μηθύμνης. Ποιό συγκεκριμένα, ἴσως πρόκειται γιά τόν Ἀρχιμ. Κύριλλο Μουμτζή (13 Μαΐου 1897-20 Ἰανουαρίου 1925) ἐάν ἡ λιτανεῖα ἔγινε μέχρι τήν παραπάνω ἡμερομηνία (ἂν μετὰ, πρόκειται γιά τόν Ἰάκωβο τόν ἀπό Δυρραχίου 20 Ἰανουαρίου 1925-) καί τόν Μητροπολίτη Μηθύμνης

παράκληση γιά τήν πολυπόθητη βροχή, ή όποία δέν έρχόταν γιά τίς άμαρτίες τών ανθρώπων²⁴.

Χρειάζεται νά πούμε έδώ ότι, γενικότερα, στό Αιγαίο τό νερό τής βροχής δέν είναι ένα αυτονόητο γεγονός. Συχνά, μάλιστα, είναι πολύ ακριβοθώρητο. Τά φυτά καί τά δέντρα στην περιγραφή του Μυριβήλη έχουν χάσει τή ζωτικότητα καί τήν ικμάδα τους καί προσμένουν μισόξερα τό δώρο τής ζωής. Κι οί άνθρωποι πού εξαρτώνταν πολύ περισσότερο από τή γή άπ' ότι σήμερα, έβλεπαν μέ άγωνία τή διάψευση τών έλπίδων καί τών προσδοκιών τους. Αυτή τήν άγωνία του ανθρώπου γιά τήν άνομβρία λόγω τών ανθρώπινων άμαρτιών θά δώσει ό Βενέζης μέσα από μία πολύ άποκαλυπτική στιχομυθία σέ ένα άλλο νησί εκεί στά κράσπεδα του Αιγαίου, τή διψασμένη γή τής Σαντορίνης: Ένας καλόγερος θεόρατος μέ ψαρά μαλλιά καί γένια κάθεται στό πεζούλι τής αυλής του μοναστηριού του Προφήτη Ήλία²⁵ κι άγναντεύει τή Στρογγύλη νήσο, τό ήφαιστειο, τήν Άνάφη καί τά Κρητικά βουνά στό βάθος. Κι από κάτω τήν άδενδρη καί φρυγμένη γή. «-Τό νερό, είπε ό δεύτερος καλόγερος πλησιάζοντας τόν κύκλωπα. Τό νερό. Μας έκαταράστη ό Θεός. Καί πάλι έπесе άνομβρία. Ό κύκλωπας λέει θυμωμένα: - Σώπα πού μας έκαταράστη ό Θεός! Γιατί νά μας καταραστεί; Τί έκάμανε οί χριστιανοί του νησιού στό Θεό γιά νά τούς καταραστεί. Τί;»²⁶.

Διονύσιο τόν από Βρυούλλων (Οκτώβριος 1922-12 Σεπτεμβρίου 1951) (Άρχιμ. Θεοκλήτου Φιλιππαίου, Έκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως Έπισκοπαί καί Έπίσκοποι 1833-1960, περιοδικό Θεολογία, τόμ. ΛΑ' Οκτώβριος-Δεκέμβριος 1960, τεύχ. Δ', Έν Άθήναις 1960, σ. 541).

²⁴ Σέ παλαιότερες έποχές, γενικότερα, λιμοί, λοιμοί, σεισμοί καί καταποντισμοί αποδίδονταν στην άμαρτία τών ανθρώπων καί γίνονταν λιτανείες γιά νά έξιλεωθούν από τόν Θεό. Τέτοιες λιτανείες μέ πάνδημη συμμετοχή έγιναν μετά τό φοβερό σεισμό του 1508 στην Κρήτη, όπου τή νύχτα τής 29 Μαΐου τό Κάστρο γέμισε μέ έρείπια. Έγινε, μάλιστα, καί μία τελετή μέ καθαρά δυτική έπιδραστικότητα. Συγκεκριμένα, ένας προσκυνητής πού πέρασε από τήν πόλη μετά τό σεισμό, αναφέρει ότι τή Μ. Παρασκευή τριακόσιοι Βενετοί καί Γραικοί στή γραμμή μέ καλυμμένα τό πρόσωπο καί τό σώμα καί γυμνή τήν πλάτη γύριζαν δρόμους καί πλατείες καί μαστίγωναν ό ένας τόν άλλο γιά νά συγχωρηθούν ή γιά λογαριασμό άλλων μέ άμοιβή, ενώ τό πλήθος πού άκολουθοϋσε φώναζε οί μέν καθολικοί misericordia, οί δέ όρθόδοξοι έλέησον, έλέησον (Στυλιανού Άλεξίου, Ποικίλα Νεοελληνικά. Μελέτες, στιγμή, Άθήνα 2013, σ. 72).

²⁵ Αυτή τήν καταπληκτική αίσθηση τής έποπτείας στον περιβάλλοντα χώρο μέχρι τόν άχανή θαλάσσιο όρίζοντα θά περιγράψει ό μακαριστός μητροπολίτης Θήρας Γαβριήλ: «Η Έερά Μονή Προφήτου Ήλιού, του Θεσβίτου, δεσπόζουσα μεγαλοπρεπώς έφ' όλοκλήρου της νήσου, κείται επί τής ύψηλοτέρας κορυφής αυτής (567 μ.) καί προς τό Ν. Α. μέρος της, εις περίοπτον τοποθεσιαν, έξ ής δύναται νά θαυμάζη κανείς τό έξωτικόν μεγαλείον τής νήσου, όπου ή άπέραντη γαλήνη τής θαλάσσης αντιμάχεται τήν τραγικήν άγριότητα του ήφαιστείου, υπό τό λαμπρόν φώς του Αιγαίου» (Γαβριήλ Καλοκαιρινού Μητροπολίτου Θήρας, Άμοργού καί Νήσων, Η Έερά Μονή Προφήτη Ήλιού του Θεσβίτου στό: Μιχαήλ Άντ. Δανέζη, Σαντορίνη, Άθήνα 1971, σ. 145).

Αὐτή εἶναι ἡ μόνιμη ἀγωνία τῶν ἀνθρώπων τοῦ νησιοῦ, θά πεῖ ὁ συγγραφέας: τό νερό. Ἀπ' τή μία ἡ σπάνια βροχή κι ἀπ' τήν ἄλλη ἡ ὑπόγεια φλόγα τοῦ ἡφαιστείου πού δέν ἐπιτρέπει στή γῇ νά κρατήσῃ νερό στά σπλάχνα της. Αὐτή τή διαχρονική ἀγωνία καί προσμονή ἀπό τά πανάρχαια χρόνια ὅπου «Ἐπτά ἐτέων οὔτε ὕε τήν Θήραν» μέχρι τή νεώτερη ἐποχή θά καταγράψῃ ὁ Βενέζης, ὅπου ὁ λαϊκός ποιητής θά μεταφέρει σέ «ποίημα, πρὸς μνήμην τῶν μεταγενεστέρων, περί τῆς μεγάλης ἀνυδρίας ἣν ὑποφέραμεν οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Θήρας ἐν ἔτει Κυρίου 1838» τήν ἱκεσία του στόν Θεό: «Ἐσέ τόν παντοδύναμον ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν καί μέ καρδίαν ταπεινήν ἔλεος σοῦ ζητοῦμεν. Τά δένδρα ἐμαράνθησαν ἀπό τήν ἀνυδρίαν, λυπήσου μας, πανεύσπλαγχνε, εἰς τόσῃν δυστυχίαν»²⁷.

Μετά τήν ἐντολή, λοιπόν, τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν γιά τέλεση παρακλήσεως καί λιτανείας, ἕνας τελάλης²⁸ κατὰ τή συνήθεια τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅπου δέν ὑπῆρχαν βέβαια οἱ κατοπινές εὐκολίες τῶν τηλεπικοινωνιακῶν μέσων ἢ πολύ περισσότερο τῆς κοινωνικῆς δικτύωσης τοῦ σήμερα, ἀνέλαβε νά ἐνημερώσῃ τό χωριό καί τή Σκάλα γιά τήν τέλεση τῆς σχετικῆς ἀκολουθίας μετά τή θεία Λειτουργία, σύμφωνα μέ τήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας²⁹. Τή συγκεκριμένη μέρα, λοιπόν, χτύπησαν οἱ καμπάνες τῆς

²⁶ Ἡλία Βενέζης, Ἄνεμοι. Διηγήματα, Τρίτη ἔκδοση, Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας' Ι. Δ. Κολλάρου καί Σίας Α. Ε., σ. 167.

²⁷ Ἡλία Βενέζης, Ἄνεμοι. Διηγήματα, Τρίτη ἔκδοση, Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας' Ι.Δ. Κολλάρου καί Σίας Α. Ε., σ. 167.

²⁸ Πιά τούς τελάληδες τῆς Λέσβου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, βλέπετε Οἰκονόμου Προδρόμου Αναγνώστου, Πῶς διαλαλοῦσαν οἱ ντελάληδες πρὶν ἀπό πενήντα χρόνια (λαογραφική μελέτη), ἐφημερίς Δημοκράτης Μυτιλήνης, φύλλα 13, 14 καί 15 Ἀπριλίου 1932.

²⁹ Νά σημειώσωμε, βέβαια, ὅτι, ἐκτός ἀπό τήν τέλεση λιτανειῶν σέ περιόδους πού μαρτυροῦνται ἀπό ἀνομβρίες, ἔχομε καί τήν τέλεση τῶν καθιερωμένων λιτανειῶν πχ τό Πάσχα ὅπου καθαγιαζεται ἡ φύση καί οἱ ὁποῖες περιλαμβάνουν ὅλο τόν παραγωγικό χώρο τῶν ἐνοριῶν καί τῶν περιοχῶν στίς ὁποῖες τελοῦνται. Μάλιστα, ἡ λιτάνευση στό Ἅγιον Ὅρος τῶν ἐφέστιων εἰκόνων "Ἄξιόν Ἑστί" τῶν Καρυῶν καί "Παναγία ἡ Πορταίτισσα" τῆς Ι. Μ. Ἰβήρων σταματᾷ σέ συγκεκριμένα σημεία πού ἀπηχοῦν γεγονότα τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἐκτενὴ ἀναφορά στή λιτανεία αὐτὴ τῆς Ι. εἰκόνας τοῦ "Ἄξιόν Ἑστί" κάνει στό βιβλίο του «Πρόσωπα καί δρώμενα στόν Ἄθωνα» ὁ Ἐπίσκοπος Ροδοστόλου Χρυσόστομος. Κάνει μάλιστα ἀναφορά καί στή στάση πού ἔκανε ἡ λιτανεία στό Κιόσκι τοῦ Ἀγᾶ, τό βορειότερο σημεῖο τῶν Καρυῶν. Ἐκεῖ διαβάσεται ἡ «τετάρτη ἐπὶ ἀνομβρία εὐχή τοῦ αὐτοῦ Φιλοθέου ἢ παρ' ἄλλοις τοῦ Καλλίστου», τήν ὁποία διάβασε ὁ ἴδιος σύμφωνα μέ τό τυπικὸ μπροστὰ στόν Μεγάλον σιδερένιον σταυρὸ ὅπου ἀκούμπησαν οἱ μοναχοὶ τήν θαυματουργὴν Εἰκόνα (Ἐπισκόπου Ροδοστόλου Χρυσόστομου, Πρόσωπα καί δρώμενα στόν Ἄθωνα, 3, Ἅγιον Ὅρος, 2001, σσ. 157-160). Σέ πολλά νησιά ἐπίσης γίνεται λιτανεία τήν Διακαινισμό Ἑβδομάδα θαυματουργῶν εἰκόνων τῆς Παναγίας. Μάλιστα, στή Φολέγανδρο ἡ λιτανεία ἔχει διάρκεια ἡμερῶν, ὥστε νά καλύψῃ ὅλο τό νησί καί τούς ἀνθρώπους καί ἡ εὐλογία νά διαχυθεῖ σέ ὅλη τήν ἔκτασή του (Μανόλη Βαρβούνη, Εἰσαγωγή στή θρησκευτικὴ λαογρα-

Άγίας Φωτεινής στο βουνό, τό σήμαντρο τῆς Ἁγία-Σωτήρας³⁰ στο νεκροταφείο, τό καμπανάκι τῆς Παναγιᾶς τῆς Γοργόνας ν' ἀνεβούν ὅλοι στή λιτανεία νά παρακαλέσουν τόν Θεό γιά βροχή. Αὐτή εἶναι ἡ πρώτη, ἡ εἰσαγωγική στιγμή ἀπό ὅλες ἐκεῖνες τίς ἀλληλοδιάδοχες στιγμές τῆς πλα-

φία, τόμ. 2ος, ἐκδοτικός οἶκος Κ. καί Μ. Ἀντ. Σταμούλη, Θεσ\νίκη 2017, σ. 229). Στά Κύθηρα ὑπάρχει τό ἔθιμο τῆς λιτάνευσης (᾽γύρας᾽) τῆς Μυρτιδιώτισσας σέ ὅλα τά χωριά τοῦ νησιοῦ κατά τήν περίοδο τοῦ Πάσχα, ἓνα ἔθιμο πού τηρεῖται μέ εὐλάβεια ἐπί αἰῶνες. Ὑπάρχουν, ἤδη, ἀπό τόν 17ο αἰῶνα μαρτυρίες ὅτι ὅταν τά Κύθηρα ἐπλήττοντο ἀπό σιτοδείες, ἐπιδημίες ἢ παρατεταμένες ἀνομβρίες, οἱ κάτοικοι τοῦ νησιοῦ προσέτρεχαν στή Χάρη τῆς θαυματουργῆς εἰκόνας (Γαβριήλ Νικηφοράκη, Τό ἔθιμο τῆς λιτάνευσης (᾽γύρας᾽) τῆς Μυρτιδιώτισσας ὅπως διαμορφώθηκε στό πέρασμα τῶν αἰώνων, Πρακτικά Ἡμερίδος τῆς 22-9-2007 τῆς Ι. Μητροπόλεως Κυθήρων καί Ἀντικυθήρων ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς 150ετηρίδος τοῦ νέου Καθολικοῦ της Μονῆς Μυρτιδιῶν Κυθήρων 1857-2007 μέ θέμα: Παναγία Μυρτιδιώτισσα Κυθήρων, Κύθηρα 2013). Ἀνάμεσα στά θαύματά της εἶναι καί αὐτό τῆς «λύσεως τῆς ἀνομβρίας» μετά ἀπό λιτάνευση τῆς Ι. Εἰκόνας (Βλέπε Σοφοκλέους Καλούτση, Ἀκολουθία καί θαύματα τῆς Παναγίας Θεοτόκου τῆς Μυρτιδιωτίσσης, Ἐκδοσις Πέμπτη ἐπηνεξημένη, Κύθηρα 2006, σσ. 149-151). Ὡστόσο, ἂν τό προμνημονευθέν θαῦμα ἔγινε ἐνδεχομένως πρὶν τό 1837, στίς μέρες μας ἔγινε καί ἄλλο ἀνάλογο θαῦμα τῆς Ι. Εἰκόνας. Τήν Πέμπτη της Διακαινισίμου τοῦ 2013 μετά ἀπό πολύμηνη ἀνομβρία καί ἐνῶ ἡ Ι. Εἰκόνα εἶχε διασχίσει ὅλο τό νησί καί βρισκόταν στόν Καραβᾶ, ἦλθε ὁ πολυπόθητος ὄμβρος καί ξεδίψασε ἄρκετά τό νησί (Γαβριήλ Νικηφοράκη, ἐνθ' ἀνωτέρω, σσ. 220-221). Τήν Παρασκευή της Διακαινισίμου, ἑορτή τῆς Παναγίας Ζωοδόχου Πηγῆς γίνονται λιτανεῖες τόσο στόν δομημένο χῶρο τῶν κοινοτήτων, ὅσο καί στήν ὑπαιθρο γύρω ἀπό αὐτές, γιά νά εὐλογηθοῦν καί νά ἀγιασθοῦν οἱ ἀγροτικές καί κτηνοτροφικές δραστηριότητες. Ἡ λιτανεία τῶν Ι. Εἰκόνων τήν Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας εἶχε ἐπίσης ἓνα γονιμικό καί εὐλογητικό χαρακτήρα, καθώς περιελάμβανε, ὄχι μόνο τόν δομημένο χῶρο τῶν κοινοτήτων, ἀλλά καί τήν ὑπαιθρο μέ τίς ἀγροτικές καλλιέργειες καί τίς κτηνοτροφικές ἐνασχολήσεις καί μάλιστα σέ μία ἐποχὴ ὅπου εἶναι ἀπαραίτητες οἱ βροχές (Μανόλη Βαρβούνη, Εἰσαγωγή στή θρησκευτικὴ λαογραφία, τόμ. 2ος, Ἐκδοτικός οἶκος Κ. καί Μ. Ἀντ. Σταμούλη, Θεσ\νίκη 2017, σ. 115). Στήν ἑορτὴ της Μεσοπεντηκοστῆς (25 μέρες μετά τό Πάσχα), ἐπίσης, ὑπῆρχε ἡ παράδοση τέλεσης λιτανείας γιά τήν προστασία τῶν ἀμπελιῶν ἀπό διάφορες ἀσθένειες καί ἐπιβλαβὴ ἔντομα. Μάλιστα, στή Βόρειο Θράκη θεωροῦσαν τὴ Μεσοπεντηκοστή, ἑορτὴ τῆς Παναγίας καί πίστευαν ὅτι ἂν ράντιζαν στή διάρκεια τῶν λιτανειῶν αὐτῶν τὰ ἀμπέλια τους μέ τόν ἀγιασμό τῆς ἑορτῆς, θὰ τὰ προστάτευαν ἀπὸ τό χαλάζι καί τίς ἀσθένειες, ἐνῶ οἱ λιτανεῖες λάμβαναν καί τό χαρακτήρα παράκλησης γιά βροχόπτωση καί ἀντιμετώπισης τῆς ἀνομβρίας (Μανόλη Βαρβούνη, Εἰσαγωγή στή θρησκευτικὴ λαογραφία, τόμ. 2ος, Ἐκδοτικός οἶκος Κ. καί Μ. Ἀντ. Σταμούλη, Θεσ\νίκη, 2017, σ. 101).

³⁰ Σύμφωνα μέ τόν Φαίδωνα Κουκούλε, (Φαίδωνος Κουκούλε, Ἁγίων ἐπίθετα, Ἡμερολόγιον τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος 1931, Ἐκδότης Ι. Ν. Σιδέρης, Ἀθήναι, σσ. 388-389) τό ἐπίθετο αὐτό παραπέμπει ἐτυμολογικά στή Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος. Ὁ Σωτήρας ἔγινε ἡ Σωτήρα, πιθανῶς κατά τό ἡ Μεταμόρφωσι. Δέν πρόκειται δηλαδή γιά κάποια ἁγία, οὔτε γιά Παναγία Σωτήρα. Ὅσον ἀφορᾷ στό ἐπίθετο ἅγιος, ἀπὸ τοὺς νεωτέρους Ἕλληνες ἀπεδόθη ὄχι μόνο στοὺς ἁγίους, ἀλλὰ καί στόν ἴδιο τόν Χριστό, ὅπως πχ φαίνεται στήν τοπωνυμία ᾽ς τοῦν ἁι Σωτήρα τῶν Λεπιανῶν τῆς Ἡπείρου, ἢ στήν τοπωνυμία ᾽ς τόν ἁι Σταυρωμένο στό Σέλινο Κρήτης.

τιᾶς εἰκόνας καὶ τῆς φωτογραφικῆς ἐκείνης σύνθεσης τῆς λιτανείας. Ἐχομε ἐδῶ μία ὀπτική ἀντανάκλαση ἑνὸς ἔνθεου Μυριβήλη, πού δέν θυμίζει σέ τίποτα τόν Μυριβήλη τῆς νεανικῆς ἀντιδραστικότητος καὶ τῆς ἀμφισβήτησης ἀπέναντι στή θρησκεία τῆς «Ζωῆς ἐν Τάφῳ». Ὅπως ἔχει ἐπισημανθεῖ ἀπό τὴν Ana Chikovanī³¹, στο μυθιστόρημα ἡ ἱερὴ τελετουργία χωρίζεται σέ τρεῖς φάσεις: ἡ πρώτη ἀφορᾷ στή θεία Λειτουργία στήν ἐκκλησία τῆς Ἀγίας Φωτεινῆς στήν ὁποία γίνεται ἀπλή ἀναφορά. Ἡ δευτέρα ἀναφέρεται στήν πομπή πού ξεκίνησε ἀπολείτουργα, ἐνῶ ἡ τρίτη ἀφορᾷ στήν παράκληση. Ἡ πομπή ξεκίνησε ἀπό τόν Ι. Ναό τῆς Ἀγίας Φωτεινῆς τῆς Σαμαρείτιδος μέ πάνδημη συμμετοχή τοῦ λαοῦ καὶ μέ ὅλη τὴν τυπικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐθιμοταξία: Οἱ ἱερεῖς μέ τό χρυσό καὶ ἀσημένιο Εὐαγγέλιο, τὰ παλληκάρια νά βαστοῦν τίς ἱερές εἰκόνες μέ θεματολογία σχετικὴ μέ τό νερό πού ἀποτελοῦσε μία εὐχετική ἀναγωγή στοὺς πολυπόθητους εἰρηνικούς ὄμβρους (ἡ εἰκόνα τῆς Ἀγίας Φωτεινῆς τῆς Σαμαρείτιδος μέ τό λαγῆνι τό νερό παρά τό φρέαρ τοῦ Ἰακώβ ἀπέναντι στόν Ἰησοῦ καὶ ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Χρυσοπηγῆς, ἡ «τοῦ ζῶντος ὕδατος πηγὴ ἀκένωτος», «ἡ Ζωοδόχος πηγὴ ἡ ἀέναος», ἡ «πηγὴ ἀνεδείχθη, σύμπαν ἀγαθόν ἀναβλύζουσα»³², μέ τὴν ἐφτάκρουνη βρύση, τίς μαρμαροπελεκητές γοῦρνες καὶ τὰ νερά πού τρέχουν ἀπὸ τὴ μία στήν ἄλλη, ἐνῶ στήν πάνω γοῦρνα εἰκονίζεται ἡ Παναγία μέ τὰ χέρια σέ στάση δεήσεως. Τὰ λάβαρα μέ τόν ἀσημένιο σταυρό, τό μαῦρο κρέπι καὶ τίς χρυσές φοῦντες νά ἀστράφτουν στόν ἥλιο, τὰ ἀγόρια πού κρατοῦν τοὺς φανούς καὶ τὰ ἐξαπτέρυγα, ντυμένα μέ τὰ σταυρωτὰ ζωσμένα ἄμφια κι ὅλος ὁ λαός συμπληρώνουν τὴν πομπή. Ἐντύπωση προκαλεῖ πού ὁ Μυριβήλης βάζει νά προηγοῦνται οἱ ἱερεῖς. Κατὰ τὴ γνώμη μας θυσιάζει τὴν τυπικὴ διάταξη τῆς λιτανείας στίς ἀνάγκες τῆς περιγραφῆς. Τὴν ὀρθὴ τυπικὴ διάταξη θὰ τὴ δοῦμε στήν περιγραφή τῆς προαναφερθείσας λιτανείας τοῦ 1942 στό Λασίθι: «Προπομποὶ τῆς Λιτανείας ἦσαν τὰ σημαντήρια κι ἀκολουθοῦσαν τὰ ἐξαπτέρυγα, οἱ εἰκόνες, ὁ κλῆρος καὶ τέλος ὁ λαός. Ἡ κάθε εἰκόνα βασταζόταν συνήθως ἀπὸ δύο ἄνδρες ἢ μία πίσω ἀπὸ τὴν ἄλλη μέ τὴν ἐξῆς σειρά: Πάντοτε προπορευόταν ἓνα Ἐεσποτικό» δηλ. μία εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Ἀκολουθοῦσε τό Ἐεομητορικό» (εἰκόνα τῆς Παναγίας). Μετὰ ἐρχόντουσαν οἱ Ἐαβαλάρηδες ἄγιοι (Ἐάγιος Δημήτριος, Ἐάγιος Γεώργιος κ.λπ) καὶ στή συνέχεια οἱ εἰκόνες καὶ ἄλλων

³¹ Chikovanī Ana, Τὰ λαογραφικὰ στοιχεῖα καὶ τὰ λαϊκὰ τελετουργικὰ μοτίβα στήν «Παναγία τὴ Γοργόνα» τοῦ Μυριβήλη, Πρακτικά Διεθνoῦς Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου μέ θέμα Λαϊκός πολιτισμός καὶ ἔντεχνος λόγος: ποίηση, πεζογραφία, θέατρο, Ἀθήνα 8-12 Δεκεμβρίου 2010, ἐπιμέλεια ὕλης- ἐπιστημονικὴ ἐπιμέλεια Γιῶργος Βοζίκας, σ. 221.

³² Κωνσταντίνου Καλοκύρη, Μαρία. Εἰκονογραφία, Ὁρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια, τόμος 8ος, ἐκδόσεις Μαρτίνοῦ, Ἀθήναι 1966, σ. 704.

ἀγίων χωρίς διάκριση. Γιά νά προστατεύονται ἀπό τόν ἥλιο καί τήν σκόνη οἱ εἰκόνες ἦσαν σκεπασμένες μέ πολύχρωμα κεντητά, ἡ ὕφαντά καλύμματα. Τό θέαμα τῆς πομπῆς, ὅπως αὐτή ἐλίσσόταν στούς στενοὺς ἀγροτικούς δρόμους τοῦ καταπράσινου ὁροπεδίου, εἶχε μία σπάνια μεγαλοπρέπεια καί μεγάλη γραφικότητα. Δάσος πραγματικό τὰ ἀργυρά καί ἐπίχρυσα ἐξαπτέρυγα, ἀντανακλοῦσαν τίς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου. Ἀτέλειωτη σειρά εἰκόνων ἐφάνταζαν σκεπασμένες μέ τὰ πολύχρωμα καλύμματα μέ τὰ χρυσοκέντητα ἄμφια καί τέλος τό πλήθος τῶν πιστῶν, σχηματίζουν μία πραγματικά ἐπιβλητική πομπή»³³. Αὐτή ἡ εἰκόνα πού δημιουργεῖ μία ὑποβλητική ἀτμόσφαιρα συντίθεται ἀπό τόν ὄγκο τοῦ λαοῦ, ἀπό τήν ἐπισημότητα τῆς πομπῆς καί τῆς τελετουργίας καί ἀπό τήν εὐλάβεια, τήν προσευχητική διάθεση καί τὰ αἰσθήματα μετανοίας πού τοὺς διακατεῖχαν.

Ἡ ἀτέλειωτη πομπή τοῦ μυθιστορήματος ἔχει βγεῖ πιά στό χωματόδρομο. Μοιάζει στά μάτια τοῦ Μυριβήλη μέ ἓνα τεράστιο μαῦρο φίδι³⁴ πού ἐλίσσεται, χάνεται πίσω ἀπό τὰ δέντρα καί μετά ξεπροβάλει μέ τό κεφάλι του ν' ἀστράφτει ἀπό χρυσά καί ἀσημένια λέπια καί ν' ἀντανακλᾷ κρυστάλλινες ἀναλαμπές ἀπό τοὺς φανούς. Κατόπιν ξετυλίγεται μέ ἀργό ρυθμό σηκώνοντας μέ τήν οὐρά του ἓνα ξανθό σύννεφο σκόνης³⁵. Μόλις ἡ λιτανεία

³³ Ἰωάννη Καραβαλάκη, "Ἔθιμα τοῦ τόπου μας. Ἡ λιτανεία στό Λασιῖθι, Ἀμάλθεια, τευχ. 3, 1972, σ. 258.

³⁴ Τό φίδι ἀπό τήν ἀρχαιότητα συμβόλιζε τή γονιμότητα καί τή βροχή. Ἐπιστεύετο ὅτι προκαλοῦσε καταιγίδες, ἔλεγε τίς δυνάμεις τῶν ὑδάτων, περιέβαλλε τὰ ὕδατα, ἦταν ὕδροφόρος καί ὕδροφράκτης (Τζ. Κούπερ, Λεξικό παραδοσιακῶν συμβόλων, μετάφρ. Ἀνδρέας Τσάκαλης, Πύρινος Κόσμος, Ἀθήνα, 1992. Ἐπίσης, βλέπετε Tresidder Jack, *The dictionary of symbols, Helicon in association with Duncan Baird Publishers*, 1997).

³⁵ Στήν πραγματικότητα, ἡ πομπή διαγράφει ἓνα κύκλο στό ἐξοχικό τοπίο. Εἶναι ἓνας θεοφροῦρητος κύκλος πού περικλείει τήν εὐρύτερη περιοχή τῆς κοινότητος γιά τήν ἀποτροπή κάθε κακοῦ καί τήν ἐξασφάλιση τοῦ καλοῦ. Ἡ διαδικασία τῆς κύκλωσης ἀνάγεται σέ ἀρχέγονες μαγικές πρακτικές, οἱ ὁποῖες μέσα στό διάβα τοῦ χρόνου μεταμορφώθηκαν καί ἔλαβαν ἓνα καθαρό χριστιανικό τελετουργικό περιεχόμενο. Συγκεκριμένα, τό κέντρο εἶναι ὁ ἐνοριακός ναός γύρω ἀπό τόν ὁποῖο δομεῖται, κατά τήν χριστιανική μας παράδοση, ἡ ζωὴ τοῦ πιστοῦ καί ὅλης τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος. Ὅπως σημειώνει ὁ Βαρβούνης, «ἡ διάρθρωση τοῦ διοικητικοῦ καί λατρευτικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας κατά ἐνοριακές μονάδες, μέ κέντρο συγκεκριμένο πάντοτε ἐνοριακό ναό, ἀποτελέσει καί ἀποτελεῖ τή βάση γιά τόν χριστιανισμό καί τήν Ὁρθοδοξία εἰδικότερα. Τό σύστημα αὐτό, πού ὅπωςδήποτε προσδιορίζει τή λατρευτική ζωή, καθορίζει κάποτε καί τήν ὁργάνωση τοῦ χώρου, ιδίως ὅταν πρόκειται γιά ἐνορίες ἔξω ἀπό τὰ πλαίσια ἀστικῶν κέντρων. Οἱ ἐνορίες περιλαμβάνουν ἓναν κεντρικό ναό, παρεκκλήσια, δηλαδή ναοὺς μέ περιοδική ἢ εὐκαιριακὴ λατρευτική ζωὴ κατὰ κανόνα μικροῦς ἢ πρῶν ἐνοριακοῦς, στά ὅρια ὁμως τοῦ οικισμού, καί ξωκλήσια, δηλαδή μικροῦς ναοὺς ἔξω ἀπό τὰ ὅρια τῆς συγκεκριμένης κοινότητος καί τοῦ δομημένου-κατοικημένου χώρου της, στά πλαίσια ὁμως τοῦ ἀγροτικοῦ καί τοῦ ἐργασιακοῦ περιβάλλοντός της. Συνήθως μάλιστα τὰ ξωκλήσια αὐτὰ ὀρίζουν ἓναν νοητό-προστα-

ἔφτασε στό μοναδικό ἴσιωμα τοῦ ἀνηφορικοῦ ἐλαιῶνα, τό εὐκίνητο πολυάνθρωπο σῶμα, ἄρχισε νά κουλουριάζεται καί νά μαζεύει μέχρι τήν ἄκρη τῆς οὐράς. Ἐκεῖ ὁ παπάς ἔκανε τόν ἁγιασμό, ραντίζοντας τόν ἐλαιῶνα στά τέσσερα σημεῖα σταυρωτά κι ἔκαμαν τήν παράκληση γιά βροχή, ὅπου σέ κάθε φράση ὁ λαός ἔλεγε «ἀμήν». Ἔτσι γινόταν πάντοτε στίς λιτανεῖες: «Σέ κάποιο ψηλό σημεῖο, ὅπως κορυφή κάποιου λόφου, ἡ ἱερά πομπή σταματᾷ. Γονατίζουν ὅλοι κρατώντας εἰκόνες εἴτε ἀναμμένα κεριά καί ἀρχίζουν οἱ δεήσεις. Συνήθως ἐπιλέγεται κάποιος ἐλαιώνας γιά τήν κορύφωση τῆς τελετουργίας. Κάτω ἀπό τίς διψασμένες ἐλιές ὁ καλλιεργητής τους ποτίζει μέ τό δάκρυ τῆς ἱκεσίας τό ξερό χῶμα!»³⁶. Ἐκεῖ μέσα σ' αὐτό τό κλίμα τῆς ταπεινῆς ἱκεσίας καί τῆς ἱερᾶς ἀναμονῆς καί προσδοκίας θά τελεστεῖ ἡ Ἀκολουθία εἰς ἀνομβρίαν³⁷ ἀπ' ὅπου ὁ συγγραφέας θά παραθέσει τρία ἀποσπάσματα. Τό πρῶτο («...σπλαγχνίσθητι ἡμῖν τοῖς χειμαζομένοις σφοδρῶς, καί τῇ τῶν ἀναγκαίων ἐνδείᾳ πιεζομένοις») εἶναι ἀπό τήν εὐχή ἐπὶ Ἀνομβρίας καί ἐξαλλαγῆς ἀνέμων τοῦ Καλλίστου³⁸ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καί τά δύο ἄλλα («...ὄμβρους εἰρηνικούς ἐξαπόστειλον τῇ γῇ πρὸς καρποφορίαν» καί «μέθυσον τοὺς αὐλακας ταύτης ὕδατος καθαροῦ, εἰς ζωοτροφίαν ἡμῶν τε, καί τῶν ἀλόγων ζώων»), ἀποσπάσματα ἀπό τήν Εὐχή ἐπὶ Ἀνομβρίας καί προσβολῆς, τοῦ αὐτοῦ, μέ τόν λαό νά ἐπαναλαμβάνει διαρκῶς στίς ἐπικλήσεις τοῦ Ἱερέως τό «Κύριε ἐλέησον».

Ἡ λιτανεία τελειώνει. Ὁ Μυριβήλης ζωγραφίζει μέ λέξεις πάνω στή σιληπνὴ ἐπιφάνεια μίας ἑτεροχρονισμένης καλοκαιριάτικης μέρας καί στὸν καμβά ἐνός ἀφόρητα ἐπίμονου χειμωνιάτικου ἡλίου: «Οἱ παπάδες ἔβγαλαν

τευτικό κύκλο γύρω ἀπὸ τήν κοινότητα, πού καθορίζει καί τό πλαίσιο τῶν τελετουργικῶν διαδικασιῶν γύρω ἀπὸ αὐτὴν ...» (Μανόλη Βαρβούνη, Εἰσαγωγή στή Θρησκευτικὴ λαογραφία, τόμ. 1^{ος}, Ἐκδοτικός οἶκος Κ. καί Μ. Ἀντ. Σταμούλη, Θεσ/νίκη 2017, σ. 98). Αὐτὴ τήν κύκλωση θά τὴ δοῦμε πολὺ καθαρά καί στήν προμνημονευθεῖσα περιγραφή τῆς τριήμερης λιτανείας στό Λασιθί τοῦ 1942 μέ κέντρο τόν Ἅγιο Ἰωάννη, ἀλλὰ καί σέ σημερινή περιγραφή ἀπὸ τὴ Χωριστὴ Δράμας ὅπου στήν περίμετρο τοῦ κύκλου περιλαμβάνονται ὅλα τά παρεκκλήσια τῆς περιοχῆς (Μανόλη Βαρβούνη, Εἰσαγωγή στή θρησκευτικὴ λαογραφία, τόμ. 2^{ος}, Ἐκδοτικός οἶκος Κ. καί Μ. Ἀντ. Σταμούλη, Θεσ/νίκη 2017, σ. 233).

³⁶ Νίκου Ψιλάκη, Ἐλαίᾱς στέφανος, ἔκδ. Καρμάνωρ, Ἡράκλειο 2003, σσ. 285-286.

³⁷ Βλέπετε Εὐχολόγιον τό Μέγα, Ἐκδ. Οἶκος ἈΣΤΗΡ, Ἀλ. καί Ε. Παπαδημητρίου, Αθῆναι, 1992, σσ. 515-532.

³⁸ Πρόκειται πιθανότατα γιά τόν Κάλλιστο τόν Α', Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως (τιμᾶται ὡς Ἅγιος στίς 20 Ἰουνίου), μαθητὴ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Σιναίτη πού μόνασε κοντά του στό Ἅγιον Ὄρος καί στά Παρόρια, ἀγωνίσθηκε σθεναρά καί μέ συνέπεια ἐναντίον τῶν Λατίνων, τῶν Μωαμεθανῶν, τῶν Βογομίλων καί τῶν πολεμίων τῶν Ἡσυχαστῶν, ἀσχολήθηκε μέ τήν Ἀγιολογία, ἔγραψε πάνω ἀπὸ 60 ὁμιλίες θεολογικοῦ, ποιμαντικοῦ, ἠθικοῦ καί ἀσκητικοῦ περιεχομένου, ἐγκωμιαστικούς λόγους καί 13 Εὐχές, ἀνάμεσα στίς ὁποῖες οἱ παραπάνω πού ἀναφέραμε.

τό ράσο καί τό 'ριξαν διπλωτά στή ράχη. Φόρτωσαν καί τά δυό βαριά Βαγγέλια στόν καντηλανάφτη, πού τά κρέμασε τόνα μπρός, τ' ἄλλο πίσω, μέσα σ' ἓνα κόκκινο δισάκι περασμένο στό λαιμό."Εβγαλαν καί τό καλυμαύκι καί τό πήραν στό χέρι, ἔτσι φάνηκε τό κούτελο σημαδεμένο ἓνα γύρω ἀπό τόν ἥλιο, τό μισό ἀσπρουλιάρικο, τ' ἄλλο σοκολατί. Τά φορεμένα παιδιά φοροῦσαν πάντα τ' ἄμφιά τους, μόνο τώρα περπατοῦσαν σάν τ' ἀγριοκάτσικα, κρατώντας ἀναγερά στόν ὦμο τά κοντάρια μέ τά ξεφτέρια καί μέ τά φανάρια, ἔτσι ὅπως κρατᾶν οἱ κουρασμένοι σκαφτιάδες τήν τσάπα ἀπό τό στυλιάρι... Κατηφόριζαν μέσα στό ντάλα μεσημέρι κι ὁ ἴδρος ἔτρεχε ἀπό τά φρεσκοξουρισμένα πρόσωπα. Βγάζαν ἓνας – ἓνας τίς πατατοῦκες, ἄνοιγαν τά πουκάμισα. Σφουγγίζονταν μέ μεγάλα χρωματιστά μαντήλια καί περπατοῦσαν. Τά τζιτζίκια τσίριζαν λυσσασμένα. Οἱ ξερές στριγγιές τους βγαῖναν ἀπό τίς σκασμένες φλοῦδες, σά νάταν τά ἐλιόδεντρα τά ἴδια πού φώναζαν 'βοήθεια' πού καίγονται. Πράσινες σαῦρες, ξαφνιασμένες ἀπό τό ποδοβολητό, βγαῖναν ἀπό τίς ξερολιθιές καί τά χαμοπρίναρα. Ἀνάσαιναν τή ζέστη λαχανιασμένες, κοίταζαν μέ μαχμούρικα μάτια καί χάνουνταν ἀνάμεσα στά κίτρινα ἀγκάθια πού θρόιζαν»³⁹. Ὅλη αὐτή ἡ εἰκόνα εἶναι ἀπαραίτητη γιά ν' ἀποδοθεῖ τό μέγεθος τῆς καταστροφῆς καί τῆς ἀγωνίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος δέεται πρόσωπο πρὸς Πρόσωπο. Ἡ ταπεινή δέηση καί ἐπίκληση ἀναμένει τή Θεία ἀνταπόκριση. Βρισκόμαστε σέ μία νησιώτικη ἐπαρχιακή κοινωνία πού δέν εἶχε ἀκόμα διαβρωθεῖ βαθιά ἀπό τά ποικίλα παρεπόμενα τοῦ οὐμανιστικοῦ ἀνθρωποκεντρισμοῦ καί τοῦ μεταφυσικοῦ σχετικισμοῦ⁴⁰. Δέν εἶχε ἀκόμα τόσο ἐκκοσμικευθεῖ καί ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τόν Χριστό καί τήν Ἐκκλησία. Αὐτό πού κυριαρχεῖ τήν ψυχή τοῦ λαοῦ εἶναι ἡ αἴσθησις τῆς ἁμαρτωλότητάς του: «Πάει... θά μᾶς ἀφανίσει ὁ Θεός ἀπό τήν κακία μας». Ἐδῶ δέν ὑπάρχει ἐγωισμός, αὐτάρκεια, ὑψηλοφροσύνη καί πίστη στίς δυνάμεις καί τίς δυνατότητες τῶν ἀνθρώπων. Ἐδῶ πλέον πρυτανεύει ἡ ταπείνωσις⁴¹. «Θεμέλιός ἐστι τῆς καθ' ἡμᾶς φιλο-

³⁹ Στράτη Μυριβήλη, Ἡ Παναγία ἡ Γοργόνα, 12η ἔκδοση, Βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἑστίας' Ι. Δ. Κολλάρου καί Σίας Α. Ε., 1987, σσ. 405-406.

⁴⁰ Ὅπως πολύ εὐστοχα σημειώνει ὁ μακαριστός π. Γεώργιος Μεταλληνός, ἡ ἀποσύνδεση ἀπό τή θρησκευτική μας ταυτότητα ἄρχισε νά γίνεται μετά τήν Ἐπανάσταση τοῦ '21 καί κυρίως ἀπό τήν ἐποχή τῆς Βαυαροκρατίας (1833), ὅποτε ἓνας ἀποχριστιανοποιημένος τρόπος ζωῆς εἰσῆλθε καί μεταφυτεύτηκε στόν τόπο μας, θεοποιώντας τήν ὕλη καί τό συμφέρον καί ἀναιρώντας τό ἀνθρώπινο πρόσωπο (π. Γεωργίου Μεταλληνοῦ, Ὁρθοδοξία καί κοινωνικοπολιτική διακονία, "Χριστιανική". Μικρή Χριστιανοκοινωνική Βιβλιοθήκη, Ἀθήνα 2018, σ. 45).

⁴¹ Νά σημειώσουμε ἐδῶ κάτι πού δέν ἀναφέρει ὁ Μυριβήλης. Οἱ συμμετέχοντες στήν παράκληση καί λιτανεῖα νήστευαν. Ὅπως, μάλιστα, ἀναφέρει ὁ Βαρβούνης, «σέ μία προσπάθεια ἑνός ἐκ νέου καθαγιασμοῦ τῆς φύσης καί τῶν δυνάμεών τους, οἱ ἄνθρωποι λιτα-

σοφίας ή ταπεινοφροσύνη»⁴² κατά τόν Ἱερό Χρυσόστομο. Αὐτή, θά πεί ὁ Ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβιτς, «εἶναι τό θεμέλιον τῆς φιλοσοφίας μας περί τῆς ζωῆς καί τοῦ κόσμου, περί τοῦ χρόνου καί τῆς αἰωνιότητος, περί τοῦ Θε-ανθρώπου καί τῆς Ἐκκλησίας»⁴³. Ὡστόσο, ἡ κοινωνία αὐτή πού ζεῖ, ἀκόμα, ὅπως βλέπομε, μέσα στήν Ἐκκλησιαστική παράδοση, ἔχει ἤδη προσβληθεῖ ἀπό τά σπέρματα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ οὐμανισμοῦ μέ τίς ποικίλες μορφές καί ἐκφάνσεις του (τήν θρησκευτική, τήν πολιτική, τήν κοινωνική, τήν ἐπιστημονική, τήν πολιτιστική κ.λπ). Ὁ συγγραφέας δέν παρέλειψε νά συμπεριλάβει ὅλη αὐτή τή δυναμική πού ἐπιχείρησε τούς τελευταίους αἰῶνες νά ἀπολυτοποιήσει τόν ἄνθρωπο καί νά τόν ἀνεβάσει στόν θρόνο τοῦ Θεοῦ μέ ὅλες τίς τραγικές συνέπειες πού βιώνουμε σήμερα. Ἄν διαβάσουμε μέ προσοχή τήν «Παναγιά τή Γοργόνα», θά ἐντοπίσουμε σίγουρα ἕνα, κατά κάποιον τρόπο, πολιτιστικό, ἐπιστημονικό καί πολιτικό μεσσιανισμό, ὅσον ἀφορᾷ τά ἐπιτεύγματα καί τό δυτικό τρόπο ζωῆς πού προσπαθεῖ νά μεταφυτευτεῖ καί στή χώρα μας στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα καί νά ἀλώσει τόν παραδοσιακό τρόπο ζωῆς. Ἀπαράλλακτα, ὅπως στή «Δασκάλα μέ τά χρυσά μάτια», ὁ συγγραφέας θά ἐπισημάνει τό ἀντίπαλον δέος τοῦ ἀστισμοῦ καί τοῦ δυτικοῦ καπιταλισμοῦ, τόν μαρξισμό καί κομμουνισμό μέ τίς, ἐπίσης, ὀλέθριες συνέπειές του. Ὅμως, γιά νά ξαναγυρίσουμε στήν «Παναγιά τή Γοργόνα», ἡ τάση καί τό ρεῦμα θαυμασμοῦ γιά τά ἐπιτεύγματα τῆς Δύσεως ἐκπροσωπεῖται ἀπό τόν Φόρτη πού ἔζησε καί δούλεψε στήν Ἀμερική ὡς μετανάστης καί, ἐπανακάμψας στά πάτρια ἐδάφη, μεταλαμπαδεύει ἀσυγγνώστως τήν κουλτούρα καί τόν πολιτισμό της στή γενέθλια γῆ του, χωρίς ὥστόσο νά χαλάσει ὡς ἄνθρωπος. Αὐτός ὁ Σεβάχ ὁ θαλασσινός πού ὅταν μιᾷ θαμπωμένος ἀπό τά ἐκτυφλωτικά τεχνολογικά ἐπιτεύγματα ἢ τά καινοφανῆ συστήματα τῆς Ἀμερικῆς στήν ἐργασία καί στήν κοινωνική ἀσφάλιση, κάνει τούς ἀπλοϊκοὺς ψαράδες τοῦ τόπου νά τόν ἀκοῦν μέ ἀνοιχτό στόμα, εἶναι

νεύουν ὅλη τήν ἡμέρα, μέ νηστεία, ταπείνωση καί παρακλήσεις, ὥστε ὁ Θεός νά τοὺς ἐλεήσει μέ τήν ἀπαραίτητη βροχή...» (Μ. Γ. Βαρβούνη, Εἰσαγωγή στή θρησκευτική λαογραφία, τόμ. Δεύτερος, Ἐκδ. Οἶκος Κ. καί Μ. Ἀντ. Σταμούλη, Θεσ/νίκη 2017, σσ. 229-230). Ὁ Ἅγιος Παῖσιος ὁ Ἀγιορείτης, ἐπίσης, λέει ὅτι ἡ προσευχή καί ἡ ἄσκηση εἶναι προϋποθέσεις ὅταν ἔχει κανεῖς σοβαρά αἰτήματα πρὸς τόν Θεό. Καί μάλιστα προσευχή ἔμπονη γιά τοὺς ἄλλους, περισσότερο ποιοτική ἀπὸ ποσοτική. Συμπληρώνει δέ ὅτι «στό Ἅγιον Ὅρος ἔκαναν κάπου Λιτανεῖα γιά τήν ἀνομβρία καί, ἀντί νά βρέξει, ἐπίασε πυρκαϊά! Δέν γίνεται ἡ Λιτανεῖα σάν νά κάνουμε περίπατο...» («Ἡ ποιότητα τῆς προσευχῆς μετράει... Ἅγιος Παῖσιος Ἀγιορείτης, August, 2017, conanlight).

⁴² PG 51,312.

⁴³ Ἀρχιμ. Ἰουστίνου Πόποβιτς, Σκέψεις περί τοῦ 'ἀλαθῆτου' τοῦ Εὐρωπαϊοῦ ἀνθρώπου στό: Ἰδίον Ἄνθρωπος καί Θεάνθρωπος, μετάφρ. Ἱερομ. Ἀθανασίου Γιέβτιτς, Δ' ἔκδοσις, Ἐκδ. Οἶκος "ΑΣΤΗΡ" Ἀλ. καί Ε. Παπαδημητρίου, Ἀθῆναι 1981, σ. 161.

μία τυπική περίπτωση του ταξιδευτή Έλληνα που ανοίγεται στις θάλασσες και τους πολιτισμούς, που έχει όριζοντες τις διαστάσεις του κόσμου και που συνθέτει και αναπλάθει δημιουργικά τα πολιτιστικά στοιχεία με τα όποια εμπλουτίζει το βίο του. Ωστόσο, ο Φόρτης έχει υποστεί μία αλλοτρίωση, όρος εξειδικευμένος που χρησιμοποιείται στη βιομηχανική ψυχολογία, ως συνέπεια της μονομέρειας της εργασίας. Ο Γιάννης Κωβαίος έχει συγγράψει μία πολύ ωραία μελέτη για την αποξένωση του Φόρτη από την εργασία, αλλά και την ίδια την αποξενωμένη του ύπαρξη, με τον ευφυή τίτλο το «Σύνδρομο του Φόρτη»⁴⁴, όπου αναλύονται τα συμπτώματα που παρουσιάζει. Το ένα είναι η γοήτευσή του από την τεχνολογική πρόοδο και το αμερικανικό *modus vivendi*, σύμπτωμα μεταδοτικό και στους συγχωριανούς του. Φτάνει, μάλιστα, στο σημείο να εξαρτάται συναισθηματικά και να αλλοτριώνεται ήθικα από φορείς εξουσίας και να ειδωλοποιεί εξουσιαστικές δυνάμεις. Ένα άλλο σύμπτωμα είναι η μοναξιά, ή όποια ωστόσο είναι καταφανής στον Άρμένη φίλο του που δούλεψε όλη τη ζωή του στην Αμερική, όποτε αλλοτριώθηκε πλήρως από τη μονομέρεια της εργασίας του. Το τελευταίο σύμπτωμα είναι η ιδεολογικοποίηση από τον Φόρτη όλου αυτού του συστήματος της οργάνωσης των παραγωγικών δυνάμεων, ή προσήλωσή του στο σύστημα και η υπεράσπισή του.

Αντιλαμβάνεται κανείς ότι ο Φόρτης είναι ένας ισχυρός πυλώνας για την υποστήριξη και την παρείσφρηση της δυτικής κουλτούρας στην αγροτική και παραδοσιακή περιοχή που εκτυλίσσεται ή υπόθεση του μυθιστορήματος. Όπως θα πεί ο Π.Δ Μαστροδημήτρης, «ή βαθμιαία διείσδυση του τεχνικού πολιτισμού και ή επιβολή των απαιτήσεων του αστικού κράτους στο χώρο της παραδοσιακής κοινωνίας είναι μία βασική παράμετρος του μυθιστορήματος. Σέ πολλά σημεία του κειμένου υπάρχουν αναφορές σέ αυτές τις αλλαγές που αρχίζουν νά επέρχονται στο πεδίο του παραδοσιακού πολιτισμού, κλονίζοντας τις πατροπαράδοτες συνήθειες των κατοίκων του νησιού και συμπιέζοντας τον λαϊκό άνθρωπο, που καλείται νά προσδιορίσει τή σχέση του μέ τά νέα δεδομένα»⁴⁵. Σήμερα, μέ τά σύγχρονα πολυπολιτισμικά δεδομένα ο δυτικός πολιτισμός μέ τις παγκόσμιες επεκτατικές διαστάσεις του παρασύρει στη δίνη του όλες τις παραδοσιακές αξίες και τά επιχώρια πολιτιστικά στοιχεία. Όμως τότε που ή επικοινωνία και ή πληρο-

⁴⁴ Κωβαίου Γιάννη, Το «σύνδρομο του Φόρτη», Σημειογραφία του Στράτη Μυριβήλη. Διατύπωση μνήμης και τιμής, Τετράδια Έυθύνης, τ. 27.

⁴⁵ Π. Δ. Μαστροδημήτρης, Η λογοτεχνική πρόσληψη των λαϊκών-παραδοσιακών αξιών στο μυθιστόρημα του Στράτη Μυριβήλη, Η Παναγιά ή Γοργόνα, Έπιστημονική Έπετηρίς της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, περίοδος β', τόμ. 32 (1998-2000), σ. 214.

φορία βρισκόταν ακόμα σέ ένα έμβρυακό στάδιο καί ό άνθρωπος ήταν θω-
ρακισμένος μέ τά ύγιή στοιχεΐα τής Έλληνορθόδοξης παράδοσης, μπορούσε
νά άντισταθεΐ αποτελεσματικά σ' όλη αὐτή τήν καταστρεπτική πολιτισμική
παλίνροια. Στή στάση τοῦ Φόρτη, ό όποίος συμμετέχει στή λιτανεία, δέν
άνιχνεύεται κανείς έμφανής θρησκευτικός σκεπτικισμός γιά τήν προσφυγή
στόν Θεό καί τήν αποτελεσματικότητά της, ύπάρχει όμως σαφώς έκπεφρα-
σμένη ή πίστη απέναντι στήν έπιστήμη καί τά έπιτεύγματα της, ανάμεσα
στά άλλα καί στό θέμα τής αντιμετώπισης τής άνομβρίας.

Συχνά, στή ζωή οί άντιδράσεις τών ανθρώπων είναι πιό άκραιές άπ' ότι
στά μυθιστορήματα. Βρισκόμαστε στα μέσα τής δεκαετίας τοῦ '20 στήν
Κρεμαστή τής Ρόδου όπου όλο τό χειμώνα δέν έχει βρέξει καθόλου καί οί
άνθρωποι προσφεύγουν στήν Παναγία τήν Καθολική⁴⁶ σάν στερνή κατα-
φυγή στή δύσκολη αὐτή κατάσταση, κάνοντας παράκληση καί λιτανεία τής
ιεράς εικόνας γύρω από τήν όμώνυμη έκκλησία τοῦ χωριοῦ. Κάτι Σορωνιά-
τες πού τούς βλέπουν, τούς πετάνε γεμάτοι εΐρωνεία: «Πάρτε καί τίς όμπρέ-
λες γιά νά μή βραχείτε». Μέ τό πού τελιώνει ή λιτανεία, αρχίζει νά βρέχει
δυνατά καί άσταμάτητα. Τό άπομεσήμερο φαίνονται οί Σορωνιάτες νά
γυρνάνε από τήν πόλη μέ τά σακιά τά αλεύρια λασπωμένα, καθώς ήσαν
έκτεθειμένα στήν άνέλπιστη βροχή καί, ντροπιασμένοι, κάνουν πώς δέν
βλέπουν τούς ανθρώπους πού κάθονται στα καφενεΐα. Έδώ τό κοσμικό καί
έκκλησιαστικό πνεῦμα είναι έκτυπα άποτυπωμένα καί μάλιστα στήν ίδια
περίπου εποχή πού έκτυλίσσεται ή υπόθεση τοῦ μυθιστορήματος.

Ό Φόρτης, λοιπόν, μέ τή σταχτιά ρεμπούμπλικα πού είχε ψωνίσει από
τούς «104 δρόμους» τής Νέας Ύόρκης, μέ τά γαμπριάτικα ρούχα του, έπίσης
άγορασμένα από τήν Άμερική καί τό γιλέκο όπου «κουδούνιζε ή καδένα,
άμερικάνικο χρυσάφι, μέ δυό φλουράκια μαλαματένια, στό καθένα πάνω
στορισμένο τό κεφάλι ενός έρυθρόδερμου μέ φτερά γύρω- γύρω», «περ-
πατοῦσε έπίσημος καί ίσιος καί δηγότανε στους ψαράδες πώς οί άμερικάνοι
σοφοί γυρεύουν τόν τρόπο νά κανονίζουν τίς βροχές κατά τό κέφι καί κατά
τίς άνάγκες τοῦ γεωργοῦ. Ήλεχτρισμό νά ξαπολάνε πάνω στα σύννεφα, καί
τά σύννεφα νά πέφτουν νερό»⁴⁷. Εὐτυχώς πού ή πλατιά λαϊκή πλειοψηφία
δέν είχε προσβληθεΐ ακόμα καταλυτικά από τό κολλητικό μικρόβιο τοῦ
όρθολογισμοῦ καί τοῦ έμπειρισμοῦ.

Πέρασαν, λέει ό συγγραφέας, ακόμα τρεΐς μέρες καί τήν Τετάρτη τό με-
σημέρι έγινε τό θαῦμα. Από τό πρωΐ ή μέρα ήταν συννεφιασμένη. Οί άντρες

⁴⁶ Γεώργιου Παπόρη, «Η Παναγία Καθολική τής Κρεμαστής Ρόδου», Διαδίκτυο.

⁴⁷ Στράτη Μυριβήλη, «Η Παναγία ή Γοργόνα, 12η έκδοση, Βιβλιοπωλείο τής Έστίας» Ι.
Δ. Κολλάρου καί Σίας Α. Ε., 1987, σ. 406.

βγήκανε στά χωράφια, οί γυναῖκες στά παραθύρια σταυροκοπιούνταν καί χαμογελοῦσαν μέ σημασία ἢ μία στήν ἄλλη. Ὅπως ἄλλωστε θά ἐπισημάνει ἡ Ana Chikovanī, «οἱ ἥρωες τοῦ μυθιστορήματος Ἡ Παναγιά ἢ γοργόνα» ἐπηρεάζονται ἀπό τή μυστική λειτουργία τῆς τελετουργίας. Ἡ πίστη στή δύναμη τῆς τελετουργίας πρόκλησης βροχῆς ἐμψυχώνει τούς νησιώτες. Ἀποκαλύπτεται ἡ κοινωνική λειτουργία τῆς τελετουργίας αὐτῆς, ὅπως καί ἡ ψυχολογική λειτουργία της: κάθε νησιώτης – γεωργός, ξωμάχος ἢ ψαράς- ἔχει μεγαλώσει μέ μία πίστη καί πεποίθηση στό λαϊκό αὐτό ἔθιμο καί μέ μία ἀντίληψη τῆς σημασίας της»⁴⁸. Οἱ ναυτικοί κύτταζαν κατά τήν Ἀνατολή τά μαῦρα μολυβένια σύννεφα. Ἀπ' ἐκεῖ, ἀπό τά ψηλά βουνά της περίμεναν τήν εὐλογία. Ἐπειτα κι ὁ μουσκεμένος ἀγέρας προοῖδεάσε γιά τήν ἐπικείμενη βροχή. Ὅλο αὐτό τό μαῦρο καταπέτασμα τοῦ ὀρίζοντα προχωροῦσε ἀκάθεκτα καί κατέκλυζε τόν οὐρανό τοῦ νησιοῦ. Καί σάν ἄρχισε ὁ ἰσχυρός ἀντίλαλος τῶν ἀπανωτῶν βροντῶν, ἡ βροχή ἦταν πλέον γεγονός. «Ἦταν ἀλήθεια ἡ βροχή, ἡ μεγάλη, ἡ ξεδιψαστική βροχή, πού δέν εἶχε πιά σχῆμα καί μορφή. Ἐπесе χύμα, τά χώνεψε ὅλα μέσα της, χρώματα καί ὄγκους, τά κατάπιε καί τά σκέπασε μέσα σέ πελώρια παραπετάσματα ἀπό νερό ὀργισμένο». Ἡ περιγραφή τῆς βροχῆς εἶναι ἀπό τίς καλύτερες λογοτεχνικές στιγμές τοῦ Μυριβήλη πού ἐπιβεβαιώνουν τήν ἐκφραστική του δεινότητα.

Στή συνέχεια, θά καταγράψει τίς ἀντιδράσεις τοῦ λαοῦ στήν ἐνσκήπτουσα βροχή. Τό ἕνα στοιχεῖο εἶναι ἡ μεγάλη, ἡ πληθωρική χαρά. Τό ἄλλο, ἡ πρόσληψη καί ἐρμηνεία τῆς βροχῆς ὡς θαύματος. Εἶπαμε παραπάνω ὅτι παλαιότερα οἱ ἄνθρωποι ζοῦσαν μέσα στή λειτουργική καί μυστηριακή ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, μέσα στήν Ἐκκλησιαστική παράδοση. Ζοῦσαν μέ εἰλικρινή καί ἄδολη πίστη, μέ ἀγαθή καί ἄνευ προκαταλήψεων διάθεση, ὥστε νά δέχονται ταπεινά καί ἀβίαστα τέτοια ἔκτακτα γεγονότα, ὑπερκείμενα τῶν φυσικῆς τάξεως φαινομένων, ὡς σημεία τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ.

Ἀξίζει νά κάνομε μία ἀκόμα παρέκβαση γιά νά δοῦμε ἕνα τέτοιο πολύ ἀποκαλυπτικό καί χαρακτηριστικό παράδειγμα. Πλησίασαν κάποτε τόν Ἅγιο Νεκτάριο κάτοικοι τῆς Αἰγίνας καί τόν παρακάλεσαν νά προσευχηθεῖ στόν Θεό γιά νά βρέξει, καθὼς ὑπῆρχε τότε παρατεταμένη ἀνομβρία 3,5 χρόνων. Ὁ Ἅγιος τούς ἀπάντησε ὅτι εὐχαρίστως θά προσευχόταν τήν προσεχῆ Κυριακή καί μάλιστα τούς εἶπε νά προσευχηθοῦν ὅλοι μαζί γιά τό βασικό αὐτό αἶτημα. Πράγματι, μετὰ τή Θεία Λειτουργία ἐγίνε δέηση καί

⁴⁸ Chikovanī Ana, Τά λαογραφικά καί τά λαϊκά τελετουργικά μοτίβα στήν Παναγιά τῆς Γοργόνας τοῦ Στράτη Μυριβήλη, Πρακτικά Διεθνoῦς Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου μέ θέμα Λαϊκός πολιτισμός καί ἔντεχνος λόγος: ποίηση, πεζογραφία, θέατρο, τόμος 1ος, Ἀθήνα 8-12 Δεκεμβρίου 2010, ἐπιμέλεια ὕλης- ἐπιστημονική ἐπιμέλεια Γιώργος Βοζίκας, σ. 221.

λιτανεία. Τό απόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας ὁ Ἅγιος ἐπρόκειτο νά ταξιδέψει μέ τό καράβι γιά Πειραιᾶ. Πρίν ἐπιβιβαστεῖ σ' αὐτό συννέφιασε καί ἄρχισε νά βροντᾷ. Κατά τή διάρκεια τοῦ ταξιδιοῦ του ἔβρεξε καλά. Τίς ἐπόμενες μέρες συνέχισε νά βρέχει μέ δίωρες καί τρίωρες διακοπές. Αὐτοί οἱ ἴδιοι σχεδόν πού τόν παρακάλεσαν νά προσευχηθεῖ γιά βροχή, τόν ἐπισκέφτηκαν ἔπειτα στό γραφεῖο του γιά νά τόν παρακαλέσουν νά δεηθεῖ γιά νά σταματήσει. Ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος ὑπομεείδισε καί τούς καθησύχασε λέγοντάς τους νά ἔχουν ἐμπιστοσύνη στόν Θεό. Ἐπρεπε νά γεμίσουν οἱ ὑπόγειες δεξαμενές. Νά σημειωθεῖ, ἐπίσης, ὅτι καί ἄλλη φορά ἔκανε θαῦμα καί ἔβρεξε στό νησί⁴⁹. Αὐτή τήν εὐλογημένη συνήθεια τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ νά προσπίπτει ταπεινά στή δύναμη τοῦ Θεοῦ στίς δυσκολίες καί ἐν προκειμένῳ καί στό θέμα τῆς ἀνομβρίας θά τή δοῦμε καί στή ζωή ἑνός ἄλλου Ἁγίου ἀνθρώπου τοῦ 20οῦ αἰῶνος, τοῦ Ἁγίου Ἰάκωβου Τσαλίκη, ὁ ὁποῖος ἔκανε λιτανεία μέ τή θαυματουργή κᾶρα τοῦ Ὁσίου Δαβίδ γιά νά βρέξει⁵⁰.

Ὁ Ἅγιος Ἀρσένιος τῆς Πάρου, ἐπίσης, ἔκανε λιτανεία γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς ἀνομβρίας στό νησί καί ἔβρεξε πολύ. Ὅμως καί ἓνας ἄλλος Ἅγιος Πατέρας τῆς νήσου, καί μάλιστα τῶν ἡμερῶν μας, ὁ π. Φιλόθεος Ζερβάκος ἔκανε τό ἴδιο. Συγκεκριμένα, ὅπως ἀναφέρεται στό «Ἀφιέρωμα εἰς τόν Ἅγιον Γέροντα τῆς Πάρου, Ἀρχιμ. Π. Φιλόθεον Ζερβάκον, ἔκδ. Ἱερὸν Γυν. Ἡσυχαστήριον Ἑσπέριας ἡ Μυρτιδιώτισσα Ὁσίου Πάρου», τό 1937 ὑπῆρχε μεγάλη ἀνομβρία στήν Πάρο⁵¹. Οἱ εὐλαβεῖς χωρικοὶ τό ἀνέφεραν στόν Ἅγιον Πατέρα καί ἐκεῖνος ἀπεφάσισε τήν τέλεση λιτανείας. Ἡ λιτανεία ξεκίνησε ἀπό τό χωριό Μάρπισσα μέ αἶθριο καιρό, κατευθύνθηκε πρὸς τήν Ἱερά Μονή τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στήν περιοχή Λαγκάδα καί ἔπειτα πρὸς τόν Ἅγιο Ἰωάννη τοῦ Δρυοῦ. Κατά διαστήματα ὁ Ἅγιος Γέροντας σταματοῦσε καί δεόταν στόν Θεό μέ τήν βροντώδη φωνή του. Ξαφνικά ὁ καιρός ἄλλαξε καί ἄρχισε νά βρέχει. Κανείς δέν γύρισε στό σπίτι του πρίν δεχθεῖ τήν εὐεργετική βροχή.

Ὁ Ἅγιος Ἀνθίμος ἐκ Κεφαλληνίας, θέλοντας νά ἀφυπνίσει πνευματικά τοὺς ἀνθρώπους, προσευχήθηκε τόν Ἰούλιο μήνα καί ἔβρεξε πολύ⁵². Οἱ Ἅγιοι

⁴⁹ Ἀρχιμ. Νεκταρίου Ζόμπολα, Ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος, Ὁ κορυφαῖος καί λαοφιλὴς τῶν καιρῶν μας, Ἀθήνα 2009, σσ. 114-115.

⁵⁰ Κλείτου Ἰωαννίδη, Γεροντικό τοῦ 20οῦ αἰῶνος, ἔκδ. Νεκτᾶριος Παναγόπουλος, Α' ἔκδοση, Ἀθήνα 1999, σσ. 40-41.

⁵¹ Ἡ προσευχή τοῦ Γέροντος Φιλοθέου Ζερβάκου ἔλυσε τήν ἀνομβρία, Makkavaios. Blogspot. Com.

⁵² Κων. Κανέλλου, Ὁ Ἅγιος Ἀνθίμος ὁ ἐκ Κεφαλληνίας καί ἡ Παναγία ἡ Θυμανὴ, Ὁρθόδοξο Μήνυμα, Διμηνιαῖο περιοδικό τῆς Ἱ. Μ. Λάμπης, Συβρίτου καί Σφακίων, τεῦχος 65, Μάιος-Ἰούνιος 2009, σ. 16.

είχαν πλούσια τή Χάρη τοῦ Θεοῦ, γι' αὐτό ἄλλωστε καί στίς λιτανεῖες ὑπῆρχαν Ἅγια Λεῖψανα. Ἄς μὴν ξεχνᾶμε ἀκόμα τήν περίπτωσιν ἑνὸς παλαιοῦ Ἁγίου τῆς νήσου μας, τοῦ Ἁγίου Κοσμά τοῦ ἐρημίτη⁵³, ὁ ὁποῖος ἐπέστρεψε προσφάτως στήν Κρήτη ἐκ Βενετίας ἔπειτα ἀπὸ 960 χρόνια. Ὅταν μετὰ τήν κοίμησίν του τό σκῆνωμά του μετεφέρθη σέ πόλη, μακριά ἀπὸ τὸν τόπο ἀσκήσεώς του, σταμάτησε νά βρέχει καί ἔπενε ξηρασία. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἐρμήνευσαν τὰ φαινόμενα αὐτά λόγω τῆς ἀπομάκρυνσης τοῦ Ἱεροῦ του Σκηνώματος καί ἀποφάσισαν νά ἐπιστρέψουν τό Ἱερό Λεῖψανο, ἔπενε πολλές βροχές καί ἡ γῆ χόρτασε νερό. Ὅλα αὐτά στοιχειοθετοῦν μέ πολύ ἀποκαλυπτικό τρόπο πῶς οἱ ἄνθρωποι σέ παλιές ἐποχές δέχονταν τό θαῦμα καί τό ἐρμήνευαν ὡς σημεῖο τῆς Παρουσίας τοῦ Θεοῦ.

Ἄς δοῦμε ὅμως πῶς ἐρμήνευσαν καί οἱ ἥρωες τοῦ μυθιστορήματος τή βροχή μετὰ τή λιτανεία. Ὁ Αὐγουστής, λέει, ἦταν ὄρθιος πίσω ἀπὸ τήν κλειστή τζαμαρία τοῦ μαγαζιοῦ τοῦ Φόρτη, ἔκανε τό σταυρό του καί ἐπανελάβε τή φράση τῆς Εὐχῆς: «Μέθυσον, Κύριε, τοὺς αὐλακας ὕδατος καθαροῦ!». Ὁ οὐρανὸς εἶχε ἀνταποκριθεῖ στήν ταπεινὴ ἱκεσία τῶν ἀνθρώπων. Σ' ὅλη αὐτὴ τήν εἰκόνα τῆς πάνδημης ἐορταστικῆς χαρᾶς ὑπάρχει καί μία μικρὴ σκηνὴ πού συνοψίζει ἓνα βαθύτερο νόημα: «Ἐνας γέρος χωριανὸς ἀπόμεινε ὄρθιος, ξεσκούφωτος, στή μέση της πλατέας. Εἶχε ἀπλωμένα τὰ χέρια μπροστά, μέ τίς φοῦχτες κουφωτές, κοίταζε τὸν οὐρανὸ καί δεχόταν ἀπάνω σ' ὅλο τό ἀδύνατο κορμί τό νερό, πού μούσκευε τὰ φαρδιά ροῦχα του καί σούρωνε ἀπὸ τὰ καλαμοβράκια. Ὁ Φόρτης ἀπὸ τήν πόρτα τοῦ καφενέ, ἔβαλε χουνὶ τὰ χέρια γύρω στό στόμα καί τοῦ χούγιαξε στά χωρατά: -Εἰ! Θά ψιχαλιστεῖς, μπάρμπα- Στέφο! Ὁ ἄνθρωπος γύρισε ἀργά-ἀργά τό πρόσωπο πού χαμογελοῦσε ἀπὸ εὐτυχία, τοῦ δειξε μέ τό σαγόνι τή βροχὴ πού τὸν ἔδερνε στό κούτελο καί στά γένια, τοῦ δειξε τὸν οὐρανὸ. – Εἶδες! Εἶπε χωρίς νά μεταποιστεῖ»⁵⁴. Μέσα σ' αὐτὴ τὴ σκηνή, σ' αὐτές τίς κινήσεις καί τίς χειρονομίες συνοψίζονται καί ἀναμετρῶνται οἱ δύο παραπάνω φιλοσοφίες: Ἡ κατὰ Θεὸν καί ἡ κατ' ἄνθρωπον καί ἡ δευτέρη ἡττᾶται κατὰ κράτος ἀπὸ τήν πρώτη. Ὁ συγγραφέας φαίνεται νά καταφάσκει τό θαῦμα. Ὡστόσο, τό ἐπιστέγασμα ὅλης αὐτῆς τῆς ἐνθεῆς στάσης καί ἀντίδρασης ἔρχεται ἀπὸ ψηλά, ἀπὸ τό βουνὸ τῆς Μουριάς, μέ τὸν δοξαστικὸ καί ἐορταστικὸ ἦχο τῆς καμπάνας πού διαλαλεῖ καί συνοψίζει τήν πάνδημη συγκίνησιν γιὰ τό θαῦμα: «Ἦταν ἡ μεγάλη καμπάνα τῆς Ἀγιά- Φωτεινῆς πού σήμαινε ἀναστά-

⁵³ Ἐν' Ἐσόπτρῳ, Τριμηνιαία περιοδικὴ ἔκδοσις Ἰ. Μ. Γορτύνης καί Ἀρκαδίας, Ἰανουάριος-Φεβρουάριος- Μάρτιος 2019, τεῦχος 52, σ. 10.

⁵⁴ Στράτη Μυριβήλη, Ἡ Παναγία ἡ Γοργόνα, 12ῃ ἔκδοσις, Βιβλιοπωλεῖο τῆς 'Εστίας' Ἰ. Δ. Κολλάρου καί Σίας Α. Ε., 1987, σσ. 408-409.

σιμα. Ήταν ή φωνή όλου του χωριου των ξωχαραιών, όλων των ανθρώπων του έλιωνα, των φτωχών, των χερομάχων της στεριās ή φωνή, πού δοξολογουσε τον Κύριο. Οί χαλκένιοι ήχοι πότε χαμήλωναν ή χάνονταν περνώντας ανάμεσα στίς μουσκεμένες φυλλωσιές, πότε ξέκοβαν καθάριοι και απόκοσμοι μέσα στή βουή του νερού, μέ κάτι τόνους παράξενους και τόσο μακρινούς, σά νά βαρουσαν οί καμπάνες μέσ από τό βυθό της θάλασσας. Μαζί τους βάλθηκε νά τραγουδά και ή μικρή καμπάνα των νεκρών. Τήν άκουσε τούτη τή φωνή κι ό Θύμιος ό Μοϋργος, πέρασε τή νισσεράδα του πατέρα του μέ τήν κουκούλα, κι άνεσκάλωσε στής Παναγιās τά ράχτα μέσα στή νεροποντή. Έκει άρπαξε τό σκοινί από τό καμπανάκι του ξωκλησιου, κι άρχισε κι αυτός νά σημαίνει μ' έναν τρελό ρυθμό, βιαστικό και άταχτο. Ή κίτρινη νισσεράδα του έρχόταν φαρδιά, ό άγέρας τήν τίναζε πίσω του έτσι, πού έμοιαζε μέ παράξενη κίτρινη νυχτερίδα, κρεμασμένη από τό γλωσσίδι. Ό Μοϋργος οϋρλιαζε και χτυπούσε, πηδούσε και πλατάγιαζε τίς γυμνές φτέρνες στό βράχο. Είχε μεθύσει από τούς ήχους και τίς μυρωδιές της βροχής. Έτσι άπάντησε στή Σαμαρείτιδα του χωριου ή Παναγιά ή Γοργόνα της Σκάλας»⁵⁵. Έδώ έχομε ακόμα τήν ήχητική ανταπόκριση του λαου στίς βροντές πού σηματοδότησαν τήν επικείμενη βροχή. Ό συγγραφέας όχι τυχαία επιλέγει ήχητική άπάντηση των ανθρώπων στους έκκωφαντικούς ήχους του ουρανου για νά υποδηλώσει τή μυστική σχέση.

Τό χτύπημα της καμπάνας σηματοδοτεί στήν παράδοσή μας τήν ένστικτώδη αντίδραση του λαου σ' όλα τά σπουδαία γεγονότα πού άφορούν τήν κοινότητα. Είναι τό χτύπημα της λύπης, της χαράς, του κινδύνου, των ιερών στιγμών της πίστewς. Μέ τίς διάφορες αποχρώσεις των μεταλλικών της ήχων έκφράζεται και διαλαλείται τό αίσθημα του λαου στίς ποικίλες διακυμάνσεις του βίου. Ό συγγραφέας έμπερικλείει τελικά τή λιτανεία μέσα σέ δύο ήχητικά πλαίσια πού συνιστούν τά χτυπήματα της καμπάνας μέσα στό έργο. Οί ήχοι της άγωνίας στήν αρχή και οί ήχοι της νίκης και της χαράς στό τέλος. Μέ τούς ήχους αυτούς συνοψίζει ό συγγραφέας όλο τό δράμα και τήν όντολογική προοπτική του ανθρώπου. Όλη αυτή ή πασχαλινή ατμόσφαιρα πού δημιουργούν οί χαρμόσυνοι ήχοι και διαλαλούν ότι ό Χριστός είναι τελικά ό νικητής της άμαρτίας και του θανάτου, ό αρχηγός της ζωής, ό κυβερνήτης του σύμπαντος, προϋποθέτουν ισχυρά βιώματα και πιστοποιούν ότι ή συμπερίληψη της λιτανείας στό έργο υπερβαίνει μία άπλή ήθογραφική έρμηνευτική.

Έδώ χρειάζεται νά διερωτηθούμε κατά πόσον ή έν λόγω άνομβρία και ή

⁵⁵ Στράτη Μυριβήλη, Ή Παναγιά ή Γοργόνα, 12η έκδοση, Βιβλιοπωλείον της Έστίας, Ιωάννου Δ. Κολλάρου και Σίας Α. Ε., Αθήνα 1987, σσ. 409-410.

λιτανεία είναι αποκυήματα της δημιουργικής μυθιστορηματικής φαντασίας του συγγραφέα ή πρόκειται για φυσικό και ιστορικό γεγονός αντίστοιχα. Πιστεύουμε ότι πρόκειται για τό δεύτερο και αυτή ή έκδοχή ενισχύεται από τή δημοσιογραφική ιδιότητα και τά σχετικά ενδιαφέροντά του, αν και δέν κατορθώσαμε νά ανασύρουμε πληροφορίες πού νά στοιχειοθετοῦν ιστορικά αὐτή τήν ὑπόθεση. Θεωροῦμε ὅτι στή δημιουργία τοῦ μυθιστορήματος ἔχομε τή συνεργασία τοῦ μυθιστοριογράφου Μυριβήλη μέ τόν δημοσιογράφο Μυριβήλη. Ἕνα ἄλλο θέμα ὅπου εἶναι πρόδηλη ή συνεργασία και ἀλληλοτροφοδοσία τῶν παραπάνω δεξιοτήτων τοῦ συγγραφέα εἶναι ή ἐγκατάσταση τῶν προσφύγων τοῦ '22 στή Λέσβο και ή κοινωνική τους ἐνσωμάτωση, ὅπως εἶδαμε και στήν ἀρχή.

Γιά νά ἐρμηνεύσουμε τήν ὕπαρξη και τή σημασία τῆς λιτανείας μέσα στό μυθιστόρημα, ὅλα αὐτά τά τελετουργικά και ἠθογραφικά στοιχεῖα πού ἀναφέρονται σ' αὐτήν, χρειάζεται νά προηγηθεῖ μία μακροπαρατήρηση, μία παρατήρηση ἐκ τοῦ μακρόθεν τοῦ συνολικότερου μυθιστορηματικοῦ ἔργου τοῦ συγγραφέα και συγχρόνως τῆς γενικότερης ιδεολογικῆς του ἐξέλιξης. Ὁ Μυριβήλης ἦταν ἓνας ἄνθρωπος πικραμένος, πληγωμένος ἀπό τό χαμένο ὄραμα τῆς Μεγάλης Ἑλλάδας και τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς. Στή «Δασκάλα μέ τά χρυσά μάτια» προσπαθώντας νά ἀναπαραστήσει τήν ἀπαισιοδοξία τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας ἀπό τή νέα ἐθνική τραγωδία, «καταδύεται στά βάθη τῆς συλλογικῆς ψυχῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, γιά νά ἀνακαλύψει ἐκεῖ μία τερατογένεση», ὅπως προσφυέστατα ἔχει παρατηρηθεῖ⁵⁶. Δέν παρατηρεῖται, ὡστόσο, στό ἔργο και στή στάση του, ἀντίθετα μέ πολλούς συγγραφείς τοῦ μεσοπολέμου, μία μοιρολατρική ἀντίληψη τῆς ζωῆς και μία ἀρρωστημένη ἐσωστρέφεια. Ἀντίθετα, παρά τίς ιστορικές διαψεύσεις, ὑπάρχει μία αἰσιοδοξία και ἓνα φωτεινό ὄραμα ζωῆς πού καταγράφεται στήν «Παναγιά τή γοργόνα» και ὄχι μόνο. Στό μυθιστόρημα αὐτό θά διατρανώσει τήν πεποίθησή του γιά τό χαρακτήρα και τή δύναμη τῆς φυλῆς. Ὁ τίτλος του εἶναι συμβολικός και ἐμβληματικός. Ἐκφράζει και συμπυκνώνει τή διαχρονική συνέχεια τῆς Ἑλληνικῆς ιστορίας και τοῦ πολιτισμοῦ, ἔχοντας ὡς σημεῖο ἀναφορᾶς Παναγιά θαλασσινή μεταπλασμένη ἀλληγορικά στό πρόσωπο τῆς Σμαραγδῆς, μίας νέας «πού ή σπάνια ὁμορφιά της και ὁ φυσικός δυναμισμός τῆς ἡλικίας της συνδυάζονται μέ τήν ἠθική ἀνωτερότητα, τά πλούσια συναισθήματα και τήν εὐφυΐα...». Ἡ θέση της δέν ἀποτελεῖ μόνο μία

⁵⁶ Π. Δ. Μαστροδημήτρη, Ἡ λογοτεχνική πρόσληψη τῶν λαϊκῶν-παραδοσιακῶν ἀξιών στό μυθιστόρημα τοῦ Στράτη Μυριβήλη ή Παναγιά ή Γοργόνα, Ἐπιστημονική Ἑπετηρίς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, περίοδος Β', τόμος 32 (1998-2000), σ. 206.

πρόκληση απέναντι στη βιαιότητα του ανδρικού φύλου και στά καθιερωμένα της ανδροκρατούμενης κοινωνίας, αλλά αντιπροσωπεύει κάτι βαθύτερο: την ήθικη της ελευθερίας και την άρνηση του κακού και της ψυχικής μιζέριας»⁵⁷.

Ο Μυριβήλης επιχειρεί εδώ να προτάξει ένα σύστημα αξιών πάνω στις όποιες θά έπρεπε να στηριχθεί ή Ελλάδα για την αντιμετώπιση των μεγάλων προβλημάτων της. Αυτή ή τερατογένεση πού διαπιστώνει, αποτελεί τό επιγενόμενο της έκπτωσης της Έλληνικής κοινωνίας από τις πατροπαράδοτες αξίες και τά ιδανικά. Έδώ τό λογοτεχνικό του αίσθητήριο συλλαμβάνει μία αλήθεια στά όρια του μεταφυσικού, χωρίς όμως, όπως φαίνεται, ουσιαστική προσωπική ανταπόκριση και προοπτική γιατί αφορμάται μόνο από ιδεολογικές προϋποθέσεις. Διαπιστώνει, λοιπόν, ότι για νά προκόψει από τούδε και στό έξής ή Ελλάδα, πρέπει νά στηριχθεί σέ γερές βάσεις. Μία αδιαπραγμάτευτη αξία πάνω στην όποία χρειάζεται νά στηριχθεί ό Έλληνισμός είναι ή πίστη, ή Έκκλησία και ή παράδοση. Η πίστη του άπλου και άγράμματος λαού: «Αν κρατιέται ακόμα», θά πεί, «ένα κομμάτι άμπαστάρδευτη Ελλάδα, αυτό τό χρωστάμε μόνο στους άπλους και άγράμματος ανθρώπους...»⁵⁸. Η εκτίμηση του συγγραφέα για τή διοικούσα Έκκλησία αποδεικνύεται από τά όσα σημαντικά πιστώνει στον οικείο Μητροπολίτη για τή συμβολή του στην έγκατάσταση των προσφύγων, παρά τις άνυπέρβλητες δυσκολίες πού συναντά. Ο Μυριβήλης, λοιπόν, είναι παραδοσιακός, όχι όμως άνεδαφικός ιδεαλιστής, ούτε ακριτος θαυμαστής και μιμητής ξένων προτύπων. Η παραδοσιακότητά του φαίνεται καθαρά στη λιτανεία πού άποτελεί ένα ύμνο στη χριστιανική παράδοση του Έλληνικού λαού.

Ένας πολύ πρόσφορος τρόπος για νά καταφέρει τά παραπάνω, ήταν νά αξιοποιήσει διάφορα στοιχεία της χριστιανικής παραδόσεως του τόπου του και νά τά έντάξει μέσα στό λογοτεχνικό κείμενο. Η ένσωμάτωση όλων αυτών των στοιχείων έξυπηρετεί, όχι μόνο αυτόν τον ιδεολογικό προσανατολισμό, αλλά και τήν ίδια τή λογοτεχνική του λειτουργία. Η Ana Chikovani θά προσδιορίσει τή λειτουργία των λαογραφικών στοιχείων στην «Παναγία τή Γοργόνα» του Μυριβήλη ως έξής: Κατ' άρχήν, τά στοιχεία αυτά τά χρησιμοποιεί⁵⁹ ό συγγραφέας γιατί είναι μία γλώσσα κατανοητή στον

⁵⁷ Π. Δ. Μαστροδημήτρη, Η λογοτεχνική πρόσληψη των λαϊκών- παραδοσιακών αξιών στό μυθιστόρημα του Στράτη Μυριβήλη ή Παναγία ή Γοργόνα, Έπιστημονική Έπετηρίς της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, περίοδος Β', τόμος 32 (1998-2000), σ. 212.

⁵⁸ Στράτη Μυριβήλη, Η Παναγία ή Γοργόνα, 12η έκδοση, Βιβλιοπωλείον της Έστίας, Ιωάννου Δ. Κολλάρου και Σίας Α. Ε., Αθήνα 1987, σ. 166.

⁵⁹ Chikovani Ana, Τα λαογραφικά στοιχεία και λαϊκά τελετουργικά μοτίβα στην «Πα-

αναγνώστη του. Έπειτα, θέλει νά τονίσει τή συνύπαρξη ἀρχαίων καί χριστιανικῶν στοιχείων στήν Ἑλληνική κοινωνία, οἱ τελετές τῶν ὁποίων ἔδεναν τά μέλη της γύρω ἀπό μία κοινή παράδοση, τήν ἀκεραιότητα τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ στήν ἱστορική του διαχρονία, τίς στενές σχέσεις Ἀνατολῆς καί Δύσης, τήν παγκοσμιότητα τῶν τελετουργιῶν καί ἐθίμων τοῦ τόπου του, ἀλλά καί τίς στενές σχέσεις τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μ. Ἀσίας μέ τούς αὐτόχθονες τοῦ νησιοῦ του. Έπειτα, ὁ Μυριβήλης θέλει νά δείξει ὅτι προϋπόθεση τῆς αὐτοσυνειδησίας τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ γνώση τῆς ἱστορίας καί τοῦ πολιτισμοῦ του. Συγχρόνως, ἐντάσσοντας ὅλα αὐτά τά λαογραφικά στοιχεῖα καί τά τελετουργικά μοτίβα πού εἶναι γνωστά στόν ἀναγνώστη, στό κείμενό του, κάνει τήν ἀφήγησή του πιό πειστική.

Έδῳ χρειάζεται νά ἐπισημάνουμε ὅτι ὁ Μυριβήλης χρησιμοποίησε πολύ τή λαογραφία μέσα στό λογοτεχνικό του ἔργο, ὑλικό παρμένο, εἴτε ἀπό τά προσωπικά του βιώματα καί τή συμμετοχή στή ζωή τοῦ λαοῦ, εἴτε ἀπό εἰδικά λαογραφικά κείμενα. Ἀπ' ὅλα του τά ἔργα ὅμως οἱ περισσότερες ἀναφορές ὑπάρχουν στή «Παναγιά τή Γοργόνα». Ἡ λιτανεία, συγκεκριμένα, ἀνήκει στή θρησκευτική λαογραφία, ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, «ἐξετάζει τήν παραδοσιακή καί σύγχρονη θρησκευτική συμπεριφορά, δηλαδή τή σχέση τοῦ ἀνθρώπου μέ τό ὑπερφυσικό»⁶⁰. Ὅλα ὅμως αὐτά τά λαογραφικά στοιχεῖα εἶναι ἀφομοιωμένα στό χαρακτήρα καί τή στοχοθεσία τῆς συγγραφικῆς δημιουργίας, καθὼς, ὡς δόκιμος τεχνίτης τοῦ λόγου εἶναι κάτοχος τοῦ μέτρου καί τῆς ἰσορροπίας τοῦ κειμένου⁶¹.

ναγιά τή Γοργόνα» τοῦ Στράτη Μυριβήλη, Πρακτικά Διεθνoῦς Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου μέ θέμα Λαϊκός πολιτισμός καί ἔντεχνος λόγος: ποίηση, πεζογραφία, θέατρο, τόμος 1ος, Ἀθήνα 8-12 Δεκεμβρίου 2010, ἐπιμέλεια ὕλης, ἐπιστημονική ἐπιμέλεια Γιώργος Βοζίκας, σσ. 225-226.

⁶⁰ Μ. Γ. Βαρβούνη, Εἰσαγωγή στή θρησκευτική λαογραφία, τόμος πρῶτος, ἐκδοτικός οἶκος Κ. καί Μ. Ἀντ. Σταμούλη, Θεσσαλονίκη 2017, σ. 25.

⁶¹ Θεόδωρου Εὐδη, Ὁ Μυριβήλης καί ἡ λαογραφία, Νέα Ἑστία, τόμος 88ος, τεῦχος 1033, Ἀθῆναι 15 Ἰουλίου 1970, σ. 965 καί Πέτρου Χάρη, Στράτης Μυριβήλης. Ὁ πεζογράφος. Ὁ λυρικός. Ὁ ταξιδιώτης. Ὁ λαογράφος, Νέα Ἑστία, τόμος 88ος, τεῦχος 1033, Ἀθῆναι 15 Ἰουλίου 1970, σ. 1026.

Ό Σεβ. Μητροπολίτης Μύρων κ. Χρυσόστομος

**«Καί ὁ λόγος περὶ Κανονισμῶν.
Βυζαντινά κατάλοιπα, Βυζαντινές ἐπιβιώσεις»
Δρ. Χρυσόστομου Καλαϊτζῆ, Μητροπολίτου Μύρων**

Βιβλιοπαρουσίαση
Ἀρχιμ. Νήφων Βασιλάκης, Δρ. Θεολογίας

Θυμᾶμαι στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, ὅσες φορές μῆκα, ἔστω καί λίγα λεπτά ἀπό τίς ὥρες, στήν Πατριαρχική Βιβλιοθήκη καί τό Πατριαρχικό Ἀρχιεπισκοπικό, συνάντησα ἐκεῖ σέ ἕνα γραφεῖο γεμάτο ἀπό βιβλία καί μέ πολλές σημειώσεις τόν Σεβ. Μητροπολίτη Μύρων κ. Χρυσόστομο. Οἱ συστηματικές καί ἐνδελεχεῖς μελέτες τοῦ Σεβασμιωτάτου καρπούς πολλούς εἶχαν, μεταξύ τῶν ὁποίων καί τό θαυμαστό τρίτομο ἔργο του, ὑπό τόν τίτλο «ΚΑΙ Ο ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ. ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΑ, ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΕΠΙΒΙΩΣΕΙΣ».

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μύρων κ. Χρυσόστομος, ὑπέρτιμος κι ἑξάρχος Λυκίας, γεννημένος στά Ἀγρίδια τῆς Ἰμβρου, ἀπόφοιτός τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης καί Διδάκτορας στόν Τομέα Σλαβικῶν Σπουδῶν τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, διακρίνεται ἀναμφισβήτητα μεταξύ τῶν ἄλλων χαρισμάτων, δεξιοτήτων, δραστηριοτήτων, πού κοσμοῦν τήν ἐξέχουσα προσωπικότητά του καί γιά τήν ἐξαιρετική του ἐπιστημονική, ἐρευνητική καί συγγραφική του δράση. Ὡς ἐρευνητής καί ἱστορικός τῶν νεωτέρων χρόνων παρέδωσε πλούσιο καί ὑψηλό συγγραφικό ἔργο, ιδιαίτερα πολύτιμο γιά τήν ἐπιστήμη, τήν κοινωνία, τήν Ἐκκλησία.

Τό εἰρημένο τρίτομο ἔργο του φέρει στόν πρῶτο τόμο τό σεπτό εὐλογητικό Γράμμα τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, τό ὁποῖο χαρακτηρίζει ἐντυπωσιακό τό πολύτομο τρίτευχο βιβλίο, ἀναφέροντάς το ἐπί λέξει ὡς «εὐχυμον καρπόν πενταετοῦς ἐπιπόνου, πολυδιαστάτου καί ἐπισταμένης, ἱστορικῆς ἐρεύνης, τό ὁποῖον ἀποτελεῖ σημαντικωτάτην συμβολήν εἰς τήν μελέτην τῆς νεωτέρας ἱστορίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τοῦ Γένους καί εἰς τήν καταγραφὴν καί διάσωσιν σημαντικῆς πατρογονικῆς καί πολιτισμικῆς κληρονομίας».

Ἐπαινεῖ ἐν συνέχεια ἐκτενῶς ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος τόν συγγραφέα καί γιά τήν σειρά τῶν βιβλίων, τά ὁποῖα συνέταξε ὁ Σεβ. Μύρων κ. Χρυσόστομος, καθὼς ὅλα ἀποδεικνύουν τήν ἀκαταπόνητον ἐργατικότητα, τό ἐρευνητικό του τάλαντο καί τό εἰλικρινές ἐνδιαφέρον του, διά τήν ἱστορίαν, τίς περιπέτειες καί τά κατορθώματα τοῦ Γένους, καθὼς ρητῶς ἀναφέρεται.

Στά ἐν λόγῳ τρία νέα περισπούδαστα βιβλία του, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μύρων κ. Χρυσόστομος, συγκέντρωσε ἐπιμελῶς, μέ ζήλο καί εὐαισθησία, μεγίστης ἀξίας καί ἱστορικῆς σημασίας Ἐκκλησιαστικούς Κανονισμούς, ἐκπαιδευτηρίων, φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, κοινωνικῶν καί πολιτισμικῶν ἰδρυμάτων. Ἡ ἔντυπη πλέον σπουδαῖα ἐργασία του ἀποτελεῖ παράδειγμα γιά ἐρευνητᾶς στήν ἐνασχόλησή τους μέ τήν ἔρευνα τῆς ἱστορίας, καθώς παρέχει σπάνια στοιχεῖα ἱστορικά καί ἀφθονη ἐπιστημονική γνώση, δίδει ἀφορμή μιμήσεως καί ὥθηση ἀφορμήσεως γιά σοβαρή ἱστορική μελέτη.

Ἀπό τά προλεγόμενα τοῦ συγγραφέως λαμβάνουμε πληροφορίες ὅτι τό 2013 ξεκίνησε τήν σχετική ἔρευνα καί διεπίστωσε πῶς ὅτιδῆποτε ἐγινε μετά τήν πτώση τοῦ Βυζαντίου γύρω ἀπό τόν ἄξονα τῆς Φιλανθρωπίας «χωρίς πρόγραμμα καί σαφεῖς κανονισμούς ... δέν προέκοψε καί δέν ἐπέζησε» καί κρατᾶμε τήν πρότασή του «βασικό πράγμα γιά ὁποιαδήποτε ἀρχή σωστές κινήσεις καί μόνο σωστές κινήσεις».

Ξεκινᾷ μέ τό Αὐτοκρατορικό Χάττι-Σεριφ (1839) καί τοὺς Γενικούς (Εθνικούς) Κανονισμούς, περιγράφοντας συντόμως τήν ἐποχή καί καταγράφοντας τό περιεχόμενό τους, ἐνῶ καταλήγει στό ἔτος 2002 μέ τό Σύνταγμα τῆς Ἱερᾶς Ἑλληνορθοδόξου Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς. Καταγράφονται ἀξιοθαύ-

μαστο πλήθος Κανονισμῶν ἄρθρο πρὸς ἄρθρο, μέ σαφήνεια, ξεκάθαρα καὶ ἀπέρριτα. Γιά παράδειγμα καὶ μόνον ἐνδεικτικὰ ἀναφέρω ἀπὸ τὸν πρῶτο τόμο ὀρισμένα τυχαῖα θέματα Κανονισμῶν: περὶ ἐκλογῆς καὶ διορισμοῦ τοῦ Πατριάρχου, περὶ τῶν ἀναγκαίων προσόντων τῶν πρὸς ἀρχιερατείαν ἐκλεξιμῶν, ἔτι δέ καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν, περὶ τοῦ τρόπου τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Συνόδου τῶν Μητροπολιτῶν, περὶ μοναστηρίων, περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν προνομίων, περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱερῶν Ἐκκλησιῶν, περὶ τοῦ πατριαρχικοῦ Ναοῦ, Σχέδιον Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, περὶ τοῦ ἱεροῦ κλήρου κλπ.

Ὁ πονήσας, ὁ Μύρων Χρυσόστομος στό ὀπισθόφυλλο τῶν βιβλίων γράφει: «Τό ταξίδι μου αὐτό στήν ἱστορία τῶν Κανονισμῶν μοιάζει μ' ἓνα ταξίδι, μία διαδρομή, ποῦ μόνο ρινίσματά τους καὶ σημειώσεις σκονισμένες μποροῦσα νά συλλέξω, μέ ὀλιγόλεπτες στάσεις σέ κάποιους σταθμούς.

Ἡ διαδρομή στά βάθη τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου πάντα μου ἄρεσε. Ἦταν ἐφαλτήριο γιά μένα τό παρελθόν, γιά νά γνωρίσω καλύτερα τό παρόν καὶ νά μπῶ στά ἄδυτα τοῦ μέλλοντος, ὅπου κρύβεται τό μυστήριο τῆς ζωῆς!

Περιδιαβαίνοντας ὁμως τά χαρτιά καὶ τίς σημειώσεις μου, συνήντησα σιωπές γραπτῶν, κάτι πού μου ἀνοίγει τό δρόμο – τήν ὁρεξή στήν ἐλπίδα γιά μία καλύτερη καὶ συστηματικότερη ζωή τοῦ αὔριο!

Καίτοι θά ταξιδέψουμε, ἀγαπητέ ἀναγνώστη, μέ κατακομματιασμένες ἀλυσίδες, ἡ παρουσία τοῦ παρελθόντος καὶ ἡ διάθεση γιά τό μέλλον, θά εἶναι ἀπαραίτητη γιά νά τροφοδοτεῖται ἡ πίστη καὶ ἡ ἐλπίδα στό ὅτι θά γίνουμε καὶ θά καταστοῦμε καλύτεροι στό μέλλον.

Ἔτσι θέλω νά πιστεύω μετά ἀπό τόν τιτάνιο ἀγῶνα συλλογῆς τῶν παραιθεμένων τώρα καὶ πολλά χρόνια».

Καί μέ τό ὥς ἄνω τρίτομο βιβλίο τοῦ ὁ Σεβ. Μύρων Χρυσόστομος χαρίζει στόν κάθε προσεκτικό ἀναγνώστη τοῦ ἀμέτρητες γνώσεις ἱστορικές, ἔγκυρες καὶ γραπτές πληροφορίες περὶ κανονισμῶν δυσεῦρετες, σπάνιες καὶ σπουδαῖες, στοιχεῖα ἀπαραίτητα προκειμένου νά σχηματίσει εἰκόνα, γνώμη καὶ ἄποψη γιά πρόσωπα καὶ γεγονότα τοῦ παρελθόντος, ἀλλά πρωτίστως ὠφέλιμα καὶ γιά τόν ἐπίκαιρο ὀραματισμό καὶ τήν πορεία τοῦ αὔριο, στηριζόμενος στήν βεβαῖα ἐμπειρία, μεταφέροντας τήν ἀληθινὴ παράδοση, προμηνύοντας τήν βελτίωση τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Εὐχαριστίες καὶ συγχαρητήρια εὐλαβῶς στόν Σεβ. Μητροπολίτη Μύρων κ. Χρυσόστομο γιά τό εὐχάριστο, ἀζημίωτο, ἀξιόλογο, ὑπέροχο ταξίδι στίς ξεσκονισμένες σελίδες ἀξέχαστων, τῆς συλλογῆς καὶ περὶ-συλλογῆς κανονισμῶν, ἱστορίας, γνώσης καὶ ζωῆς, σέ μία χρυσή ἀλυσίδα-πορεία πίστεως καὶ ἐλπίδας, παράδοσης τοῦ ἀκομμάτιαστου Γένους καὶ τῆς ἀσιώπητης Ἐκκλησίας.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Α. ΜΕΪΜΑΡΗΣ
ΔΕΥΤΕΡΕΥΩΝ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΩΝ ΔΙΑΚΟΝΩΝ

Η ΕΚΛΟΓΗ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ
ΤΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΜΕΤΑΞΑΚΗ
ΩΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
(1925-1927)

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΟ ΑΡΧΕΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΑΙ
ΤΟΥ FOREIGN OFFICE ΤΟΥ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ε. Σ. Μ. ΑΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΑΘΗΝΑΙΩΝ

«Η έκλογή καὶ ἡ ἀναγνώρισις τοῦ Μελετίου Μεταξάκη
ὡς Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας (1925-1927),
μέσα ἀπὸ τὸ Διπλωματικὸ Ἀρχεῖακὸ ὑλικὸ
τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος
καὶ τοῦ Foreign Office τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου»,
Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιακόνου κ. Θεοδώρου

Βιβλιοπαρουσίαση
Ἀρχιμ. Νήφων Βασιλάκης, Δρ. Κανονικοῦ Δικαίου

Πρὶν τέσσερα χρόνια κυκλοφορήθηκε ἓνα ἀξιόλογο βιβλίον, τόμος ὁλόκληρος, μεστός ἱστορικῶν σελίδων, ἐπιστημονικὰ κατεστρωμένων, μεγάλου ἐνδιαφέροντος ἐξ ἐπόψεως ἀκαδημαϊκῆς, μὰ καὶ γιὰ ἀπλὴ ἀνάγνωση σὲ κάθε φιλομαθῇ. Εὐδιάκριτὴ ἡ ἐπιμέλεια τοῦ εἰρημένου τόμου, σαφὲς τὸ περιεχόμενό του, δίχως περιθώρια παρερμηνείας τῶν ὧσων γράφονται, πλειάδα τεκμηριωμένων ἱστορικῶν συμπερασμάτων, ἐπίκαιρὴ ἡ ἐμπεριεχόμενη πλουσίως σὲ αὐτὸ γνώση.

Τὸ εὐλογητικὸν Γράμμα τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου χαιρετίζει Πατρικά καὶ κοσμεῖ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἐν λόγω ποιήματος τοῦ τότε Δευτερεύοντος τῶν Πατριαρχικῶν Διακόνων, νῦν δὲ τοῦ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιακόνου, κ. Θεοδώρου, ἡ ὁποία στίς 555 σελίδες τῆς, διαφωτίζει ἀγνώστους πτυχεῖς τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ αἰοδιμου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυροῦ Μελετίου Μεταξάκη.

Ἡ μεγάλη ἐκκλησιαστικὴ φυσιογνωμία, ἡ προσφορά, ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ αἰμνήστου Προκαθημένου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας περιγράφεται γλαφυρά καὶ ἐπακριβῶς, μέ λιπαρὴ γνῶσιν, πού ὁ συγγραφεὺς κατέχει καὶ κατόπιν ἐνδελεχοῦς ἔρευνας στὰ διπλωματικὰ Ἀρχεῖα τῶν Ὑπουργείων Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου. Ἐργασία ὑπεύθυνη, ἔρευνα σοβαρὴ, μελέτη ὁλοκληρωμένη, μέ τρόπο συστηματικόν, προσέδωκε στὸν διακεκριμένον λόγιον Κληρικόν, τὸν καλὸν συγγραφεὴ καὶ ἀκούραστον ἐπιστήμονα, τὸν Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονο τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὴν εὐχέρεια νὰ καταγράψῃ περίτεχνα τὰ τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς ἀναγνώρισεως τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μελετίου Μεταξάκη.

Μάλιστα διαφωτίζει πολλὰ σημεῖα, καίρια ἱστορικά, δημοσιεύοντας ἄγνωστα στοὺς πολλοὺς μέχρι τότε στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα προήλθαν κατόπιν τῆς ἐδικῆς του κοπιαστικῆς ἀξιολογήσεως ἐπισήμων γραμμάτων, διπλωματικῶν ἐγγράφων, ἔπειτα ἀπὸ ἀκριβῆ ἐντοπισμὸν ἀδημοσίετου Ἀρχεῖακοῦ

*Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος,
μετά τοῦ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχidiaκόνου κ. Θεοδώρου*

ύλικου τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, τόσον τῆς Ἑλλάδος, ὅσον καί τοῦ Ἑνωμένου Βασιλείου. Ὁ Πανοσιολ. κ. Θεόδωρος, καθότι καί ἀγγλομαθής, μεταφέρει στήν ἑλληνική τό περιεχόμενο σπάνιου καί δυσεύρετου ιστορικοῦ ὑλικου ἀπό τό Foreign Office καί ἐμπλουτίζει καίρια τήν ἑλληνική βιβλιογραφία σχετικῶς πρός τά πρόσωπα καί τά γεγονότα μίας συνολικά ιστορικής περιόδου κι ὄχι μόνον ἑνός ὀνομαστοῦ Πατριάρχου τῆς Μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας.

Κρίνεται πανθομολογουμένως πλήρες τό περιεχόμενο, ἀναγνωρίζεται ἄρτια ἡ διάρθρωση τῆς ὕλης, τό ὕφος σοβαρό, μετρημένος λόγος, ἀπέρριπτη ἡ ιστορική καταγραφή, εὐστοχες ὅλες οἱ ἐπισημάνσεις. Δέν ἀφήνει περιθώρια παρερμηνείας, ἀποτρέπει μέ ιστορικά ἐπιχειρήματα κάθε ἐνδεχομένως ἐσφαλμένη παρανόηση, ἀφοῦ αὐτονόητα ὅλα τά συμπεράσματά του. Διαφωτίζει μέ τήν ιστορική ἀλήθεια τά ἀναφερόμενα πρόσωπα καί τά γεγονότα.

Μετά τό εὐλογητικό Γράμμα τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου ἀκολουθεῖ ὁ πίναξ τῶν Περιεχομένων, μετά δέ τόν πίνακα Βραχυγραφιῶν ἔπεται ἀμέσως ὁ Πρόλογος καί ἡ Εἰσαγωγή, ὅπου δίδονται ἐπακριβῶς οἱ δέουσες πληροφορίες σχετικῶς πρός τό ὅλον ἔργο. Στά κεφάλαιά του διαδοχικά συναντᾶμε τίς διάφορες ἐκφάνσεις τοῦ τιτλοφορουμένου θέματος.

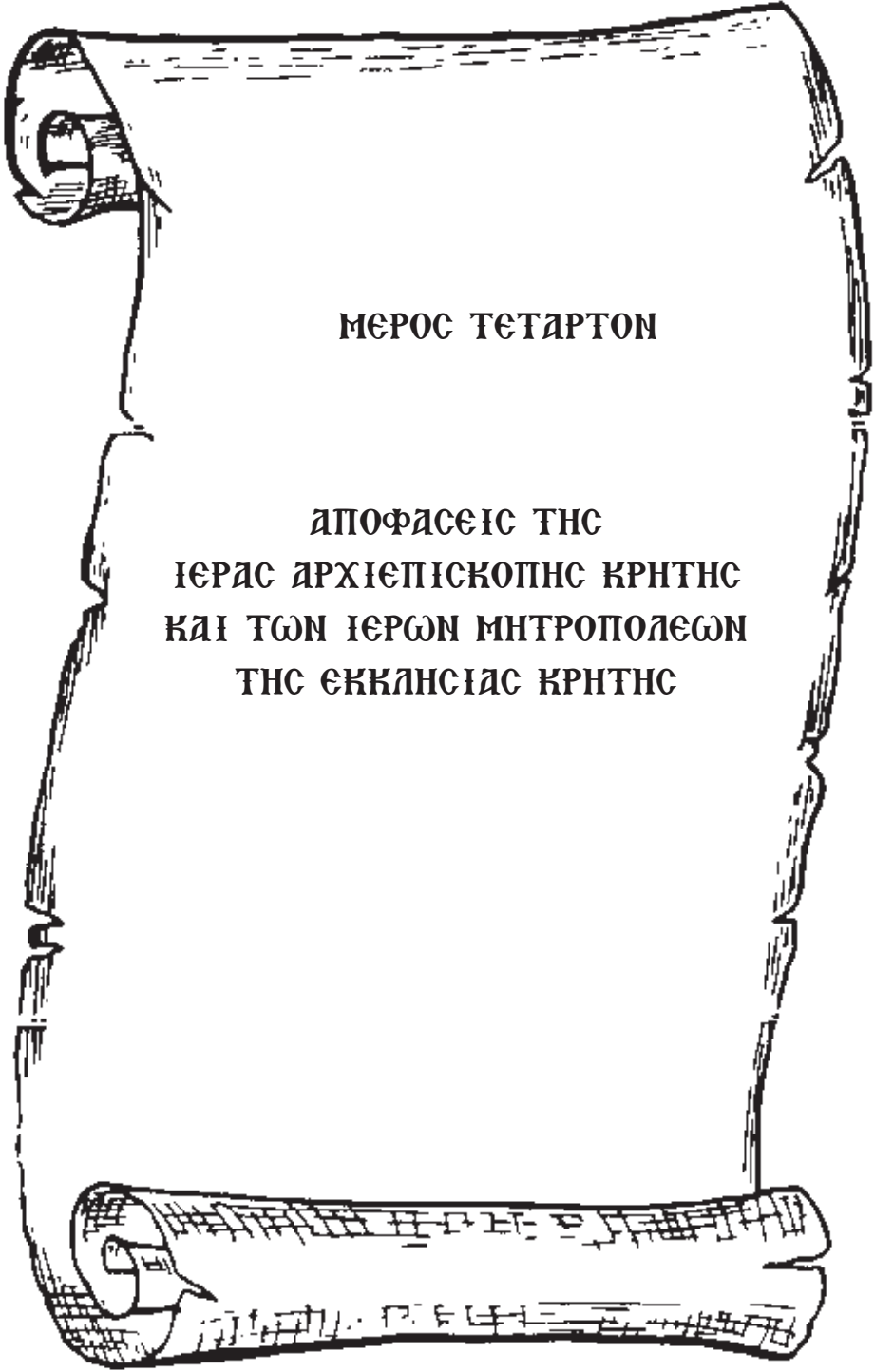

Ὁ Μελέτιος Μεταξάκης, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας (1925-1927)

Ἀρχικά ἀπεικονίζεται γλαφυρά ἡ πρό τῆς ἐκλογῆς τοῦ Μελετίου Μεταξάκη κατάσταση στήν Αἴγυπτο. Μετά περιγράφεται ἡ τότε πολιτική κατάσταση τῆς Αἰγύπτου κι ἀναλύεται ἐπιτυχῶς ἡ θέση τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ. Κατόπιν ἐξιστορεῖται εὐστόχως ἡ προεκλογική διαδικασία γιά τήν ἀνάδειξη Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. Καταγράφεται ἐπαρκῶς ἡ ἀνάμειξη τῆς Αἰγυπτιακῆς Κυβέρνησης καί ὁ ρόλος τῶν Ἑλληνικῶν Διπλωματικῶν Ἀρχῶν στήν προσπάθεια ἐκλογῆς Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. Τέλος, μέ σαφήνεια περιλαμβάνεται ἡ ἐκλογή τοῦ Μελετίου Μεταξάκη καί ἡ νόμιμη ἀναγνώρισή του ἀπό τίς Αἰγυπτιακές Κυβερνητικές Ἀρχές. Ὁ συμπερασματικός ἐπίλογος κατακλείει ἀναντίρρητα τό ἔργο, μετά τήν βιβλιογραφία τοῦ ὁποίου, παρέχεται Φωτογραφικό Παράρτημα καί Εὐρετήριο, πού διευκολύνει τήν ἀνεύρεση ὀνομάτων.

Τό βιβλίον τυπώθηκε στήν Θεσσαλονίκη τό ἔτος 2016 ἀπό τόν ἐκδοτικό οἶκο «Κ καί Μ. Ἄντ. Σταμούλη» καί ἀφιερώνεται στήν πολυσέβαστη μητέρα του, κ. Ἑλένη, σάν ἀντίδωρον ἀνεξαντλήτου εὐγνωμοσύνης. Διαβάζοντάς το καί μία καί δύο καί τρεῖς φορές, καθένας εὐγνωμοσύνη αἰσθάνεται γιά τό δῶρο τῆς γνώσης, πού ἀναμφίβολα λαμβάνει, εὐχάριστα.

Πολλά συγχαρητήρια, πολλά εὐχαριστῶ αὐθόρμητα ἐκφράζουμε ὁλοκληρώνοντας τήν ἀνάγνωση τοῦ βιβλίου, γιά τήν ἐξαιρετική προσφορά του στήν ἐπιστήμη τῆς ἱστορίας, στήν Ἐκκλησία καί τήν σύγχρονη κοινωνία, πού πολλά μπορεῖ νά προσλάβει, σάν ἱστορικά ἐφόδια σέ ἕνα κόσμον, πού διαρκῶς κινεῖται πρὸς τά ἔσχατα, μέ τήν γνώση, τήν ἐμπειρία καί τήν ἱστορία ἐφόδιο ἀσφαλές, ἔχοντας.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ
ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

Όργάνωση καί διάρθρωση τῶν Ἐνοριῶν
καί τῶν θρησκευτικῶν λειτουργῶν
τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης

ΑΡΙΘΜ. ΠΡΩΤ. 948/19-12-2019
(Φ.Ε.Κ. 5066/Β'/31-12-2019)

Η ΙΕΡΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ἐχοντες υπ'ὄψη:

1. Τα άρθρα 3 παρ. 1 και 13 παρ. 1-3 του Συντάγματος.
 2. Το άρθρο 131, παρ.1 και το άρθρο 54 του Ν. 4149/1961 «Περί Καταστατικού Χάρτου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας» (ΦΕΚ 41/Α/19.3.1961).
 3. Τα άρθρα 2 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού 7/2015 «Περί Ιερών Ναών και Ενοριῶν της Ιερᾶς Αρχιεπισκοπῆς και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 61 Α'/23.6.2015).
 4. Τα άρθρα 2, 3 και 5 του Κανονισμού 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65 Α'/12.3.2013), το άρθρο 2 παρ. 1 και το άρθρο 3 του Κανονισμού 8/1979 «Περί Ιερών Ναών και Ενοριῶν» (ΦΕΚ 1/Α'/1980).
 5. Το άρθρο 4 του Κανονισμού 2/2014 «Περί συγκρότησης, σύγκλησης, λειτουργίας και αρμοδιοτήτων των Μητροπολιτικῶν Συμβουλίων της Ιερᾶς Αρχιεπισκοπῆς και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 66 Α'/12.3.2014).
 6. Τα δημογραφικά στοιχεία της Ελληνικῆς Στατιστικῆς Υπηρεσίας της απογραφῆς του ἔτους 2011 (ΦΕΚ Β' 699/ 20-3-2014).
 7. Τὴν υπ' αριθμ. 4372/2961/Φ.21/16-09-2019 πρόταση του Σεβ. Αρχιεπισκόπου Κρήτης κ. Ειρηναίου και
 8. Τὴν ἀπὸ 17.10.2019 Απόφαση της Ιερᾶς Επαρχιακῆς Συνόδου της Εκκλησίας Κρήτης, διαπιστούμεν:
- Τὴν υφισταμένη διάρθρωση των Ενοριῶν και των οργανικῶν θέσεων των Εφημερίων, Ιεροκληρικών και Διακόνων της Ιερᾶς Αρχιεπισκοπῆς Κρήτης, καθώς και των Εκκλησιαστικῶν Υπαλλήλων αὐτῆς, οι οποίες βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό ως εξής:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΝΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Άρθρο 1

ΕΝΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ

ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΣ ή ΧΩΡΙΟΝ	ΠΛΗ- ΘΥΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑΙ	ΦΕΚ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕ- ΡΙΩΝ	ΚΑΤΗ- ΓΟΡΙΑ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	175.113	ΑΓΙΟΥ ΜΗΝΑ	711/Β'/8-3-2017	8.466	5	ΠΕ
		ΑΓΙΟΥ ΤΙΤΟΥ	711/Β'/8-3-2017	7.660	5	ΠΕ
		ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ	711/Β'/8-3-2017	6.200	4	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΟΡΟΥ	711/Β'/8-3-2017	7.540	5	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	4.500	3	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ	711/Β'/8-3-2017	6.245	4	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	4.550	3	ΠΕ - ΔΕ
		ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ	711/Β'/8-3-2017	4.450	3	ΠΕ - ΔΕ
		ΜΙΧΑΗΛ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ ΝΕΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	6.215	4	ΠΕ - ΔΕ
		ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ (ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΩΝ)	711/Β'/8-3-2017	4.480	3	ΠΕ - ΔΕ
		ΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΣΟΦΙΑΣ ΝΕΩΝ ΚΛΑΖΟΜΕΝΩΝ	711/Β'/8-3-2017	6.250	4	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΑΣ ΑΝΝΗΣ	711/Β'/8-3-2017	1.530	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΕΑΣ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΥ	711/Β'/8-3-2017	4.670	3	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ	711/Β'/8-3-2017	4.700	3	ΠΕ - ΔΕ
		ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΝΕΩΝ ΑΛΑΤΣΑΤΩΝ	711/Β'/8-3-2017	3.010	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΓΕΝΕΣΙΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΜΠΕΝΤΕΒΗ	711/Β'/8-3-2017	4.720	3	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΝΕΩΝ ΒΡΥΟΥΛΩΝ- ΚΑΤΣΑΜΠΑ	711/Β'/8-3-2017	4.620	3	ΠΕ - ΔΕ
		ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΠΑΤΕΛΛΩΝ	711/Β'/8-3-2017	4.680	3	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΕΥΜΕΝΙΟΥ ΦΟΡΤΕΤΣΑΣ	711/Β'/8-3-2017	3.110	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ	711/Β'/8-3-2017	4.420	3	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	3.090	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΩ ΝΕΑΣ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΥ	711/Β'/8-3-2017	1.500	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΚΑΜΑΡΙΑΝΗΣ ΝΕΑΣ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΥ	711/Β'/8-3-2017	4.630	3	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΓΟΡΤΥΝΗΣ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ	711/Β'/8-3-2017	3.050	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ	711/Β'/8-3-2017	6.220	4	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	7.830	5	ΠΕ - ΔΕ
		ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΜΑΣΤΑΜΠΑ	711/Β'/8-3-2017	7.710	5	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ ΔΕΙΛΙΝΟΥ	711/Β'/8-3-2017	4.490	3	ΠΕ - ΔΕ
		ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΥ	711/Β'/8-3-2017	4.490	3	ΠΕ - ΔΕ
		ΟΣΙΟΥ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΚΟΙΝΟΒΙΑΡΧΟΥ	711/Β'/8-3-2017	790	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΧΩΣΤΟΥ	711/Β'/8-3-2017	3.160	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΛΟΦΟΥΠΟΛΕΩΣ	711/Β'/8-3-2017	725	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΡΑΚΟΒΟΥΝΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	1.110	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΝΕΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	711/Β'/8-3-2017	3.020	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΛΕΗΜΟΝΟΣ	711/Β'/8-3-2017	3.090	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ ΚΝΩΣΟΥ	711/Β'/8-3-2017	342	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	711/Β'/8-3-2017	731	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΠΡΑΣΣΑΣ - ΚΑΡΤΕΡΟΥ	711/Β'/8-3-2017	872	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ	711/Β'/8-3-2017	1.829	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΑΝΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	1.221	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΒΛΑΣΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	382	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΣΙΛΑ	711/Β'/8-3-2017	847	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΘΑΝΑΤΩΝ-ΓΟΥΡΝΩΝ	711/Β'/8-3-2017	807	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΥΓΕΝΙΚΗΣ	711/Β'/8-3-2017	540	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΒΕΝΕΡΑΤΟΥ	711/Β'/8-3-2017	984	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΒΟΥΤΩΝ	711/Β'/8-3-2017	1.809	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΑΣ ΖΩΝΗΣ ΔΑΦΝΩΝ	711/Β'/8-3-2017	1.199	2	ΠΕ - ΔΕ

		ΓΕΝΕΣΙΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΑΡΚΑΔΙΩΤΙΣΣΗΣ	711/Β'/8-3-2017	152	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΕΡΑΣΙΩΝ	711/Β'/8-3-2017	147	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΟΥ	711/Β'/8-3-2017	351	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΓΥΡΩΝ ΜΑΛΑΔΩΝ	711/Β'/8-3-2017	198	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ	711/Β'/8-3-2017	1.429	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΡΟΥΚΑΝΙΟΥ-ΓΑΛΕΝΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	158	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΙΒΑΣ	711/Β'/8-3-2017	170	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΑΥΡΑΚΙΩΝ	711/Β'/8-3-2017	900	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	192	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΜΥΡΩΝΟΣ	711/Β'/8-3-2017	605	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΝΩ ΑΣΙΤΩΝ	711/Β'/8-3-2017	425	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΚΑΤΩ ΑΣΙΤΩΝ	711/Β'/8-3-2017	1.093	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΓΕΝΕΣΙΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΠΕΤΡΟΚΕΦΑΛΟΥ	711/Β'/8-3-2017	182	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΠΥΡΓΟΥΣ	711/Β'/8-3-2017	327	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΠΕΝΤΑΜΟΔΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	300	1	ΠΕ - ΔΕ
ΜΑΛΕΒΙΖΙΟΥ	29.062	ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΓΑΖΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	5.050	3	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΓΑΖΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	2.560	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΞΕΡΟΠΟΤΑΜΟΥ	711/Β'/8-3-2017	2.708	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΗΣ	711/Β'/8-3-2017	2.680	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΓΕΝΕΣΙΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΑΜΜΟΥΔΑΡΑΣ	711/Β'/8-3-2017	1.610	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΚΟΛΛΥΒΑ ΓΑΖΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	1.272	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΒΡΟΧΩΡΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	609	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΑΣ ΠΕΛΑΓΙΑΣ	711/Β'/8-3-2017	2.331	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΑΧΛΑΔΑΣ	711/Β'/8-3-2017	55	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΩ ΚΑΛΕΣΣΩΝ	711/Β'/8-3-2017	514	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΑΤΩ ΚΑΛΕΣΣΩΝ	711/Β'/8-3-2017	724	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΡΟΔΙΑΣ	711/Β'/8-3-2017	2.274	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΟΔΕΛΕ	711/Β'/8-3-2017	976	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΚΡΟΥΣΩΝΟΣ	711/Β'/8-3-2017	2.100	3	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΦΑΝΟΥΡΙΟΥ ΚΙΘΑΡΙΔΟΣ	711/Β'/8-3-2017	52	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ ΚΟΡΦΩΝ	711/Β'/8-3-2017	289	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	146	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΑΡΧΟΥ	711/Β'/8-3-2017	166	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΑΗΔΟΝΟΧΩΡΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	90	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΣΤΥΡΑΚΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	282	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΜΑΡΑΚΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	34	1	ΠΕ - ΥΕ
		ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΓΩΝΙΩΝ	711/Β'/8-3-2017	316	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΑΜΑΣΤΑΣ	711/Β'/8-3-2017	305	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΜΑΡΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	57	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΜΑΡΙΩΤΟΥ	711/Β'/8-3-2017	46	1	ΠΕ - ΥΕ
		ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΕΡΑΜΟΥΤΣΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	306	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΜΑΡΑΘΟΥ	711/Β'/8-3-2017	352	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΜΟΝΗΣ	711/Β'/8-3-2017	194	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΥΛΙΣΟΥ	711/Β'/8-3-2017	964	2	ΠΕ - ΔΕ
ΑΡΧΑΝΩΝ- ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ (πληθ. 16.780) Δημοτικές Ενότητες Αρχαίων- Ν. Καζαντζάκη	9.617					
		ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΝΩ ΑΡΧΑΝΩΝ	711/Β'/8-3-2017	3.991	4	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	394	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΑΡΚΑΔΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	43	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΡΜΑΝΩΓΕΙΩΝ	711/Β'/8-3-2017	113	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΗΣ ΑΣΤΡΑΚΩΝ	711/Β'/8-3-2017	219	1	ΠΕ - ΔΕ

		ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΔΑΜΑΝΙΩΝ	711/Β'/8-3-2017	158	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΛΛΟΝΗΣ	711/Β'/8-3-2017	242	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ ΚΑΤΑΛΑΓΑΡΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	305	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΤΩ ΑΡΧΑΝΩΝ	711/Β'/8-3-2017	642	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΚΟΥΝΑΒΩΝ	711/Β'/8-3-2017	737	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΩΜΩΝ	711/Β'/8-3-2017	179	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΜΕΤΑΞΟΧΩΡΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	427	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΜΥΡΤΙΑΣ	711/Β'/8-3-2017	555	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΠΑΤΣΙΔΩΝ	711/Β'/8-3-2017	386	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΠΕΖΩΝ	711/Β'/8-3-2017	445	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΟΥΔΕΤΣΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	781	1	ΠΕ - ΔΕ
ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ (πληθ. 53.337) Δημοτικές Ενότη- τες ΓΟΥΒΩΝ- ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ	17.600	ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΑΙΤΑΝΙΩΝ	711/Β'/8-3-2017	279	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΝΩ ΒΑΘΕΙΑΣ	711/Β'/8-3-2017	229	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΩΝ ΑΝΩΠΟΛΕΩΣ	711/Β'/8-3-2017	219	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΗΣ ΒΟΡΙΣΤΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	41	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΓΑΛΥΠΕ	711/Β'/8-3-2017	100	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΩΝ ΓΑΛΥΦΑΣ	711/Β'/8-3-2017	122	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ ΑΝΩ ΓΟΥΒΩΝ	711/Β'/8-3-2017	531	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΟΥΡΝΩΝ	711/Β'/8-3-2017	1.814	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΓΕΝΕΣΙΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΕΛΙΑΣ	711/Β'/8-3-2017	2.140	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΜΗΝΑ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ	711/Β'/8-3-2017	1.016	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΥ ΧΩΡΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	109	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΛΟΥ ΧΩΡΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	289	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΚΑΤΩ ΒΑΘΕΙΑΣ	711/Β'/8-3-2017	1.509	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΤΩ ΓΟΥΒΩΝ	711/Β'/8-3-2017	5.582	3	ΠΕ - ΔΕ
		ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ «ΑΣΙΟΝ ΕΣΤΙΝ» ΚΟΚΚΙΝΗ ΧΑΝΙ	711/Β'/8-3-2017	2.637	2	ΠΕ - ΔΕ
		ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΟΞΑΡΗΣ	711/Β'/8-3-2017	196	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ ΣΓΟΥΡΟΚΕΦΑΛΙΟΥ	711/Β'/8-3-2017	480	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΚΟΤΕΙΝΟΥ	711/Β'/8-3-2017	62	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΣΤΑΜΝΙΩΝ	711/Β'/8-3-2017	192	1	ΠΕ - ΔΕ
		ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΑΡΑΣΣΟΥ	711/Β'/8-3-2017	53	1	ΠΕ - ΔΕ

ΙΕΡΑ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΑ

ΠΟΛΙΣ ή ΧΩΡΙΟΝ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΦΕΚ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
....				
....				

* Συνολικός αριθμός Ενοριών: **127**, Ιερών Προσκυνημάτων: **0**

* Σύνολον οργανικών θέσεων Εφημεριών: **223**

Άρθρο 2

ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΩΝ

Δύο (2) θέσεις Ιεροκήρυκων, ΠΕ Κατηγορίας και ειδικότητας Θεολόγων, συσταθείσαι διά του άρθρου 52, του Ν. 4149/1961 και δια του άρθρου 25, παραγρ. 3, του Ν. 817/1978, (ΦΕΚ 170/05-10-1978 τ. Α'), εξ ανακατανομής και ρυθμίσεως οργανικών τινων θέσεων διακόνων.

Άρθρο 3

ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑΚΟΝΩΝ

Ένδεκα (11) θέσεις Διακόνων, κατηγορίας ΔΕ-ΠΕ, συσταθείσαι διά του

Ν.Δ. 1399/1973 (ΦΕΚ 112/23-5-1973 τ. Α') και κατανεμηθείσαι δια του Ν. 673/1977 (ΦΕΚ 238/30-8-1977 τ.Α'). Εκ των αρχικώς συσταθεισών είκοσι (20) θέσεων διακόνων, μετετράπησαν: α) Δύο (2) εις θέσεις Ιεροκηρύκων (Ν. 817 παραγρ. 3, άρθρο 25, ΦΕΚ 170/05-10-1978 τ. Α'), β) Τέσσερις (4) εις θέσεις εκκλησιαστικών υπαλλήλων 1 Γραμματέως, 2 Γραφέν και 1 Κλητήρος-Όδηγοῦ (Π.Δ. 225/1985, ΦΕΚ 85/9-5-1985 τ. Α'), γ) Μία (1) θέση μεταφέρεται εις την Ι. Μητρόπολη Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου (ΦΕΚ 141/10-6-2003 τ. Α', άρθρο 14, παραγρ. 1), δ) Δύο (2) εις θέσεις ΤΕ Διοικητικού-Λογιστικού (1) και ΥΕ Ευπρεπίστριας (1) (Ν.3848, άρθρο 42, παραγρ. 2, ΦΕΚ 71/19-5-2010 τ. Α').

Άρθρο 4

ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ

που βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

α) Τέσσερις (4) θέσεις εκκλησιαστικών υπαλλήλων, 1 Γραμματέως, 2 Γραφέν και 1 Κλητήρος-Όδηγοῦ συσταθείσαι διά του Π.Δ. 225/1985, ΦΕΚ 85/9-5-1985 τ. Α'.

Τα τυπικά προσόντα διορισμού των ανωτέρω Εκκλησιαστικών Υπαλλήλων καθορίζονται δια του Π.Δ. 334/1987 (ΦΕΚ 153/27-8-1987, τ. Α').

β) Δύο (2) θέσεις ΤΕ Διοικητικού-Λογιστικού (1) και ΥΕ Ευπρεπίστριας (1), συσταθείσαι διά του Ν.3848, άρθρο 42, παραγρ. 2, ΦΕΚ 71/19-5-2010 τ. Α'.

Άρθρο 5

ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Τα της πληρώσεως των οργανικών θέσεων των προηγούμενων άρθρων ως και τα της εν γένει υπηρεσιακής καταστάσεως των θρησκευτικών λειτουργών και των εκκλησιαστικών υπαλλήλων οι οποίοι διορίζονται στις θέσεις αυτές, διέπονται κατά περίπτωση από τις διατάξεις των Ιερών Κανόνων, των Νόμων του Κράτους, του άρθρου 43, παραγρ. 6, του Ν. 3848/2010 (ΦΕΚ 71/19-5-2010, τ.Α') και των κατ' εξουσιοδότησιν εκδοθέντων υπό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας της Κρήτης Κανονισμών 4/2015 «Κώδικας περί εκκλησιαστικών υπαλλήλων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 57 Α'/15.6.2015), 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65 Α'/12.3.2013) και λοιπών συναφών Κανονισμών.

Άρθρο 6

Τροποποίηση του Κανονισμού

Ο παρών Κανονισμός τροποποιείται υπό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου

της Εκκλησίας της Κρήτης, τη προτάσει του Αρχιεπισκόπου, έπειτα από σχετική απόφαση του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, και εφ' όσον μεταβληθούν τα όρια ή ο αριθμός ή ο πληθυσμός των υφισταμένων Ενοριών, επιβάλλοντα την ανάλογη μεταβολή των οργανικών θέσεων των Εφημερίων, είτε ο αριθμός των εκκλησιαστικών υπαλλήλων.

Άρθρο 7

Ισχύς του Κανονισμού

Ο παρών Κανονισμός έχει διαπιστωτικό χαρακτήρα και κατά τούτο ισχύει από της ενάρξεως ισχύος, κατά περίπτωση, των Προεδρικών Διαταγμάτων, των Νόμων, των Υπουργικών Αποφάσεων και των Κανονισμών συνεπεία των οποίων καταρτίσθηκε.

Άρθρο 8

Δαπάνη

Εκ των διατάξεων του παρόντος Κανονισμού δεν προκαλείται δαπάνη εις βάρος του Προϋπολογισμού του Ελληνικού Δημοσίου ή του Νομικού Προσώπου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κρήτης.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και στο επίσημο δελτίο της Εκκλησίας της Κρήτης «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΙΤΟΣ».

Ηράκλειο, 19 Δεκεμβρίου 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

† Ο ΚΡΗΤΗΣ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

**Οργάνωση και διάρθρωση των Ενοριών
και των θρησκευτικών λειτουργιών
της Ιεράς Μητροπόλεως Γορτύνης και Αρκαδίας**

ΑΡ. ΠΡΩΤ. 955/23-12-2019
(Φ.Ε.Κ. 5123/Β' /31-12-2019)

Η ΙΕΡΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Έχοντες υπόψη:

1. Τα άρθρα 3 παρ. 1 και 13 παρ. 1-3 του Συντάγματος.
2. Το άρθρο 131, παρ.1 του Ν. 4149/1961 «Περί Καταστατικού Χάρτου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας» (ΦΕΚ 41/Α/19.3.1961).
3. Τα άρθρα 2 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού 7/2015 ««Περί Ιερών Ναών και Ενοριών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας Κρήτης»» (Φ.Ε.Κ. 61 Α' /23.6.2015).
4. Τα άρθρα 2,3 και 5 του Κανονισμού 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65 Α' /12.3.2013).
5. Το άρθρο 4 του Κανονισμού 2/2014 «Περί συγκρότησης, σύγκλησης, λειτουργίας και αρμοδιοτήτων των Μητροπολιτικών Συμβουλίων της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 66 Α' /12.3.2014).
6. Τα δημογραφικά στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της απογραφής του έτους 2011 (ΦΕΚ Β' 699/ 20-3-2014).
7. Την υπ' αριθμ. πρωτ. 1878/889^α/16-10-2019 πρόταση του Σεβ. Μητροπολίτου Γορτύνης και Αρκαδίας κ. Μακαρίου και
8. Την από 17.10.2019 Απόφαση της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας Κρήτης, διαπιστούμεν:

Την υφιστάμενη διάρθρωση των Ενοριών και των οργανικών θέσεων των Εφημερίων, Ιεροκληρικών και Διακόνων της Ιεράς Μητροπόλεως Γορτύνης και Αρκαδίας, καθώς και των Εκκλησιαστικών Υπαλλήλων της, οι οποίες βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό, ως εξής:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΝΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΓΟΡΤΥΝΗΣ ΚΑΙ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Άρθρο 1 ΕΝΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ

ΠΟΛΙΣ ή ΧΩΡΙΟΝ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑΙ	ΦΕΚ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
Μοίρες	6.479	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	1779	2	ΔΕ-ΠΕ
		Αγ. Νεκτάριος	1336/Β' /20-4-2017	2012	2	ΔΕ-ΠΕ
		Αγ. Ραφαήλ	126/Α' /25-6-2001	1100	2	ΔΕ-ΠΕ
		Αγ. Κωνσταντίνος	126/Α' /25-6-2001	504	1	ΔΕ-ΠΕ
Βρέλη	17	Αγ. Αντώνιος	1336/Β' /20- 4-2017	17	1	ΔΕ-ΠΕ
Αληθινή	142	Κοιμ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	142	1	ΔΕ-ΠΕ

ΠΟΛΙΣ ή ΧΩΡΙΟΝ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑΙ	ΦΕΚ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
Αντισκάρι	573	Μεταμ. Σωτήρος	1336/Β' /20-4-2017	573	1	ΔΕ-ΠΕ
Γαλιά	805	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	805	2	ΔΕ-ΠΕ
Καλαμάκι	133	Προφ. Ηλίας	206/Α' /19-9-2001	133	1	ΔΕ-ΠΕ
Καμηλάρι	379	Μεταμ. Σωτήρος	1336/Β' /20-4-2017	379	1	ΔΕ-ΠΕ
Καπαριανά	1000	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	1084	2	ΔΕ-ΠΕ
Καστέλλι	328	Αγ. Μαρίας	1336/Β' /20-4-2017	328	1	ΔΕ-ΠΕ
Κουσές	155	Αγ. Άννας	1336/Β' /20-4-2017	155	1	ΔΕ-ΠΕ
Μάταλα	67	Κοιμ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	67	1	ΔΕ-ΠΕ
Πέρι	71	Αγ. Νικόλαος	1336/Β' /20-4-2017	71	1	ΔΕ-ΠΕ
Πετροκεφάλι	790	Αγ. Πνεύμα	1336/Β' /20-4-2017	790	1	ΔΕ-ΠΕ
Πηγαϊδάκια	443	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	443	1	ΔΕ-ΠΕ
Πιτσιδία	666	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	666	1	ΔΕ-ΠΕ
Πόμπια	1.061	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	1.061	2	ΔΕ-ΠΕ
Σίβας	426	Τιμ. Πρόδρομος	1336/Β' /20-4-2017	426	1	ΔΕ-ΠΕ
Αγ. Ιωάννης	65	Αγ. Ιωάννης	1336/Β' /20-4-2017	65	1	ΔΕ-ΠΕ
Βώροι	726	Εισ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	726	1	ΔΕ-ΠΕ
Γρηγοριά	173	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20- 4-2017	173	1	ΔΕ-ΠΕ
Καλοχωραφίτης	92	Ευαγ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	92	1	ΔΕ-ΠΕ

Κισσοί	48	Αγ. Αικατερίνης	1336/Β' /20-4-2017	48	1	ΔΕ-ΠΕ
Κλήμα	250	Κοιμ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	250	1	ΔΕ-ΠΕ
Λαγολιό	54	Ευαγ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	54	1	ΔΕ-ΠΕ
Μαγαρικό	295	Ταξιάρχων	1336/Β' /20-4-2017	295	1	ΔΕ-ΠΕ
Πύργος Κοκ.	426	Αγ. Ιωάννης	1336/Β' /20-4-2017	426	1	ΔΕ-ΠΕ
Σκούρβουλα	423	Υπαπαντή Σωτήρος	1336/Β' /20-4-2017	423	1	ΔΕ-ΠΕ
Τυμπάκι	5320	Αγ. Τίτος	1336/Β' /20-4-2017	2420	2	ΔΕ-ΠΕ
		Αγ. Αικατερίνη	206/Α' /19-9-2001	1720	2	ΔΕ-ΠΕ
		Αγ. Πνεύμα	1336/Β' /20-4-2017	1180	2	ΔΕ-ΠΕ
Φανερωμένη	485	Ευαγ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	485	1	ΔΕ-ΠΕ
Αγ. Δέκα	785	Αγ. Δέκα	1336/Β' /20-4-2017	785	2	ΔΕ-ΠΕ
Αγ. Κύριλλος	164	Αγ. Κύριλλος	1336/Β' /20-4-2017	164	1	ΔΕ-ΠΕ
Αμπελούζος	320	Ευαγ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	320	1	ΔΕ-ΠΕ
Απεσωκάρι	103	Κοιμ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	103	1	ΔΕ-ΠΕ
Βαγιωνιά	580	Ευαγ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	580	1	ΔΕ-ΠΕ
Βαλή	128	Αγ. Δημήτριος	1336/Β' /20-4-2017	128	1	ΔΕ-ΠΕ
Βασ. Ανώγεια	177	Αγ. Τριάδα	1336/Β' /20-4-2017	177	1	ΔΕ-ΠΕ
Βασιλική	188	Ευαγ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	188	1	ΔΕ-ΠΕ
Βουρβουλίτης	91	Αγ. Ιωάννης	1336/Β' /20-4-2017	91	1	ΥΕ-ΠΕ
Γκαγκάλες	329	Μεταμ. Σωτήρος	1336/Β' /20-4-2017	329	1	ΔΕ-ΠΕ
Κανδήλα	48	Γεν. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	48	1	ΔΕ-ΠΕ
Καπετανιανά	148	Κοιμ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	148	1	ΔΕ-ΠΕ
Κρότος	88	Αγ. Δημήτριος	1336/Β' /20-4-2017	88	1	ΔΕ-ΠΕ
Λέντας	122	Αγ. Ιωάννης Θεολόγος	126/Α' /25-6-2001	122	1	ΔΕ-ΠΕ
Λούκια	155	Αγ. Νικήτας	1336/Β' /20-4-2017	155	1	ΔΕ-ΠΕ
Μητρόπολη	394	Αγ. Νικόλαος	1336/Β' /20-4-2017	394	1	ΔΕ-ΠΕ
Μιαμού	96	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	96	1	ΔΕ-ΠΕ
Πλάτανος	244	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	244	1	ΔΕ-ΠΕ

ΠΟΛΙΣ ή ΧΩΡΙΟΝ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑΙ	ΦΕΚ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
Πλώρα	217	Μεταμ. Σωτήρος	1336/Β' /20-4-2017	217	1	ΔΕ-ΠΕ
Στάβγιες	225	Κοιμ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	225	1	ΥΕ-ΠΕ
Φλαθιάκες	124	Αγ. Πάντες	1336/Β' /20-4-2017	124	1	ΥΕ-ΠΕ
Φουρνοφάραγκο	198	Μεταμ. Σωτήρος	1336/Β' /20-4-2017	198	1	ΔΕ-ΠΕ
Χουστουλιανά	309	Κοιμ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	309	1	ΔΕ-ΠΕ
Αποϊνι	181	Αγ. Παρασκευή	1336/Β' /20-4-2017	181	1	ΥΕ-ΠΕ
Ασήμι	1.189	Αγ. Παρασκευή	1336/Β' /20-4-2017	1.189	2	ΔΕ-ΠΕ
Ατσιπάδες	299	Αγ. Αικατερίνη	1336/Β' /20-4-2017	299	1	ΔΕ-ΠΕ
Διονύσι	139	Αγ. Διονύσιος	1336/Β' /20-4-2017	139	1	ΔΕ-ΠΕ
Δωράκι	29	Ταξιάρχων	1336/Β' /20-4-2017	29	1	ΔΕ-ΠΕ
Εθιά	26	Γεν. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	26	1	ΔΕ-ΠΕ
Κεφαλάδω	31	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	31	1	ΔΕ-ΠΕ
Λούρες	214	Τιμ. Σταυρός	1336/Β' /20-4-2017	214	1	ΔΕ-ΠΕ
Μεσοχωριό	625	Αγ. Ιωάννης	1336/Β' /20-4-2017	625	1	ΔΕ-ΠΕ
Μοριάς	77	Αγ. Χριστοφόρος	206/Α' /19-9-2001	77	1	ΔΕ-ΠΕ
Μουρνιά	23	Αγ. Μάμας	1336/Β' /20-4-2017	23	1	ΥΕ-ΠΕ
Παναγιά Μον.	221	Γεν. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	221	1	ΔΕ-ΠΕ
Παρανύμφοι	179	Αγ. Ανδρέας	1336/Β' /20-4-2017	179	1	ΔΕ-ΠΕ
Πλακιώτισσα	118	Αγ. Αναστασία	1336/Β' /20-4-2017	118	1	ΔΕ-ΠΕ
Πραιτόρια	191	Ταξιάρχων	1336/Β' /20-4-2017	191	1	ΔΕ-ΠΕ
Πρινιά	10	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	10	1	ΔΕ-ΠΕ
Πύργος Μον.	951	Αγ. Ειρήνης	1336/Β' /20-4-2017	951	2	ΔΕ-ΠΕ
Ροτάσι	233	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	233	1	ΔΕ-ΠΕ
Στέρνες	350	Εισ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	350	1	ΔΕ-ΠΕ
Στόλοι	351	Αγ. Απόστολοι	1336/Β' /20-4-2017	351	1	ΔΕ-ΠΕ
Σωκαράς	584	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	584	1	ΔΕ-ΠΕ

Τρ. Εκκλησιές	13	Ευαγ. Θεοτόκου	222/Α' /13-10-2006	13	1	ΔΕ-ΠΕ
Χάρακας	812	Αγ. Παντελεήμονας	1336/Β' /20-4-2017	812	2	
Λιγόρτυνος	372	Αγ. Χαράλαμπος	1336/Β' /20-4-2017	372	1	ΔΕ-ΠΕ
Τεφέλι	550	Αγ. Ιωάννης	1336/Β' /20-4-2017	550	1	ΔΕ-ΠΕ
Αγ. Βαρβάρα	2.028	Αγ. Βαρβάρα	1336/Β' /20-4-2017	2.028	3	ΔΕ-ΠΕ
Αγ. Θωμά	665	Αγ. Θωμάς	1336/Β' /20-4-2017	665	1	ΔΕ-ΠΕ
Δούλι	210	Αγ. Νικόλαος	1336/Β' /20-4-2017	210	1	ΔΕ-ΠΕ
Ίνια	93	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	93	1	ΔΕ-ΠΕ
Καστέλλι. Μον.	310	Αγ. Δημήτριος	1336/Β' /20-4-2017	310	1	ΔΕ-ΠΕ
Λαράνι	191	Κοιμ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	191	1	ΔΕ-ΠΕ
Μεγ. Βρύση	636	Αγ. Κωνσταντίνος	1336/Β' /20-4-2017	636	1	ΔΕ-ΠΕ
Μελιδοχώρι	181	Αγ. Νικόλαος	1336/Β' /20-4-2017	181	1	ΥΕ-ΠΕ
Μούλια Άνω	353	Αγ. Απόστολοι	1336/Β' /20-4-2017	353	1	ΔΕ-ΠΕ
Πρεβελιανά	161	Αγ. Αθανάσιος	1336/Β' /20-4-2017	161	1	ΔΕ-ΠΕ
Πρινιά Μαλεβ.	328	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	328	1	ΔΕ-ΠΕ
Χαράκι	233	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	233	1	ΔΕ-ΠΕ
Απομαρμάς	45	Αγ. Νικόλαος	206/Α' /19-9-2001	45	1	ΔΕ-ΠΕ
Βορίζια	491	Ευαγ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	491	1	ΔΕ-ΠΕ
Γεργέρη	1.241	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	1.241	2	ΔΕ-ΠΕ
Ζαρός Άνω	1.212	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	1.212	2	ΔΕ-ΠΕ
Ζαρός Κάτω	894	Κοιμ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	894	1	ΔΕ-ΠΕ
Καμάρες	331	Κοιμ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	331	1	ΔΕ-ΠΕ
Καρδαμινά	154	Αγ. Ιωάννης	1336/Β' /20-4-2017	331	1	ΔΕ-ΠΕ
Μάκρες	127	Αγ. Ιωάννης	1336/Β' /20-4-2017	127	1	ΔΕ-ΠΕ
Μορόνι	198	Αγ. Αικατερίνη	1336/Β' /20-4-2017	198	1	ΔΕ-ΠΕ
Νύβριτος	202	Γεν. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	202	1	ΔΕ-ΠΕ
Παναγιά Καιν.	15	Κοιμ. Θεοτόκου	1336/Β' /20-4-2017	15	1	ΔΕ-ΠΕ
Πανασός	179	Αγ. Νικόλαος	1336/Β' /20-4-2017	179	1	ΔΕ-ΠΕ

Πλουτή	48	Αγ. Γεώργιος	1336/Β' /20-4-2017	48	1	ΔΕ-ΠΕ
Ρουφάς	82	Αγ. Βασίλειος	1336/Β' /20-4-2017	82	1	ΔΕ-ΠΕ

Ιερά Προσκυνήματα.

ΠΟΛΙΣ ή ΧΩΡΙΟΝ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΦΕΚ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
Απολύχνος	Ιερό Προσκύνημα Αγίου Παντελεήμονος Απολύχνου	977/Β' /5-11-1997	1	ΔΕ-ΠΕ

* Συνολικός αριθμός Ενοριών: 125, Ιερών Προσκυνημάτων: 1

* Σύνολον οργανικών θέσεων Εφημερίων: 126

Άρθρο 2

Οργανικές θέσεις Ιεροκηρύκων.

Δύο (2) θέσεις Ιεροκηρύκων, ΠΕ Κατηγορίας και ειδικότητας Θεολόγων, συσταθείσες διά του άρθρου 52 του Ν. 4149/1961 και κατανεμηθείσες δια του άρθρου 25, παρ. 3 του Ν.817/1978 (ΦΕΚ 170/Α/1978).

Άρθρο 3

Οργανικές θέσεις Διακόνων.

Δύο (2) θέσεις Διακόνων, κατηγορίας ΔΕ-ΠΕ, συσταθείσαι διά του Ν.Δ. 1399/1973 (ΦΕΚ 112/Α/23-5-1973) και κατανεμηθείσαι διά του Ν. 673/1977 (ΦΕΚ 238/Α/30-8-1977) Εκ των αρχικώς συσταθεισών Δέκα (10) θέσεων διακόνων, μετετράπησαν: α) **Δύο (2)** θέσεις Ιεροκηρύκων (Ν. 817παραγρ. 3, άρθρο 25, ΦΕΚ170/Α/5-10-1978), β) **Τρεις (3)** θέσεις εκκλησιαστικών υπαλλήλων 1 Γραμματέως , 1 Γραφέα και 1 Κλητήρος- οδηγού, (Π.Δ.225/1985,ΦΕΚ 85/Α/9-5-1985), γ) **Μία (1)** θέση μεταφέρεται στην Ι. Μητρόπολη Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου (άρθρο 14 παραγρ. 1 ΦΕΚ 141/Α/ 10-6-2003)και δ) **Δύο (2)** θέσεις μία (1) θέση κλάδου ΠΕ Διοικητικού–Οικονομικού και μία (1) θέση κλάδου ΠΕ Πληροφορικής. (Ν. 3848, άρθρο 42, παραγρ. 2, ΦΕΚ 71/Α/ 19-5-2010).

Άρθρο 4

Οργανικές θέσεις Εκκλησιαστικών Υπαλλήλων.

που βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

α) **Τρεις (3)** θέσεις εκκλησιαστικών υπαλλήλων 1 Γραμματέως , 1 Γραφέα και 1 Κλητήρος- Οδηγού, (Π.Δ.225/1985,ΦΕΚ 85/Α/9-5-1985),

Τα τυπικά προσόντα διορισμού των ανωτέρω εκκλησιαστικών υπαλλήλων καθορίζονται δια του Π.Δ. 334/1987(ΦΕΚ153/Α/27-8-1987.

β) **Δύο (2)** θέσεις μία (1) θέση κλάδου ΠΕ Διοικητικού–Οικονομικού και μία (1) θέση κλάδου ΠΕ Πληροφορικής. (Ν. 3848, άρθρο 42, παραγρ. 2, ΦΕΚ 71/Α/ 19-5-2010).

Άρθρο 5

Υπηρεσιακή Κατάσταση.

Τα της πληρώσεως των οργανικών θέσεων των προηγούμενων άρθρων ως και τα της εν γένει υπηρεσιακής καταστάσεως των θρησκευτικών λειτουργών και των εκκλησιαστικών υπαλλήλων οι οποίοι διορίζονται στις θέσεις αυτές, διέπονται κατά περίπτωση από τις διατάξεις των Ιερών Κανόνων, του άρθρου 43, παρ.6 του Ν. 3848/2010 (Φ.Ε.Κ.71/Α/19.05.2010) και των κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθέντων υπό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας της Κρήτης Κανονισμών 4/2015 «Κώδικας περί εκκλησιαστικών υπαλλήλων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 57 Α΄/15.6.2015), 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65 Α΄/12.3.2013) και λοιπών συναφών Κανονισμών.

Άρθρο 6

Τροποποίηση του Κανονισμού.

Ο παρών Κανονισμός τροποποιείται υπό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας της Κρήτης, τη προτάσει του οικείου Μητροπολίτου, έπειτα από σχετική απόφαση του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, και εφ' όσον μεταβληθούν τα όρια ή ο αριθμός ή ο πληθυσμός των υφισταμένων Ενοριών, επιβάλλοντα την ανάλογη μεταβολή των οργανικών θέσεων των Εφημερίων, είτε ο αριθμός των εκκλησιαστικών υπαλλήλων.

Άρθρο 7

Ισχύς του Κανονισμού.

Ο παρών Κανονισμός έχει διαπιστωτικό χαρακτήρα και κατά τούτο ισχύει από της ενάρξεως ισχύος, κατά περίπτωση, των Προεδρικών Διαταγμάτων, των Νόμων, των Υπουργικών Αποφάσεων και των Κανονισμών συνεπεία των οποίων καταρτίσθηκε.

Άρθρο 8

Δαπάνη.

Εκ των διατάξεων του παρόντος Κανονισμού δεν προκαλείται δαπάνη εις βάρος του Προϋπολογισμού του Ελληνικού Δημοσίου ή του Νομικού Προσώπου της Ιεράς Μητροπόλεως Γορτύνης και Αρκαδίας.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και στο επίσημο δελτίο της Εκκλησίας της Κρήτης «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΙΤΟΣ».

Ηράκλειο, 20 Δεκεμβρίου 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

† Ο ΚΡΗΤΗΣ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

**Οργάνωση και διάρθρωση των Ενοριών
και των θρησκευτικών λειτουργιών
της Ιεράς Μητροπόλεως Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου**

ΑΡΙΘΜ. ΠΡΩΤ. 937/19-12-2019
(Φ.Ε.Κ. 5123/Β'/31-12-2019)

Η ΙΕΡΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Έχοντες υπ' όψη:

1. Τα άρθρα 3 παρ. 1 και 13 παρ. 1-3 του Συντάγματος.
 2. Το άρθρο 131, παρ.1 και το άρθρο 54 του Ν. 4149/1961 «Περί Καταστατικού Χάρτου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας» (ΦΕΚ 41/Α/19.3.1961).
 3. Τα άρθρα 2 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού 7/2015 «Περί Ιερών Ναών και Ενοριών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 61 Α'/23.6.2015).
 4. Τα άρθρα 2, 3 και 5 του Κανονισμού 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65 Α'/12.3.2013), το άρθρο 2 παρ. 1 και το άρθρο 3 του Κανονισμού 8/1979 «Περί Ιερών Ναών και Ενοριών» (ΦΕΚ 1/Α'/1980).
 5. Το άρθρο 4 του Κανονισμού 2/2014 «Περί συγκρότησης, σύγκλησης, λειτουργίας και αρμοδιοτήτων των Μητροπολιτικών Συμβουλίων της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 66 Α'/12.3.2014).
 6. Τα δημογραφικά στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της απογραφής του έτους 2011 (ΦΕΚ Β' 699/ 20-3-2014).
 7. Την υπ' αριθμ. 889^α/14-10-2019 πρόταση του Σεβ. Μητροπολίτου Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου κ. Ευγενίου και
 8. Την από 17.10.2019 Απόφαση της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας Κρήτης, διαπιστούμεν:
- Την υφισταμένη διάρθρωση των Ενοριών και των οργανικών θέσεων των Εφημερίων, Ιεροκηρύκων και Διακόνων της Ιεράς Μητροπόλεως Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου, καθώς και των Εκκλησιαστικών Υπαλλήλων αυτής, οι οποίες βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό ως εξής:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΝΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ

Άρθρο 1

ΕΝΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ

A/A	ΠΟΛΙΣ ή ΧΩΡΙΟΝ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑΙ	ΦΕΚ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
1	ΡΕΘΥΜΝΟΝ	34.300	ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΣ	630/Β/1-3-2017	3000	4	ΔΕ-ΠΕ
2			ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ	630/Β/1-3-2017	7000	4	ΔΕ-ΠΕ
3			ΚΥΡΙΑΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ	630/Β/1-3-2017	1500	2	ΔΕ-ΠΕ
4			ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	630/Β/1-3-2017	7000	4	ΔΕ-ΠΕ
5			ΚΟΙΜΗΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΜΑΣΤΑΜΠΑ	246/Α/14-9-1974	5500	3	ΔΕ-ΠΕ
6			ΑΓΙΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ	630/Β/1-3-2017	4500	3	ΔΕ-ΠΕ
7			ΑΓΙΑΣ ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΚΟΥΜΠΕ	246/Α/14-9-1974	1500	2	ΔΕ-ΠΕ
8			ΕΛΕΥΘΕΡΩΤΡΙΑΣ ΑΝΘ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	166/Α/3-8-2006	500	1	ΔΕ-ΠΕ
9			ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΕΡΙΒΟΛΙΩΝ	630/Β/1-3-2017	1500	2	ΔΕ-ΠΕ
10			ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ ΜΙΣΙΡΙΩΝ	254/9-12-2011	1500	2	ΔΕ-ΠΕ
11			ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ ΠΛΑΤΑΝΕ	630/Β/1-3-2017	800	1	ΔΕ-ΠΕ
12	ΑΡΜΕΝΟΙ	466	ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΣΩΤΗΡΟΣ	630/Β/1-3-2017	466	1	ΥΕ-ΠΕ
13	ΓΑΛΛΟΣ	922	ΚΟΙΜΗΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	922	1	ΥΕ-ΠΕ
14	ΓΟΥΛΕΔΙΑΝΑ	257	ΑΓΙΑΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	630/Β/1-3-2017	257	1	ΥΕ-ΠΕ
15	ΚΑΡΕ	246	ΑΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ	630/Β/1-3-2017	246	1	ΥΕ-ΠΕ
16	ΚΟΥΜΟΙ	251	ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΣΩΤΗΡΟΣ	630/Β/1-3-2017	251	1	ΥΕ-ΠΕ
17	ΜΑΡΟΥΛΑΣ	663	ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΣΩΤΗΡΟΣ	630/Β/1-3-2017	663	1	ΥΕ-ΠΕ
18	ΠΡΑΣΣΕΣ	354	ΑΓΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	354	1	ΥΕ-ΠΕ
19	ΡΟΥΣΣΟΣΠΙΤΙ	775	ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	630/Β/1-3-2017	775	1	ΥΕ-ΠΕ
20	ΣΩΜΑΤΑΣ	269	ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	269	1	ΥΕ-ΠΕ
21	ΧΡΩΜΟΝΑΣΤΗΡΙ	391	ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	391	1	ΥΕ-ΠΕ
22	ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΩΡΙΟ	152	ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	630/Β/1-3-2017	152	1	ΥΕ-ΠΕ
23	ΑΝΘ ΒΑΣΑΜΟΝΕΡΟ	107	ΚΟΙΜΗΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	107	1	ΥΕ-ΠΕ
24	ΑΝΘ ΜΑΛΛΑΚΙ	138	ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ	246/Α/14-9-1974	138	1	ΥΕ-ΠΕ
25	ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗ	403	ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ	630/Β/1-3-2017	403	1	ΥΕ-ΠΕ
26	ΑΡΟΛΙΘΙ	50	ΑΓΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ	246/Α/14-9-1974	50	1	ΥΕ-ΠΕ
27	ΑΡΧΟΝΤΙΚΗ	244	ΓΕΝΕΣΙΟ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	244	1	ΥΕ-ΠΕ
28	ΑΤΣΙΠΟΠΟΥΛΟ	4.947	ΑΓΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	4.947	4	ΥΕ-ΠΕ
29	ΒΙΛΛΑΝΔΡΕΔΟ	125	ΕΙΣΟΔΙΑ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	125	1	ΥΕ-ΠΕ
30	ΓΕΡΑΝΙ	883	ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	883	1	ΥΕ-ΠΕ
31	ΓΩΝΙΑ	534	ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΘΕΟΛΟΓΟΣ	630/Β/1-3-2017	534	1	ΥΕ-ΠΕ
32	ΕΠΙΣΚΟΠΗ	755	ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ	630/Β/1-3-2017	755	1	ΥΕ-ΠΕ
33	ΖΟΥΡΙΔΙ	167	ΑΓΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ	630/Β/1-3-2017	167	1	ΥΕ-ΠΕ
34	ΚΑΛΟΝΥΚΤΙ	275	ΓΕΝΕΣΙΟ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	275	1	ΥΕ-ΠΕ
35	ΚΑΡΩΤΗ	191	ΚΟΙΜΗΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	118/Α/24-6-1965	191	1	ΥΕ-ΠΕ
36	ΚΟΥΦΗ	127	ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ	152/Α/16-8-1957	127	1	ΥΕ-ΠΕ
37	ΜΟΥΝΔΡΟΣ	179	ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	630/Β/1-3-2017	179	1	ΥΕ-ΠΕ
38	ΜΥΡΙΟΚΕΦΑΛΑ	268	ΓΕΝΕΣΙΟ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	268	1	ΥΕ-ΠΕ
39	ΠΡΙΝΕΣ	884	ΑΓΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	884	1	ΥΕ-ΠΕ
40	ΡΟΥΣΤΙΚΑ	150	ΚΟΙΜΗΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	150	1	ΥΕ-ΠΕ

A/A	ΠΟΛΙΣ ή ΧΩΡΙΟΝ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑΙ	ΦΕΚ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
41	ΣΑΪΤΟΥΡΕΣ	105	ΕΥΑΓΓΕΛΙΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	105	1	ΥΕ-ΠΕ
42	ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΙΑΝΑ ΜΕΤΟΧΙΑ	443	ΕΥΑΓΓΕΛΙΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	443	1	ΥΕ-ΠΕ
43	ΑΔΕΛΕ	1.415	ΑΓΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΗΜΩΝ	630/Β/1-3-2017	1.415	2	ΥΕ-ΠΕ
44	ΑΜΝΑΤΟΣ	163	ΖΩΟΔΟΧΟΣ ΠΗΓΗ	630/Β/1-3-2017	163	1	ΥΕ-ΠΕ
45	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΝΑ	136	ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ	630/Β/1-3-2017	136	1	ΥΕ-ΠΕ
46	ΒΙΡΑΝ ΕΠΙΣΚΟΠΗ	352	ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	630/Β/1-3-2017	352	1	ΥΕ-ΠΕ
47	ΕΛΕΥΘΕΡΝΑ	189	ΚΟΙΜΗΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	189	1	ΥΕ-ΠΕ
48	ΕΡΦΟΙ	141	ΚΟΙΜΗΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	141	1	ΥΕ-ΠΕ
49	ΚΥΡΙΑΝΝΑ	348	ΚΟΙΜΗΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	348	1	ΥΕ-ΠΕ
50	ΛΟΥΤΡΑ	278	ΑΓΙΑΣ ΦΩΤΕΙΝΗΣ	630/Β/1-3-2017	278	1	ΥΕ-ΠΕ
51	ΜΕΣΗ	110	ΓΕΝΕΘΛΙΟ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ	630/Β/1-3-2017	110	1	ΥΕ-ΠΕ
52	ΠΑΓΚΑΛΟΧΩΡΙ	969	ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	969	1	ΥΕ-ΠΕ
53	ΠΗΓΗ	857	ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	630/Β/1-3-2017	857	1	ΥΕ-ΠΕ
54	ΠΙΚΡΙ	55	ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	630/Β/1-3-2017	55	1	ΥΕ-ΠΕ
55	ΠΙΝΟΣ	829	ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ	630/Β/1-3-2017	829	1	ΥΕ-ΠΕ
56	ΣΚΟΥΛΟΥΦΙΑ	160	ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΣΩΤΗΡΟΣ	630/Β/1-3-2017	160	1	ΥΕ-ΠΕ
57	ΧΑΜΑΛΕΥΡΙ	877	ΚΟΙΜΗΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	877	1	ΥΕ-ΠΕ
58	ΧΑΡΚΙΑ	78	ΑΓΙΑΣ ΑΝΝΑΣ	630/Β/1-3-2017	78	1	ΥΕ-ΠΕ
59	ΑΓΓΕΛΙΑΝΑ	653	ΕΥΑΓΓΕΛΙΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	653	1	ΥΕ-ΠΕ
60	ΑΓΙΟΣ ΜΑΜΑΣ	441	ΑΓΙΟΣ ΜΑΜΑΣ	105/Β/15-2-1999	441	1	ΥΕ-ΠΕ
61	ΑΛΦΑ	381	ΑΓΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	630/Β/1-3-2017	381	1	ΥΕ-ΠΕ
62	ΑΧΛΑΔΕΣ	166	ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	166	1	ΥΕ-ΠΕ
63	ΕΣΑΝΤΗΣ	117	ΑΓΙΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ	630/Β/1-3-2017	117	1	ΥΕ-ΠΕ
64	ΚΕΡΑΜΩΤΑ	190	ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	630/Β/1-3-2017	190	1	ΥΕ-ΠΕ
65	ΛΑΓΚΑ	108	ΥΠΑΠΑΝΤΗΣ ΣΩΤΗΡΟΣ	144/Α/11-9-1962	108	1	ΥΕ-ΠΕ
66	ΜΑΡΤΑΡΙΤΕΣ	336	ΚΟΙΜΗΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	336	1	ΥΕ-ΠΕ
67	ΜΕΛΙΔΙΟΝΙ	573	ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ	630/Β/1-3-2017	573	1	ΥΕ-ΠΕ
68	ΜΠΑΛΙ	565	ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ	630/Β/1-3-2017	565	1	ΥΕ-ΠΕ
69	ΟΡΘΕΣ	130	ΑΓΙΟΣ ΦΑΝΟΥΡΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	130	1	ΥΕ-ΠΕ
70	ΠΑΝΟΡΜΟ	628	ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ ΣΩΤΗΡΟΣ	630/Β/1-3-2017	628	1	ΥΕ-ΠΕ
71	ΠΑΣΣΑΛΙΤΕΣ	93	ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΣΩΤΗΡΟΣ	630/Β/1-3-2017	93	1	ΥΕ-ΠΕ
72	ΠΕΡΑΜΑ	1.578	ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	1.578	2	ΥΕ-ΠΕ
73	ΠΛΕΥΡΙΑΝΑ	101	ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	101	1	ΥΕ-ΠΕ
74	ΡΟΥΜΕΛΙ	519	ΑΓΙΑΣ ΖΩΝΗΣ	630/Β/1-3-2017	519	1	ΥΕ-ΠΕ
75	ΣΙΣΕΣ	673	ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	673	1	ΥΕ-ΠΕ
76	ΣΚΕΠΑΣΤΗ	267	ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	630/Β/1-3-2017	267	1	ΥΕ-ΠΕ
77	ΧΟΥΜΕΡΙ	228	ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	228	1	ΥΕ-ΠΕ
78	ΑΓΙΑ	222	ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	630/Β/1-3-2017	222	1	ΥΕ-ΠΕ
79	ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΩΡΙΟ	74	ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ	213/Α/3-11-1961	74	1	ΥΕ-ΠΕ
80	ΑΙΜΟΝΙΑΣ	215	ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	215	1	ΥΕ-ΠΕ
81	ΑΛΛΟΕΙΔΕΣ	326	ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	326	1	ΥΕ-ΠΕ
82	ΑΝΩΓΕΙΑ	2.379	ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	400	1	ΥΕ-ΠΕ
83			ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	86/Α/9-6-1972	379	1	ΥΕ-ΠΕ
84			ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	630/Β/1-3-2017	800	1	ΥΕ-ΠΕ
85			ΚΟΙΜΗΣΗ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	800	1	ΥΕ-ΠΕ
86	ΑΞΟΣ	424	ΤΙΜΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ	630/Β/1-3-2017	424	1	ΥΕ-ΠΕ
87	ΑΠΛΑΔΙΑΝΑ	408	ΑΓΙΑΣ ΠΕΛΑΓΙΑΣ	630/Β/1-3-2017	408	1	ΥΕ-ΠΕ

A/A	ΠΟΛΙΣ ή ΧΩΡΙΟΝ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑΙ	ΦΕΚ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
88	ΒΕΝΙ	317	ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	42/Α/12-4-1960	317	1	ΥΕ-ΠΕ
89	ΓΑΡΑΖΟ	318	ΚΟΙΜΗΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	318	1	ΥΕ-ΠΕ
90	ΔΑΜΑΒΟΛΟΣ	267	ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΣΩΤΗΡΟΣ	630/Β/1-3-2017	267	1	ΥΕ-ΠΕ
91	ΔΑΦΝΕΔΕΣ	249	ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	249	1	ΥΕ-ΠΕ
92	ΔΟΞΑΡΟ	294	ΚΟΙΜΗΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	294	1	ΥΕ-ΠΕ
93	ΖΩΝΙΑΝΑ	1.117	ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	1.117	2	ΥΕ-ΠΕ
94	ΘΕΟΔΩΡΑ	50	ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	50	1	ΥΕ-ΠΕ
95	ΚΑΛΥΒΟΣ	327	ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ	630/Β/1-3-2017	327	1	ΥΕ-ΠΕ
96	ΚΡΑΝΑ	193	ΚΟΙΜΗΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	193	1	ΥΕ-ΠΕ
97	ΚΡΥΟΝΕΡΙ	119	ΚΟΙΜΗΣ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	630/Β/1-3-2017	119	1	ΥΕ-ΠΕ
98	ΛΙΒΑΔΙΑ	1.546	ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΣΩΤΗΡΟΣ	630/Β/1-3-2017	1.546	2	ΥΕ-ΠΕ
99	ΜΟΥΡΤΖΑΝΑ	40	ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ	630/Β/1-3-2017	40	1	ΥΕ-ΠΕ
100	ΧΕΛΙΑΝΑ	69	ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	630/Β/1-3-2017	69	1	ΥΕ-ΠΕ
101	ΧΩΝΟΣ	80	ΑΓΙΑΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	255/Α/17-9-1955	80	1	ΥΕ-ΠΕ

* Συνολικός αριθμός Ενοριών: 101, Ιερών Προσκυνημάτων: 0.

* Σύνολον οργανικών θέσεων Εφημερίων: 125.

Άρθρο 2

Οργανικές θέσεις Ιεροκηρύκων.

Δύο (2) θέσεις Ιεροκηρύκων, ΠΕ Κατηγορίας και ειδικότητας Θεολόγων, συσταθείσες διά του άρθρου 52 του Ν. 4149/1961 και κατανεμηθείσες δια του άρθρου 25, παρ. 3 του Ν.817/1978 (ΦΕΚ 170/Α/1978).

Άρθρο 3

Οργανικές θέσεις Διακόνων.

Δέκα (10) θέσεις Διακόνων, κατηγορίας ΥΕ-ΠΕ, συσταθείσαι διά του Ν. 1399/1973. Εκ των αρχικώς συσταθεισών Δέκα (10) θέσεων διακόνων, μετετράπησαν α) Δύο (2) εις θέσεις Ιεροκηρύκων δια του Ν.817/1978 (ΦΕΚ 170/Α/1978), β) Τρεις (3) δια του ΠΔ 225/1985(ΦΕΚ Α' 85) και γ) Μία (1) δια του άρθρου 42 του Ν. 3848/2010 εις θέσεις εκκλησιαστικών υπαλλήλων, ως έπεται, δ) Μία (1) παραχωρήθηκε στη νεοϊδρυθείσα Ιερά Μητρόπολη Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου δια του άρθρου 14 του Ν. 3149/2003.

Άρθρο 4

Οργανικές θέσεις Εκκλησιαστικών Υπαλλήλων.

που βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

α) Μία (1) θέσις εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου ΠΕ Γραμματέων, συσταθείσαι δια του ΠΔ 225/1985(ΦΕΚ Α' 85) και του ΠΔ 334/1987 (ΦΕΚ Α' 153)

β) Μία (1) θέσις εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου ΥΕ κλητήρων, συσταθείσα δια του ΠΔ 225/1985(ΦΕΚ Α' 85) και του ΠΔ 334/1987 (ΦΕΚ Α' 153)

γ) Μία (1) θέσις εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου ΥΕ οδηγών, συσταθείσα δια του ΠΔ 225/1985(ΦΕΚ Α' 85) και του ΠΔ 334/1987 (ΦΕΚ Α' 153)

δ) Μία (1) θέσις εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου ΠΕ Δ.Οικονομικού, συσταθείσα δια του άρθρου 42 του Ν. 3848/2010.

Άρθρο 5

Υπηρεσιακή Κατάσταση.

Τα της πληρώσεως των οργανικών θέσεων των προηγούμενων άρθρων ως και τα της εν γένει υπηρεσιακής καταστάσεως των θρησκευτικών λειτουργών και των εκκλησιαστικών υπαλλήλων οι οποίοι διορίζονται στις θέσεις αυτές, διέπονται κατά περίπτωση από τις διατάξεις των Ιερών Κανόνων, του άρθρου 43, παρ.6 του Ν. 3848/2010 (Φ.Ε.Κ.71/Α/19.05.2010) και των κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθέντων υπό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας της Κρήτης Κανονισμών 4/2015 «Κώδικας περί εκκλησιαστικών υπαλλήλων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 57 Α'/15.6.2015), 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65 Α'/12.3.2013) και λοιπών συναφών Κανονισμών.

Άρθρο 6

Τροποποίηση του Κανονισμού.

Ο παρών Κανονισμός τροποποιείται υπό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας της Κρήτης, τη προτάσει του οικείου Μητροπολίτου, έπειτα από σχετική απόφαση του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, και εφ' όσον μεταβληθούν τα όρια ή ο αριθμός ή ο πληθυσμός των υφισταμένων Ενοριών, επιβάλλοντα την ανάλογη μεταβολή των οργανικών θέσεων των Εφημερίων, είτε ο αριθμός των εκκλησιαστικών υπαλλήλων.

Άρθρο 7

Ισχύς του Κανονισμού.

Ο παρών Κανονισμός έχει διαπιστωτικό χαρακτήρα και κατά τούτο ισχύει από της ενάρξεως ισχύος, κατά περίπτωση, των Προεδρικών Διαταγμάτων, των Νόμων, των Υπουργικών Αποφάσεων και των Κανονισμών συνεπεία των οποίων καταρτίσθηκε.

Άρθρο 8

Δαπάνη.

Εκ των διατάξεων του παρόντος Κανονισμού δεν προκαλείται δαπάνη εις βάρος του Προϋπολογισμού του Ελληνικού Δημοσίου ή του Νομικού Προσώπου της Ιεράς Μητροπόλεως Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και στο επίσημο δελτίο της Εκκλησίας της Κρήτης «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΙΤΟΣ».

Ηράκλειο, 23 Δεκεμβρίου 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

+ Ο ΚΡΗΤΗΣ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

**Οργάνωση και διάρθρωση των Ενοριών
και των θρησκευτικών λειτουργιών
της Ιεράς Μητροπόλεως Κυδωνίας και Αποκορώνου**

ΑΡΙΘΜ. ΠΡΩΤ. 962/30-12-2019
(Φ.Ε.Κ. 5173/Β'/31-12-2019)

Η ΙΕΡΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Έχοντες υπόψη:

1. Τα άρθρα 3 παρ. 1 και 13 παρ. 1-3 του Συντάγματος.
 2. Το άρθρο 131, παρ.1 και το άρθρο 54 του Ν. 4149/1961 «Περί Καταστατικού Χάρτου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας» (ΦΕΚ 41/Α/19.3.1961).
 3. Τα άρθρα 2 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού 7/2015 «Περί Ιερών Ναών και Ενοριών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 61 Α'/23.6.2015).
 4. Τα άρθρα 2, 3 και 5 του Κανονισμού 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65 Α'/12.3.2013), το άρθρο 2 παρ. 1 και το άρθρο 3 του Κανονισμού 8/1979 «Περί Ιερών Ναών και Ενοριών» (ΦΕΚ 1/Α'/1980).
 5. Το άρθρο 4 του Κανονισμού 2/2014 «Περί συγκρότησης, σύγκλησης, λειτουργίας και αρμοδιοτήτων των Μητροπολιτικών Συμβουλίων της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 66 Α'/12.3.2014).
 6. Τα δημογραφικά στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της απογραφής του έτους 2011 (ΦΕΚ Β' 699/ 20-3-2014).
 7. Την υπ' αριθ. 13/7/15-10-2019 πρόταση του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κυδωνίας και Αποκορώνου κ. κ. Δαμασκηνού και
 8. Την από 17.10.2019 Απόφαση της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας Κρήτης, διαπιστούμεν:
- Την υφιστάμενη διάρθρωση των Ενοριών και των οργανικών θέσεων των Εφημερίων, Ιεροκηρύκων και Διακόνων της Ιεράς Μητροπόλεως Κυδωνίας και Αποκορώνου, καθώς και των Εκκλησιαστικών Υπαλλήλων της, οι οποίες βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό, ως εξής:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΝΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΥΔΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ

Άρθρο 1

Ενορίες και Οργανικές θέσεις Εφημερίων.

ΠΟΛΙΣ ή ΧΩΡΙΟΝ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑΙ	ΦΕΚ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Εισοδίων της Θεοτόκου Χανίων	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	1.500	2 εφημεριακές θέσεις και 1 θέση Ιεροκήρυκος	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίων Αναργύρων Χανίων	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	2.500	2 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίου Ιωάννου Χανίων	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	2.500	2 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης Χανίων	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	8.000	4 εφημεριακές θέσεις και 1 θέση Ιεροκήρυκος	Π.Ε. - Δ.Ε.

ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίου Λουκά Χανίων	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	6.000	4 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίου Νεκταρίου Χανίων	β.δ. 25/ 16.2.1962 τ.Α'	7.000	4 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίου Νικολάου Χανίων	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	2.500	2 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίου Νικολάου Χαλέπας Χανίων	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	2.500	2 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίου Παντελεήμονος Χαλέπας Χανίων	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	6.000	4 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίου Παντελεήμονος Μακρύ Τοίχου Χανίων	π.δ. 99/ 24.8.1982 τ.Α'	1.500	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίου Στεφάνου Χανίων	378/ 12.12.1977 τ.Α'	2.000	2 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίου Χαλαλάμπους Χανίων	β.δ. 213/ 3.11.1961 τ.Α'	10.000	5 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Ευαγγελιστριάς Χαλέπας Χανίων	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	2.500	2 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίας Αικατερίνης Χανίων	121/ 25.5.2005 τ.Α'	2.500	2 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Οσίας Ειρήνης Χρυσοβαλάντου Χανίων	94/ 13.4.1981 τ.Α'	3.000	3 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Προφήτου Ηλιού Χανίων	158/ 1.11.1983 τ.Α'	500	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.

ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίου Χριστοφόρου Χανίων	203/ 5.12.1985 τ.Α'	1.500	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου Χανίων	39/5.3.2002 τ.Α'	4.000	3 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίας Σοφίας Παρηγοριάς Χανίων	255/ 10.9.1977 τ.Α'	1.000	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίου Στυλιανού Κλαδισσού Χανίων	182/ 13.7.1981 τ.Α'	1.500	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίου Γεωργίου Κατσιφαριανών	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	500	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	70.000	Αγίου Παντελεήμονος Κοκκίνου Μετοχίου	36/ 9.2.2004 τ.Α'	1.000	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Βαρύπετρο (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Θερύσου)	8.500	Τιμίου Σταυρού Βαρυπέτρου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	1.500	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Βαμβακόπουλο (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Θερύσου)	8.500	Αγίας Τριάδος Βαμβακοπούλου	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	2.100	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Περιβόλια (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Θερύσου)	8.500	Αγίας Παρασκευής Περιβολίων	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	2.100	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Περιβόλια (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Θερύσου)	8.500	Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Περιβολίων	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	2.100	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Αγυιά (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Θερύσου)	8.500	Αγίου Νικολάου Αγυιάς	β.δ. 25/ 16.2.1962 τ.Α'	500	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Κυρτωμάδος (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Θερύσου)	8.500	Αγίου Ιωάννου του Καλυβίτου Κυρτωμάδου	β.δ. 25/ 16.2.1962 τ.Α'	100	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Αγυιάς	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Θέρισο (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Θερύσου)	8.500	Αγίου Γεωργίου Θερύσου	β.δ. 187/ 31.10.1964	100	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Γαλατάς (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Νέας Κυδω- νίας)	17.000	Αγίου Νικολάου Γαλατά	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	3.000	2 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Δαράτσος (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Νέας Κυδωνίας)	17.000	Κοιμήσεως της Θεοτόκου Δαράτσου	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	6.000	2 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.

ΧΩΡΙΟ Κάτω Γαλατάς (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Νέας Κυδωνίας)	17.000	Αγίου Φανουρίου Καλαμακίου	130/ 22.9.1983 τ.Α'	1.500	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Αγία Μαρίνα (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Νέας Κυδωνίας)	17.000	Αγίου Σπυρίδωνος Αγίας Μαρίνας	β.δ. 187/ 31.10.1964	5.000	2 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Σταλός (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Νέας Κυδωνίας)	17.000	Ευαγγελισμού της Θεοτόκου Σταλού	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	1.500	1 Εφημεριακή και 1 διακονική θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Γερολάκκος (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Κεραμίων)	700	Αγίου Νικολάου Γέρο Λάκκου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	70	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Δρακώνα (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Κεραμίων)	700	Αγίου Γεωργίου Δρακώνας	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	60	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Κάμποι (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Κεραμίων)	700	Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου Κάμπων	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	60	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Μαδαρός (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Κεραμίων)	700	Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου Μαδαρού	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	20	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Κάμπων	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Κοντόπουλα (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Κεραμίων)	700	Αγίας Παρασκευής Κοντοπούλων	β.δ. 118/ 24.6.1965 τ.Α'	70	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Κατωχωρίου	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Κατωχώρι (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Κεραμίων)	700	Αγίου Γεωργίου Κατωχωρίου	β.δ. 118/ 24.6.1965 τ.Α'	150	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Λούλος (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Κεραμίων)	700	Αγίας Τριάδος Λούλου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	90	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Παναγιά (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Κεραμίων)	700	Αγίου Παντελεήμονος Παναγιάς	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	30	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Λούλου	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Μαλάξα (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Κεραμίων)	700	Αγίου Γεωργίου Μαλάξας	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	150	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Καλάμι (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Σούδας)	8.500	Κοιμήσεως της Θεοτόκου Καλαμίου	β.δ. 213 3.11.1961 τ.Α'	75	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Μεγάλα Χωράφια (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Σούδας)	8.500	Αγίου Νεκταρίου Μεγάλων Χωραφίων	β.δ. 213/ 3.11.1961 τ.Α'	425	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.

ΧΩΡΙΟ Τσικαλαριά (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Σούδας)	8.500	Κοιμήσεως της Θεοτόκου Τσικαλαριών	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	1.600	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Σούδα (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Σούδας)	8.500	Αγίου Νικολάου Σούδας	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	3.200	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Σούδα (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Σούδας)	8.500	Αγίου Νεκταρίου Σούδας	224/ 18.8.1977 τ.Α'	3.200	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Μουρνιές (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Ελευθερίου Βενιζέλου)	13.500	Αγίου Ελευθερίου Μουρνιών	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	7.800	3 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Νεροκούρου (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Ελευθερίου Βενιζέλου)	13.500	Εισοδίων της Θεοτόκου Νεροκούρου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	2.850	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Νεροκούρου (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Ελευθερίου Βενιζέλου)	13.500	Αγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων Νεροκούρου	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	2.850	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Αρώνι (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Ακρωτηρίου)	14.000	Κοιμήσεως της Θεοτόκου Αρωνίου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	200	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Καθιανά (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Ακρωτηρίου)	14.000	Προφήτου Ηλιού Καθιανών	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	400	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Καμπανίου	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Καμπάνι (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Ακρωτηρίου)	14.000	Τιμίου Προδρόμου Καμπανίου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	450	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Καλαθά (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Ακρωτηρίου)	14.000	Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου Καλαθά	255/ 15.11.2007 τ.Α'	650	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Κορακίες (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Ακρωτηρίου)	14.000	Αγίας Τριάδος Κορακιών	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	1.200	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Κουνουπιδιανά (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Ακρωτηρίου)	14.000	Γενεσίου της Θεοτόκου Κουνουπιδιανών	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	6.200	3 εφημεριακές θέσεις	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Μουζουράς (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Ακρωτηρίου)	14.000	Αγίου Παντελεήμονος Μουζουρά	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	150	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.

ΧΩΡΙΟ Παζινός (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Ακρωτηρίου)	14.000	Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου Παζινού	1257/ 11.4.2017 τ.Β΄	1.000	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Στέρνες (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Ακρωτηρίου)	14.000	Ευαγγελισμού της Θεοτόκου Στερνών	1257/ 11.4.2017 τ.Β΄	750	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Χωρδάκι (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Ακρωτηρίου)	14.000	Αγίου Γεωργίου Χωρδακίου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α΄	250	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Χωραφάκια (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Ακρωτηρίου)	14.000	Κοιμήσεως της Θεοτόκου Χωραφακίων	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α΄	900	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Πιθάρι (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Ακρωτηρίου)	14.000	Εισοδίων της Θεοτόκου Πιθαρίου	185/ 2.11.1994 τ.Α΄	1700	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Αργουλιδές (Δήμος Χανίων - Δ.Ε. Ακρωτηρίου)	14.000	Τιμίου Σταυρού Αργουλιδέ	185/ 2.11.1994 τ.Α΄	150	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Πιθαρίου	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Αρμένιοι (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Αρμενίων)	4.000	Αγίου Νικολάου Αρμενίων	1257/ 11.4.2017 τ.Β΄	350	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Νέον Χωρίον (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Αρμενίων)	4.000	Αποστόλου Θωμά Νέου Χωρίου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α΄	550	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Τσιβαράς (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Αρμενίων)	4.000	Αγίας Τριάδος Τσιβαρά	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α΄	180	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Καλύβες (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Αρμενίων)	4.000	Αγίας Παρασκευής Καλυβών	1257/ 11.4.2017 τ.Β΄	2.100	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Ραμνή (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Αρμενίων)	4.000	Αγίου Δημητρίου Ραμνής	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α΄	150	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Καρέες (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Αρμενίων)	4.000	Γενεσίου της Θεοτόκου Καρών	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α΄	40	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Ραμνής	Π.Ε. - Δ.Ε.

ΧΩΡΙΟ Κυριακοσέλλια (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Αρμενίων)	4.000	Αγίου Νικολάου Κυριακοσελλίων	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α΄	40	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Ραμνής	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Στύλος (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Αρμενίων)	4.000	Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου Στύλου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α΄	350	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Πρόβαρμα (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Αρμενίων)	4.000	Αγίας Τριάδος Προβάρματος	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α΄	150	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Στύλου	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Σαμωνάς (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Αρμενίων)	4.000	Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου Σαμωνά	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α΄	40	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Στύλου	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Μαχαιροί (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Αρμενίων)	4.000	Υπαπαντής του Σωτήρος Μαχαιρών	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α΄	50	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Παϊδοχωρίου	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Βάμος (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Βάμου)	4.000	Αγίου Νικολάου Βάμου	1257/ 11.4.2017 τ.Β΄	900	1 εφημεριακή και 1 διακονική θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Γαβαλοχώρι (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Βάμου)	4.000	Γενεσίου της Θεοτόκου Γαβαλοχωρίου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α΄	700	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Καίνα - Άγιοι Πάντες (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Βάμου)	4.000	Αγίου Παντελεήμονος Καίνας - Αγίων Πάντων	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α΄	200	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Ξηροστέρνη (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Βάμου)	4.000	Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Ξηροστερνίου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α΄	50	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Λιτσάρδας	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Λιτσάρδα (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Βάμου)	4.000	Κοιμήσεως της Θεοτόκου Λιτσάρδας	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α΄	150	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.

ΧΩΡΙΟ Κεφαλάς (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Βάμου)	4.000	Κοιμήσεως της Θεοτόκου Κεφαλά	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	300	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Παλαιώνι (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Βάμου)	4.000	Αγίου Χαραλάμπους Παλαιωνίου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	50	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Κεφαλά	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Δράπανος (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Βάμου)	4.000	Αγίου Παντελεήμονος Δραπάνου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	170	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Κεφαλά	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Σούρη (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Βάμου)	4.000	Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου Σούρης	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	30	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Σελλίων	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Σελλιά (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Βάμου)	4.000	Αγίου Πνεύματος Σελλίων	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	50	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Πλάκα (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Βάμου)	4.000	Ευαγγελισμού της Θεοτόκου Πλάκας	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	950	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Κόκκινο Χωρίο (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Βάμου)	4.000	Αγίου Χαραλάμπους Κοκκίνου Χωρίου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	300	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Πλάκας	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Λικοτιναρά (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Βάμου)	4.000	Ευαγγελισμού της Θεοτόκου Λικοτιναράς	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	50	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Σούρης	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Καλαμίτσι Αλεξάνδρου (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Βάμου)	4.000	Αγίας Τριάδος Καλαμισίου Αλεξάνδρου	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	100	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Αλικάμπος (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Κρυονερίδας)	2.000	Αγίου Γεωργίου Αλικάμπου	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	200	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.

ΧΩΡΙΟ Βαφές (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Κρουνερίδας)	2.000	Αγίων Αποστόλων Βαφέ	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	200	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Βρύσες (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Κρουνερίδας)	2.000	Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Βρυσών	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	800	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Εμπρόσνερος (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Κρουνερίδας)	2.000	Κοιμήσεως της Θεοτόκου Εμπροσνέρου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	300	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Βατουδιάρης (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Κρουνερίδας)	2.000	Τιμίας Ζώνης Βατουδιάρη	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	80	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Εμπροσνέρου	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Μάζα (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Κρουνερίδας)	2.000	Τιμίου Σταυρού Μάζας	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	100	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Φονές (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Κρουνερίδας)	2.000	Αγίου Παντελεήμονος Φονέ	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	120	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Μάζας	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Χάμπαθα (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Κρουνερίδας)	2.000	Μιχαήλ Αρχαγγέλου Χαμπάθων	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	30	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Μάζας	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Νίππος (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Κρουνερίδας)	2.000	Τιμίου Σταυρού Νίππους	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	170	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Ασή Γωνιά (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Ασή Γωνιάς)	500	Τιμίου Σταυρού Ασής Γωνιάς	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	500	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Γεωργιούπολη (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Γεωργιουπόλεως)	4.700	Αναλήψεως του Σωτήρος Γεωργιουπόλεως	β.δ. 190/ 28.6.1955 τ.Α'	2.800	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.

ΧΩΡΙΟ Μουρί (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Γεωργιουπόλεως)	4.700	Αγίου Γεωργίου Μουρίου	β.δ. 190/ 28.6.1955 τ.Α'	100	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Γεωργιουπόλεως	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Μαθέξ (Δήμος Αποκορώνου- Δ.Ε. Γεωργιουπόλεως)	4.700	Αγίου Γεωργίου Μαθέ	β.δ. 190/ 28.6.1955 τ.Α'	100	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Γεωργιουπόλεως	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Εξώπολη (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Γεωργιουπόλεως)	4.700	Κοιμήσεως της Θεοτόκου Εξωπόλεως	β.δ. 190/ 28.6.1955 τ.Α'	200	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Καλαμίτσι Αμυγδάλι (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Γεωργιουπόλεως)	4.700	Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης Καλαμιτσίου Αμυγδάλι	β.δ. 190/ 28.6.1955 τ.Α'	150	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Εξωπόλεως	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Κάστελλος (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Γεωργιουπόλεως)	4.700	Αγίου Νικολάου Καστέλλου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	150	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Κουρνάς (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Γεωργιουπόλεως)	4.700	Αγίου Γεωργίου Κουρνά	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	1.200	1 εφημεριακή και 1 διακονική θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Τζιτζιφές (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Φρέ)	900	Αγίου Γεωργίου Τζιτζιφέ	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	150	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Παϊδοχώρι (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Φρέ)	900	Αγίου Γεωργίου Παϊδοχωρίου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	220	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Πεμόνια (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Φρέ)	900	Αγίου Γεωργίου Πεμονίων	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	110	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.

ΧΩΡΙΟ Μελιδόνι (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Φρέ)	900	Αγίου Αντωνίου Μελιδονίου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	100	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Πεμονίων	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Φρές (Δήμος Αποκορώνου - Δ.Ε. Φρέ)	900	Ευαγγελισμού της Θεοτόκου Φρέ	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	320	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Αλικιανός (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Μουσούρων)	4.000	Τιμίου Σταυρού Αλικιανού	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	820	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Βατόλακκος - Σκονίζο (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Μουσούρων)	4.000	Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου Βατολάκκου - Σκονιζίου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	650	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Καράνου (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Μουσούρων)	4.000	Γενεσίου της Θεοτόκου Καράνου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	80	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Κουφός (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Μουσούρων)	4.000	Αγίων Δώδεκα Αποστόλων Κουφού	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	150	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Μπαμπιόλος (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Μουσούρων)	4.000	Αγίας Ειρήνης Μπαμπιόλου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	50	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Κουφού	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Λάκκοι (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Μουσούρων)	4.000	Αγίου Αντωνίου Λάκκων	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	300	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Σκορδαλός (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Μουσούρων)	4.000	Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου Σκορδαλού	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	30	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Λάκκων	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Μεσκλά (Δήμος Πλατανιά- Δ.Ε. Μουσούρων)	4.000	Κοιμήσεως της Θεοτόκου Μεσκλών	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	350	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Ορθούνι (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Μουσούρων)	4.000	Αγίου Νικολάου Ορθουνίου	β.δ. 190/ 28.6.1955 τ.Α'	110	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Νέα Ρούματα (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Μουσούρων)	4.000	Αγίου Γεωργίου Νέων Ρουμάτων	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	50	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Ντερέ	Π.Ε. - Δ.Ε.

ΧΩΡΙΟ Σέμπρωνας (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Μουσούρων)	4.000	Αγίου Γεωργίου Σέμπρωνας	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	90	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Πρασέ	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Σκινές (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Μουσούρων)	4.000	Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Σκινέ	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	630	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Φουρνές (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Μουσούρων)	4.000	Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Φουρνέ	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	580	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Ψαθογιάννος (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Μουσούρων)	4.000	Αγίου Γεωργίου Ψαθογιάννου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	110	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Μανωλιοπούλου	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Αποθήκες (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Ευαγγελισμού της Θεοτόκου Αποθηκών	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	50	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Κουφού	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Ντερές (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Ντερέ	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	100	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Γεράνι (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Αγίου Ελευθερίου Γερανίου	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	2100	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Βρύσες (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Αγίου Νικολάου Βρυσών	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	180	1 Εφημεριακή και 1 διακονική θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Πατελάρι (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Γενεσίου της Θεοτόκου Πατελαρίου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	180	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Βρυσών	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Βλαχερνίτισσα (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Γενεσίου της Θεοτόκου Βλαχερνιτίσσης	β.δ. 190/ 28.6.1955 τ.Α'	150	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Ξαμουδοχωρίου	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Ξαμουδοχώρι (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου Ξαμουδοχωρίου	β.δ. 190/ 28.6.1955 τ.Α'	170	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Κοντομαρί (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Ζωοδόχου Πηγής Κοντομαρίου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	500	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.

ΧΩΡΙΟ Κυπαρίσσος (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Αγίου Γεωργίου Κυπαρίσσου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	170	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Κοντομαρίου	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Κοιλάδα (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Ευαγγελισμού της Θεοτόκου Κοιλάδας	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	30	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Κοντομαρίου	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Ξηροκάμπι (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Αγίου Αντωνίου Ξηροκαμπίου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	60	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Κοντομαρίου	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Λίμνη (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Κοιμήσεως της Θεοτόκου Λίμνης	β.δ. 190/ 28.6.1955 τ.Α'	90	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Ζουνάκι (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Αγίου Γεωργίου Ζουνακίου	β.δ. 190/ 28.6.1955 τ.Α'	50	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Λίμνης	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Μάλεμε (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Αγίου Ιωάννου Μάλεμε	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	1150	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Πύργος Ψηλονέ- ρου (Δήμος Πλα- τανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου Πύργου Ψηλονέρου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	300	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Μάλεμε	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Μανωλιόπουλο (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου Μανωλιόπουλου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	170	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Μόδι (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Μοδίου	β.δ. 213/ 3.11.1961	330	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Λουτράκι (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Κοιμήσεως της Θεοτόκου Λουτρακίου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	110	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Μοδίου	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Πλατανιάς (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Αγίου Δημητρίου Πλατανιά	1257/ 11.4.2017 τ.Β'	2.900	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Σιρίλι (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου Σιριλίου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	140	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.

ΧΩΡΙΟ Ελληνικό (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Ελληνικού	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	40	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Σιριλίου	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Μετόχι (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Πλατανιά)	9.000	Γενεσίου της Θεοτόκου Μετοχίου	β.δ. 107/ 3.5.1949 τ.Α'	30	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Σιριλίου	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Νέον Χωρίον (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Βουκολιών)	3.200	Αγίου Γεωργίου Νέου Χωρίου	β.δ. 190/ 28.6.1955 τ.Α'	200	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.
ΧΩΡΙΟ Νεριανά (Δήμος Πλατανιά - Δ.Ε. Βουκολιών)	3.200	Αγίου Δημητρίου Νεριανών	β.δ. 190/ 28.6.1955 τ.Α'	70	0 εφημεριακή θέση εξυπηρετείται από Ν. Χωρίου	Π.Ε. - Δ.Ε.

* Από τον Δήμο Βουκολιών μόνον 2 Ενορίες ανήκουν εις την Ιερά Μητρόπολιν Κυδωνίας και Αποκορώνου. Οι υπόλοιπες ανήκουν εις την Ιερά Μητρόπολιν Κισάμου και Σελίνου. Δι' αυτόν τον λόγο ο πληθυσμός της Δημοτικής Ενότητας Βουκολιών δέν μπορεί να συμβαδίζει με τον πληθυσμό των κατοίκων των 2 Ενοριών.

ΠΟΛΙΣ ή ΧΩΡΙΟΝ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΦΕΚ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
ΠΟΛΗ Χανιά (Δ.Ε. Χανίων)	Ιερός Προσκυνηματικός Ναός Αγίας Μαρίας Μαγδαληνής Χαλέπας	β.δ. 11/ 22.1.1965 τ.Α'	1 εφημεριακή θέση	Π.Ε. - Δ.Ε.

* Συνολικός αριθμός Ενοριών: 150, Ιερών Προσκυνημάτων: 1

* Σύνολον οργανικών θέσεων Εφημεριών: 150

Άρθρο 2

Οργανικές θέσεις Ιεροκηρύκων.

Δύο (2) θέσεις Ιεροκηρύκων, ΠΕ Κατηγορίας και ειδικότητας Θεολόγων, συσταθείσες διά του άρθρου 52 του Ν. 4149/1961 και κατανεμηθείσες δια του άρθρου 25, παρ. 3 του Ν.817/1978 (ΦΕΚ 170/Α/1978).

Άρθρο 3

Οργανικές θέσεις Διακόνων.

Τέσσερις (4) θέσεις Διακόνων, κατηγορίας ΔΕ-ΠΕ, συσταθείσαι διά των Νόμων:

α) Ν.Δ. 1399/19-23 Μαΐου 1973 (ΦΕΚ Α'112) και

β) Ν. 673/30-08-1977 (ΦΕΚ Α'238).

Εκ των αρχικώς συσταθεισών δέκα (10) θέσεων διακόνων του Ν. 673/30-08-1977, μετετράπησαν:

α) Δύο (2) εις θέσεις Ιεροκηρύκων και β) τρείς (3) εις θέσεις εκκλησιαστικών υπαλλήλων (Π.Δ. 225/4-9-1985 (ΦΕΚ Α' 85), ως έπεται. Η έκτη διακονική θέσις μετεφέρθη εις την Ιεράν Μητρόπολιν Αρκαλοχωρίου, Καστελίου και Βιάννου (ΦΕΚ 141/10-6-2003 τ. α' άρθρο 14 παρ. 1).

Άρθρο 4

Οργανικές θέσεις Εκκλησιαστικών Υπαλλήλων.

που βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

α) Μία (1) θέσις εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου ΠΕ Γραμματέων, συσταθείσα διά του Π.Δ. 225/4-9-1985 (ΦΕΚ Α' 85).

β) Μία (1) θέσις εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου ΔΕ Γραφέων, συσταθείσα διά του Π.Δ. 225/4-9-1985 (ΦΕΚ Α' 85).

γ) Μία (1) θέσις εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου ΔΕ Οδηγών-Κλητήρων, συσταθείσα διά του Π.Δ. 225/4-9-1985 (ΦΕΚ Α' 85).

Άρθρο 5

Υπηρεσιακή Κατάσταση.

Τα της πληρώσεως των οργανικών θέσεων των προηγουμένων άρθρων ως και τα της εν γένει υπηρεσιακής καταστάσεως των θρησκευτικών λειτουργών και των εκκλησιαστικών υπαλλήλων οι οποίοι διορίζονται στις θέσεις αυτές, διέπονται κατά περίπτωση από τις διατάξεις των Ιερών Κανόνων, του άρθρου 43, παρ.6 του Ν. 3848/2010 (Φ.Ε.Κ.71/Α/19.05.2010) και των κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθέντων υπό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας της Κρήτης Κανονισμών 4/2015 «Κώδικας περί εκκλησιαστικών υπαλλήλων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 57 Α' /15.6.2015), 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65 Α' /12.3.2013) και λοιπών συναφών Κανονισμών.

Άρθρο 6

Τροποποίηση του Κανονισμού.

Ο παρών Κανονισμός τροποποιείται υπό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας της Κρήτης, τη προτάσει του οικείου Μητροπολίτου, έπειτα από σχετική απόφαση του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, και εφ' όσον μεταβληθούν τα όρια ή ο αριθμός ή ο πληθυσμός των υφισταμένων Ενοριών, επιβάλλοντα την ανάλογη μεταβολή των οργανικών θέσεων των Εφημερίων, είτε ο αριθμός των εκκλησιαστικών υπαλλήλων.

Άρθρο 7

Ισχύς του Κανονισμού.

Ο παρών Κανονισμός έχει διαπιστωτικό χαρακτήρα και κατά τούτο ισχύει από της ενάρξεως ισχύος, κατά περίπτωση, των Προεδρικών Διαταγμάτων, των Νόμων, των Υπουργικών Αποφάσεων και των Κανονισμών συνεπεία των οποίων καταρτίσθηκε.

Άρθρο 8

Δαπάνη.

Εκ των διατάξεων του παρόντος Κανονισμού δεν προκαλείται δαπάνη εις βάρος του Προϋπολογισμού του Ελληνικού Δημοσίου ή του Νομικού Προσώπου της Ιεράς Μητροπόλεως Κυδωνίας και Αποκορώνου.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και στο επίσημο δελτίο της Εκκλησίας της Κρήτης «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΙΤΟΣ».

Ηράκλειο, 30 Δεκεμβρίου 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

† Ο ΚΡΗΤΗΣ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

**Οργάνωση και διάρθρωση των Ενοριών
και των θρησκευτικών λειτουργιών
της Ιεράς Μητροπόλεως Λάμπης, Συβρίτου και Σφακίων**

ΑΡΙΘΜ. ΠΡΩΤ. 961/30-12-2019
(Φ.Ε.Κ. 5204/Β' /31-12-2019)

Η ΙΕΡΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Έχοντες υπόψη:

1. Τα άρθρα 3 παρ. 1 και 13 παρ. 1-3 του Συντάγματος.
 2. Το άρθρο 131, παρ.1 του Ν. 4149/1971 «Περί Καταστατικού Χάρτου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας» (ΦΕΚ 41/Α/19.3.1961).
 3. Τα άρθρα 2 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού 7/2015 ««Περί Ιερών Ναών και Ενοριών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας Κρήτης»» (Φ.Ε.Κ. 61 Α' /23.6.2015).
 4. Τα άρθρα 2,3 και 5 του Κανονισμού 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65 Α' /12.3.2013).
 5. Το άρθρο 4 του Κανονισμού 2/2014 «Περί συγκρότησης, σύγκλησης, λειτουργίας και αρμοδιοτήτων των Μητροπολιτικών Συμβουλίων της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 66 Α' /12.3.2014).
 6. Τα δημογραφικά στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της απογραφής του έτους 2011 (ΦΕΚ Β' 699/ 20-3-2014).
 7. Την από 10-10-2019 πρόταση του Σεβ. Μητροπολίτου Λάμπης, Συβρίτου και Σφακίων και
 8. Την από 17.10.2019 Απόφαση της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας Κρήτης, διαπιστούμεν:
- Την υφιστάμενη διάρθρωση των Ενοριών και των οργανικών θέσεων των Εφημερίων, Ιεροκληρικών και Διακόνων της Ιεράς Μητροπόλεως Λάμπης, Συβρίτου και Σφακίων, καθώς και των Εκκλησιαστικών Υπαλλήλων της, οι οποίες βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό, ως εξής:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΝΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΑΜΠΗΣ, ΣΥΒΡΙΤΟΥ ΚΑΙ ΣΦΑΚΙΩΝ

Άρθρο 1

Ενορίες και Οργανικές θέσεις Εφημερίων.

ΧΩΡΙΟΝ	ΠΛΗ-ΘΥΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑΙ	ΦΕΚ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗ-ΓΟΡΙΑ
Σπήλι Αγίου Βασιλείου	564	1	631/τ.Β'/1-3-2017	564	2	ΔΕ - ΠΕ
Αγία Γαλήνη Αγίου Βασιλείου	632	1	631/τ.Β'/1-3-2017	632	1	ΔΕ - ΠΕ
Αγία Πελαγία Αγίου Βασιλείου	90	1	631/τ.Β'/1-3-2017	90	1	ΔΕ - ΠΕ
Άγιος Βασίλειος Αγίου Βασιλείου	130	1	631/τ.Β'/1-3-2017	130	1	ΔΕ - ΠΕ
Άγιος Ιωάννης Αγίου Βασιλείου	121	1	631/τ.Β'/1-3-2017	121	1	ΔΕ - ΠΕ
Αγκουσελιανά Αγίου Βασιλείου	213	1	631/τ.Β'/1-3-2017	213	1	ΔΕ - ΠΕ
Ακούμια Αγίου Βασιλείου	425	1	631/τ.Β'/1-3-2017	425	1	ΔΕ - ΠΕ
Ακτούντα Αγίου Βασιλείου	74	1	631/τ.Β'/1-3-2017	74	1	ΔΕ - ΠΕ
Άρδακτος Αγίου Βασιλείου	45	1	631/τ.Β'/1-3-2017	45	1	ΔΕ - ΠΕ
Ασώματος Αγίου Βασιλείου	232	1	631/τ.Β'/1-3-2017	232	1	ΔΕ - ΠΕ
Ατσιπάδες Αγίου Βασιλείου	47	1	631/τ.Β'/1-3-2017	47	1	ΔΕ - ΠΕ
Βάτος Αγίου Βασιλείου	34	1	631/τ.Β'/1-3-2017	34	1	ΔΕ - ΠΕ
Βρύσσες Αγίου Βασιλείου	84	1	631/τ.Β'/1-3-2017	84	1	ΔΕ - ΠΕ
Γιαννιού Αγίου Βασιλείου	60	1	631/τ.Β'/1-3-2017	60	1	ΔΕ - ΠΕ
Δαριβιανά Αγίου Βασιλείου	60	1	631/τ.Β'/1-3-2017	60	1	ΔΕ - ΠΕ
Δρύμισκος Αγίου Βασιλείου	32	1	631/τ.Β'/1-3-2017	32	1	ΔΕ - ΠΕ
Καλή Συκιά Αγίου Βασιλείου	113	1	631/τ.Β'/1-3-2017	113	1	ΔΕ - ΠΕ
Καρήνες Αγίου Βασιλείου	191	1	631/τ.Β'/1-3-2017	191	1	ΔΕ - ΠΕ
Κεντροχώρι Αγίου Βασιλείου	39	1	631/τ.Β'/1-3-2017	39	1	ΔΕ - ΠΕ
Κεραμέ Αγίου Βασιλείου	153	1	631/τ.Β'/1-3-2017	153	1	ΔΕ - ΠΕ
Κισσός Αγίου Βασιλείου	148	1	631/τ.Β'/1-3-2017	148	1	ΔΕ - ΠΕ
Κοζαρέ Αγίου Βασιλείου	357	1	631/τ.Β'/1-3-2017	357	1	ΔΕ - ΠΕ
Κρύα Βρύση Αγίου Βασιλείου	134	1	631/τ.Β'/1-3-2017	134	1	ΔΕ - ΠΕ
Λαμπηνή Αγίου Βασιλείου	116	1	631/τ.Β'/1-3-2017	116	1	ΔΕ - ΠΕ
Λευκόγεια Αγίου Βασιλείου	303	1	631/τ.Β'/1-3-2017	303	1	ΔΕ - ΠΕ
Μαριού Αγίου Βασιλείου	339	1	631/τ.Β'/1-3-2017	339	1	ΔΕ - ΠΕ
Μέλαμπες Αγίου Βασιλείου	605	1	631/τ.Β'/1-3-2017	605	1	ΔΕ - ΠΕ
Μιξόρρουμα Αγίου Βασιλείου	224	1	631/τ.Β'/1-3-2017	224	1	ΔΕ - ΠΕ
Μουρνέ Αγίου Βασιλείου	176	1	631/τ.Β'/1-3-2017	176	1	ΔΕ - ΠΕ
Μύρθιος Αγίου Βασιλείου	488	1	631/τ.Β'/1-3-2017	488	1	ΔΕ - ΠΕ
Ορνέ Αγίου Βασιλείου	20	1	631/τ.Β'/1-3-2017	20	1	ΔΕ - ΠΕ
Παλαιόλουτρα Αγίου Βασιλείου	59	1	631/τ.Β'/1-3-2017	59	1	ΔΕ - ΠΕ
Πλατανές Αγίου Βασιλείου	40	1	631/τ.Β'/1-3-2017	40	1	ΔΕ - ΠΕ
Ροδάκινο Αγίου Βασιλείου	264	1	631/τ.Β'/1-3-2017	264	1	ΔΕ - ΠΕ
Σακτούρια Αγίου Βασιλείου	218	1	631/τ.Β'/1-3-2017	218	1	ΔΕ - ΠΕ
Σελλιά Αγίου Βασιλείου	540	1	631/τ.Β'/1-3-2017	540	1	ΔΕ - ΠΕ
Φραττί Αγίου Βασιλείου	57	1	631/τ.Β'/1-3-2017	57	1	ΔΕ - ΠΕ
Αγία Παρασκευή Αμαρίου	124	1	631/τ.Β'/1-3-2017	124	1	ΔΕ - ΠΕ
Άγιος Απόστολοι Αμαρίου	252	1	631/τ.Β'/1-3-2017	252	1	ΔΕ - ΠΕ
Άγιος Ιωάννης Αμαρίου	117	1	631/τ.Β'/1-3-2017	117	1	ΔΕ - ΠΕ
Αμάρι Αμαρίου	142	1	631/τ.Β'/1-3-2017	142	1	ΔΕ - ΠΕ

Άνω Μέρος Αμαρίου	209	1	631/τ.Β'/1-3-2017	209	1	ΔΕ - ΠΕ
Αποδούλου Αμαρίου	307	1	631/τ.Β'/1-3-2017	307	1	ΔΕ - ΠΕ
Βισταγή Αμαρίου	220	1	631/τ.Β'/1-3-2017	220	1	ΔΕ - ΠΕ
Βολεώνες Αμαρίου	109	1	631/τ.Β'/1-3-2017	109	1	ΔΕ - ΠΕ
Βρύσσες Αμαρίου	120	1	631/τ.Β'/1-3-2017	120	1	ΔΕ - ΠΕ
Βυζάρι Αμαρίου	89	1	631/τ.Β'/1-3-2017	89	1	ΔΕ - ΠΕ
Γέννα Αμαρίου	25	1	631/τ.Β'/1-3-2017	25	1	ΔΕ - ΠΕ
Γερακάρι Αμαρίου	309	1	631/τ.Β'/1-3-2017	309	1	ΔΕ - ΠΕ
Δρυγίες Αμαρίου	26	1	631/τ.Β'/1-3-2017	26	1	ΔΕ - ΠΕ
Ελένες Αμαρίου	94	1	631/τ.Β'/1-3-2017	94	1	ΔΕ - ΠΕ
Θρόνος Αμαρίου	89	1	631/τ.Β'/1-3-2017	89	1	ΔΕ - ΠΕ
Καλογέρου Αμαρίου	119	1	631/τ.Β'/1-3-2017	119	1	ΔΕ - ΠΕ
Κουρούτες Αμαρίου	210	1	631/τ.Β'/1-3-2017	210	1	ΔΕ - ΠΕ
Λαμπιώτες Αμαρίου	61	1	631/τ.Β'/1-3-2017	61	1	ΔΕ - ΠΕ
Λοχριά Αμαρίου	295	1	631/τ.Β'/1-3-2017	295	1	ΔΕ - ΠΕ
Μέρωνας Αμαρίου	318	1	631/τ.Β'/1-3-2017	318	1	ΔΕ - ΠΕ
Μεσσήσια Αμαρίου	103	1	631/τ.Β'/1-3-2017	103	1	ΔΕ - ΠΕ
Μοναστηράκι Αμαρίου	174	1	631/τ.Β'/1-3-2017	174	1	ΔΕ - ΠΕ
Νίθαιρη Αμαρίου	413	1	631/τ.Β'/1-3-2017	413	1	ΔΕ - ΠΕ
Παντάνασσα Αμαρίου	268	1	631/τ.Β'/1-3-2017	268	1	ΔΕ - ΠΕ
Πατσός Αμαρίου	271	1	631/τ.Β'/1-3-2017	271	1	ΔΕ - ΠΕ
Πετροχώρι Αμαρίου	137	1	631/τ.Β'/1-3-2017	137	1	ΔΕ - ΠΕ
Πλατάνια Αμαρίου	199	1	631/τ.Β'/1-3-2017	199	1	ΔΕ - ΠΕ
Πλάτανος Αμαρίου	501	1	631/τ.Β'/1-3-2017	501	1	ΔΕ - ΠΕ
Φουρφουράς Αμαρίου	605	1	631/τ.Β'/1-3-2017	605	1	ΔΕ - ΠΕ
Χορδάκι Αμαρίου	9	1	631/τ.Β'/1-3-2017	9	1	ΔΕ - ΠΕ
Αγία Ρουμέλη Σφακίων	57	1	631/τ.Β'/1-3-2017	57	1	ΔΕ - ΠΕ
Άγιος Ιωάννης Σφακίων	29	1	631/τ.Β'/1-3-2017	29	1	ΔΕ - ΠΕ
Ανώπολη Σφακίων	278	1	631/τ.Β'/1-3-2017	278	1	ΔΕ - ΠΕ
Αράδαινα Σφακίων	4	1	631/τ.Β'/1-3-2017	4	1	ΔΕ - ΠΕ
Ασκήφου Σφακίων	394	1	631/τ.Β'/1-3-2017	394	1	ΔΕ - ΠΕ
Ασφένδου Σφακίων	272	1	631/τ.Β'/1-3-2017	272	1	ΔΕ - ΠΕ
Ίμπρος Σφακίων	121	1	631/τ.Β'/1-3-2017	121	1	ΔΕ - ΠΕ
Καλλικράτης Σφακίων	314	1	631/τ.Β'/1-3-2017	314	1	ΔΕ - ΠΕ
Λουτρό Σφακίων	56	1	631/τ.Β'/1-3-2017	56	1	ΔΕ - ΠΕ
Σκαλωτή Σφακίων	152	1	631/τ.Β'/1-3-2017	152	1	ΔΕ - ΠΕ
Χώρα Σφακίων	212	1	631/τ.Β'/1-3-2017	212	1	ΔΕ - ΠΕ

Ιερά Προσκυνήματα.

*	ΠΟΛΙΣ ή ΧΩΡΙΟΝ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΦΕΚ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
					

* Συνολικός αριθμός Ενοριών: 78, Ιερών Προσκυνημάτων: 0

* Σύνολον οργανικών θέσεων Εφημερίων: 79

Άρθρο 2

Οργανικές θέσεις Ιεροκληρύκων.

Δύο (2) θέσεις Ιεροκληρύκων, ΠΕ Κατηγορίας και ειδικότητας Θεολόγων, συσταθείσες διά του άρθρου 52 του Ν. 4149/1961 και κατανεμηθείσες δια του άρθρου 25, παρ. 3 του Ν.817/1978 (ΦΕΚ 170/Α/1978).

Άρθρο 3

Οργανικές θέσεις Διακόνων.

Δύο (2) θέσεις Διακόνου, κατηγορίας ΔΕ-ΠΕ, συσταθείσαι διά του Ν. 1399/1973 (ΦΕΚ 112/Α'/ 23-5-1973) εκ των αρχικώς συσταθεισών εννέα (9) θέσεων διακόνων, μετετράπησαν α) δυο (2) εις θέσεις Ιεροκληρύκων (Ν. 817/1978) και β) πέντε (5) εις θέσεις εκκλησιαστικών υπαλλήλων, ως έπεται.

Άρθρο 4

Οργανικές θέσεις Εκκλησιαστικών Υπαλλήλων.

που βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

α) μία (1) θέση εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου ΠΕ Γραμματέων, συσταθείσαι διά του π.δ. 225/1985 (ΦΕΚ 85/Α'/9-5-1985).

β) τρεις (3) θέσεις εκκλησιαστικών υπαλλήλων, κλάδου ΔΕ Γραφέων, συσταθείσα διά του π.δ. 225/1985 (ΦΕΚ 85/Α'/9-5-1985).

γ) μία (1) θέση εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου ΔΕ Οδηγών-Κλητήρων, συσταθείσαι διά του π.δ. 225/1985 (ΦΕΚ 85/Α'/9-5-1985).

Άρθρο 5

Υπηρεσιακή Κατάσταση.

Τα της πληρώσεως των οργανικών θέσεων των προηγουμένων άρθρων ως και τα της εν γένει υπηρεσιακής καταστάσεως των θρησκευτικών λειτουργών και των εκκλησιαστικών υπαλλήλων οι οποίοι διορίζονται στις θέσεις αυτές, διέπονται κατά περίπτωση από τις διατάξεις των Ιερών Κανόνων, του άρθρου 43, παρ.6 του Ν. 3848/2010 (Φ.Ε.Κ.71/Α/19.05.2010) και των κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθέντων υπό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας της Κρήτης Κανονισμών 4/2015 «Κώδικας περί εκκλησιαστικών υπαλλήλων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 57 Α'/15.6.2015), 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65 Α'/12.3.2013) και λοιπών συναφών Κανονισμών.

Άρθρο 6

Τροποποίηση του Κανονισμού.

Ο παρών Κανονισμός τροποποιείται υπό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου

της Εκκλησίας της Κρήτης, τη προτάσει του οικείου Μητροπολίτου, έπειτα από σχετική απόφαση του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, και εφ' όσον μεταβληθούν τα όρια ή ο αριθμός ή ο πληθυσμός των υφισταμένων Ενοριών, επιβάλλοντα την ανάλογη μεταβολή των οργανικών θέσεων των Εφημερίων, είτε ο αριθμός των εκκλησιαστικών υπαλλήλων.

Άρθρο 7

Ισχύς του Κανονισμού.

Ο παρών Κανονισμός έχει διαπιστωτικό χαρακτήρα και κατά τούτο ισχύει από της ενάρξεως ισχύος, κατά περίπτωση, των Προεδρικών Διαταγμάτων, των Νόμων, των Υπουργικών Αποφάσεων και των Κανονισμών συνεπεία των οποίων καταρτίσθηκε.

Άρθρο 8

Δαπάνη.

Εκ των διατάξεων του παρόντος Κανονισμού δεν προκαλείται δαπάνη εις βάρος του Προϋπολογισμού του Ελληνικού Δημοσίου ή του Νομικού Προσώπου της Ιεράς Μητροπόλεως Λάμπης, Συβρίτου και Σφακίων

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και στο επίσημο δελτίο της Εκκλησίας της Κρήτης «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΙΤΟΣ».

Ηράκλειο, 30 Δεκεμβρίου 2019

**Οργάνωση και διάρθρωση των Ενοριών
και των θρησκευτικών λειτουργιών
της Ιεράς Μητροπόλεως Ιεραπύτνης και Σητείας**

**ΑΡΙΘΜ. ΠΡΩΤ. 949/19-12-2019
(Φ.Ε.Κ. 5188/Β'/31-12-2019)**

Η ΙΕΡΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Έχοντες υπ' όψη:

1. Τα άρθρα 3 παρ. 1 και 13 παρ. 1-3 του Συντάγματος.
 2. Το άρθρο 131, παρ.1 και το άρθρο 54 του Ν. 4149/1961 «Περί Καταστατικού Χάρτου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας» (ΦΕΚ 41/Α/19.3.1961).
 3. Τα άρθρα 2 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού 7/2015 «Περί Ιερών Ναών και Ενοριών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 61 Α'/23.6.2015).
 4. Τα άρθρα 2, 3 και 5 του Κανονισμού 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65 Α'/12.3.2013), το άρθρο 2 παρ. 1 και το άρθρο 3 του Κανονισμού 8/1979 «Περί Ιερών Ναών και Ενοριών» (ΦΕΚ 1/Α'/1980).
 5. Το άρθρο 4 του Κανονισμού 2/2014 «Περί συγκρότησης, σύγκλησης, λειτουργίας και αρμοδιοτήτων των Μητροπολιτικών Συμβουλίων της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 66 Α'/12.3.2014).
 6. Τα δημογραφικά στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της απογραφής του έτους 2011 (ΦΕΚ Β' 699/ 20-3-2014).
 7. Την υπ' αριθμ. 2325/30.09.2019 πρόταση του Σεβ. Μητροπολίτου Ιεραπύτνης και Σητείας κ. Κυρίλλου και
 8. Την από 17.10.2019 Απόφαση της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας Κρήτης, διαπιστούμεν:
- Την υφισταμένη διάρθρωση των Ενοριών και των οργανικών θέσεων των Εφημερίων, Ιεροκληρικών και Διακόνων της Ιεράς Μητροπόλεως Ιεραπύτνης και Σητείας, καθώς και των Εκκλησιαστικών Υπαλλήλων αυτής, οι οποίες βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό ως εξής:

**ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΝΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΙΕΡΑΠΥΤΝΗΣ ΚΑΙ ΣΗΤΕΙΑΣ**

Άρθρο 1

Ενορίες και Οργανικές θέσεις Εφημερίων.

Α' Αρχιερατική Περιφέρεια

ΠΟΛΗ / ΧΩΡΙΟ	ΠΛΗΘΥ-ΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑ	Φ.Ε.Κ. ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗ-ΓΟΡΙΑ
Ιεράπετρα	12.357	Μητροπολιτικός Ναός Αγίου Γεωργίου	630/Β'/1-3-2017	2.237	3	ΔΕ - ΠΕ
Ιεράπετρα		Καθεδρικός Ναός Αγίας Φωτεινής	630/Β'/1-3-2017	3.153	3	ΔΕ - ΠΕ
Ιεράπετρα		Μεταμόρφωση Σωτήρος	175/Α'/1-11-1962	2.057	2	ΔΕ - ΠΕ
Ιεράπετρα		Παναγία Ελεούσα	246/Α'/14-9-1974	2.857	3	ΔΕ - ΠΕ
Ιεράπετρα		Τίμιος Σταυρός	175/Α'/1-11-1962	2.103	2	ΔΕ - ΠΕ
Άγιος Ιωάννης	8	Άγιοι Πάντες	630/Β'/1-3-2017	8	1	ΔΕ - ΠΕ
Βαϊνιά	609	Άγιος Μηνάς	630/Β'/1-3-2017	609	1	ΔΕ - ΠΕ
Βασιλική *	256	Αγία Τριάδα	630/Β'/1-3-2017	256	1	ΔΕ - ΠΕ

Επάνω Χωριό	253	Ζωοδόχος Πηγή	630/Β'/1-3-2017	253	1	ΔΕ - ΠΕ
Επισκοπή	268	Άγιος Δημήτριος	630/Β'/1-3-2017	268	1	ΔΕ - ΠΕ
Καβούσι	563	Αγία Τριάδα	630/Β'/1-3-2017	563	1	ΔΕ - ΠΕ
Κάτω Χωριό	425	Αγία Τριάδα	630/Β'/1-3-2017	425	1	ΔΕ - ΠΕ
Κεντρί	1.021	Αγία Τριάδα	630/Β'/1-3-2017	1.021	1	ΔΕ - ΠΕ
Κουτσονάρι*	566	Άγιοι Τεσσαράκοντα	16/Α'/16-02-1982	566	1	ΔΕ - ΠΕ
Μοναστηράκι	16	Άγιος Γεώργιος	630/Β'/1-3-2017	16	1	ΔΕ - ΠΕ
Παχειά Άμμος	574	Άγιος Νικόλαος	630/Β'/1-3-2017	574	1	ΔΕ - ΠΕ
Φέρμα*	594	Απόστολος Παύλος	246/Α'/14-9-1974	594	1	ΔΕ - ΠΕ

Β' Αρχιερατική Περιφέρεια

ΠΟΛΗ / ΧΩΡΙΟ	ΠΛΗΘΥ-ΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑ	Φ.Ε.Κ. ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗ-ΓΟΡΙΑ
Ανατολή	119	Άγιοι Πάντες	630/Β'/1-3-2017	119	1	ΔΕ - ΠΕ
Γδόχια*	74	Ευαγγελισμός Θεοτόκου	630/Β'/1-3-2017	74	1	ΔΕ - ΠΕ
Γρα-Λυγιά	1.528	Κοίμηση Θεοτόκου	630/Β'/1-3-2017	1.528	2	ΔΕ - ΠΕ
Καλαμαύκα	464	Άγιος Αντώνιος	630/Β'/1-3-2017	464	1	ΔΕ - ΠΕ
Καλογέροι	138	Άγιος Γεώργιος	175/Α'/1-11-1962	138	1	ΔΕ - ΠΕ
Καλό Χωριό Μεραμβέλλου	1.198	Άγιος Χαράλαμπος	630/Β'/1-3-2017	1.198	2	ΔΕ - ΠΕ
Κάτω Σύμη Βιάννου	138	Μεταμόρφωση Σωτήρος	630/Β'/1-3-2017	138	1	ΔΕ - ΠΕ
Μακρυλιά	122	Κοίμηση Θεοτόκου	630/Β'/1-3-2017	122	1	ΔΕ - ΠΕ
Μάλλες	302	Μεταμόρφωση Σωτήρος	630/Β'/1-3-2017	302	1	ΔΕ - ΠΕ
Μεσελέροι	135	Άγιος Ιωάννης Πρόδρομος	630/Β'/1-3-2017	135	1	ΔΕ - ΠΕ
Μεταξχώρι	12	Άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη	630/Β'/1-3-2017	12	1	ΔΕ - ΠΕ
Μουρνιές*	105	Άγιος Χαράλαμπος	630/Β'/1-3-2017	105	1	ΔΕ - ΠΕ
Μύθοι	396	Αγία Ζώνη	630/Β'/1-3-2017	396	1	ΔΕ - ΠΕ
Μύρτος	599	Άγιος Αντώνιος	630/Β'/1-3-2017	599	1	ΔΕ - ΠΕ
Νέα Ανατολή*	1.354	Άγιος Ιωάννης Θεολόγος	246/Α'/14-9-1974	1.354	2	ΔΕ - ΠΕ
Νέα Μύρτος	21	Άγιος Τρύφων	38/Α'/30-3-1983	21	1	ΔΕ - ΠΕ
Ρίζα*	104	Άγιος Σπυρίδων	630/Β'/1-3-2017	104	1	ΔΕ - ΠΕ
Σταυρός (Καπίστρι)	71	Άγιος Γεώργιος	630/Β'/1-3-2017	71	1	ΔΕ - ΠΕ
Χριστός*	101	Μεταμόρφωση Σωτήρος	630/Β'/1-3-2017	101	1	ΔΕ - ΠΕ

Γ' Αρχιερατική Περιφέρεια

ΠΟΛΗ / ΧΩΡΙΟ	ΠΛΗΘΥ- ΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑ	Φ.Ε.Κ. ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗ- ΓΟΡΙΑ
Σητεία	9.635	Καθεδρικός Ναός Αγίας Αικατερίνης	630/Β'/1-3-2017	2.891	3	ΔΕ - ΠΕ
Σητεία		Άγιος Γεώργιος	246/Α'/14-9-1974	3.103	3	ΔΕ - ΠΕ
Σητεία		Ευαγγελισμός Θεοτόκου	16/Α'/16-2-1982	3.651	3	ΔΕ - ΠΕ
Αχλάδια*	204	Άγιος Χαράλαμπος	630/Β'/1-3-2017	204	1	ΔΕ - ΠΕ
Μαρωνιά*	152	Αγία Τριάδα	630/Β'/1-3-2017	152	1	ΔΕ - ΠΕ
Νέα Πραισός*	56	Άγιος Χαράλαμπος	630/Β'/1-3-2017	56	1	ΔΕ - ΠΕ
Πισκοκέφαλο*	781	Αγία Άννα	630/Β'/1-3-2017	781	1	ΔΕ - ΠΕ
Σκορδύλο*	99	Μεταμόρφωση Σωτήρος	630/Β'/1-3-2017	99	1	ΔΕ - ΠΕ

Δ' Αρχιερατική Περιφέρεια

ΠΟΛΗ / ΧΩΡΙΟ	ΠΛΗΘΥ- ΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑ	Φ.Ε.Κ. ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗ- ΓΟΡΙΑ
Αγία Φωτιά	267	Ανάληψη Κυρίου	630/Β'/1-3-2017	267	1	ΔΕ - ΠΕ
Ζάκρος	660	Υπαπαντή Κυρίου	630/Β'/1-3-2017	660	1	ΔΕ - ΠΕ
Καρύδι*	86	Κοίμηση Θεοτόκου	630/Β'/1-3-2017	86	1	ΔΕ - ΠΕ
Καταιδώνι*	62	Εισόδια Θεοτόκου	630/Β'/1-3-2017	62	1	ΔΕ - ΠΕ
Κελλάρια*	111	Άγιος Γεώργιος	630/Β'/1-3-2017	111	1	ΔΕ - ΠΕ
Κρυονέρι*	48	Αγία Παρασκευή	630/Β'/1-3-2017	48	1	ΔΕ - ΠΕ
Παλαϊκάστρο*	1.227	Αγία Τριάδα	630/Β'/1-3-2017	1.227	2	ΔΕ - ΠΕ
Ρούσσα Εκκλησία*	213	Αγία Τριάδα	630/Β'/1-3-2017	213	1	ΔΕ - ΠΕ
Σίτανος	34	Κοίμηση Θεοτόκου	630/Β'/1-3-2017	34	1	ΔΕ - ΠΕ
Σταυρωμένος*	161	Τίμιος Σταυρός	630/Β'/1-3-2017	161	1	ΔΕ - ΠΕ

Ε' Αρχιερατική Περιφέρεια

ΠΟΛΗ / ΧΩΡΙΟ	ΠΛΗΘΥ- ΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑ	Φ.Ε.Κ. ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗ- ΓΟΡΙΑ
Αγία Τριάδα	77	Αγία Τριάδα	630/Β'/1-3-2017	77	1	ΔΕ - ΠΕ
Άγιος Γεώργιος*	182	Άγιος Γεώργιος	630/Β'/1-3-2017	182	1	ΔΕ - ΠΕ
Απίδια*	57	Μεταμόρφωση Σωτήρος	630/Β'/1-3-2017	57	1	ΔΕ - ΠΕ
Αρμένιοι	273	Άγιος Νικόλαος	630/Β'/1-3-2017	273	1	ΔΕ - ΠΕ
Γούδουρας	334	Άγιος Γεώργιος	260/Α'/12-11-2003	334	1	ΔΕ - ΠΕ
Ζήρος*	447	Άγιος Γεώργιος	630/Β'/1-3-2017	447	1	ΔΕ - ΠΕ
Καλό Χωριό Σητείας*	15	Κοίμηση Θεοτόκου	630/Β'/1-3-2017	15	1	ΔΕ - ΠΕ
Λιθίνες	346	Αγία Τριάδα	630/Β'/1-3-2017	346	1	ΔΕ - ΠΕ
Παπαγιαννάδες*	73	Άγιος Νικόλαος	630/Β'/1-3-2017	73	1	ΔΕ - ΠΕ
Περβολάκια	103	Κοίμηση Θεοτόκου	630/Β'/1-3-2017	103	1	ΔΕ - ΠΕ
Συκιά*	195	Άγιος Στέφανος	630/Β'/1-3-2017	195	1	ΔΕ - ΠΕ
Χανδράς	226	Τίμιος Σταυρός	630/Β'/1-3-2017	226	1	ΔΕ - ΠΕ

Στ' Αρχιερατική Περιφέρεια

ΠΟΛΗ / ΧΩΡΙΟ	ΠΛΗΘΥ- ΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑ	Φ.Ε.Κ. ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗ- ΓΟΡΙΑ
Άγιος Στέφανος	131	Άγιος Στέφανος	630/Β'/1-3-2017	131	1	ΔΕ - ΠΕ
Δάφνη	62	Άγιος Ιωάννης Πρόδρομος	630/Β'/1-3-2017	62	1	ΔΕ - ΠΕ
Κουτσουράς	775	Άγιος Αντώνιος	246/Α'/14-9-1974	775	1	ΔΕ - ΠΕ
Κρυά*	37	Άγιος Ιωάννης Θεολόγος	630/Β'/1-3-2017	37	1	ΔΕ - ΠΕ
Λάπιθος	25	Κοίμηση Θεοτόκου	630/Β'/1-3-2017	25	1	ΔΕ - ΠΕ
Μακρός Γιαλός	760	Κοίμηση Θεοτόκου	16/Α'/16-2-1982	760	1	ΔΕ - ΠΕ
Μαύρος Κόλυμπος	458	Άγιος Παντελεήμων	260/Α'/12-11-2003	458	1	ΔΕ - ΠΕ
Ορεινό	106	Κοίμηση Θεοτόκου	630/Β'/1-3-2017	106	1	ΔΕ - ΠΕ
Πεύκοι	763	Άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη	630/Β'/1-3-2017	763	1	ΔΕ - ΠΕ
Σταυροχώρι	150	Αγία Τριάδα	630/Β'/1-3-2017	150	1	ΔΕ - ΠΕ
Σχινοκάψαλα	87	Άγιος Νικόλαος	175/Α'/1-11-1962	87	1	ΔΕ - ΠΕ
Χρυσοπηγή	190	Εισόδια Θεοτόκου	630/Β'/1-3-2017	190	1	ΔΕ - ΠΕ

Ζ' Αρχιερατική Περιφέρεια

ΠΟΛΗ / ΧΩΡΙΟ	ΠΛΗΘΥ- ΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑ	Φ.Ε.Κ. ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗ- ΓΟΡΙΑ
Έξω Μουλιανά	247	Άγιος Γεώργιος	630/Β'/1-3-2017	247	1	ΔΕ - ΠΕ
Λάστρος*	157	Αγία Τριάδα	630/Β'/1-3-2017	157	1	ΔΕ - ΠΕ
Μέσα Μουλιανά*	238	Άγιος Ιωάννης Θεολόγος	630/Β'/1-3-2017	238	1	ΔΕ - ΠΕ
Μυρσίνη	147	Άγιος Γεώργιος	630/Β'/1-3-2017	147	1	ΔΕ - ΠΕ
Σκοπή*	774	Άγιος Γεώργιος	630/Β'/1-3-2017	774	1	ΔΕ - ΠΕ
Σφάκα*	322	Τίμιος Σταυρός	630/Β'/1-3-2017	322	1	ΔΕ - ΠΕ
Τουρλωτή*	420	Κοίμηση Θεοτόκου	630/Β'/1-3-2017	420	1	ΔΕ - ΠΕ
Χαμαίζι	253	Άγιος Παντελεήμων	630/Β'/1-3-2017	253	1	ΔΕ - ΠΕ

Οι Ενορίες με αστερίσκο (*) εξυπηρετούν και άλλους οικισμούς ή χωριά.

Ιερά Προσκυνημάτα.

ΠΟΛΗ / ΧΩΡΙΟ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	Φ.Ε.Κ.	ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
Ιεράπετρα	Μιχαήλ Αρχάγγελος	120/ Α'/21.8.2017	1	Δ.Ε.-Π.Ε
Σητεία	Άγιος Κωνσταντίνος και Ελένη	120/ Α'/21.8.2017	1	Δ.Ε.-Π.Ε.

* Συνολικός αριθμός Ενοριών: 86, Ιερών Προσκυνημάτων: 2

* Σύνολον οργανικών θέσεων Εφημερίων: 106.

Άρθρο 2

Οργανικές θέσεις Ιεροκληρικών.

Δύο (2) θέσεις Ιεροκληρικών, Π.Ε. Κατηγορίας και ειδικότητας Θεολόγων, συσταθείσες δια του άρθρου 52 του Ν. 4149/1961 και κατανεμηθείσες δια του άρθρου 25, παρ. 3 του Ν. 817/1978 (Φ.Ε.Κ. 170/Α'/1978).

Άρθρο 3

Οργανικές θέσεις Διακόνων.

Δύο (2) θέσεις Διακόνων, κατηγορίας Δ.Ε.-Π.Ε., συσταθείσαι δια του Ν.Δ. 1399/1973 «Περί συστάσεως οργανικών θέσεων διακόνων παρά τη Ιερά Αρχιεπισκοπή Κρήτης και ταις Ιεραίς Μητροπόλεσι Κρήτης και Δωδεκανήσου» (Φ.Ε.Κ. 112/τ.Α'). Εκ των αρχικώς συσταθεισών δέκα (10) θέσεων διακόνων, μετετράπησαν α) δύο (2) εις θέσεις Ιεροκληρικών δια του Ν. 817/1978 (Φ.Ε.Κ. 170/Α'/1978), β) τρεις (3) εις θέσεις εκκλησιαστικών υπαλλήλων, δια του Προεδρικού Διατάγματος 225/1985 «Περί κατανομής θέσεων λαϊκών υπαλλήλων και κλητήρων-οδηγών αυτοκινήτων στην Ιερά Αρχιεπισκοπή και τις Ιερές Μητροπόλεις Κρήτης και Δωδεκανήσου» (Φ.Ε.Κ. 85, τ. Α'), μία (1) θέση Διακόνου παρεχωρήθη εις την νεοϊδρυθείσαν Ιερά Μητρόπολη Αρκαλοχωρίου, Καστελίου και Βιάννου, διά του Ν. 3149/2003, άρθρο 14, παρ. 1 (ΦΕΚ Α' 141) και δύο (2) θέσεις Διακόνων μετετράπησαν δια του άρθρου 42 του Ν. 3848/2010 (Φ.Ε.Κ. 71/Α'/19.05.2010) η μία (1) σε θέση εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου Τ.Ε. - Διοικητικού -

Λογιστικού και η ετέρα μία (1) σε θέση εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου Υ.Ε. -Ευπρεπίστριας.

Άρθρο 4

Οργανικές θέσεις Εκκλησιαστικών Υπαλλήλων, που βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

α) Μία (1) θέσις εκκλησιαστικών υπαλλήλων, κλάδου Δ.Ε.-Π.Ε. Γραμματέων, συσταθείσα δια του Προεδρικού Διατάγματος 225/1985 «Περί κατανομής θέσεων λαϊκών υπαλλήλων και κλητήρων-οδηγών αυτοκινήτων στην Ιερά Αρχιεπισκοπή και τις Ιερές Μητροπόλεις Κρήτης και Δωδεκανήσου» (Φ.Ε.Κ. 85, τ. Α').

β) Μία (1) θέσις εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου Υ.Ε.-Κλητήρων, συσταθείσα δια του Προεδρικού Διατάγματος 225/1985 «Περί κατανομής θέσεων λαϊκών υπαλλήλων και κλητήρων-οδηγών αυτοκινήτων στην Ιερά Αρχιεπισκοπή και τις Ιερές Μητροπόλεις Κρήτης και Δωδεκανήσου» (Φ.Ε.Κ. 85, τ. Α').

γ) Μία (1) θέσις εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου Υ.Ε.-Δ.Ε Οδηγών, συσταθείσα δια του Προεδρικού Διατάγματος 225/1985 «Περί κατανομής θέσεων λαϊκών υπαλλήλων και κλητήρων-οδηγών αυτοκινήτων στην Ιερά Αρχιεπισκοπή και τις Ιερές Μητροπόλεις Κρήτης και Δωδεκανήσου» (Φ.Ε.Κ. 85, τ. Α').

δ) Μία (1) θέσις εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου Τ.Ε. - Διοικητικού - Λογιστικού, συσταθείσα δια του άρθρου 42 του Ν. 3848/2010 (Φ.Ε.Κ. 71/Α /19.05.2010), δια της μετατροπής κενών θέσεων διακόνων και ιεροκηρύκων σε θέσεις εκκλησιαστικών υπαλλήλων, και

ε) Μία (1) θέσις εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου Υ.Ε. -Ευπρεπίστριας, συσταθείσα δια του άρθρου 42 του Ν. 3848/2010 (Φ.Ε.Κ. 71/Α /19.05.2010), δια της μετατροπής κενών θέσεων διακόνων και ιεροκηρύκων σε θέσεις εκκλησιαστικών υπαλλήλων.

Άρθρο 5

Υπηρεσιακή Κατάσταση.

Τα της πληρώσεως των οργανικών θέσεων των προηγούμενων άρθρων ως και τα της εν γένει υπηρεσιακής καταστάσεως των θρησκευτικών λειτουργών και των εκκλησιαστικών υπαλλήλων οι οποίοι διορίζονται στις θέσεις αυτές, διέπονται κατά περίπτωση από τις διατάξεις των Ιερών Κανόνων, του άρθρου 43, παρ. 6 του Ν. 3848/2010 (Φ.Ε.Κ. 71/Α /19.05.2010) και των κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθέντων υπό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας της Κρήτης Κανονισμών 4/2015 «Κώδικας περί εκ-

κλησιαστικών υπαλλήλων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 57/Α' / 15.6.2015), 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65/Α / 12.3.2013) και λοιπών συναφών Κανονισμών.

Άρθρο 6

Τροποποίηση του Κανονισμού.

Ο παρών Κανονισμός τροποποιείται υπό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας της Κρήτης, τη προτάσει του οικείου Μητροπολίτου, έπειτα από την υπ' αριθ. 6/94/30.9.2019 σχετική απόφαση του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, και εφ' όσον μεταβληθούν τα όρια ή ο αριθμός ή ο πληθυσμός των υφισταμένων Ενοριών, επιβάλλοντα την ανάλογη μεταβολή των οργανικών θέσεων των Εφημερίων, είτε ο αριθμός των εκκλησιαστικών υπαλλήλων.

Άρθρο 7

Ισχύς του Κανονισμού.

Ο παρών Κανονισμός έχει διαπιστωτικό χαρακτήρα και κατά τούτο ισχύει από της ενάρξεως ισχύος, κατά περίπτωση, των Προεδρικών Διαταγμάτων, των Νόμων, των Υπουργικών Αποφάσεων και των Κανονισμών συνεπεία των οποίων καταρτίσθηκε.

Άρθρο 8

Δαπάνη.

Εκ των διατάξεων του παρόντος Κανονισμού δεν προκαλείται δαπάνη εις βάρος του Προϋπολογισμού του Ελληνικού Δημοσίου η του Νομικού Προσώπου της Ιεράς Μητροπόλεως Ιεραπότνης και Σητείας.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και στο επίσημο δελτίο της Εκκλησίας της Κρήτης «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΙΤΟΣ».

Ηράκλειο, 19 Δεκεμβρίου 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

† Ο ΚΡΗΤΗΣ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

**Οργάνωση και διάρθρωση των Ενοριών
και των θρησκευτικών λειτουργιών
της Ιεράς Μητροπόλεως Πέτρας και Χερρονήσου**

**ΑΡΙΘΜ. ΠΡΩΤ. 934/19-12-2019
(Φ.Ε.Κ. 5188/Β'/31-12-2019)**

Η ΙΕΡΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Έχοντες υπ' όψη:

1. Τα άρθρα 3 παρ. 1 και 13 παρ. 1-3 του Συντάγματος.
 2. Το άρθρο 131, παρ.1 και το άρθρο 54 του Ν. 4149/1961 «Περί Καταστατικού Χάρτου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας» (ΦΕΚ 41/Α/19.3.1961).
 3. Τα άρθρα 2 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού 7/2015 «Περί Ιερών Ναών και Ενοριών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 61 Α'/23.6.2015).
 4. Τα άρθρα 2, 3 και 5 του Κανονισμού 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65 Α'/12.3.2013), το άρθρο 2 παρ. 1 και το άρθρο 3 του Κανονισμού 8/1979 «Περί Ιερών Ναών και Ενοριών» (ΦΕΚ 1/Α'/1980).
 5. Το άρθρο 4 του Κανονισμού 2/2014 «Περί συγκρότησης, σύγκλησης, λειτουργίας και αρμοδιοτήτων των Μητροπολιτικών Συμβουλίων της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 66 Α'/12.3.2014).
 6. Τα δημογραφικά στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της απογραφής του έτους 2011 (ΦΕΚ Β' 699/ 20-3-2014).
 7. Την υπ' αριθμ. 1198/02-10-2019 πρόταση του Σεβ. Μητροπολίτου Πέτρας και Χερρονήσου κ. Γερασίμου και
 8. Την από 17.10.2019 Απόφαση της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας Κρήτης, διαπιστούμεν:
- Την υφισταμένη διάρθρωση των Ενοριών και των οργανικών θέσεων των Εφημερίων, Ιεροκηρύκων και Διακόνων της Ιεράς Μητροπόλεως Πέτρας και Χερρονήσου, καθώς και των Εκκλησιαστικών Υπαλλήλων αυτής, οι οποίες βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό ως εξής:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΝΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΠΕΤΡΑΣ ΚΑΙ ΧΕΡΡΟΝΗΣΟΥ

Άρθρο 1

Ενορίες και Οργανικές θέσεις Εφημερίων

Α' Αρχιερατική Περιφέρεια

Πόλη – χωριό	Πληθυ- σμός	Ενορία	ΦΕΚ Ενορίας	Κάτοικοι Ενορίας	Οργανικές θέσεις	Κατη- γορία
Νεάπολη*	2683	Ιερός Μητροπολιτικός Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου	711/Β' /08.03.2017	2065	3	ΔΕ - ΠΕ
Νεάπολη		Άγιος Γεώργιος	711/Β' /08.03.2017	650	1	ΔΕ - ΠΕ
Άγιος Αντώνιος*	45	Άγιος Αντώνιος	711/Β' /08.03.2017	45	1	ΔΕ - ΠΕ
Αδριανός*	6	Αγία Παρασκευή	99/Α' /19.06.1964	15	1	ΔΕ - ΠΕ
Βουλισμένη*	359	Μεταμόρφωση Σωτήρος	711/Β' /08.03.2017	359	1	ΔΕ - ΠΕ
Βραχάσι	311	Θεού Σοφίας	711/Β' /08.03.2017	190	1	ΔΕ - ΠΕ
Βραχάσι		Κοιμήσεως Θεοτόκου	711/Β' /08.03.2017	121	1	ΔΕ - ΠΕ
Βρύσες	293	Μεταμόρφωση Σωτήρος	711/Β' /08.03.2017	293	1	ΔΕ - ΠΕ
Δωριές*	39	Άγιος Κωνσταντίνος	711/Β' /08.03.2017	39	1	ΔΕ - ΠΕ
Ζένια*	52	Άγιος Ιωάννης	99/Α' /19.06.1964	52	1	ΔΕ - ΠΕ
Καρύδι	85	Προφήτης Ηλίας	711/Β' /08.03.2017	85	1	ΔΕ - ΠΕ
Καστέλλι	95	Τίμιος Πρόδρομος	156/Α' /24.06.1976	95	1	ΔΕ - ΠΕ
Κουρούνες	45	Τίμιος Πρόδρομος	123/Α' /07.06.1979	45	1	ΔΕ - ΠΕ
Λατσίδα	249	Άγιος Γεώργιος	711/Β' /08.03.2017	249	1	ΔΕ - ΠΕ
Λίμνες	324	Αγία Μαρίνα	711/Β' /08.03.2017	324	1	ΔΕ - ΠΕ
Μίλατος*	335	Κοίμηση Θεοτόκου	711/Β' /08.03.2017	335	1	ΔΕ - ΠΕ
Νικηθιανός	63	Άγιοι Ανάργυροι	711/Β' /08.03.2017	63	1	ΔΕ - ΠΕ
Νοφαλιάς*	47	Τίμιος Σταυρός	99/Α' /19.06.1964	47	1	ΔΕ - ΠΕ
Πλατυπόδι	5	Παναγία	711/Β' /08.03.2017	5	1	ΔΕ - ΠΕ
Σίσι*	1281	Άγιος Ιωάννης Θεολόγος	213/Α' /03.11.1961	1281	2	ΔΕ - ΠΕ
Φινοκαλιάς*	33	Τίμιος Σταυρός	711/Β' /08.03.2017	33	1	ΔΕ - ΠΕ
Φουρνή	221	Αγία Τριάδα	711/Β' /08.03.2017	221	1	ΔΕ - ΠΕ
Χουμεριάκος	177	Άγιος Νικόλαος	711/Β' /08.03.2017	177	1	ΔΕ - ΠΕ

Β' Αρχιερατική Περιφέρεια

Πόλη – χωριό	Πληθυ- σμός	Ενορία	ΦΕΚ Ενορίας	Κάτοικοι Ενορίας	Οργανικές θέσεις	Κατη- γορία
Άγιος Νικόλαος	12115	Αγία Τριάδα	711/Β' /08.03.2017	3800	3	ΔΕ - ΠΕ
Άγιος Νικόλαος		Άγιος Γεώργιος	16/Α' /06.02.1975	3640	2	ΔΕ - ΠΕ
Άγιος Νικόλαος		Ευαγγελίστρια	45/Α' /02.03.2006	2566	2	ΔΕ - ΠΕ
Άγιος Νικόλαος		Τίμιος Σταυρός	132/Α' /22.08.1994	2109	2	ΔΕ - ΠΕ
Αγία Πελαγία*	27	Αγία Πελαγία	123/Α' /07.06.1979	27	1	ΔΕ - ΠΕ
Αμμουδάρα	493	Προφήτης Ηλίας	143/Α' /25.08.2010	704	1	ΔΕ - ΠΕ
Βρουχάς	135	Μεταμόρφωση Σωτήρος	711/Β' /08.03.2017	135	1	ΔΕ - ΠΕ
Ελληνικά*	411	Άγιος Νικόλαος	76/Α' /11.04.1968	411	1	ΔΕ - ΠΕ
Ελούντα*	2096	Ζωοδόχος Πηγή	711/Β' /08.03.2017	2096	3	ΔΕ - ΠΕ
Έξω Λακωνία*	312	Άγιος Γεώργιος	711/Β' /08.03.2017	312	1	ΔΕ - ΠΕ
Κριτσά	1316	Παναγία Οδηγήτρια	711/Β' /08.03.2017	616	1	ΔΕ - ΠΕ
Κριτσά		Άγιος Παντελεήμων	711/Β' /08.03.2017	386	1	ΔΕ - ΠΕ
Κριτσά		Άγιος Γεώργιος	711/Β' /08.03.2017	314	1	ΔΕ - ΠΕ
Κρούστας	476	Ευαγγελισμός Θεοτόκου	711/Β' /08.03.2017	476	1	ΔΕ - ΠΕ
Λούμα*	26	Κοίμηση Θεοτόκου	711/Β' /08.03.2017	26	1	ΔΕ - ΠΕ
Μαρδάτι*	257	Άγιος Δημήτριος	16/Α' /06.02.1975	257	1	ΔΕ - ΠΕ
Μέσα Λακωνία*	307	Αγία Τριάδα	711/Β' /08.03.2017	307	1	ΔΕ - ΠΕ
Πινές*	97	Μεταμόρφωση Σωτήρος	711/Β' /08.03.2017	97	1	ΔΕ - ΠΕ
Πίσσιδες	391	Άγιος Μύρων	176/Α' /26.11.1991	391	1	ΔΕ - ΠΕ
Πλάκα*	122	Αγία Μαρίνα	99/Α' /19.06.1964	122	1	ΔΕ - ΠΕ
Πρίνα	90	Μεταμόρφωση Σωτήρος	711/Β' /08.03.2017	90	1	ΔΕ - ΠΕ
Σέλλες*	26	Άγιος Γεώργιος	99/Α' /19.06.1964	26	1	ΔΕ - ΠΕ
Σκινιάς*	86	Άγιος Δημήτριος	711/Β' /08.03.2017	86	1	ΔΕ - ΠΕ
Τάπες	81	Άγιος Γεώργιος	711/Β' /08.03.2017	81	1	ΔΕ - ΠΕ

Γ' Αρχιερατική Περιφέρεια

Πόλη – χωριό	Πληθυσμός	Ενορία	ΦΕΚ Ενορίας	Κάτοικοι Ενορίας	Οργανικές θέσεις	Κατηγορία
Αβρακόντε	170	Ευαγγελισμός Θεοτόκου	711/Β'/08.03.2017	170	1	ΔΕ - ΠΕ
Άγιος Γεώργιος	490	Άγιος Γεώργιος	711/Β'/08.03.2017	490	1	ΔΕ - ΠΕ
Άγιος Κωνσταντίνος	115	Άγιος Χαράλαμπος	711/Β'/08.03.2017	115	1	ΔΕ - ΠΕ
Άγιος Χαράλαμπος	36	Άγιος Χαράλαμπος	711/Β'/08.03.2017	36	1	ΔΕ - ΠΕ
Έξω Ποτάμοι*	19	Τίμιος Σταυρός	711/Β'/08.03.2017	19	1	ΔΕ - ΠΕ
Καμινάκι	273	Αγία Παρασκευή	711/Β'/08.03.2017	273	1	ΔΕ - ΠΕ
Κάτω Μετόχι	66	Ευαγγελισμός Θεοτόκου	711/Β'/08.03.2017	66	1	ΔΕ - ΠΕ
Κουδουμαλιάς	24	Άγιοι Δέκα	711/Β'/08.03.2017	24	1	ΔΕ - ΠΕ
Λαγού	46	Άγιος Παντελεήμονας	711/Β'/08.03.2017	46	1	ΔΕ - ΠΕ
Μαγουλάς	80	Άγιος Σπυριδώνας	711/Β'/08.03.2017	80	1	ΔΕ - ΠΕ
Μαρμακέτο*	43	Άγιος Ιωάννης Θεολόγος	711/Β'/08.03.2017	43	1	ΔΕ - ΠΕ
Μέσα Λασιθάκι	18	Ευαγγελισμός Θεοτόκου	711/Β'/08.03.2017	18	1	ΔΕ - ΠΕ
Μέσα Λασιθί*	105	Άγιοι Ανάργυροι	711/Β'/08.03.2017	105	1	ΔΕ - ΠΕ
Μέσα Ποτάμοι	24	Παναγία	711/Β'/08.03.2017	24	1	ΔΕ - ΠΕ
Πινாகιανό	19	Εισοδίων Θεοτόκου	711/Β'/08.03.2017	19	1	ΔΕ - ΠΕ
Πλάτη	131	Άγιος Γεώργιος	711/Β'/08.03.2017	131	1	ΔΕ - ΠΕ
Τζερμιάδω	637	Αγία Άννα	260/Α'/01.10.1976	637	1	ΔΕ - ΠΕ
Ψυχρό	133	Άγιος Αθανάσιος	711/Β'/08.03.2017	133	1	ΔΕ - ΠΕ

Δ' Αρχιερατική Περιφέρεια

Πόλη – χωριό	Πληθυσμός	Ενορία	ΦΕΚ Ενορίας	Κάτοικοι Ενορίας	Οργανικές θέσεις	Κατηγορία
Αβδού	357	Άγιος Δημήτριος	82/Α'/23.03.1932	357	1	ΔΕ - ΠΕ
Αγριανά	346	Αγία Τριάδα	144/Α'/02.11.1990	366	1	ΔΕ - ΠΕ
Ανάληψη*	1454	Ανάληψη Σωτήρος	181/Α'/29.06.1974	1454	2	ΔΕ - ΠΕ
Ανισσαράς*	421	Ζωοδόχου Πηγής	188/Α'/29.09.2009	421	1	ΔΕ - ΠΕ
Γωνιές	396	Άγιος Γεώργιος	82/Α'/23.03.1932	401	1	ΔΕ - ΠΕ
Κερά*	94	Προφήτης Ηλίας	82/Α'/23.03.1932	94	1	ΔΕ - ΠΕ
Κουτουλουφάρι	357	Άγιος Βασίλειος	82/Α'/23.03.1932	357	1	ΔΕ - ΠΕ
Κράσι	147	Μεταμόρφωση Σωτήρος	82/Α'/23.03.1932	147	1	ΔΕ - ΠΕ
Λιμίν Χερσονήσου*	3198	Αγία Παρασκευή	82/Α'/23.03.1932	3198	3	ΔΕ - ΠΕ
Μάλια	3224	Άγιος Δημήτριος	82/Α'/23.03.1932	3224	3	ΔΕ - ΠΕ
Μοχός	825	Ευαγγελισμός Θεοτόκου	82/Α'/23.03.1932	825	2	ΔΕ - ΠΕ
Πισκοπιανό	286	Εισοδίων Θεοτόκου	82/Α'/23.03.1932	286	1	ΔΕ - ΠΕ
Ποταμιές	371	Άγιος Ιωάννης	82/Α'/23.03.1932	371	1	ΔΕ - ΠΕ
Σταλίδα*	1250	Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος	118/Α'/29/04/1977	1250	2	ΔΕ - ΠΕ
Σφεντύλι	43	Αγίου Θεοδώρου	82/Α'/23.03.1932	43	1	ΔΕ - ΠΕ
Χερσόνησος	1115	Κοίμηση Θεοτόκου	82/Α'/23.03.1932	1115	1	ΔΕ - ΠΕ

Οι Ενορίες με αστερίσκο (*) εξυπηρετούν και άλλους οικισμούς ή χωριά.
Ιερά Προσκυνηματα

ΠΟΛΙΣ ή ΧΩΡΙΟΝ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΦΕΚ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
Άγιος Νικόλαος	Άγιοι Ανάργυροι	2607/Β'/08.11.2011	1	ΠΕ
Σπιναλόγκα	Άγιος Παντελεήμων	123/Α'/21.08.2017	1	ΠΕ
Άγιος Γεώργιος Οροπεδίου Λασιθίου	Άγιος Ιωάννης Μεσοκαμπίτης	1176/Β'/10.04.2012	1	ΠΕ

* Συνολικός αριθμός Ενοριών: 81, Ιερών Προσκυνημάτων: 3

* Σύνολον οργανικών θέσεων Εφημερίων: 101

Άρθρο 2

Οργανικές θέσεις Ιεροκλήρυκων

Δύο (2) θέσεις Ιεροκλήρυκα, ΠΕ Κατηγορίας και ειδικότητας Θεολόγων, συσταθείσες διά του άρθρου 52 του Ν. 4149/1961 και κατανεμηθείσες δια του άρθρου 25, παρ. 3 του Ν.817/1978 (ΦΕΚ 170/Α/1978).

Άρθρο 3

Οργανικές θέσεις Διακόνων

Τέσσερις (4) θέσεις Διακόνου, κατηγορίας ΔΕ – ΠΕ, συσταθείσαι διά του Ν. 1399/1973, άρθρο 1 (ΦΕΚ Α΄ 112).

Διά του Ν.673/1977 (ΦΕΚ Α΄ 238) η Ιερά Μητρόπολις Πέτρας έλαβε δέκα (10) θέσεις διακόνων, εκ των οποίων μετετράπησαν α) δύο (2) εις θέσεις Ιεροκλήρυκων διά του Ν. 817/1978 (ΦΕΚ Α΄ 170) β) τρεις (3) εις θέσεις εκκλησιαστικών υπαλλήλων, ως εμφανίζεται στο άρθρο 4 του παρόντος, διά του Π.Δ. 225/1985 (ΦΕΚ Α΄ 85) και μία (1) θέση Διακόνου μεταφερθείσα στη νεοϊδρυθείσα Ιερά Μητρόπολη Αρκαλοχωρίου, Καστελίου και Βιάννου, διά του Ν. 3149/2003, άρθρο 14, παρ. 1 (ΦΕΚ Α΄ 141).

Άρθρο 4

Οργανικές θέσεις Εκκλησιαστικών Υπαλλήλων που βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό

α) Μία (1) θέση εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου ΔΕ Γραμματέων, συσταθείσα διά του Π.Δ. 225/1985 (ΦΕΚ Α΄ 85), η οποία μετετράπη σε ΠΕ διά της υπ' αριθμ. 33/2006 Πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου, άρθρο 2, παρ. 1.

β) Μία (1) θέση εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου ΔΕ, συσταθείσα διά του Π.Δ. 225/1985 (ΦΕΚ Α΄ 85).

γ) Μία (1) θέση κλητήρα – οδηγού, συσταθείσα διά του Π.Δ. 225/1985 (ΦΕΚ Α΄ 85).

Άρθρο 5

Υπηρεσιακή Κατάσταση

Τα της πληρώσεως των οργανικών θέσεων των προηγούμενων άρθρων ως και τα της εν γένει υπηρεσιακής καταστάσεως των θρησκευτικών λειτουργών και των εκκλησιαστικών υπαλλήλων οι οποίοι διορίζονται στις θέσεις αυτές, διέπονται κατά περίπτωση από τις διατάξεις των Ιερών Κανόνων, του άρθρου 43, παρ.6 του Ν. 3848/2010 (Φ.Ε.Κ.71/Α/19.05.2010) και των κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθέντων υπό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας της Κρήτης Κανονισμών 4/2015 «Κώδικας περί εκ-

κλησιαστικών υπαλλήλων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 57 Α΄/15.6.2015), 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65 Α΄/12.3.2013) και λοιπών συναφών Κανονισμών.

Άρθρο 6

Τροποποίηση του Κανονισμού

Ο παρών Κανονισμός τροποποιείται υπό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας της Κρήτης, τη προτάσει του οικείου Μητροπολίτου, έπειτα από σχετική απόφαση του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, και εφ' όσον μεταβληθούν τα όρια ή ο αριθμός ή ο πληθυσμός των υφισταμένων Ενοριών, επιβάλλοντα την ανάλογη μεταβολή των οργανικών θέσεων των Εφημερίων, είτε ο αριθμός των εκκλησιαστικών υπαλλήλων.

Άρθρο 7

Ισχύς του Κανονισμού

Ο παρών Κανονισμός έχει διαπιστωτικό χαρακτήρα και κατά τούτο ισχύει από της ενάρξεως ισχύος, κατά περίπτωση, των Προεδρικών Διαταγμάτων, των Νόμων, των Υπουργικών Αποφάσεων και των Κανονισμών συνεπεία των οποίων καταρτίσθηκε.

Άρθρο 8

Δαπάνη

Εκ των διατάξεων του παρόντος Κανονισμού δεν προκαλείται δαπάνη εις βάρος του Προϋπολογισμού του Ελληνικού Δημοσίου ή του Νομικού Προσώπου της Ιεράς Μητροπόλεως Πέτρας και Χερρονήσου.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και στο επίσημο δελτίο της Εκκλησίας της Κρήτης «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΙΤΟΣ».

Ηράκλειο, 19 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

† Ο ΚΡΗΤΗΣ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

**Οργάνωση και διάρθρωση των Ενοριών
και των θρησκευτικών λειτουργιών
της Ιεράς Μητροπόλεως Κισάμου και Σελίνου**

**ΑΡΙΘΜ. ΠΡΩΤ. 933/19-12-2019
(Φ.Ε.Κ. 5066/Β'/31-12-2019)**

Η ΙΕΡΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Έχοντες υπ' όψη:

1. Τα άρθρα 3 παρ. 1 και 13 παρ. 1-3 του Συντάγματος.
 2. Το άρθρο 131, παρ.1 και το άρθρο 54 του Ν. 4149/1961 «Περί Καταστατικού Χάρτου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας» (ΦΕΚ 41/Α/19.3.1961).
 3. Τα άρθρα 2 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού 7/2015 «Περί Ιερών Ναών και Ενοριών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 61 Α'/23.6.2015).
 4. Τα άρθρα 2, 3 και 5 του Κανονισμού 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65 Α'/12.3.2013), το άρθρο 2 παρ. 1 και το άρθρο 3 του Κανονισμού 8/1979 «Περί Ιερών Ναών και Ενοριών» (ΦΕΚ 1/Α'/1980).
 5. Το άρθρο 4 του Κανονισμού 2/2014 «Περί συγκρότησης, σύγκλησης, λειτουργίας και αρμοδιοτήτων των Μητροπολιτικών Συμβουλίων της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 66 Α'/12.3.2014).
 6. Τα δημογραφικά στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της απογραφής του έτους 2011 (ΦΕΚ Β' 699/ 20-3-2014).
 7. Την υπ' αριθμ. 498/Φ.2.1./14.10.2019 πρόταση του Σεβ. Μητροπολίτου Κισάμου και Σελίνου κ. Αμφιλοχίου και
 8. Την από 17.10.2019 Απόφαση της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας Κρήτης, διαπιστούμεν:
- Την υφισταμένη διάρθρωση των Ενοριών και των οργανικών θέσεων των Εφημερίων, Ιεροκηρύκων και Διακόνων της Ιεράς Μητροπόλεως Κισάμου και Σελίνου, καθώς και των Εκκλησιαστικών Υπαλλήλων αυτής, οι οποίες βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό ως εξής:

**ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΝΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΙΣΑΜΟΥ ΚΑΙ ΣΕΛΙΝΟΥ**

Άρθρο 1

Ενορίες και Οργανικές θέσεις Εφημερίων.

ΠΟΛΙΣ ή ΧΩΡΙΟΝ	ΠΛΗ-ΘΥΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑΙ	ΦΕΚ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗ-ΓΟΡΙΑ
ΚΙΣΑΜΟΣ Ι.Ν. ΕΥΑΓΓ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΣ	8050	1	Α'19/14-2-1992	3400	2	ΠΕ-ΔΕ
ΚΙΣΑΜΟΣ Ι.Ν. ΜΕΤΑΜ. ΣΩΤΗΡΟΣ & ΑΓ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ	8050	1	Β'631/1.03.2017	3200	2	ΠΕ-ΔΕ
ΚΙΣΑΜΟΣ Ι.Ν. ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΥΡΓΟΥ	8050	1	Α'155/10-10-1958	950	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΙΣΑΜΟΣ Ι.Ν. ΑΓ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΚΑΜΑΡΑΣ	8050	1	19/14-2-1992	500	1	ΠΕ-ΔΕ
ΠΛΑΤΑΝΟΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΠΑΝΤΩΝ	1300	1	Β'631/1.03.2017	600	1	ΠΕ-ΔΕ
ΑΖΩΓΥΡΕ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	15	1	Β'631/1.03.2017	15	1	ΠΕ-ΔΕ
ΑΪ ΚΥΡ ΓΙΑΝΝΗ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΠΑΝΤΕΛΗΜΟΝΟΣ	35	1	Α'174/10-10-1964	35	1	ΠΕ-ΔΕ
ΑΝΩΣΚΕΛΗΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ	40	1	Β'631/1.03.2017	40	1	ΠΕ-ΔΕ
ΑΣΤΡΙΚΑ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΖΩΟΔ. ΠΗΓΗΣ	50	1	Β'631/1.03.2017	50	1	ΠΕ-ΔΕ
ΑΦΡΑΤΩΝ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ	55	1	Β'631/1.03.2017	55	1	ΠΕ-ΔΕ
ΒΑΘΗΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν.ΑΓ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ	80	1	Β'631/1.03.2017	80	1	ΠΕ-ΔΕ
ΒΛΑΤΟΥΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΓΕΝΕΣΙΟΥ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	90	1	Β'631/1.03.2017	90	1	ΠΕ-ΔΕ
ΒΛΗΘΙΑ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ	35	1	Β'631/1.03.2017	35	1	ΠΕ-ΔΕ
ΒΟΘΙΑΝΩΝ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΚΟΙΜ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	25	1	Β'631/1.03.2017	25	1	ΠΕ-ΔΕ
ΒΟΥΒΩΝ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	200	1	Β'631/1.03.2017	200	1	ΠΕ-ΔΕ
ΒΟΥΚΟΛΙΩΝ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΜΕΤΑΜ. ΣΩΤΗΡΟΣ	1500	1	Β'631/1.03.2017	1500	2	ΠΕ-ΔΕ
ΒΟΥΛΓΑΡΟ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΜΕΤΑΜ. ΣΩΤΗΡΟΣ	320	1	Β'631/1.03.2017	320	1	ΠΕ-ΔΕ
ΒΟΥΤΑ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	75	1	Β'631/1.03.2017	75	1	ΠΕ-ΔΕ
ΓΑΒΑΛΟΜΟΥΡΙΟΥ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ	90	1	Α'9/18-1-1968	90	1	ΠΕ-ΔΕ
ΓΑΥΔΟΥ (ΝΗΣΟΣ) Ι.Ν. ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ	150	1	Β'631/1.03.2017	150	1	ΠΕ-ΔΕ
ΓΡΑΜΒΟΥΣΑΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ	795	1	Β'631/1.03.2017	795	1	ΠΕ-ΔΕ
ΔΕΛΙΑΝΩΝ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΤΙΜ. ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ	100	1	Β'631/1.03.2017	100	1	ΠΕ-ΔΕ
ΔΡΑΚΩΝΑΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ	163	1	Β'631/1.03.2017	163	1	ΠΕ-ΔΕ
ΔΡΑΠΑΝΙΑ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	430	1	Β'631/1.03.2017	430	1	ΠΕ-ΔΕ
ΕΛΟΥΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	200	1	Β'631/1.03.2017	200	1	ΠΕ-ΔΕ
ΕΠΑΝΟΧΩΡΙΟΥ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΜΕΤΑΜ. ΣΩΤΗΡΟΣ	50	1	Β'631/1.03.2017	50	1	ΠΕ-ΔΕ
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΚΟΙΜ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	60	1	Β'631/1.03.2017	60	1	ΠΕ-ΔΕ
ΖΥΜΒΡΑΓΟΥ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	30	1	Β'631/1.03.2017	30	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΑΚΟΔΙΚΙΟΥ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΤΡΙΑΔΟΣ	80	1	Β'631/1.03.2017	80	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΑΚΟΠΕΤΡΟΥ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ	150	1	Β'631/1.03.2017	150	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΑΛΑΘΕΝΩΝ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ	160	1	Β'631/1.03.2017	160	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΑΛΗΔΩΝΙΑΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΕΙΡΗΝΗΣ	360	1	Β'631/1.03.2017	360	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΑΛΟΥΔΙΑΝΩΝ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΕΥΑΓΓ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	385	1	Β'631/1.03.2017	385	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΑΛΥΒΙΑΝΗΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	130	1	Β'631/1.03.2017	130	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΑΜΙΣΙΑΝΩΝ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΕΥΑΓΓ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	300	1	Β'631/1.03.2017	300	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΑΜΠΑΝΟΥ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΚΩΝ/ΝΟΥ & ΕΛΕΝΗΣ	95	1	Β'631/1.03.2017	95	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΑΜΠΟΥ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ	110	1	Β'631/1.03.2017	110	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΑΝΤΑΝΟΥ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ	500	1	Β'631/1.03.2017	500	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΑΡΡΩΝ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	50	1	Β'631/1.03.2017	50	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΑΤΩ ΠΑΛΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ ΜΥΡΤΙΔΙΩΤΙΣΣΗΣ	250	1	Β'631/1.03.2017	250	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΚΥΡΙΑΚΗΣ	90	1	Β'631/1.03.2017	90	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΕΦΑΛΙΟΥ ΚΙΣΑΜΟΥ ΜΕΤΑΜ. ΣΩΤΗΡΟΣ	60	1	Β'631/1.03.2017	60	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΕΡΑΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΚΟΙΜ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	35	1	Β'631/1.03.2017	35	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΟΛΥΜΒΑΡΙΟΥ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ	1650	1	Β'631/1.03.2017	1650	2	ΠΕ-ΔΕ
ΚΟΥΚΟΥΝΑΡΑΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	85	1	Β'631/1.03.2017	85	1	ΠΕ-ΔΕ
ΚΟΥΝΤΟΥΡΑΣ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΚΥΡΙΑΚΗΣ	900	1	Β'631/1.03.2017	900	1	ΠΕ-ΔΕ

ΛΕΙΒΑΔΑ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΠΑΝΤΩΝ	50	1	Β'631/1.03.2017	50	1	ΠΕ-ΔΕ
ΛΟΥΣΑΚΙΩΝ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΝΑΛ. ΣΩΤΗΡΟΣ	370	1	Β'631/1.03.2017	370	1	ΠΕ-ΔΕ
ΜΑΛΛΑΘΥΡΟΥ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ	85	1	Β'631/1.03.2017	85	1	ΠΕ-ΔΕ
ΜΑΡΑΛΙΩΝ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ	30	1	Β'631/1.03.2017	30	1	ΠΕ-ΔΕ
ΜΑΧΙΩΝ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΚΟΙΜ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	20	1	Β'631/1.03.2017	60	1	ΠΕ-ΔΕ
ΜΟΘΙΑΝΩΝ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΜΕΤΑΜ. ΣΩΤΗΡΟΣ	60	1	Α'155/10-10-1958	60	1	ΠΕ-ΔΕ
ΜΟΥΡΙΟΥ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ	40	1	Α'38/22-2-1962	40	1	ΠΕ-ΔΕ
ΝΟΧΙΩΝ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΤΡΙΑΔΟΣ	80	1	Β'631/1.03.2017	80	1	ΠΕ-ΔΕ
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑΣ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΕΥΑΓΓ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	2100	1	Β'631/1.03.2017	2100	2	ΠΕ-ΔΕ
ΠΑΛΑΙΩΝ ΡΟΥΜΑΤΩΝ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ	100	1	Β'631/1.03.2017	100	1	ΠΕ-ΔΕ
ΠΕΡΙΒΟΛΙΩΝ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ	50	1	Β'631/1.03.2017	50	1	ΠΕ-ΔΕ
ΠΛΕΜΕΝΙΑΝΩΝ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ	100	1	Β'631/1.03.2017	100	1	ΠΕ-ΔΕ
ΠΛΟΚΑΜΙΑΝΩΝ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ	15	1	Α'9/18-1-1968	15	1	ΠΕ-ΔΕ
ΠΟΛΥΡΡΗΝΙΑΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΠΑΤΕΡΩΝ	35	1	Β'631/1.03.2017	35	1	ΠΕ-ΔΕ
ΠΟΡΡΟ ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΜΕΤΑΜ. ΣΩΤΗΡΟΣ	1300	1	Β'631/1.03.2017	700	1	ΠΕ-ΔΕ
ΠΟΤΑΜΙΔΑΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	224	1	Β'631/1.03.2017	224	1	ΠΕ-ΔΕ
ΠΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ	5	1	Β'631/1.03.2017	5	1	ΠΕ-ΔΕ
ΡΑΒΔΟΥΧΑ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ	110	1	Α'155/10-10-1958	110	1	ΠΕ-ΔΕ
ΡΟΔΟΒΑΝΙΟΥ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ	32	1	Β'631/1.03.2017	32	1	ΠΕ-ΔΕ
ΡΟΔΩΠΟΥ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ	200	1	Β'631/1.03.2017	200	1	ΠΕ-ΔΕ
ΣΑΡΑΚΗΝΑΣ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν.ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ	60	1	Β'631/1.03.2017	60	1	ΠΕ-ΔΕ
ΣΑΣΣΑΛΟΥ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΕΙΡΗΝΗΣ	48	1	Β'631/1.03.2017	48	1	ΠΕ-ΔΕ
ΣΚΑΦΗΣ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΜΕΤΑΜ. ΣΩΤΗΡΟΣ	70	1	Β'631/1.03.2017	70	1	ΠΕ-ΔΕ
ΣΚΛΑΒΟΠΟΥΛΑΣ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ	28	1	Β'631/1.03.2017	28	1	ΠΕ-ΔΕ
ΣΚΟΥΤΕΛΩΝΟΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ	50	1	Α'38/22-2-1962	50	1	ΠΕ-ΔΕ
ΣΠΗΛΙΑΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΜΥΡΤΙΔΙΩΤΙΣΣΗΣ	150	1	Β'631/1.03.2017	150	1	ΠΕ-ΔΕ
ΣΤΡΟΒΛΩΝ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΠΑΝΤΕΛΗΜΟΝΟΣ	40	1	Β'631/1.03.2017	40	1	ΠΕ-ΔΕ
ΣΥΡΙΚΑΡΙΟΥ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΚΩΝ/ΝΟΥ & ΕΛΕΝΗΣ	110	1	Β'631/1.03.2017	110	1	ΠΕ-ΔΕ
ΣΦΗΝΑΡΙΟΥ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ	155	1	114/30-10-62	155	1	ΠΕ-ΔΕ
ΤΑΥΡΩΝΙΤΟΥ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΜΥΡΤΙΔΙΩΤΙΣΣΗΣ	600	1	Β'631/1.03.2017	600	1	ΠΕ-ΔΕ
ΤΕΜΕΝΙΩΝ ΣΕΛΙΝΟΥ Ι.Ν. ΚΟΙΜ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	35	1	Β'631/1.03.2017	35	1	ΠΕ-ΔΕ
ΤΟΠΟΛΙΩΝ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΕΥΑΓΓ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	60	1	Β'631/1.03.2017	60	1	ΠΕ-ΔΕ
ΦΑΛΛΕΛΙΑΝΩΝ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ	160	1	Β'631/1.03.2017	160	1	ΠΕ-ΔΕ
ΧΡΥΣΑΥΓΗΣ ΚΙΣΑΜΟΥ Ι.Ν. ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ	100	1	Β'631/1.03.2017	100	1	ΠΕ-ΔΕ

ΙΕΡΑ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΑ

ΠΟΛΙΣ ή ΧΩΡΙΟΝ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΦΕΚ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
....				
....				

* Συνολικός αριθμός Ενοριών: 80, Ιερών Προσκυνημάτων: 0

* Σύνολον οργανικών θέσεων Εφημερίων: 85

Άρθρο 2

Οργανικές θέσεις Ιεροκηρύκων.

Δύο (2) θέσεις Ιεροκηρύκων, ΠΕ Κατηγορίας και ειδικότητας Θεολόγων, συσταθείσες διά του άρθρου 52 του Ν. 4149/1961 και κατανεμηθείσες δια του άρθρου 25, παρ. 3 του Ν.817/1978 (ΦΕΚ 170/Α/1978).

Άρθρο 3

Οργανικές θέσεις Διακόνων.

Τέσσερις (4) θέσεις Διακόνου, κατηγορίας ΔΕ-ΠΕ, συσταθείσαι διά του Ν.Δ. 1399/1973 (ΦΕΚ 112/23-5-1973 τ. Α') και κατανεμηθείσαι δια του Ν. 673/1977 (ΦΕΚ 238/30-8-1977 τ.Α'). Εκ των αρχικώς συσταθεισών δέκα (10) θέσεων διακόνων, μετετράπησαν α) δύο (2) εις θέσεις Ιεροκηρύκων (Ν. 817/1978 ΦΕΚ 170/5-1-1978, τ. Α') και β) τρεις (3) εις θέσεις εκκλησιαστικών υπαλλήλων δια του Ν. 1476/1984 ΦΕΚ 136/18-10-1984, τ. Α', ως έπεται.

Άρθρο 4

Οργανικές θέσεις Εκκλησιαστικών Υπαλλήλων.

που βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

α) Τρεις (3) θέσεις εκκλησιαστικών υπαλλήλων, ήτοι, μιάς (1) κλάδου ΠΕ Γραμματέων και δύο (2) Κλάδου ΔΕ (Γραφέως και Οδηγού – Κλητήρος), συσταθείσαι διά του άρθρου 20, παρ. 5 του ν. 1476/1984 ΦΕΚ 136/18-10-1984, τ. Α'.

β) Μία (1) θέσις (προσωποπαγής) εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου ΔΕ, συσταθείσα διά του άρθρου 27 παρ. 5 του ν. 2190/1994 ΦΕΚ 28/3-3-1994, τ. Α'.

Άρθρο 5

Υπηρεσιακή Κατάσταση.

Τα της πληρώσεως των οργανικών θέσεων των προηγούμενων άρθρων ως και τα της εν γένει υπηρεσιακής καταστάσεως των θρησκευτικών λειτουργών και των εκκλησιαστικών υπαλλήλων οι οποίοι διορίζονται στις θέσεις αυτές, διέπονται κατά περίπτωση από τις διατάξεις των Ιερών Κανόνων, του άρθρου 43, παρ.6 του Ν. 3848/2010 (Φ.Ε.Κ.71/Α/19.05.2010) και των κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθέντων υπό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας της Κρήτης Κανονισμών 4/2015 «Κώδικας περί εκκλησιαστικών υπαλλήλων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 57 Α'/15.6.2015), 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65 Α'/12.3.2013) και λοιπών συναφών Κανονισμών.

Άρθρο 6

Τροποποίηση του Κανονισμού.

Ο παρών Κανονισμός τροποποιείται υπό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας της Κρήτης, τη προτάσει του οικείου Μητροπολίτου, έπειτα από σχετική απόφαση του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, και εφ' όσον με-

ταβληθούν τα όρια ή ο αριθμός ή ο πληθυσμός των υφισταμένων Ενοριών, επιβάλλοντα την ανάλογη μεταβολή των οργανικών θέσεων των Εφημερίων, είτε ο αριθμός των εκκλησιαστικών υπαλλήλων.

Άρθρο 7

Ισχύς του Κανονισμού.

Ο παρών Κανονισμός έχει διαπιστωτικό χαρακτήρα και κατά τούτο ισχύει από της ενάρξεως ισχύος, κατά περίπτωση, των Προεδρικών Διαταγμάτων, των Νόμων, των Υπουργικών Αποφάσεων και των Κανονισμών συνεπεία των οποίων καταρτίσθηκε.

Άρθρο 8

Δαπάνη.

Εκ των διατάξεων του παρόντος Κανονισμού δεν προκαλείται δαπάνη εις βάρος του Προϋπολογισμού του Ελληνικού Δημοσίου ή του Νομικού Προσώπου της Ιεράς Μητροπόλεως Κισάμου & Σελίνου.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και στο επίσημο δελτίο της Εκκλησίας της Κρήτης «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΙΤΟΣ».

Ηράκλειο, 19 Δεκεμβρίου 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

† Ο ΚΡΗΤΗΣ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

**Οργάνωση και διάρθρωση των Ενοριών
και των θρησκευτικών λειτουργιών
της Ιεράς Μητροπόλεως
Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου**

**ΑΡ. ΠΡΩΤ. 938/19-12-2019
(Φ.Ε.Κ. 5123/Β'/31-12-2019)**

Η ΙΕΡΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Έχοντες υπόψη:

1. Τα άρθρα 3 παρ. 1 και 13 παρ. 1-3 του Συντάγματος.
2. Το άρθρο 131, παρ.1 του Ν. 4149/1961 «Περί Καταστατικού Χάρτου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας» (ΦΕΚ 41/Α/19.3.1961).
3. Τα άρθρα 2 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού 7/2015 ««Περί Ιερών Ναών και Ενοριών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας Κρήτης»» (Φ.Ε.Κ. 61 Α'/23.6.2015).
4. Τα άρθρα 2,3 και 5 του Κανονισμού 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65 Α'/12.3.2013).
5. Το άρθρο 4 του Κανονισμού 2/2014 «Περί συγκρότησης, σύγκλησης, λειτουργίας και αρμοδιοτήτων των Μητροπολιτικών Συμβουλίων της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 66 Α'/12.3.2014).
6. Τα δημογραφικά στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της απογραφής του έτους 2011 (ΦΕΚ Β' 699/ 20-3-2014).
7. Την υπ' αριθμ. πρωτ. 979/19-09-2019 πρόταση του Σεβ. Μητροπολίτου Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου κ. Ανδρέου και
8. Την από 17.10.2019 Απόφαση της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας Κρήτης, διαπιστούμεν:
9. Την υφιστάμενη διάρθρωση των Ενοριών και των οργανικών θέσεων των Εφημερίων, Ιεροκληρικών και Διακόνων της Ιεράς Μητροπόλεως Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου, καθώς και των Εκκλησιαστικών Υπαλλήλων της, οι οποίες βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό, ως εξής:

**ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΝΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ, ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΑΝΝΟΥ**

Άρθρο 1

Ενορίες και Οργανικές θέσεις Εφημερίων.

A/A	ΠΟΛΙΣ ή ΧΩΡΙΟΝ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΕΝΟΡΙΑΙ	ΦΕΚ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΝΟΡΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
1	ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙ	2157	ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓ. ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΡΗΤΗΣ	Τεύχος Α' 121/07.06.2007	2157	2	ΥΕ - ΠΕ
2	ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙ	2156	ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	2156	2 + 1 ΔΙΑΚ	ΥΕ - ΠΕ
3	ΑΓΙΑ ΣΕΜΝΗ	8	ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	8	1	ΥΕ - ΠΕ
4	ΑΓΙΕΣ ΠΑΡΑΣΚΙΕΣ	886	ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	886	2	ΥΕ - ΠΕ
5	ΑΛΑΓΝΙ	174	ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	174	1	ΥΕ - ΠΕ
6	ΑΜΟΥΡΓΙΕΛΕΣ	199	ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	199	1	ΥΕ - ΠΕ
7	ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ	194	ΑΓΙΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	194	1	ΥΕ - ΠΕ
8	ΑΣΤΡΙΤΣΙ	314	ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	314	1	ΥΕ - ΠΕ
9	ΒΟΝΗ	483	ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	483	1	ΥΕ - ΠΕ
10	ΓΑΛΑΤΑΣ	85	ΓΕΝΕΣΙΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	85	1	ΥΕ - ΠΕ
11	ΓΑΣΙ	85	ΜΙΧΑΗΛ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	85	1	ΥΕ - ΠΕ
12	ΖΗΝΤΑ	116	ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	116	1	ΥΕ - ΠΕ
13	ΘΡΑΨΑΝΟ	1261	ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	1261	2	ΥΕ - ΠΕ
14	ΚΑΛΟ ΧΩΡΙΟ - ΑΝΩ ΠΟΥΛΙΕΣ	87	ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	87	1	ΥΕ - ΠΕ
15	ΛΕΥΚΟΧΩΡΙ - ΚΑΤΩ ΠΟΥΛΙΕΣ	190	ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	190	1	ΥΕ - ΠΕ
16	ΜΕΛΕΣΣΕΣ	293	ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	293	1	ΥΕ - ΠΕ
17	ΜΟΥΣΟΥΤΑ	90	ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	90	1	ΥΕ - ΠΕ
18	ΠΑΝΟΡΑΜΑ	296	ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	296	1	ΥΕ - ΠΕ
19	ΠΑΡΤΙΡΑ	294	ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΟΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	294	1	ΥΕ - ΠΕ
20	ΠΑΤΣΙΔΕΡΟΣ	247	ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	247	1	ΥΕ - ΠΕ
21	ΡΟΥΣΟΧΩΡΙΑ	242	ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	242	1	ΥΕ - ΠΕ
22	ΦΙΛΙΣΙΑ	68	ΑΓΙΑ ΜΑΚΡΙΝΑ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	68	1	ΥΕ - ΠΕ
23	ΧΟΥΜΕΡΙ	97	ΑΓΙΟΥ ΦΑΝΟΥΡΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	97	1	ΥΕ - ΠΕ
24	ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	47	ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	47	1	ΥΕ - ΠΕ
25	ΑΜΑΡΙΑΝΟ	159	ΑΓΙΟΥ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	159	1	ΥΕ - ΠΕ
26	ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ	322	ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	322	1	ΥΕ - ΠΕ

27	ΑΡΜΑΧΑ	68	ΑΓΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	68	1	ΥΕ - ΠΕ
28	ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ	262	ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	262	1	ΥΕ - ΠΕ
29	ΑΣΚΟΙ	241	ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	241	1	ΥΕ - ΠΕ
30	ΑΥΛΗ	259	ΑΓΙΑΣ ΠΕΛΑΓΙΑΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	259	1	ΥΕ - ΠΕ
31	ΑΦΡΑΤΙ	151	ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	151	1	ΥΕ - ΠΕ
32	ΓΕΡΑΚΙ	254	ΣΥΝΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΓΓΕΛΩΝ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	254	1	ΥΕ - ΠΕ
33	ΔΙΑΒΑΪΔΕ	140	ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	140	1	ΥΕ - ΠΕ
34	ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ	199	ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	199	1	ΥΕ - ΠΕ
35	ΖΩΦΟΡΟΙ	367	ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	367	1	ΥΕ - ΠΕ
36	ΚΑΡΟΥΖΑΝΑ	87	ΑΓΙΑΣ ΠΕΛΑΓΙΑΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	87	1	ΥΕ - ΠΕ
37	ΚΑΣΣΑΝΟΙ	212	ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	212	1	ΥΕ - ΠΕ
38	ΚΑΣΤΑΜΟΝΙΤΣΑ	439	ΑΓΙΑΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	439	1	ΥΕ - ΠΕ
39	ΚΑΣΤΕΛΛΙ	1491	ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	1491	2 + 1 ΔΙΑΚ	ΥΕ - ΠΕ
40	ΛΙΛΙΑΝΟ	27	ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	27	1	ΥΕ - ΠΕ
41	ΛΥΤΤΟΣ	234	ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΓΥΡΩΝ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	234	1	ΥΕ - ΠΕ
42	ΜΑΘΙΑ	167	ΑΓΙΩΝ ΠΑΝΤΩΝ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	167	1	ΥΕ - ΠΕ
43	ΝΙΠΙΔΙΤΟΣ	306	ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗΜΟΝΟΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	306	1	ΥΕ - ΠΕ
44	ΠΑΝΑΓΙΑ	454	ΚΟΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	454	1	ΥΕ - ΠΕ
45	ΠΟΛΥΘΕΑ	369	ΚΟΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	369	1	ΥΕ - ΠΕ
46	ΣΑΜΠΑΣ	138	ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΛΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	138	1	ΥΕ - ΠΕ
47	ΣΜΑΡΙ	387	ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	387	1	ΥΕ - ΠΕ
48	ΑΧΕΝΤΡΙΑΣ	303	ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	303	1	ΥΕ - ΠΕ
49	ΒΑΚΙΩΤΕΣ	14	ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	14	1	ΥΕ - ΠΕ
50	ΓΑΡΙΠΑ	350	ΑΓΙΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	350	1	ΥΕ - ΠΕ
51	ΔΕΜΑΤΙ	290	ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	290	1	ΥΕ - ΠΕ
52	ΔΡΑΠΕΤΙ-ΜΠΑΔΙΑΣ	166	ΓΕΝΕΣΙΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	166	1	ΥΕ - ΠΕ
53	ΕΜΠΑΡΟΣ	247	ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	247	1	ΥΕ - ΠΕ
54	ΘΩΜΑΔΙΑΝΟ	76	ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	76	1	ΥΕ - ΠΕ
55	ΙΝΙ	412	ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	412	1	ΥΕ - ΠΕ
56	ΚΑΛΥΒΙΑ	155	ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	155	1	ΥΕ - ΠΕ

57	ΚΑΡΑΒΑΔΩ	299	ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	299	1	ΥΕ - ΠΕ
58	ΑΝΩ ΚΑΣΤΕΛΛΙΑΝΑ	153	ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΛΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	153	1	ΥΕ - ΠΕ
59	ΚΑΤΩ ΚΑΣΤΕΛΛΙΑΝΑ	220	ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	220	1	ΥΕ - ΠΕ
60	ΚΑΤΩΦΥΓΙ	118	ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	118	1	ΥΕ - ΠΕ
61	ΛΑΓΟΥΤΑ	50	ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	50	1	ΥΕ - ΠΕ
62	ΜΑΡΘΑ	178	ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	178	1	ΥΕ - ΠΕ
63	ΜΑΧΑΙΡΑ	179	ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	179	1	ΥΕ - ΠΕ
64	ΜΗΛΙΑΡΑΔΩΝ	201	ΚΟΥΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	201	1	ΥΕ - ΠΕ
65	ΝΕΟΧΩΡΙ	142	ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	142	1	ΥΕ - ΠΕ
66	ΞΕΝΙΑΚΩ	117	ΓΕΝΕΣΙΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	117	1	ΥΕ - ΠΕ
67	ΠΥΡΑΘΙ	96	ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΓΥΡΩΝ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	96	1	ΥΕ - ΠΕ
68	ΣΚΙΝΙΑΣ	456	ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	456	1	ΥΕ - ΠΕ
69	ΤΟΥΡΑΩΤΗ	37	ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	37	1	ΥΕ - ΠΕ
70	ΤΣΟΥΤΣΟΥΡΑΣ	93	ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	93	1	ΥΕ - ΠΕ
71	ΦΑΒΡΙΑΝΑ	48	ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	48	1	ΥΕ - ΠΕ
72	ΦΙΛΙΠΠΟΙ	44	ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	44	1	ΥΕ - ΠΕ
73	ΑΝΩ ΒΙΑΝΝΟΣ	450	ΜΙΧΑΗΛ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	450	2 + 1 ΔΙΑΚ	ΥΕ - ΠΕ
74	ΑΝΩ ΒΙΑΝΝΟΣ	150	ΑΓΙΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	150	1	ΥΕ - ΠΕ
75	ΑΝΩ ΒΙΑΝΝΟΣ	211	ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	211	1	ΥΕ - ΠΕ
76	ΒΑΧΟΣ	113	ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	113	1	ΥΕ - ΠΕ
77	ΚΑΣΤΡΙ	286	ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	286	1	ΥΕ - ΠΕ
78	ΚΑΤΩ ΒΙΑΝΝΟΣ	115	ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	115	1	ΥΕ - ΠΕ
79	ΚΕΡΑΤΟΚΑΜΠΟΣ	81	ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	81	1	ΥΕ - ΠΕ
80	ΛΟΥΤΡΑΚΙ	92	ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	92	1	ΥΕ - ΠΕ
81	ΠΕΡΒΟΛΑ	123	ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	123	1	ΥΕ - ΠΕ
82	ΧΟΝΔΡΟΣ	138	ΜΙΧΑΗΛ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	138	1	ΥΕ - ΠΕ
83	ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	440	ΚΟΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	440	1	ΥΕ - ΠΕ
84	ΑΜΙΡΑΣ	327	ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	327	1	ΥΕ - ΠΕ
85	ΑΡΒΗ	494	ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	494	1	ΥΕ - ΠΕ
86	ΚΑΛΑΜΙ	41	ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	41	1	ΥΕ - ΠΕ

87	ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΙ	128	ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	128	1	ΥΕ - ΠΕ
88	ΚΡΕΒΒΑΤΑΣ	23	ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	23	1	ΥΕ - ΠΕ
89	ΠΕΥΚΟΣ	478	ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	478	1	ΥΕ - ΠΕ
90	ΣΥΚΟΛΟΓΟΣ	396	ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	396	1	ΥΕ - ΠΕ
91	ΣΥΝΔΩΝΙΑ	392	ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ	Τεύχος Β' 1223/07.04.2017	392	1	ΥΕ - ΠΕ

Ιερά Προσκυνήματα.

ΠΟΛΙΣ ή ΧΩΡΙΟΝ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΦΕΚ	ΟΡΓΑΝΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
Αχεντριάς	Ιερό Προσκύνημα Αγίου Νικήτα	977/Β' /1997	1	ΥΕ-ΠΕ
Πάρτιρα	Ιερό Προσκύνημα Παναγίας Κεράς	938/Β' /2004	1	ΥΕ-ΠΕ
Μπιτζαριανό	Ιερό Προσκύνημα Αγίου Παντελεήμονα	938/Β' /2004	1	ΥΕ-ΠΕ

* Συνολικός αριθμός Ενοριών: **91**, Ιερών Προσκυνημάτων: **3**

* Σύνολον οργανικών θέσεων Εφημερίων: **103**

Άρθρο 2

Οργανικές θέσεις Ιεροκληρικών.

Έντεκα (11) θέσεις Ιεροκληρικών, ΠΕ Κατηγορίας και ειδικότητας Θεολόγων. Οι μεν δύο θέσεις ιεροκληρικών έχουν συσταθεί δυνάμει του άρθρου 3, παρ. 3, του Ν. 2942/2001 «Περί ιδρύσεως της νέας Ιεράς Μητροπόλεως Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου». Οι δε εννέα αφορούν θέσεις ιεροκληρικών ανά δέκα Ενορίες, οι οποίες έχουν συσταθεί δυνάμει του άρθρου 39, παρ. 6 του Κανονισμού 2/1970 «Περί Ιερών Ναών, Ενοριών και Εφημερίων» (Φ.Ε.Κ. 193/τ.Α' /19-09-1970) και του άρθρου 21 παρ. 4, του υπ' αριθμ. 7/2015 Κανονισμού της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας Κρήτης «Περί Ιερών Ναών και Ενοριών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 61/τ.Α' /23-06-2015).

Άρθρο 3

Οργανικές θέσεις Διακόνων.

Τρεις (3) θέσεις Διακόνου, κατηγορίας ΔΕ-ΠΕ, συσταθείσαι διά του Ν.Δ. 1399/1973 αρθρ.1, (ΦΕΚ 141 Α/10-06-2003). Εκ των αρχικώς συσταθεισών οκτώ (8) θέσεων διακόνων, μετετράπησαν: α) Τρεις (3) εις θέσεις εκκλησιαστικών υπαλλήλων, βάσει του Ν.3149/2003, άρθρ. 14 (ΦΕΚ 141/Α' /10-

06-2003, β) Μία (1) εις θέση εκκλησιαστικού υπαλλήλου, βάσει του Ν.3475/2006, άρθρ. 23 (ΦΕΚ 146/Α' / 13-07-2006) και γ) Μία (1) εις θέση εκκλησιαστικού υπαλλήλου, βάσει του Ν.3848/2010, άρθρ. 42, παρ. 2 (ΦΕΚ 71/Α' /19-05-2010), ως έπεται.

Άρθρο 4

Οργανικές θέσεις Εκκλησιαστικών Υπαλλήλων.

που βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

α) Μία (1) θέση εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου ΠΕ Διοικητικού, συσταθείσα διά του ν.3149/2003 άρθρ.14, παρ.1 (ΦΕΚ 141/Α' /10-06-2003).

β) Μία (1) θέση εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου ΠΕ Διοικητικού, συσταθείσα διά του ν.3475/2006 άρθρ.23 (ΦΕΚ 146 Α' /13-07-2006) και με-
τατραπείσα διά του ν.3848/2010 άρθρ.42, παρ.4 (ΦΕΚ 71/Α' /19-05-2010).

γ) Μία (1) θέση εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου ΤΕ Διοικητικού-
Λογιστικού, συσταθείσα διά του ν.3149/2003 άρθρ.14, παρ.1 (ΦΕΚ 141/Α' /10-06-2003).

δ) Μία (1) θέση εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου ΔΕ Οδηγού, συ-
σταθείσα διά του ν.3149/2003 αρθρ.14, παρ.1 (ΦΕΚ 141/Α' /10-06-2003).

ε) Μία (1) θέση εκκλησιαστικού υπαλλήλου, κλάδου ΥΕ Ευπρεπίστριας,
συσταθείσα διά του ν.3848/2010, αρθρ.42, παρ.2 (ΦΕΚ 71/Α' /19-5-2010).

Άρθρο 5

Υπηρεσιακή Κατάσταση.

Τα της πληρώσεως των οργανικών θέσεων των προηγούμενων άρθρων ως και τα της εν γένει υπηρεσιακής καταστάσεως των θρησκευτικών λει-
τουργών και των εκκλησιαστικών υπαλλήλων οι οποίοι διορίζονται στις
θέσεις αυτές, διέπονται κατά περίπτωση από τις διατάξεις των Ιερών Κα-
νόνων, του άρθρου 43, παρ.6 του Ν. 3848/2010 (Φ.Ε.Κ.71/Α/19.05.2010)
και των κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθέντων υπό της Ιεράς Επαρχιακής
Συνόδου της Εκκλησίας της Κρήτης Κανονισμών 4/2015 «Κώδικας περί εκ-
κλησιαστικών υπαλλήλων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. 57
Α' /15.6.2015), 1/2013 «Περί Εφημερίων και Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 65
Α' /12.3.2013) και λοιπών συναφών Κανονισμών.

Άρθρο 6

Τροποποίηση του Κανονισμού.

Ο παρών Κανονισμός τροποποιείται υπό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου
της Εκκλησίας της Κρήτης, τη προτάσει του οικείου Μητροπολίτου, έπειτα
από σχετική απόφαση του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, και εφ' όσον με-

ταβληθούν τα όρια ή ο αριθμός ή ο πληθυσμός των υφισταμένων Ενοριών, επιβάλλοντα την ανάλογη μεταβολή των οργανικών θέσεων των Εφημερίων, είτε ο αριθμός των εκκλησιαστικών υπαλλήλων.

Άρθρο 7

Ισχύς του Κανονισμού.

Ο παρών Κανονισμός έχει διαπιστωτικό χαρακτήρα και κατά τούτο ισχύει από της ενάρξεως ισχύος, κατά περίπτωση, των Προεδρικών Διαταγμάτων, των Νόμων, των Υπουργικών Αποφάσεων και των Κανονισμών συνεπεία των οποίων καταρτίσθηκε.

Άρθρο 8

Δαπάνη.

Εκ των διατάξεων του παρόντος Κανονισμού δεν προκαλείται δαπάνη εις βάρος του Προϋπολογισμού του Ελληνικού Δημοσίου ή του Νομικού Προσώπου της Ιεράς Μητροπόλεως Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και στο επίσημο δελτίο της Εκκλησίας της Κρήτης «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΙΤΟΣ».

Ηράκλειο, 19 Δεκεμβρίου 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

† Ο ΚΡΗΤΗΣ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἀπόλυσις κληρικοῦ
(Ἀποφ. 31/17-10-2019)

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΙΕΡΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν: τό ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 947/19-7-2019 ἔγγραφον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πέτρας καί Χερρονήσου κ. Γερασίμου, τήν σχετικήν Ἀπόφασιν αὐτοῦ διά τήν ἀπόλυσιν τοῦ κληρικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πέτρας καί Χερρονήσου, Ἱερέως Μιχαήλ Πετράκη, ἐκ τῆς ἐφημεριακῆς αὐτοῦ θέσεως καί τήν διακοπήν τῆς μισθοδοσίας αὐτοῦ, συμφώνως πρός τήν παράγραφον β' τοῦ ἄρθρου 13 περί «Ἀπολύσεως Ἐφημερίων ἀπό τήν Ἑνοριακή τους θέση», τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1/2013 Κανονισμοῦ «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. Α' 73/9-4-2012), ὁμοφώνως ἀπεφάσισεν

τήν ἔγκρισιν τῆς ἀπολύσεως τοῦ Ἱερέως Μιχαήλ Πετράκη, ἐκ τῆς ἐφημεριακῆς θέσεως αὐτοῦ καί τήν διακοπήν μισθοδοσίας αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πέτρας καί Χερρονήσου.

Ἐν Ἡρακλείῳ, τῇ 17ῃ Νοεμβρίου 2019

Ὁ Πρόεδρος
† Ὁ Κρήτης Εἰρηναῖος